

LUKE Siikajoki RAKENNUSHISTORIASELVITYS

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy
Oulussa 29.5.2026

1. painos

Tilaaja: Senaatti-kiinteistöt

Tekijä: Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy
Arkkitehdit Julia Leppälä ja Riitta Kosonen

Julkaisija: Senaatti-kiinteistöt, Helsinki 2026

978-952-368-225-2 (painettu)

978-952-368-226-9 (pdf)

Paino: Grano Oy, Oulu

Kannen kuva: Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasema kuvattuna vuonna 1930 rakennusryhmän eteläpuolelta. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus

LUKE Siikajoki

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

Oulu

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy
Oulu 2026

SISÄLLYSLUETTELO

Perustiedot.....	6
1 Johdanto	13
1.1 Toimeksiannon taustat.....	13
1.2 Aineisto ja työryhmä.....	15
1.3 Ympäristö lyhyesti.....	17
2 Siikajoen Luonnonvarakeskuksen ja lähiympäristön vaiheet.....	18
2.1 Ruukin alueen kehitys.....	18
2.2 Greuksen tilan vaiheet	19
Tilan perustaminen	19
Tila jaetaan Yli-Greuksen ja Ala-Greuksen tiloihin	19
Teollisuus osana Ruukin kylän kehitystä	22
Raahen Puutavaraosakeyhtiö perustetaan ja alueen tiloja myydään puutavarayhtiölle	23
Greuksen tilat myydään Aktiebolaget Finska Kolaffärenille	24
Tiloja lohkotaan 1910-luvulla	25
2.3 Koeviljelylaitoksen taustoja	26
Maataloustoiminnan ensiaskeleet otetaan Turun akatemiassa ja Suomen Talousseuran toimesta	26
Maanviljelyksen keskuskoelaitos perustetaan	26
Koeasemat ympäri Suomea	27
2.4 Pohjois- Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasema perustetaan.....	28
Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasema perustetaan Greuksen tilalle	28
Kasvinviljelyskoeaseman toiminnan alkuvuodet	29
Kulkuyhteydet koeasemalle	34
Koeviljelysaseman toiminta vakiintuu	35
Koeaseman toiminta hidastuu toisen maailmansodan syttyessä	37
2.5 Koeaseman tutkimuslinjojen muutos vuonna 1956.....	37
Koeaseman rakennuksiin suoritetaan laajoja korjaustöitä 1950-luvulla	39
Lypsykarjatutkimuksesta siirrytään lihakarjatutkimukseen	39
2.6 Koeaseman toiminta 1970- ja 1980-luvuilla	40
1970-luvun laajennustyöt	40
Koetoiminta 1970-luvulla	42
Koeaseman rakennuskantaa laajennetaan jälleen 1980-luvulla	44
Koeaseman ja maanviljelysoppilaitoksen yhteinen lämpövoimala	44

2.7 Suomi liittyy Euroopan Unioniin, tutkimustoiminnan sekä koeaseman muutokset 2000-luvulla	46
Liittyminen Euroopan Unioniin 1995	46
Uusi työhalli ja vanhan rakennuskannan purkaminen	46
Ruukin asemanseudun osayleiskaava 2030	47
2.8 Muutos Luonnonvarakeskukseksi	49
LUKEN perustaminen 2015	49
Toiminnan muutokset ja tutkimustoiminnan siirtyminen Ouluun	49
3 Koeviljelysaseman perustamisaikainen rakennuskanta	51
3.1 Johtajan asunto	53
3.2 Johtajan asuntolan nykytila ja säilyneisyys.....	62
3.3 Talouspesula	69
3.4 Talouspesulan nykytila ja säilyneisyys.....	78
3.5 Aitta	85
3.6 Aitan nykytila ja säilyneisyys	90
3.7 Vanha kivinavetta / perunakellari.....	95
3.8 Kivinavetan nykytila ja säilyneisyys	100
3.9 Työpaikkaruokala	107
3.10 Työpaikkaruokalan nykytila ja säilyneisyys	116
3.11 Viljasiilo.....	125
3.12 Viljasiilon nykytila ja säilyneisyys.....	130
3.13 Navetta.....	137
3.14 Navetan nykytila ja säilyneisyys.....	156
3.16 Autohallin nykytila ja säilyneisyys	174
4 Koeaseman rakennuskannan laajennukset 1970- ja 1980-luvuilla.....	181
4.1 Talousrakennus.....	183
4.2 Talousrakennuksen nykytila ja säilyneisyys	190
4.3 Toimistorakennus	197
4.4 Toimistorakennuksen nykytila ja säilyneisyys	204
4.5 Asuinrivitalo.....	213
4.6 Asuinrivitalon nykytila ja säilyneisyys	218
4.7 Kalustovaja.....	223
4.8 Kalustovajan nykytila ja säilyneisyys	226

5 2000-luvun uusi työhalli	229
5.1 Työhalli / toimisto ja tutkimustila	229
5.2 Työhallin nykytila ja säilyneisyys	236
6 Säilyneisyyskaaviot	242
Alueen säilyneisyys	243
Säilyneisyyspohjakaaviot, Johtaja asunto	244
Säilyneisyyspohjakaaviot, Talouspesula	245
Säilyneisyyspohjakaaviot, Aittarakennus	246
Säilyneisyyspohjakaaviot, Perunakellari	247
Säilyneisyyspohjakaaviot, Työpaikkaruokala	248
Säilyneisyyspohjakaaviot, Autohalli	249
Säilyneisyyspohjakaavio, Viljasiilo	250
Säilyneisyyspohjakaaviot, Navetta	251
7 TAUSTATIEDOT	252
7.1 Suunnittelijat	252
Rakennusmestari Leo Maunu	252
Pekka Laatio, Arkkitehtitoimisto Laatio Oy	252
Arkkitehtitoimisto Mattila ja Malmivirta	253
Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju Oy	253
8 Yhteenveto	254
8.1 Kohde tiivistetysti	254
Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen tilat siirtyvät Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeaseman käyttöön	254
1970- ja 1980 lukujen muutos- ja laajennustyöt	254
Muut muutostyöt	254
Suojelutilanne	254

8.2 Arvot	254
Johtajan asunnon arvot ja säilyneisyys	258
Aittarakennuksen arvot ja säilyneisyys	258
Kivinavetan arvot ja säilyneisyys	259
Viljasiilon arvot ja säilyneisyys	259
Autohallin arvot ja säilyneisyys	260
Talouspesulan arvot ja säilyneisyys	260
Navettarakennuksen arvot ja säilyneisyys	261
Työpaikkaruokalan arvot ja säilyneisyys	261
Talousrakennuksen arvot ja säilyneisyys	262
Asuinrivialon arvot ja säilyneisyys	262
Toimistorakennuksen arvot ja säilyneisyys	263
Kalustovajan arvot ja säilyneisyys	263

9 LÄHTEET	264
------------------------	------------

PERUSTIEDOT

Kohde:	Ruukin luonnonvarakeskus
Sijaintitiedot:	Tutkimusasemantie, 92400 Siikajoki
Kiinteistötunnus:	748-411-1-173
Omistus:	Rakennukset ovat Senaatti-kiinteistöjen omistuksessa
Alkuperäinen toiminta:	Maanviljelystila
Rakentuminen:	Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen pihapiirien rakennukset ovat rakentuneet vuodesta 1869 alkaen. Luonnonvarakeskuksen käyttöön tarkoitettuja rakennuksia on rakennettu vuodesta 1928, sekä vuosina 1978-2003.
Suunnittelijat:	Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen tilojen rakennusten, eikä viljasiilon ja autohallin suunnittelijat ole tiedossa. Talousrakennuksen, toimitorakennuksen, asuinrivitalon ja kalustovajan suunnittelija on Arkkitehtitoimisto Laatio Oy. Työhallin suunnittelija on Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönkönharju.

Kaavamerkinnot ja suojelu:

Ei voimassa olevaa asemakaavaa. Alueella on voimassa Siikajoki Ruukki Asemanseudun osayleiskaava 2030 (27.5.2013). Kohde sijaitsee julkisten palveluiden ja hallinnon alueella PY, sekä alueella /s, jolla ympäristö säilytetään. Lisäksi kohde sijaitsee ohjeellisella maatilantilan suojavyöhykkeellä.

Luonnonvarakeskuksen alue on osoitettu kaavakarttaan kulttuurihistoriallisesti merkittäväksi ja valtakunnallisesti arvokkaaksi alueeksi "*Ruukin maatalousoppilaitos ja koeasema*".

PY = Julkisten palvelujen ja hallinnon alue. Alue on tarkoitettu pääasiassa kunnan ja valtion palveluille ja hallinnolle.

/s = Alue, jolla ympäristö säilytetään. Alueella olevia rakennuksia tai muita rakenteita ei saa purkaa tai muuttaa niin, että niiden kulttuurihistoriallinen arvo heikkenee. Täydennysrakentamisen, korjaustöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten suunnittelusta on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa ennen rakennus- tai toimenpidelupaa koskevan päätöksen antamista.

*Kulttuurihistoriallisesti merkittävät alueet = Alueella olevia kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ei saa purkaa ilman MRL 127 §:ssä tarkoitettua lupaa. Rakennuksissa suoritettavien korjaus ja muutostöiden, käyttötarkoituksen muutosten sekä täydennysrakentamisen ja alueella tehtävien toimenpiteiden tulee olla sellaisia, että alueen rakennustaiteellisesti/kulttuurihistoriallisesti/maise-
mallisesti arvokas luonne säilyy. Alueella ei saa tehdä sellaisia toimenpiteitä, jotka vähentävät sen suojeluarvoa.*

Suojelu:

Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavan perusselvityksessä (MRKY2015) Siikajoen luonnonvarakeskuksen alue on arvotettu valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetun ympäristön kohteeksi. Kohteella on tunnistettu olevan rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja.

Siikajoen luonnonvarakeskus kuuluu Valtakunnallisesti merkittävään rakennetun kulttuuriympäristön alueeseen (RKY2009) *Ruukin maatalousoppilaitos ja koeasema*.

"Ruukin koeasema sijaitsee Ruukin maaseutuoppilaitoksen läheisyydessä, Sammalkankaantien toisella puolella. Peltoaukuioiden keskellä kohoaa porttiaiheen omaisesti rapattu ja vaaleansiniseksi maalattu klassistisaiheinen viljamakasiini, joka on rakennettu vuonna 1929. Viljamakasiinissa on aumakatto.

Ala-Greuksen pihapiiri koostuu vuonna 1885 rakennetusta, vaaleasta, pystyrimavuoratusta päärakennuksesta, jota vastapäätä sijaitsee vuonna 1869 rakennettu navetta. Navetta on vuodesta 1925 lähtien toiminut maakellarina. Samassa pihapiirissa sijaitsee Ala-Greuksen punainen pirttirakennus, niin ikään pystyrimalaudoitettu. Rakennuksen ikä ei ole tiedossa. Pihapiiristä tekee suljetun vuonna 1897 rakennettu aittarakennus.

Yli-Greuksen pihapiirin rakennuksista on koeaseman käytössä ollut entinen vuonna 1863 rakennettu asuinrakennus. Rakennus on peruskorjattu vuonna 1957, jolloin siihen lienee vaihdettu kaksijakoiset ikkunat. Muuten rakennuksessa on säilynyt kauniisti oman rakennusaikansa detaljia. Yli-Greuksen navetta on rakennettu vuonna 1906 ja siihen on rakennettu lisäosa vuonna 1985 ja ikkunaremontti 2004. Navetta edustaa oman aikansa rakennusperinnettä komeasti. Lisäksi pihapiiriin on rakennettu suurehko varastorakennus 1900-luvun alkupuolella.

Ala-Greuksen viereen on rakennettu kaksi modernia opiskelija-asuntolarakennusta, jotka niin ikään ryhmittyvät pihapiiriksi.

Vuonna 1924 eduskunta myönsi määrärahan viljelyaseman perustamiseksi. Määrärahalla ostettiin revonlahtinen Greuksen tilan ja kaupat tehtiin samana vuonna. Viralliselta nimeltään Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelykoeasema aloitti toimintansa helmikuussa 1925. Koeaseman talouskeskus muodostuu rakennusryhmästä, joka kuului alun perin kahdelle eri tilalle nimiltään Ala-Greus ja Yli-Greus."

1

Kohde: LUKE Siikajoki / Johtajan asunto

Nykyinen osoite: Tutkimusasemantie 20, 92400 Siikajoki

Rakennustunnus: 102731287F

Kerrosluku: 1+ ullakko + kellari

Laajuustiedot*: Bruttoala 299 m²

Kiinteistön omistaja: Senaatti-kiinteistöt

Suunnittelijat: alkuperäinen suunnittelija ei tiedossa, vuoden 1954 muutokset rak. mest. J. A. Timisjärvi / rkm. Leo Maunu, vuoden 1990 muutokset Arkkitehtitoimisto Mattila ja Malmivirta

Rakentaminen: 1885

Alkuperäinen käyttö: Ala-Greuksen päärakennus

Koeasematoiminnan aikainen käyttö: Johtajan asunto

Inventoinnin aikainen käyttö: Tyhjiällä

2

Kohde: LUKE Siikajoki / Aittarakennus

Nykyinen osoite: Tutkimusasemantie 20, 92400 Siikajoki

Kerrosluku: 1 + ullakko

Laajuustiedot:** 1. krs 96 m²

Kiinteistön omistaja: Senaatti-kiinteistöt

Suunnittelijat: ei tiedossa

Rakentaminen: 1897

Alkuperäinen käyttö: Ala-Greuksen aitta

Koeasematoiminnan aikainen käyttö: Aitta / varasto

Inventoinnin aikainen käyttö: Aitta / varasto

3

Kohde: LUKE Siikajoki / Perunakellari

Nykyinen osoite: Tutkimusasemantie 20, 92400 Siikajoki

Kerrosluku: 1 + kellari

Laajuustiedot:** Bruttoala 194 m²

Kiinteistön omistaja: Senaatti-kiinteistöt

Suunnittelijat: ei tiedossa

Rakentaminen: 1869

Alkuperäinen käyttö: Ala-Greuksen navetta

Koeasematoiminnan aikainen käyttö: Maakellari, varasto

Inventoinnin aikainen käyttö: Varasto, osin tyhjiällä

**Laajuustiedot perustuvat Senaatti-kiinteistöjen arkistotietoihin ja vanhojen pohjapiirustusten perusteella laskettuihin pinta-aloihin. **Laajuustiedot perustuvat rakennuksen ulkomittojen tarkistukseen, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo 2025.*

4

Kohde: LUKE Siikajoki / Viljasiilo
Nykyinen osoite: Tutkimusasemantie 20, 92400 Siikajoki
Kerrosluku: 2 + ylätaso
Laajuustiedot*: Bruttoala 164 m²
Kiinteistön omistaja: Senaatti-kiinteistöt
Suunnittelijat: ei tiedossa
Rakentaminen: 1929
Koeasematoiminnan aikainen käyttö: Viljasiilo, irtolannoitevarasto
Inventoinnin aikainen käyttö: Varasto

5

Kohde: LUKE Siikajoki / Autohalli
Nykyinen osoite: Tutkimusasemantie 20, 92400 Siikajoki
Rakennustunnus: 102731286E
Kerrosluku: 1
Laajuustiedot:** Bruttoala 113 m²
Kiinteistön omistaja: Senaatti-kiinteistöt
Suunnittelijat: ei tiedossa
Rakentaminen: vuosien 1938-1948 aikana
Koeasematoiminnan aikainen käyttö: Käymälä, autotalli, halkovaja, varasto
Inventoinnin aikainen käyttö: Varasto, konesuoja, jätehuolto

6

Kohde: LUKE Siikajoki / Talouspesula
Nykyinen osoite: Tutkimusasemantie 20, 92400 Siikajoki
Rakennustunnus: 102731291L
Kerrosluku: 1 + kellari
Laajuustiedot*: Bruttoala 233,5 m²
Kiinteistön omistaja: Senaatti-kiinteistöt
Suunnittelijat: alkuperäinen suunnittelija ei tiedossa, vuoden 1953 muutokset rak. mest. Jukka Timisjärvi, vuoden 1980 muutokset LVI-insinööri toimito Martti Vilmi
Rakentaminen: tarkka aika ei tiedossa, arviolta noin 1920-luku
Alkuperäinen käyttö: Ala-Greuksen Pirttirakennus
Koeasematoiminnan aikainen käyttö: Kenttämestarin asunto, talouspesula, leipomo, asuntoja harjoittelijoille
Inventoinnin aikainen käyttö: Tyhjillään

7

Kohde: LUKE Siikajoki / Navettarakennus

Nykyinen osoite: Tutkimusasemantie 20, 92400 Siikajoki

Rakennustunnus: 102731289J

Kerrosluvu: 1 + ylinen

Laajuustiedot*: Huoneistoala 1552 m²

Kiinteistön omistaja: Senaatti-kiinteistöt

Suunnittelijat: alkuperäinen suunnittelija ei tiedossa, 1950-luvun muutokset rkm Leo Maunu, vuoden 1969 muutokset rkm. Väinö Lyttinen, vuoden 1976 muutokset Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Laatio Ky, vuoden 1983 laajennus Arkkitehtitoimisto Laatio Oy, vuoden 2005 muutokset Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönkönharju Oy

Rakentaminen: 1906

Alkuperäinen käyttö: Yli-Greuksen navetta

Koeasematoiminnan aikainen käyttö: Lypsy- ja lihakarjanavetta, laboratorio, ullakkohuoneen asuinkäyttö

Inventoinnin aikainen käyttö: Osin tyhjiällä, varastokäyttö

8

Kohde: LUKE Siikajoki / Työpaikkaruokala

Nykyinen osoite: Tutkimusasemantie 20, 92400 Siikajoki

Rakennustunnus: 102731296S

Kerrosluvu: 1 + kellari + ullakko

Laajuustiedot*: Bruttoala 187 m²

Kiinteistön omistaja: Senaatti-kiinteistöt

Suunnittelijat: alkuperäinen suunnittelija ei tiedossa, vuoden 1957 muutokset J. Timisjärvi, vuoden 1984 muutokset Arkkitehti toimisto Laatio Oy

Rakentaminen: 1863

Alkuperäinen käyttö: Yli-Greuksen päärakennus

Koeasematoiminnan aikainen käyttö: työpaikkaruokala, toimisto

Inventoinnin aikainen käyttö: Tyhjiällä

9

Kohde: LUKE Siikajoki / Talousrakennus

Nykyinen osoite: Tutkimusasemantie 20, 92400 Siikajoki

Rakennustunnus: 102731295R

Kerrosluvu: 1 + kuivaaja ja siilot

Laajuustiedot*: Kerrosala 810 m², josta kasvihuoneen kerrosala 125 m²

Kiinteistön omistaja: Senaatti-kiinteistöt

Suunnittelijat: alkuperäiset suunnitelmat Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Laatio Ky, vuoden 1988 muutokset Veikkola Ky

Rakentaminen: 1977-1978

Koeasematoiminnan aikainen käyttö: Talousrakennus, viljasiilo, kalustosuojat, kuivaaja, kasvihuone

Inventoinnin aikainen käyttö: kuivaaja, viljasiilot, paja, konehalli, varasto

10

Kohde: LUKE Siikajoki /
Asuinrivitalo

Nykyinen osoite: Tutkimusaseman-
tie 20, 92400 Siikajoki

Rakennustunnus: 102731291L

Kerros-luku: 1

Laajuustiedot*: Bruttoala 345 m²

Kiinteistön omistaja:
Senaatti-kiinteistöt

Suunnittelijat: Arkkitehtitoimisto
Marja ja Pekka Laatio Ky

Rakentaminen: 1977-1978

**Koeasematoiminnan aikainen
käyttö:** Asuinrivitalo

Inventoinnin aikainen käyttö:
Asuinrivitalo, osittain tyhjiällä

11

Kohde: LUKE Siikajoki /
Toimistorakennus

Nykyinen osoite: Tutkimusasemantie
20, 92400 Siikajoki

Rakennustunnus: 102731292M,
102731293N

Kerros-luku: 1

Laajuustiedot*: Bruttoala 480,5 m²

Kiinteistön omistaja:
Senaatti-kiinteistöt

Suunnittelijat: alkuperäiset suun-
nitelmat Arkkitehtitoimisto Marja
ja Pekka Laatio Ky, vuoden 1998 muu-
tokset Arkkitehtitoimisto Mattila
ja Malmivirta

Rakentaminen: 1977-1978

Koeasematoiminnan aikainen käyttö:
Toimisto, saunatila, talovarasto

Inventoinnin aikainen käyttö: Osin
tyhjiällä, saunatila ja talovarasto

12

Kohde: LUKE Siikajoki / Työhalli

Nykyinen osoite: Tutkimusasemantie
20, 92400 Siikajoki

Rakennustunnus: 102731297T

Kerros-luku: 1

Laajuustiedot*: Bruttoala 401 m²

Kiinteistön omistaja:
Senaatti-kiinteistöt

Suunnittelijat: alkuperäiset suunnitel-
mat Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio
Rönköharju Oy, vuoden 2023 muutok-
set Arkkitehdit LSV Oy

Rakentaminen: 2003

Koeasematoiminnan aikainen käyttö:
toimisto- ja laboratoriotila

Inventoinnin aikainen käyttö: toi-
misto- ja laboratoriotila

13

Kohde: LUKE Siikajoki / Kalustovaja

Nykyinen osoite: Tutkimusaseman-
tie 20, 92400 Siikajoki

Kerros-luku: 1

Laajuustiedot*: Bruttoala 414,5 m²

Kiinteistön omistaja:
Senaatti-kiinteistöt

Suunnittelijat: Pekka Laatio, Arkki-
tehtitoimisto Laatio Oy

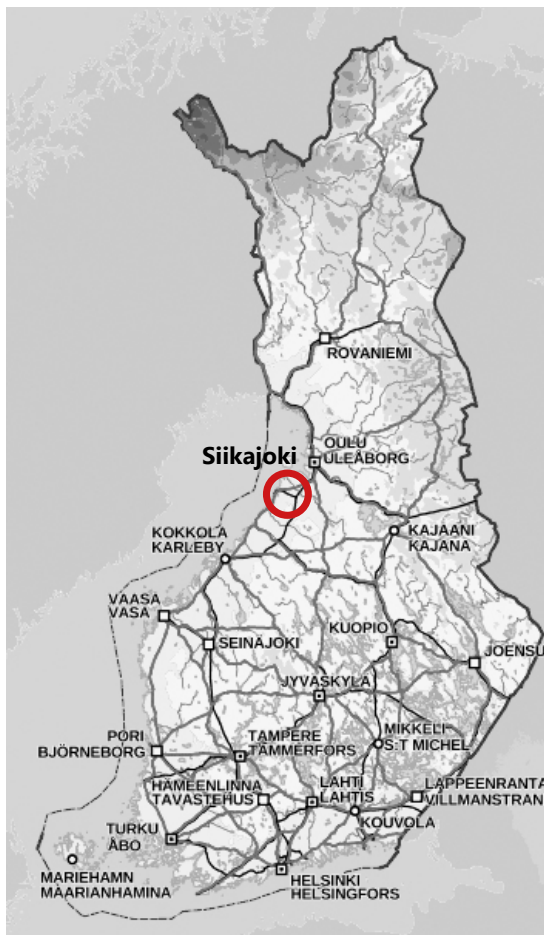
Rakentaminen: 1984

**Koeasematoiminnan aikainen
käyttö:** Kalustovaja / konesuoja

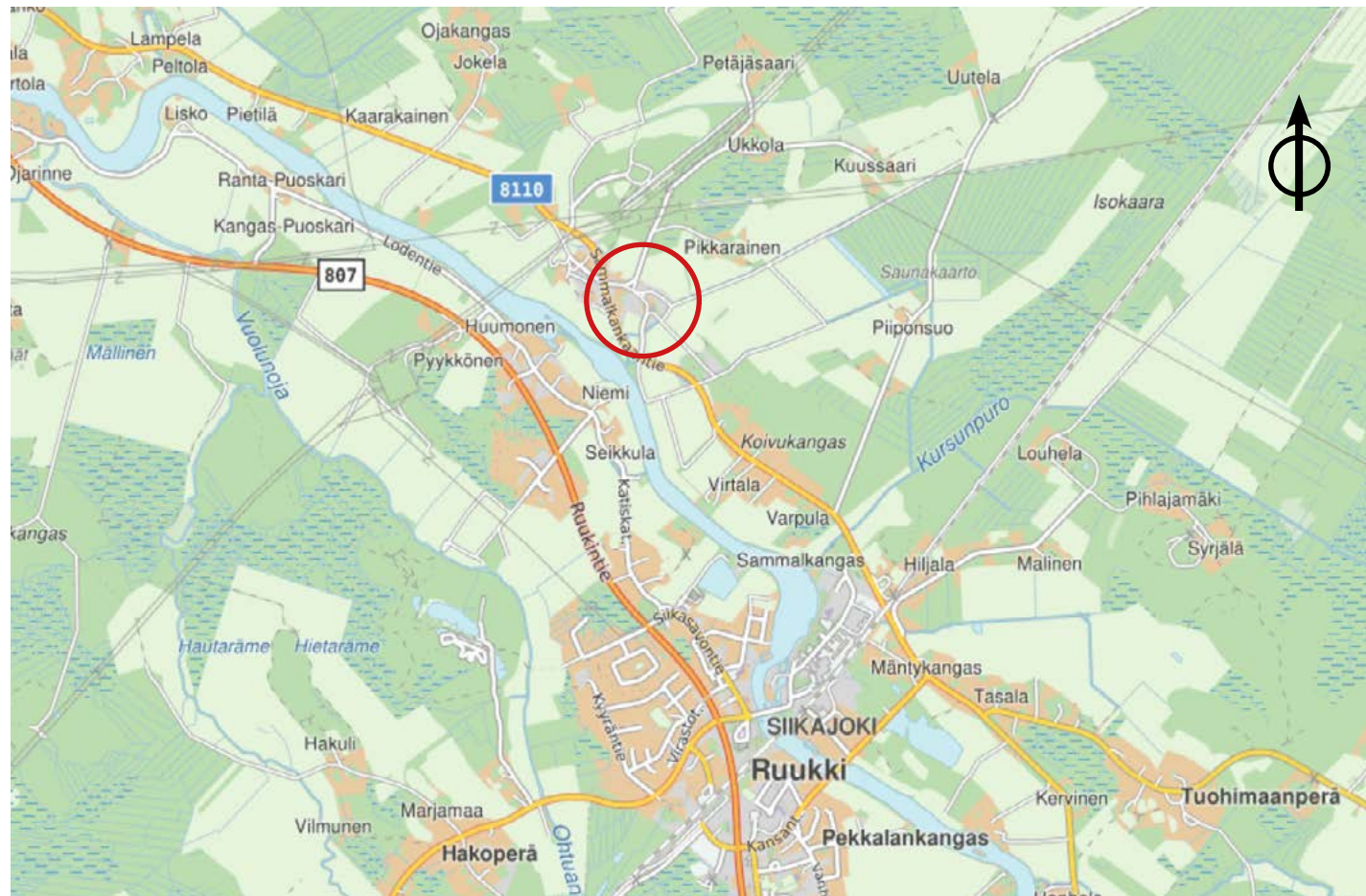
Inventoinnin aikainen käyttö:
Kalustovaja / konesuoja

**Laajuustiedot perustuvat Senaatti-kiinteistö-
jen arkistotietoihin ja vanhojen pohjapiirus-
tusten perusteella laskettuihin pinta-aloihin.*

***Laajuustiedot perustuvat rakennuksen ul-
komittojen tarkistukseen, Arkkitehtitoimisto
Jorma Teppo 2025.*

Siikajoki sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla Siikajoen varrella. Lähin kaupunki on noin 35 kilometrin päässä sijaitseva Raahе. (Kartta: Maanmittauslaitos)

Siikajoen luonnonvarakeskus sijaitsee noin kolmen kilometrin päässä Ruukin keskuksesta Siikajoen pohjoisrannalla. Luonnonvarakeskus sijaitsee Sammalkankaantiestä erkaantuvan Tutkimusasemantien molemmiin puolin. Siikajoki virtaa luonnonvarakeskuksen eteläpuolelta ja vesistön sekä kohteen väliin jää pelkokaistale. Luonnonvarakeskus sijaitsi ennen Revonlahden kunnan alueella, jonka keskukseen on luonnonvarakeskukselta noin kahdeksan kilometriä. (Opaskartta: Maanmittauslaitos, 2025)

1 JOHDANTO

1.1 Toimeksiannon taustat

*Rakennushistoriaselvitys on perusselvitys, jonka avulla kohteesta saadaan riittävät lähtötiedot korjaus- ja kunnossapitotöiden suunnitteluun, asemakaavamuutoksen laadintaan sekä suojelustatuksen määrittelyyn. Siinä selvitetään, millainen rakennus on ja miksi se on sellainen kuin se nykyisin on. Kohdetta tarkastellaan nykytilassaan eli sellaisena kuin se on tutkimusta tehtäessä.*¹

Tämä rakennushistoriaselvitys on laadittu Senaatti-kiinteistöjen toimeksiannosta. Se sisältää sekä Siikajoen luonnonvarakeskuksen RKY2009 alueelle kuuluvien rakennusten rakennushistorian selvittämisen sekä nykytilainventoinnin vuodelta 2025. Luonnonvarakeskus kuuluu Valtakunnallisesti merkittävään rakennetun kulttuuriympäristön alueeseen (RKY2009) *Ruukin maatalousoppilaitos ja koeasema*.

Siikajoen luonnonvarakeskuksen nykyinen rakennuskanta on rakentunut useiden vuosikymmenien aikana. Luonnonvarakeskuksen vanhimmat rakennukset ovat Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen tilojen 1800-luvun jälkimmäisen puoliskon ja 1900-luvun alun rakennuskantaa. Kasvinviljelyskoeasematoiminnan aikana rakennetut rakennukset ovat peräisin tiettävästi 1920-luvulta ja myöhemmin koeasemaa laajennettiin 1970- ja 1980-luvuilla Arkkitehtitoimisto Laatio Oy:n suunnittelemissa rakennuksilla ja navettalaajennuksella. Luonnonvarakeskuksen uusin rakennus on Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönkönharju Oy:n suunnittelema ja vuonna 2003 rakennettu työhalli.

Rakennushistoriaselvitys on tehty vuoden 2025 aikana. Rakennushistoriaselvityksen kanssa yhtäaikaaisesti on tehty Siikajoen luonnonvarakeskuksen rakennusten kylmäkonservointiselvitys.

Ala-Greuksen tilan vanha pihapiiri on säilyttänyt koeaseman perustamisaikaisen muotonsa. Rakennusten julkisivujen ilmeissä näkyy jälleenrakennuskauden muutostöiden aikainen kerrostuma. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

¹ TALON TARINAT – Rakennushistorian selvitysopas toim. Marja Sahlberg, Museovirasto rakennushistorian osasto 2010

- Ala-Greuksen tilan vanhat rakennukset
- Yli-Greuksen tilan vanhat rakennukset
- Kasvinviljelyskoeaseman aikainen rakennuskanta 1929-1948
- Navetan muutokset vuonna 1947
- Koeaseman vuoden 1978 laajennukset
- Koeaseman 1980-luvun alun laajennukset
- Koeaseman vuoden 2003 laajennus
- Puretut rakennukset

1.2 Aineisto ja työryhmä

Historiatietojen päälähteenä on käytetty Erkki Rytsän vuonna 1978 toimittamaa Maatalouden tutkimuslaitoksen kahdeksan vuosikymmentä 1898-1978 sekä Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikka. Koeaseman ympäristön ja rakennuskan-
nan aikaisempien vaiheiden tutkimisessa on hyödynnetty teoksia Eilisen kautta kohti huomista (Lumi Maria Eskola), Siikajokilaakson historia II 1860-1960 (Risto Vil-
musenaho), Revonlahti: historiaa ja ihmisten tarinoita (2022). Edellä mainittuja tie-
tolähteitä on tarkennettu lähdeluettelossa ja tekstin yhteydessä merkityillä lähteillä.

Arkistotutkimuksessa on käyty läpi Senaatti-kiinteistöjen Siikajoen Luonnonva-
rakeskukseen liittyvä piirustus- ja asiakirja-aineisto. Luonnonvarakeskuksen perus-
tamiseen liittyvää asiakirja-aineistoa säilytetään Kansallisarkistossa. Lisäksi osa
Luonnonvarakeskuksen rakennuspiirustuksista on arkistoitu Raahen rakennusval-
vonnan arkistoon. Kansallisarkistoon tehtiin myös tehty tietopyyntö Siikajoen luon-
nonvarakeskukseen liittyvästä aineistosta, mutta se oli tulokseton.

Vanhoja karttoja ja ilmakuvia on saatu Siikajoen Luonnonvarakeskukselta, Senaatti-
kiinteistöiltä ja Maanmittauslaitokselta. Vanhoja valokuvia on saatu pääosin Si-
kajoen luonnonvarakeskuksen arkistosta ja Ruukin kirjaston kotiseutuarkistosta.
Kualähteet löytyvät aina kuvien yhteydestä.

Inventointikäynneillä syys- ja marraskuussa 2025 on dokumentoitu rakennusten
nykytila sekä ulkoa että sisältä. Lisäksi Siikajoen luonnonvarakeskukselta on saatu
syyskuussa 2025 otettuja drone -kuvia. Tulokset esitetään valokuvien, säilyneisyys-
kaavioin sekä rakennuskohtaisesti tehdyin ominaispiirteiden, muutosten ja säi-
lyneisyyden arvioinnein. Selvitystyötä havainnollistaa runsas määrä valokuvia ja
piirustuksia.

Selvitys on laadittu Museoviraston rakennushistoriaselvityksen tekemistä määrit-
tävän ohjeen mukaisesti. Se tarjoaa riittävät taustatiedot rakennusten arvojen ja
ominaispiirteiden määrittelyyn. Selvitystä voidaan hyödyntää Siikajoen luonnonva-
rakeskuksen muutos- ja korjaustöissä, sekä myös alueen kaavoituksen lähtöaineis-
tona. Rakennushistoriaselvitykset sisältävät lisäksi kuvitettua paikallishistoriatietoa
rakennetun ympäristön näkökulmasta.

Työstä on vastannut arkkitehdit Julia Leppälä ja Riitta Kosonen arkkitehtitoimisto
Jorma Teppo Oy:stä. Rakennushistoriaselvityksen tilaajaa edustivat Maria Viitajylhä
ja Selja Flink Senaatti-kiinteistöiltä. Käyttäjää edustivat Kati Mattila ja Maria Honka-
koski Siikajoen luonnonvarakeskuksesta.

Ala-Greuksen tilan vanhan kavinavetan kulma ja pirttirakennuksen pääty. Rakennuksiin on tehty useita julkisivujen ja sisätilojen muutostöitä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

SAMMALKANKAANTIE

RUUKIN LUONTO- JA
HEVOSKESKUS

MAASEUTUOPPILAI-
TOS

SELVITYSALUEEN RAJA

SIIKAJOEN
LUONNONVARAKESKUS

TUTKIMUS-
ASEMANTIE

UUSI KOENAVETTA

Siikajoen luonnonvarakeskus nähtynä Sammalkankaantieltä. Rakennusryhmä peittyy osin puuston ja koeasemaa ympäröivän kuusiaidan taakse. Vuonna 1929 valmistunut viljasiilo sekä vuonna 1978 valmistunut kuivaaja erottuvat maisemassa kauas. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Luonnonvarakeskuksen vieressä sijaitseva maaseutuoppilaitos, jonka vanhin rakennuskanta on 1930-luvulta. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

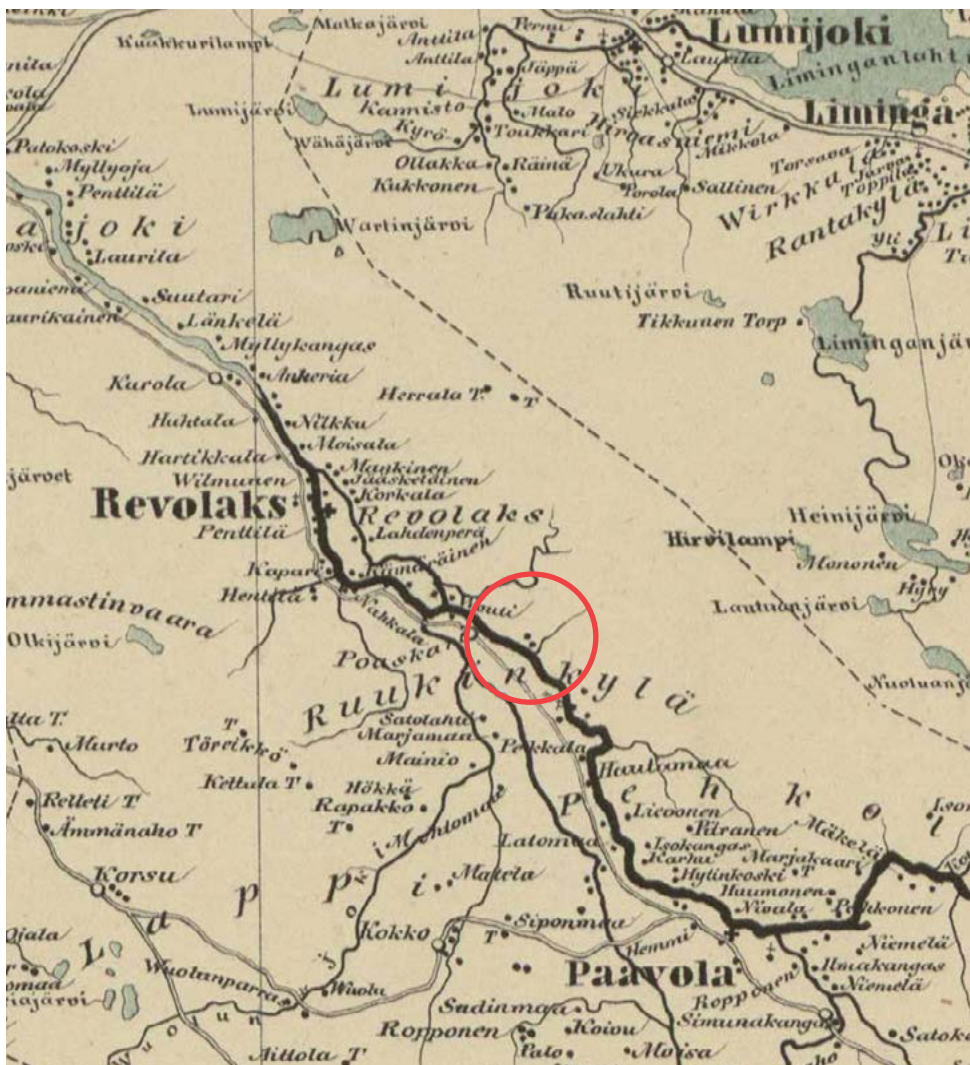
1.3 Ympäristö lyhyesti

Siikajoen luonnonvarakeskus sijaitsee Sammalkankaantiestä erkanevan Tutkimusasemantien molemmiin puolin. Luonnonvarakeskuksen rakennusryhmä on tutkimuskäytössä olevien peltojen ympäröimä ja vuonna 1929 rakennettu viljamakasiini toimii maamerkkinä kohdetta lähestyttäessä. Luonnonvarakeskus ja Sammalkankaantien toisella puolella sijaitseva Ruukin luonto- ja hevoskeskus sijoittuvat peltojen ympäröimälle metsäsaarekkeelle. Kohteet muodostavat Valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun ympäristön kokonaisuuden "Ruukin maatalousoppilaitos ja koeasema" (RKY2009).

Nykyisin luonnonvarakeskuksen rakennuskanta on osin tyhjillään. Luonnonvarakeskuksen uusi koenavetta sijoittuu keskuksen kaakkoispuolelle. Uusi koenavetta sijoittuu selvitysalueen ulkopuolelle.

Luonnonvarakeskus sijaitsee noin kolmen kilometrin päässä Ruukin keskuksesta. Keskuksen läpi virtaava Siikajoki kulkee luonnonvarakeskuksen eteläpuolella, ja vesistön sekä luonnonvarakeskuksen väliin jää tutkimuskeskuksen koekäytössä olevia peltoalueita.

Tässä selvityksessä tarkasteltavat rakennukset sijoittuvat Tutkimusasemantien varrelle. Alueen yleisilme on säilynyt maatalouskäyttöön tarkoitettujen rakennusten keskittymänä. Peltojen ympäröimä kohde on säilynyt maisemoiltaan avoimena, vaikka kasvanut puusto ja tiheät kuusiaidat ovat sulkeneet näkymän tielle ja joelle.

2 SIIKAJOEN LUONNONVARAKESKUKSEN JA LÄHIYMPÄRISTÖN VAIHEET

2.1 Ruukin alueen kehitys

Revonlahti oli 1500-luvulla itsenäinen kunta. Vuonna 1689 siitä tuli kirkkoherran-kunta ja vuonna 1775 Siikajokeen kuuluva rukoushuonekunta. Revonlahdesta tuli vuonna 1845 Siikajoen kappeliseurakunta ja vuonna 1930 itsenäinen seurakunta. Ruukki muodostuu Revonlahden ja Paavolan kunnat liitetään yhteen, uuden kunnan nimi on Ruukki. Ruukki liitetään osaksi Siikajokea 2000-luvulla.¹

JOKIVARREN ASUTUKSEN MUODOSTUMINEN

Siikajokilaakson asutuksen muodostuminen alkoi jokisuuhun vakiintuneesta asutuksesta, josta se lähti leviämään ylemmäs jokea. 1500-luvun puolivälissä Siikajoen kylä oli yksi Pohjois-Pohjanmaan suurimmista kylistä. Revonlahden asutus, jonka osana Ruukki oli aina vuoteen 1973 asti, alkoi muotoutua 1550-luvun jälkipuoliskolla ja 1600-luvun puolivälissä se oli alueen kylistä suurin.² Kylän asutus syntyi ympäröiviin kyliin verrattuna melko myöhään, mahdollisesti maaston viljelemisen haastavuuden ja Siikajoen kylän läheisyyden vuoksi. Siikajoen kylän alueen käydessä liian ahtaaksi alkoi asutus hivuttautua jokivartta ylemmäs.³

Moni Revonlahden ja Ruukin tilallisista olivat lähtöjään Siikajoen kylästä, josta he olivat muuttaneet esimerkiksi suvun omistamille maa-alueille. Osa alueen vanhimmista tilallisista on tullut alueelle myös sisämaasta⁴. Suurin osa alueen taloista syntyi 1560- ja 1570-luvuilla. Kylän väkilukua kasvatti ensin uudisasutus ja myöhemmin myös tilojen jako.⁵ 1800-luvulla alueen asutus oli vakiintunut ja isojako oli suoritettu.⁶

C.W. Gyldeénin laatima Oulun, Vaasan ja Kuopion läänien länsiosia kuvaava karttalehti vuodelta 1863. Kartasta nähdään, miten asutus on sijoittunut alueen merkittävän kulkuväylän Siikajoen varrelle. Tiheintä asutus on Revonlahden ja Paavolan kyläkeskittymissä. Greuksen tilan on ympäröity karttaan punaisella. (Kartta: Karta öfver Finland : Sektionen D3 : nordvestra delen af Uleåborgs län med tillgränsande delar af Wasa och Kuopio län, C. W. Gyldeén, 1863, [www.vanhakartta.fi](http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-200806175486), <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-200806175486>)

1 Revonlahti: historiaa ja ihmisten tarinoita 2022, s. 16

2 Revonlahti: historiaa ja ihmisten tarinoita 2022, s. 9

3 Revonlahti: historiaa ja ihmisten tarinoita 2022, s. 10, 16

4 Revonlahti: historiaa ja ihmisten tarinoita 2022, s. 15

5 Revonlahti: historiaa ja ihmisten tarinoita 2022, s. 9-10

6 Eskola 2003, s. 77

2.2 Greuksen tilan vaiheet

TILAN PERUSTAMINEN

Greuksen tila perustettiin Revonlahdelle Siikajoen pohjoisrannalle vuonna 1580. Tilan perustaja oli Pekka Hotakainen, mutta tila sai nimensä kuitenkin vasta sen toisen isännän, Greus Matinpojan mukaan vuonna 1598. Greuksen perustajasuvun arvellaan saapuneen Revonlahdelle Savosta. 1600-luvun puolivälissä tilaan oletettavasti liitettiin sen vieressä sijainnut Lasse Hämäläisen perustama tila, joka oli yksi Revonlahden vanhimmista kantatiloista. Greuksen tilasta käytettiin myös nimiä Greuksela ja Greuxela, sekä Kreuksela.⁷

Tila sijaitsee Siikajoen pohjoisrannalla noin kahden kilometrin päässä Ruukinkylästä. Se perustettiin lähelle vesistöä, sillä tuohon aikaan vesistöt toimivat pääkulkureitteinä ja asutus sijoittui mahdollisuuksien mukaan niiden varrelle. 1600-luvulla tila sijaitsi Revonlahden jokivarren asuinkannasta eniten idässä, eikä sen välittömässä läheisyydessä ollut muita tiloja. Lähin naapuri oli Puoskari, joka sijaitsi joen vastarannalla.⁸

Greuksen tilan pääelinkeinot koostuivat todennäköisesti tilan peltujen viljelystä ja karjan pidosta. 1700- ja 1800-lukujen vaihteessa Tuomas Greus oli yksi alueen merkittävimmistä voin tuottajista.⁹

TILA JAETAAN YLI-GREUKSEN JA ALA-GREUKSEN TILOIHIN

Greuksen tila jaettiin Isojaossa Yli-Greuksen ja Ala-Greuksen tiloihin. Revonlahden alueen Isojako aloitettiin joen yläjuoksulta, ja ensimmäisenä talona Greuksen tila sai rakennusnumeron yksi.¹⁰

Greuksen talot olivat vuosina 1860-1880 yhdet Revonlahden vauraimmista.¹¹ Näiden vuosien aikana rakennettiin Greuksen tilojen nykyiset päärakennukset, navetta ja aitta. Yli-Greuksen ja Ala-Greuksen tiloilla oli myös omat myllyt, jotka toimivat kotitarvemyllyinä. Myllyt olivat toiminnassa vielä 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Tilojen edustalla virtaavassa Greuksen koskessa toimi myös vesimylly.¹²

— Onnetoin tapaus. Revonlahden seurakunnassa oli Yli-Greus nimisessä talossa yöllä 25 päivää vasten syttynyt tulipalo asuinhuoneessa väen nukkua ja vltynyt ennenkuin väki ennätti herätä, että ihmisiä töin tuskin ennätti päästä tulen läpistä ulos. Vanha 70 vuotias talonijäntä paloi niin, että hän 7 tiiman perästä kuoli palohaavoistaan ja 10 vuotias isännän pojan Jakob Yli-Greusin poika paloi kokonaan, että ainoastaan luut löydettiin hiihtojen seasta. Kaikki asuinhuoneissa oleva irtain omaisuus, rahat ja vaatteet menivät poroksi. Jakob Yli-Greus on valittanut toimitukselle onnettomuuttansa ja köyhyytensä, johon viiden lapsen kanssa tulipalon kautta on joutunut, ja pyytänyt meitä ilmoittamaan asiata armeliaille kansakaisityille, jotka tahtoivat muistaa häntä jollakulla avulla. Joka tätä onnettomuutta säälii ja tahtoo jollakulla avulla lievitää, jättääköön lahjansa Chr. Ev. Bardén kirjakauppaan, jossa ne vastaanotetaan ja niistä tässä sanomalehdessä tili tehdään.

Lehtiartikkeli, jossa kerrotaan Yli-Greuksen päärakennuksessa vuonna 1862 riehuneesta tulipalosta. Kuva: Oulun Wiikko-Sanomia 5.4.1862. Kansallisarkiston digiarkisto.

Yli-Greuksen ja Ala-Greuksen tilojen vaiheet 1800-luvun jälkimmäisellä puoliskolla ovat paikoin arvailujen varassa, mutta aikakauden sanomalehti-ilmoitusten kautta tilojen vaihteita on mahdollista hahmottaa.

Yli-Greuksen tilalla riehui vuonna 1862 tuhoisa tulipalo. Oulun Wiikko-Sanomien ilmoituksessa kerrotaan, että Yli-Greuksen talossa syttyi tulipalo, jossa kuolivat talon isäntä ja hänen pojanpoikansa. Palo sai alkunsa asuinhuoneesta ja tuhosi kaiken irtaimiston.¹³ Palon jälkeen vuonna 1863 valmistui Yli-Greuksen tilan uusi päärakennus.

Ala-Greuksen tilalla järjestettiin vuonna 1895 huutokauppa poismuuton vuoksi. Huutokaupassa myytiin muun muassa karjaa ja huonekaluja.¹⁴

¹³ Oulun Wiikko-Sanomia 1862

¹⁴ Kaiku 23.12.1895

⁷ Leiviskä 2011 s. 75; Revonlahti: historiaa ja ihmisten tarinoita 2022, s. 14

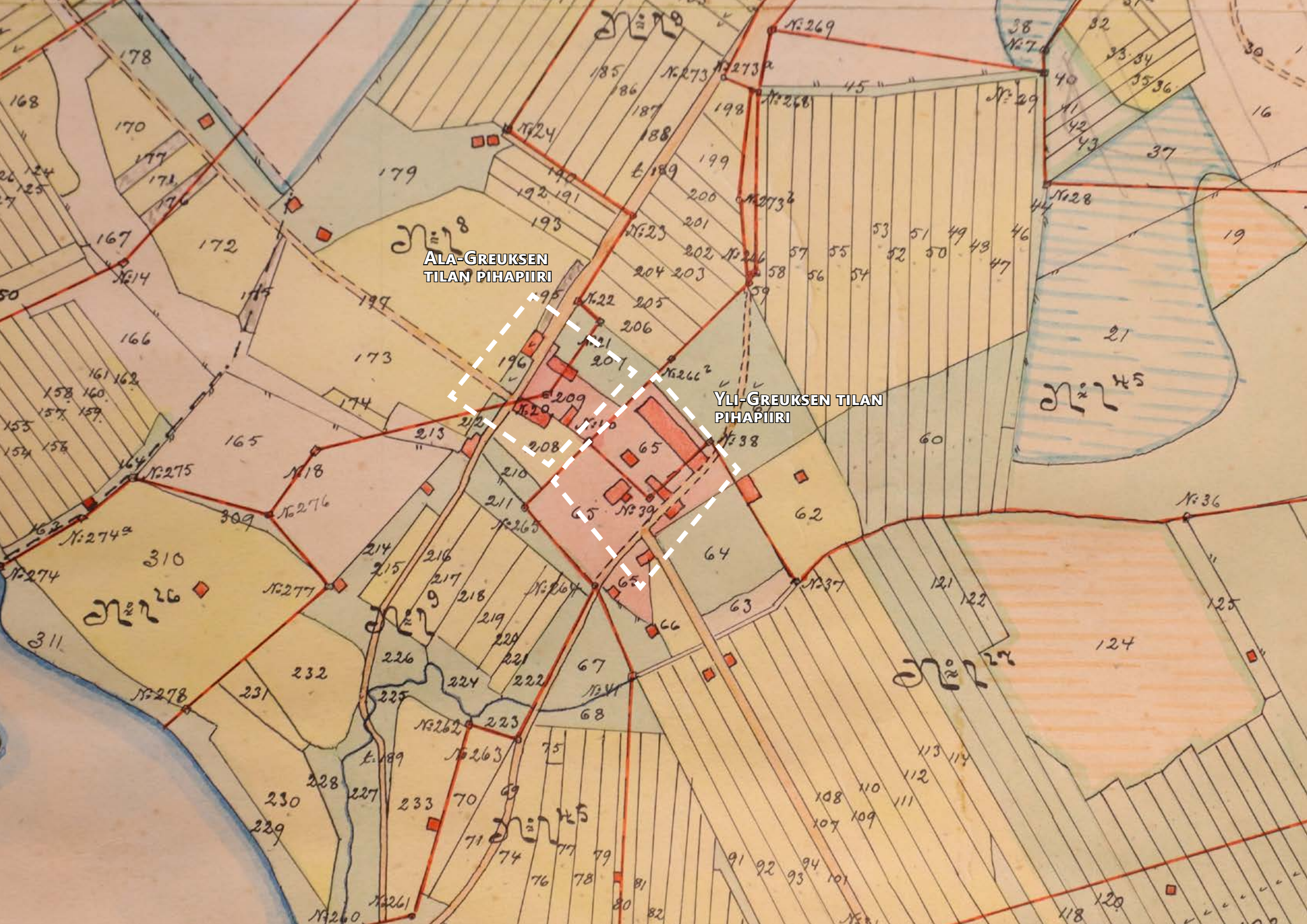
⁸ Revonlahti: historiaa ja ihmisten tarinoita 2022, s. 15

⁹ Revonlahti: historiaa ja ihmisten tarinoita 2022, s. 18

¹⁰ Revonlahti: historiaa ja ihmisten tarinoita 2022, s. 523

¹¹ Vilmusenaho, s. 43

¹² Revonlahti: historiaa ja ihmisten tarinoita 2022, s. 47

ALA-GREUKSEN
TILAN PIHAPIIRI

YLI-GREUKSEN TILAN
PIHAPIIRI

Ala-Greuksen päärakennus kuvattuna 1930-luvulla koeasemakäyttöön siirtymisen jälkeen. Rakennuksen ulkoasu vastaa todennäköisesti alkuperäistä. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

Viereisellä sivulla: karttaote kartasta, jossa on kuvattu Greukselan perintötilan RNo:1 kaikki talonosat vuodelta 1924. Karttaan on osoitettu Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen pihapiirien sijainnit. Kartta: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Yli-Greuksen päärakennus 1930-luvulla koeasemakäyttöön siirtymisen jälkeen. Vasemmalla erottuu myös tilan navetta. Päärakennuksen ulkomuoto on todennäköisesti alkuperäisen mukainen. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

TEOLLISUUS OSANA RUUKIN KYLÄN KEHITYSTÄ

Ruukki on Pohjois-Suomen vanhin teollisuuspaikkakunta ja sen historia ulottuu aina vuoteen 1672, jolloin Pietari Brahe perusti potaskatehtaan Siikajoen rannalle.¹⁵ Sijainti Siikajoen varrella oli otollinen teollisuuden perustamiselle, sillä jokea pitkin kuljetus- ja kulkuyhteydet olivat hyvät. Alueella oli myös runsaasti metsää, joka edisti sahateollisuuden perustamista sinne. Sahateollisuuden lisäksi alueella on toiminut tiilitehtaita, hiiltämö, tärpättitehdas sekä kaljatehdas¹⁶

Alueella on sittemmin toiminut useita sahateollisuuden yrityksiä, mutta suurimittaisempi sahateollisuus aloitettiin 1800-luvun puolivälissä.¹⁷ Ehkä merkittävimpiä alueella toimineita sahateollisuuden yrityksiä ovat olleet Ruukki Oy ja Raahe Oy. Ruukin sahateollisuuden historia alkoi vuonna 1844, jolloin Ruukinkosken perustettiin vesisaha. Alueen sahateollisuus laajeni 1900-luvun alussa, kun paikkakunnalle perustettiin joukko uusia sahoja. Raahen Puutavara Oy:n (Raahe Oy) saha valmistui Ruukinkosken rantaan vuonna 1901. Samana vuonna valmistui rautatiestä erkaneva haararata, joka johti sahalle.¹⁸ Vuonna 1919 perustettu Ab Ruukki Oy osti vanhaksi sahaksi nimetyn Ruukkiin ensimmäisenä rakennetun sahan. Sahatoiminta jatkui vilkkaana 1900-luvun ensimmäisen puoliskon aikana, mutta vuonna 1963 Ruukki Oy:n vararikoon päättyi alueen yli vuosisadan kestänyt sahateollisuus.¹⁹ Alueella on toiminut myös A. Ahlström Oy:n perustama Ruukin Mineraalivillatehdas Oy. Yritystoiminta on keskittynyt nykyisen Ruukin Yrityspuisto Oy:n alueelle, Ruukin keskuksen pohjoispuolelle.²⁰

15 Ruukki, siikajoki.fi

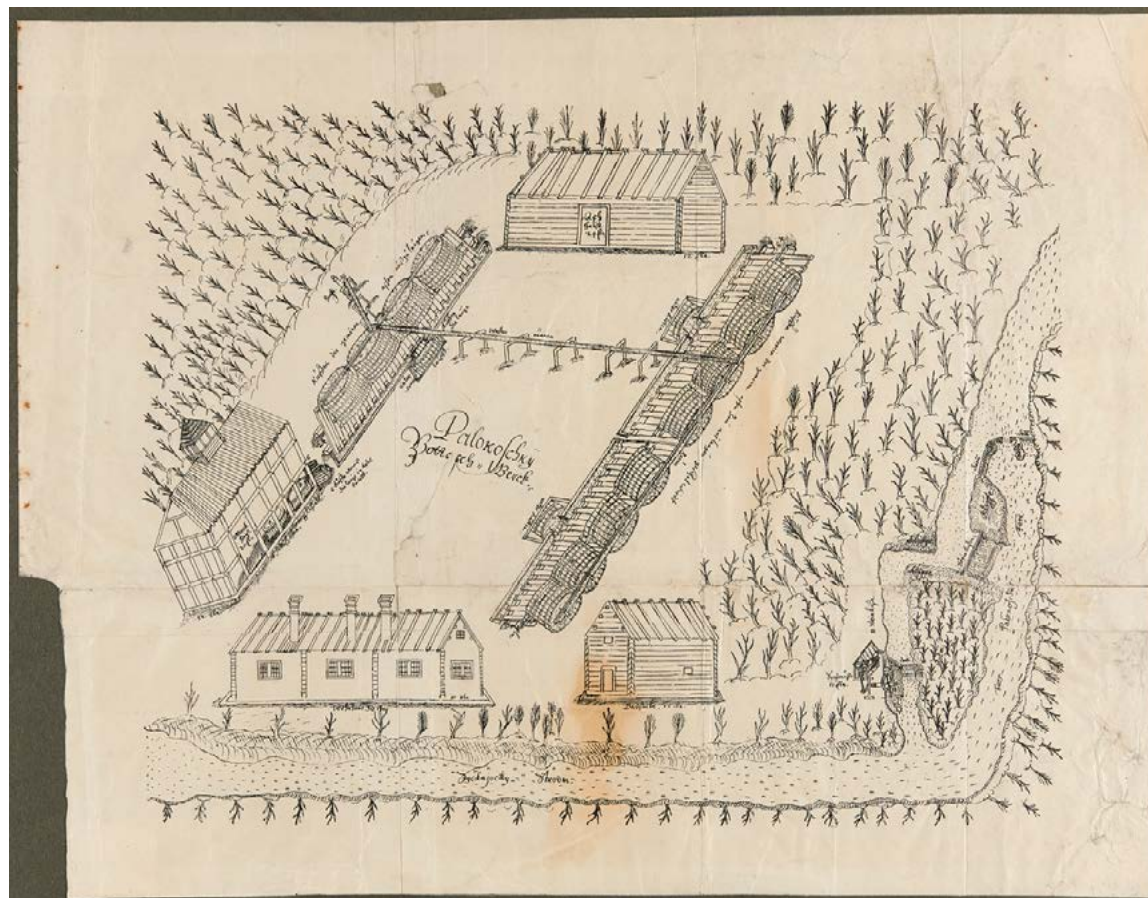
16 Eskola 2003, s. 159

17 Eskola 2003, s. 159

18 Siikajokilaakso 6.6.2020; Ruukissa rantapusikko kätkee historiaa - Narikkaperällä asuttiin ja sahattiin tukkeja. Kirsi Junntila

19 Eskola 2003, s. 165-166

20 Eskola 2003, s. 23

Palokosken potaskatehtaan asemapiirustuksen jäljennös Sigfriedh Leupoldtin piirustuksen pohjalta. Pietari Brahe perusti potaskatehtaan vuonna 1672 Siikajoen varrelle, joka oli alueen ensimmäinen tuotantolaitos. Potaskan pääraaka-aineena käytettiin koivuntuhkaa, mitä voitiin kuljettaa tehtaalle Siikajokea pitkin. Potaskaa käytettiin lasin ja saippuan valmistuksessa.¹ Piirustus: Petrus Nordmann 1904, Museovirasto, Historian kuvakokoelma.

1 Ruukki, siikajoki.fi

RAAHEN PUUTAVARAOSAKEYHTIÖ PERUSTETAAN JA ALUEEN TILOJA MYYDÄÄN PUUTAVARAYHTIÖLLE

Raahen Puutavara Oy perustettiin vuonna 1901, kun liikemies Johan Arthur Lagerlöf aloitti höyrysahan rakentamisen Ruukkiin. Sahan tuotantolaitos rakennettiin noin kaksi kilometriä Ruukinkosken yläpuolelle ja yhtiön kotipaikka sijaitsi Raahessa. Sahatoiminnan lisäksi yhtiö harjoitti kaivos- ja paperipuun vientiä.²¹

Sahan rakentaminen käynnisti uuden vaiheen Ruukin ja Siikajoen vesistön sahateollisuudessa, ja 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä Ruukissa toimi kolme sahaa, kolme tiilitehdasta sekä hiiltämö, joiden vaatima työntekijämäärä moninkertaisti kylän väkilukua.²² Sahateollisuuden ja puunjalostustoiminnan kasvun seurauksena suuret puunjalostusyhtiöt alkoivat ostaa metsää yksityisiltä tilanomistajilta, millä oli vaikutus alueen maanomistussuhteisiin. 1800-luvun loppupuolelle asti maatilat periytyivät saman suvun sisällä jopa useiden sukupolvien ajan. Tultaessa 1900-luvulle metsien arvo nousi, ja suuret puutavarayhtiöt alkoivat ostaa vanhoja maatiloja, sillä metsistä tarjottu rahasumma sai monet tilalliset luopumaan mais-
taan.²³ Etenkin metsärikkaat maatilat olivat yhtiöiden kiinnostuksen kohteena.

Raahen Puutavara Oy sulautti itseensä pienempiä yrityksiä ja toiminimiä, ja sen toiminta kattoi parhaimmillaan laajoja alueita Pohjois-Suomessa²⁴. Yhtiöön kytkeytyi vuonna 1909 Aktiebolaget Finska Kolaffären, jolloin hiiltämötoiminta ja sysien poltto tulivat osaksi Raahen Puutavara Oy:n liiketoimintaa. Aktiebolaget Finska Kolaffären eli Suomen Sysiliike oli myös yksi aktiivisista tilojen ostajista.²⁵ Raahen Puutavara Oy omisti myös Pekkalan Sahan, jonka Sysiliike perusti vuosina 1905-1906. Hiiltämön yhteydessä toiminut yksiraaminen saha purettiin ensimmäisen maailmasodan aikana ja siirrettiin yhtiön omistaman Greuksen tilan rehuladoksi. Myös Sysiliikkeen toiminta päättyi ensimmäisen maailmansodan jälkeen, jonka jälkeen se esiintyi vain kiinteistöjä omistaneena yhtiönä.²⁶

Raahen Puutavara Oy:n sahan toiminta kohtasi vaikeuksia ensimmäisen maailman-
sodan aikana. Vientitulojen vähäisyys hidastutti tuotantoa, ja samalla suuret varastot
sitoivat yhtiön pääomia. Vaikeuksista kuitenkin selvitettiin ja yhtiön toiminta jatkui.²⁷
Vuonna 1918 yhtiö liitettiin Raahen Oy:seen, ja vuonna 1944 se lakkautettiin.²⁸

27 Vilmusenaho, s. 143

28 porssitieto.fi

21 Vilmusenaho, s. 142; Eskola, s. 182

22 Vilmusenaho, s. 140, 145

23 Karjalainen 2000, s. 100

24 Eskola 2003, s. 182

25 Karjalainen 2000, s. 70-71; Vilmusenaho, s. 146

26 Vilmusenaho, s. 148; Karjalainen 2000, s. 71

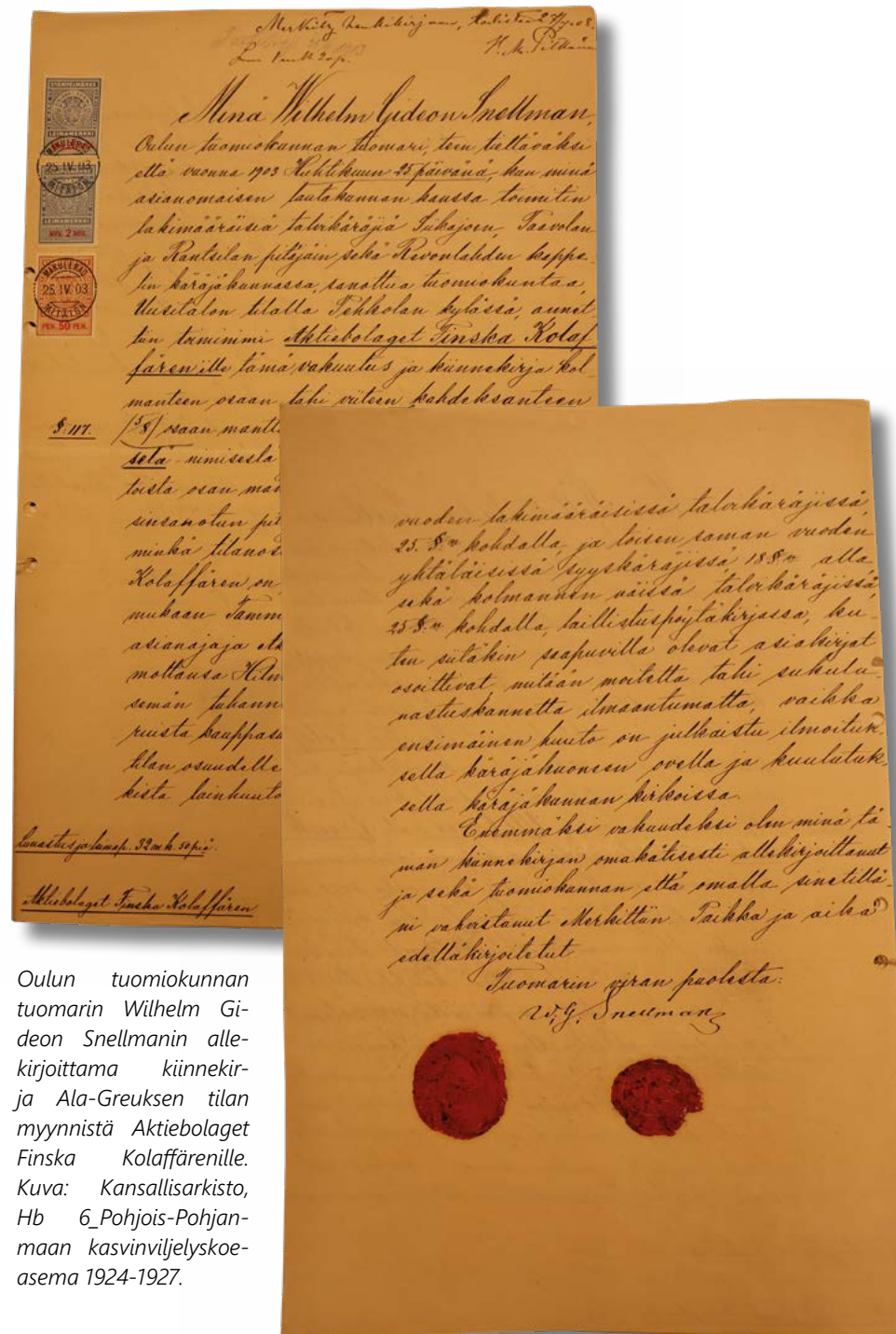
Yleiskuva Greuksen tiloista vuodelta 1916-17. Etualalla on pellolla työskenteleviä ihmisiä ja taustalla näkyvät Yli-Greuksen päärakennus ja navetta sekä pihapiirissä oleva talousrakennus. Varsinkin erottuu Ala-Greuksen päärakennus ja sen ikkunoiden valkoiseksi maalatut vuorilaudat. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

GREUKSEN TILAT MYDÄÄN AKTIEBOLAGET FINSKA KOLAFFÄRENILLE

Puutavarateollisuuden kiihtyessä myös Yli-Greuksen ja Ala-Greuksen tilat päätetään myydä. Oliko tilojen myymisen syynä halu vaurastua maiden myymisellä tai tilalle ei ollut jatkajaa, on epäselvää. Haastattelutietojen perusteella tilat saattoivat myös ajautua konkurssiin²⁹.

Vuonna 1903 järjestetyillä talvikäräjillä annettiin vakuus ja kiinnekirja Aktiebolaget Finska Kolaffärenille osaan Yli-Greuksen tilan maista. Yhtiö oli ostanut tilan maat vuoden 1892 tammikuussa asianajaja Aksel Alanderilta ja hänen vaimoltaan Hilmalta. Kauppasumman hinta oli 27 500 markkaa.

Vuoden 1904 syyskäräjillä käsiteltiin Ala-Greuksen tilan myyntiä. Aktiebolaget Finska Kolaffären oli ostanut vuonna 1902 talokas Jaakko Wuotilta eli Alagreusilta ja hänen vaimoltaan Susannalta Ala-Greuksen perintötilan, ja syyskäräjillä yhtiö sai vakuuden ja kiinnekirjan kaupan varmistukseksi.

Oulun tuomiokunnan tuomarin Wilhelm Gideon Snellmanin allekirjoittama kiinnekirja Ala-Greuksen tilan myynnistä Aktiebolaget Finska Kolaffärenille. Kuva: Kansallisarkisto, Hb 6_Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoe-asema 1924-1927.

29 Huuononen 14.11.2025

TILOJA LOHKOTAAN 1910-LUVULLA

Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen tiloja lohkottiin osiin Oulun läänin kuvernööriviraston 18.4.1911 vahvistamalla päätöksellä. Ala-Greuksen perintötila lohkottiin seitsemään lohkotilaan, jotka olivat Seikkula, Keränen, Aurala, Jormala, Urhola, Kaukola ja Ala-Greus. Yli-Greuksen perintötila taas lohkottiin kahdeksaan lohkotilaan. Nämä tilat olivat Koivula, Hautala, Kuussaari, Syrjälä, Pikkula, Huttula, Oivala ja Yli-Greus.³⁰

Toukokuun 9. päivänä vuonna 1911 Oulun läänin kuvernöörivirasto vahvisti jälleen palstatilojen lohkomisen Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen perintötiloista. Lohkomisessa Ala-Greuksen tilasta lohkottiin viisi eri palstatilaa ja Yli-Greuksen tilasta lohkottiin kolmetoista palstatilaa. Lohkottujen tilojen ja palstojen omistaja oli Aktiebolaget Finska Kolaffären.³¹

30 Kaleva 27.4.1911

31 Raahen Sanomat 18.5.1911

Kartta Greukselan perintötilan RNo:1 kaikista talonosista, johon on esitetty tilasta lohkotut maa-alueet. Tilukset mitattiin vuonna 1910 varamaanmittari Juho Haatajan toimesta, tilan osittamiset on toimitettu vuosina 1910, 1911, 1912 ja 1922. Karttaote todistettiin oikeaksi Oulun läänin Lääninmittauskonttorissa 29. marraskuuta vuonna 1924. Greuksen tilat muodostuivat laajoista maa-alueista, joista karttaan on kuvattu ylhäällä oleva kotipalsta ja alhaalla muut kuvatut palstat. Kartta: Siikajoen luonnonvarakeskus.

2.3 Koeviljelylaitoksen taustoja

MAATALOUSTOIMINNAN ENSIASKELEET OTETAAN TURUN AKATEMIASSA JA SUOMEN TALOUSSEURAN TOIMESTA

Kasvinviljelykoetoiminta sai alkusysäyksen, kun Turun Akatemiassa professorina toiminut Pietari Kalm kollegoidensa kanssa alkoi vuonna 1758 suorittaa hyötykasvikokeita suomalaiseen ilmastoon sopivilla lajeilla.³² Koetoimintaa alettiin harjoittamaan laajemmin 1800-luvun alkupuolella, jolloin Suomen Talousseuran sihteerinä toiminut Carl Chistian Böcker osoitti suurta mielenkiintoa koetoimintaa kohtaan. Koetoiminta ei kuitenkaan ollut vielä järjestelmällistä, ja halukkaita koeviljelijöitä oli haastava löytää.³³

Suomen Talousseura anoi vuonna 1861 Senaatilta mahdollisuutta perustaa mallitila ja koekenttä Turun lähellä sijaitsevaan Heikkilän kuninkaankartanoon. Anomus hyväksyttiin, ja vuonna 1862 ensimmäinen valtion tukema koeasema perustettiin Ruissalon saarelle.³⁴ Koeasemalla suoritettiin odotettua monilukuisempi määrä erilaisia lajikokeita.³⁵

Ruissalon koekentän toiminta lopetettiin vuonna 1874 valtion tuen päättyttyä. Valtion tukemaa koetoimintaa alettiin harjoittaa seuraavan kerran vuonna 1883, kun Mustialan maanviljelysopiston yhteyteen päätettiin perustaa koeasema. Koeaseman toiminta oli Ruissaloon verrattuna tieteellisempää, vaikka toimintaa pyörítettinkin maatalousopiston opettajien voimin.³⁶

32 Rytsä 1978, s. 7-8

33 Rytsä 1978, s. 9-10

34 Rytsä 1978, s. 11

35 Rytsä 1978, s. 12

36 Rytsä 1978, s. 13, 16

Viistoilmakuva Tikkurilassa sijainneesta Maatalouden tutkimuskeskuksesta. Tutkimuskeskuksen vanhimmat rakennukset ovat vuonna 1909 rakennetut jugendtyyliset laitosrakennukset. Rakennuskantaa on sittemmin täydennetty eri käyttötarkoituksien mukaisilla rakennuksilla. Tutkimuskeskusta ympäröivät koepellot. Kuva: Vantaan kaupungin museo, Viestintä -kokoelma.

MAANVILJELYKSEN KESKUSKOELAITOS PERUSTETAAN

Pohdinta keskuskoelaitoksen perustamisesta alkoi 1800-luvun lopulla, kun alettiin keskustelemaan maanviljelylaitoksen uudestaan järjestämisestä. Vuonna 1897 Maanviljelyshallitus antoi myönteisen lausunnon maanviljelystaloudellisen koelaitoksen perustamisesta.³⁷

Keskuskoelaitos saatiin perustettua vuonna 1904. Koelaitoksen sijainniksi suunniteltiin Fredriksbergin tilaa, mutta sijaintia päätettiin muuttaa, sillä tilan peltojen läpi oltiin rakentamassa Helsingistä Karjaalle vievää rautatietä. Uusi sijainti koelaitokselle löytyi Tikkurilan aseman lähellä sijaitsevalta Änäsin maa-alueelta, johon vuonna 1907 liitettiin Bentsin perintötilan puolisko Bollbacka.³⁸ Koelaitokseen haluttiin kaikista maataloustieteen haa-roista oma edustajansa, sekä mahdollisuus suorittaa paikalliskokeita maan eri osissa.³⁹

37 Rytsä 1978, s. 31, 35

38 Rytsä 1978, s. 38

39 Rytsä 1978, s. 31

Jokiniemen alueella sijaitsevat entisen Tikkurilan Maatalouden tutkimuskeskuksen navetat. Tutkimuskeskus sijoitettiin vanhaan rakennuskantaan, mistä kertovat navettojen 1900-luvun alun jugendtyylinen ilme. Kuva: Petteri Bülov 1988, Museovirasto, Rakennushistorian kuvakokoelma.

Hämeen koeasemalla Pälkäneellä oleva pihattonavetta. Navetan sisätilojen rakenteissa ja parsissa on nähtävissä yhteneväisyyksiä Pohjois-Pohjanmaan Ruukin koeaseman kanssa. Kuva: Erkki Voutilainen 1964, Museovirasto, JOKA Journalistinen kuva-arkisto, Maaseudun Tulevaisuus.

KOEASEMAT YMPÄRI SUOMEA

Paikallisen koeviljelytoiminnan merkitys maatalousneuvonnassa ymmärrettiin jo 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Toiminnan edistämiseksi anottiin valtiolta tukea, jota ei kuitenkaan myönnetty.⁴⁰ Valtion tuki paikalliseen koetoimintaa saatiin vasta vuonna 1922, ja tämän jälkeen perustetut laitokset toimivat keskuskoelaitoksen alaisina.⁴¹

40 Rytsä 1978, s. 21

41 Rytsä 1978, s. 21

Suomi oli jaettu kolmeen koeasemapiiriin: Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin piiriin, ja Pohjois-Pohjanmaan koeasema sijaitsi kolmannessa piirissä. Koeasemapiiriin kuului neuvottelukunta, johon kuului neuvonta-agronomeja, tutkijoita sekä käytännön viljelijöitä. Neuvottelukunta käsitteli kaikki uudet tutkimusaiheet ja antoi lausunnon koeaseman tutkimussuunnitelmista.⁴²

Koeasemia perustettiin vanhojen tilojen rakennuskantoihin, ja niiden toimintaa rakennettiin olevien resurssien mukaan. Koeasemat rakennustyyppeinä olivat siis hyvin monimuotoisia, mutta yhdistävä tekijä niillä oli sijoittuminen olevaan rakennuskantaan, kuten vanhoihin maanviljelystiloihin. Viljelystilat toimivat hyvänä lähtökohtana maatalouden tutkimukseen painottuvan koeaseman rakentamiselle.

42 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 10

2.4 Pohjois- Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasema perustetaan

POHJOIS-POHJANMAAN KASVINVILJELYSKOEASEMA PERUSTETAAN GREUKSEN TILALLE

Ensimmäinen aloite koeaseman perustamiseksi tehtiin jo vuonna 1893, jolloin Oulun läänin talousseura järjesti Tampereella kokouksen, jossa keskusteltiin mahdollisesta suoviljelysyhdistyksen ja suonviljelykoeaseman perustamisesta Oulun läänin alueelle. Tämä aloite ei vielä johtanut koeaseman perustamiseen.⁴³

Seuraavan kerran koeaseman perustaminen nousi esiin vuonna 1918, jolloin valtion taholta ilmoitettiin, että Oulun läänin Talousseuran alueelle voitaisiin saada koeviljelys- asema, mikäli sellaista pidettäisiin tarpeellisena. Tarvetta koeasemalle oli, ja vuonna 1921 Oulun läänin Talousseura jätti anomuksen kasvinviljelykoeaseman perustamisesta. Samana vuonna Oulun maatalousnäyttelyn yhteydessä järjestettiin neuvottelutilaisuus, jonka tuloksena alueelle päätettiin perustaa suoviljelykoeasema.⁴⁴ Koeaseman toivottiin edistävän etenkin suoviljelystä, sillä alueen jokivar- sille keskittyneet pellot eivät enää riittäneet tuottamaan ruokaa kaikille ja tarvittiin uusia viljelysmaita.⁴⁵ Juuri päät- tynyt ensimmäinen maailmasota ja siitä seurannut ruo- kapula olivat todennäköisesti yksi syy, miksi koeaseman perustaminen todettiin kannattavaksi.

Koeaseman perustamista edisti rahankeräys, johon osallis- tuivat Oulun läänin maataloudelliset liikelaitokset ja yksi- tyishenkilöt. Maa-alueita tarjottiin koeaseman käyttöön myös joko pienellä hinnalla lunastettavaksi tai ilmaiseksi.⁴⁶

Kaurakokeita Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasemalla vuonna 1925. Taustalla erottuvat Ala-Greuksen tilan rakennukset, jotka ovat vasemmalta lukien aitta, pirttirakennus, päärakennus ja pihapiirissä oleva aittarakennus. Päärakennuksen ja aittara- kennuksen välistä näkyy pihapiirissä olevan navetan pääty. Rakennusryhmä oli koeaseman perustamisen aikaan väritykseltään talonpoikaissklassismille tyypillisesti punainen valkoisilla yksityiskohdilla. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Eduskunnalle vuonna 1922 tehty määräraha-anomus hylättiin. Myöhemmin samana vuonna Raahe Oy tarjosi Revonlahdella sijaitsevaa Greuksen tilaa ostettavaksi koeaseman käyttöön. Eduskunnan määrärahaa anot- tiin uudelleen, tällä kertaa lisämenoarviosta, mutta tuli jälleen hylätyksi. Vuonna 1924 eduskunta kuitenkin myönsi määrärahan, ja Greuksen tilan ostosta sovittiin vielä saman vuoden syksyllä.⁴⁷

Koeasema toimi Maatalouden Keskusvaliokunnan alaisuudessa ja sai nimekseen Pohjois-Pohjanmaan kas- vinviljelykoeasema.⁴⁸ Koeaseman perustaminen oli tärkeää Siikajoen ja Pohjois-Pohjanmaan maatalouden kehittymisen kannalta, ja vuonna 1926 valmistuneen Maamieskoulun kanssa ne muodostivat maatalouden tutkimuksen, kehityksen ja koulutuksen keskittymän.⁴⁹

43 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 1

44 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 1

45 Siikajokilaakso 17.2.2025

46 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 1

47 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 1-2

48 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 2

49 Vilmusenaho, s. 527, 529

Koeaseman ensimmäiset hevoset vuonna 1925. Taustalla näkyy Ala-Greuksen pirttirakennus ja päärakennuksen länsipääty. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

KASVINVILJELYSKOEASEMAN TOIMINNAN ALKUVUODET

Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasema aloitti toimintansa helmikuussa 1925 ja koeaseman ensimmäisenä johtajana toimi T. J. Virri.⁵⁰ Kasvinviljelyskoeasema perustettiin Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen tilojen vanhaan rakennuskantaan, joihin kuuluivat Ala-Greuksen tilan päärakennus, pirttirakennus, navetta ja aittarakennus, sekä Yli-Greuksen päärakennus ja navetta. Rakennuksiin tehtiin heti toiminnan käynnistyttyä korjaus- ja muutostöitä, jotta ne saatiin käyttökuntoon ja kasvinviljelyskoeaseman käyttöön soveltuviksi.⁵¹ Korjaustyöt koskivat ainakin Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen päärakennusta sekä vanhaa kavinavetta⁵². Ala-Greuksen päärakennus ja pirttirakennus olivat oletettavasti jo koeaseman alkuvuosina asuinkäytössä. Aittarakennus toimi varastotilana ja vanha luonnonkiviseinäinen navetta muutettiin vuonna 1925 maakellariksi. Yli-Greuksen päärakennus oli todennäköisesti asuinkäytössä ja navetan käyttötarkoitus pysyi alkuperäisen kaltaisena. Tiloihin kuului myös yksittäisiä aittoja ja ilmarihi, jossa kuivattiin ja puitiin viljalyhteet. Lisäksi maakellariksi muutetun navetan takana oli yksikerroksinen oletettavasti asuinkäytössä ollut rakennus, joka purettiin ennen vuotta 1938. Rakennuksen tarkka käyttötarkoitus tai rakennusvuosi ei ole tiedossa.

50 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 2

51 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 4

52 Maa: Suomen maatalousseurojen aikakauslehti 1.8.1925

KUVAUS POHJOIS-POHJANMAAN KASVINVILJELYSKOEASEMASTA VUODELTA 1926:

Koeasemalla vieraili retkeilijöitä ympäri Suomea. Vierailijat olivat lähinnä itse pienviljelijöitä tai kiinnostuneita koeaseman toiminnasta. Eräs koeasemalla vieraillut kuvaili Liitto-lehdessä vuonna 1926 koeasemaa silmiinpistävän punaiseksi ja rehevien peltojen ympäröiväksi. Artikkelissa koeaseman perinteistä talonpoikaista ilmettä kuvailtiin positiiviseen sävyyn.¹

Koeasemalla vierailija pääsi tutustumaan kalustovajaan, josta löytyivät kaikki maataloudessa tarvittavat koneet. Navettaan ei sivullisilla ollut asiaa luomataudin leviämisen vuoksi, mutta ovesta kurkistettaessa navettaa oltiin korjaamassa ja maalaamassa. Johtajan asuntolan yhteydessä oleva puutarha oli hyvin hoidettu ja täynnä vihanneksia, marjapensaita ja omenapuita. Puutarhassa sijaitsivat myös koeaseman säähavaintolaitteet, kuten automaattinen sademittari ja ilmanhavaintokaappi. Heti puutarhan takana sijaitsee laatukoe kenttä, jossa on ruutukuvioihin kylvettyjä koekylvöjä, sekä perunamaa. Tutustumiskierros jatkui rahkasuolle ja mutasuolle, joissa esiteltiin muun muassa apilaviljelmää²

Vierailijoiden matka jatkui metsän keskellä sijaitsevalle laidunkoelohkolle, jossa koeasemalla silloin tutkittua Itäsuomenkarjaa, Pohjoissuomenkarjaa ja Länsisuomenkarjaa oli laiduntamassa. Vielä viimeiseksi kierrettiin ruislaatukoe kenttää.³

1 Liitto 2.10.1926

2 Liitto 2.10.1926

3 Liitto 2.10.1926

Ensimmäinen koeasematoimintaa palvelemaan rakennettu rakennus "ilmari". Rakennuksen oikealla puolella on muuntamo. Kuva arviolta vuodelta 1928-1929. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

Ensimmäiset koeasematoiminnan käyttöön rakennetut rakennukset olivat vuonna 1928 valmistunut ilmari ja vuonna 1929 valmistunut vilja-aitta.

Kasvinviljelyskoeaseman ensimmäisinä vuosina toiminta keskittyi kasvinviljelystointaan, kasvinjalostukseen ja eläinjalostukseen.⁵³ Koeasemalla oli myös alkuvuosisikymmeninä kanala, jalostussikala ja lypsykarjaa⁵⁴. Eläinjalostuksessa saavutettiin merkittäviä tuloksia jo koeaseman alkuvuosina ja tilan siitoseläimiä myytiin ympäri Suomea⁵⁵. Karjanjalostuksessa keskityttiin itäsuomenkarjan jalostamiseen⁵⁶.

Koeaseman harjoittaman peltoviljelyn periaatteena on ollut viljellä lajeja, joita maa-kunnassa on yleisesti viljelty ja viljelyn tuloksia on täten voitu verrata alueen muihin viljelykokemuksiin. Koeasemalla on viljelty vilja- ja nurmikasveja sekä kasvatettu juurikasveja sen toiminnan alkuajoilta asti.⁵⁷ Ensimmäisenä kesänä suoritettiin yhdeksän lannoitus- ja lajikoetta, ja tutkimustoiminta jatkui suunnilleen saman laajuisena

53 Vilmusenaho, s. 529

54 Siikajokilaakso 17.2.2025

55 Vilmusenaho, s. 529

56 Siikajokilaakso 17.2.2025

57 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 7

Vuonna 1929 valmistunut vilja-aitta. Viljasiilon vasemmalla puolella näkyy vuotta aikaisemmin valmistunut ilmari ja rakennusten väliin jää muuntamo. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

1920-luvun loppuun.⁵⁸ Koeasemilla suoritettavia kokeita mukautettiin alueen tarpeiden mukaisiksi, ja Pohjois-Pohjanmaan koeasemalla yksi tutkimuksen painopiste oli hallan tuhojen vähentämisessä⁵⁹.

Koeasemalla on pidetty karjan lisäksi peltotöissä käytettyjä hevosia, sikoja ja kanoja. Viimeinen hevonen myytiin teuraaksi vuonna 1976. Kananhoito lopetettiin vuonna 1958.⁶⁰

Tila oli toiminnan alussa pinta-alaltaan noin 1180 hehtaaria, joista viljeltyä oli noin 75 hehtaaria ja viljelyä varten avattua ja ojitettua noin 31 hehtaaria⁶¹. Ennen koeasemakäyttöön siirtymistä tila oli odottanut useamman vuoden ajan ostajaa. Tilan peltotiloja oli ennen viljelty laajasti, mutta tilan maat ja rakennukset olivat päässeet rappeutumaan. Rakennuksiin ei ollut suoritettu korjauksia tai perusparannuksia vuosiin.⁶² Ensimmäiseksi koeasemalla ryhdyttiinkin peltotilojen ja ojitusten kunnostamiseen, ja uusia peltotiloja raivattiin useita hehtaareja.

58 Rytsä 1978, s. 246-247

59 Yhteistyö: Pienviljelijäin keskusliiton tiedonantaja, 1.11.1930

60 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 9

61 Vilmusenaho, s. 529

62 Rytsä 1978, s. 250

Pohjois-Pohjanmaan koeasemalla ojitettiin peltoja ja soita. Vuonna 1928 otetussa valokuvassa suota ojitetaan metsän kasvatusta varten. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

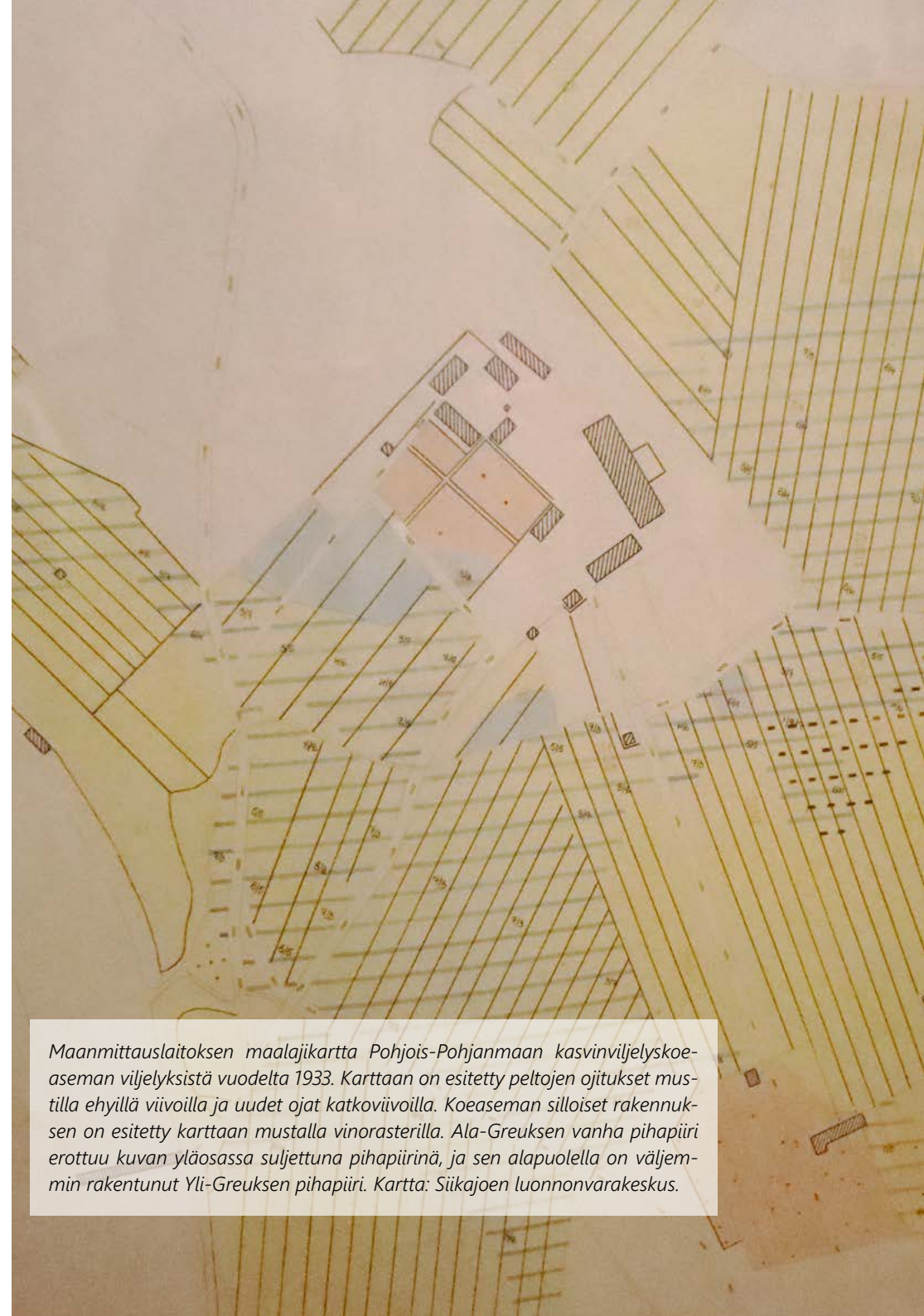
Koeaseman salaojitustoiminta käynnistettiin vuonna 1927, ja ensimmäiset salaojaputket valmistettiin laudoista⁶³. Myöhemmin suurin osa salaojituksesta toteutettiin tiiliputkiojituksina, ja 1980-luvulla kaikki koeaseman pellot olivat salaojitettuja. Koeaseman metsiä kuivatettiin vuosina 1927-1934. Ojitusta jatkettiin 1950-luvulla vesiperäisissä metsissä.⁶⁴

Koeasemalla harjoitettiin myös metsätaloutta. Greuksen tilan maihin kuuluvat metsät olivat tilan ostohetkellä huonossa kunnossa ja lisäksi vuonna 1925 noin 20 hehtaaria metsää tuhoutui tulipalossa. Koeaseman metsäalueita on raivattu ja istutettu, raivatuilta alueilta saatu puutavara on mennyt koeaseman omaan käyttöön pois lukien korkeajännitelinjoja varten luovutetut maa-alueet, joilta raivattu puutavara myytiin.⁶⁵

63 Vilmusenaho, s. 529

64 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 3

65 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 10

Maanmittauslaitoksen maalajikartta Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeaseman viljelyksistä vuodelta 1933. Karttaan on esitetty peltöjen ojitukset mustilla ehyillä viivoilla ja uudet ojat katkoviivoilla. Koeaseman silloiset rakennuksen on esitetty karttaan mustalla vinorasterilla. Ala-Greuksen vanha pihapiiri erottuu kuvan yläosassa suljettuna pihapiirinä, ja sen alapuolella on väljemmin rakentunut Yli-Greuksen pihapiiri. Kartta: Siikajoen luonnonvarakeskus.

*Yleiskuva Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasemasta vuodelta 1930. Vasemmalla on Ala-Greuksen pihapiiri ja lähinnä oleva päärakennus, kuvan keskellä on Yli-Greuksen päärakennuksen pääty ja taustalla navetta. Oikealla on 1920-luvun lopulla koeasemalle rakennetut viljasiilo ja ilmariihi. Koeasemaa ympäröivät laajat koeviljelyskäytössä olleet peltoalueet, min-
kä takia rakennukset näkyivät laajalle alueelle. Kuva: Siikajoen luonnonva-
rakeskus.*

MAANVILJELYSOPPILAITOS

Greuksen tilan maille perustettiin maamieskoulu vuonna 1926. Koulu perustettiin Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeaseman länsipuolelle muutaman sadan metrin päähän koetilasta entisen Revonlahden kunnan Ylipäähän. Maamieskoulujen yleisenä tehtävänä oli antaa opetusta pienviljelijäväestön tarpeisiin¹. Silloinen maatalosministeri Jalo Lahdensuo katsoi oppilaitoksen sijoittamisen koetilan läheisyyteen olevan kannattavaa, sillä koetila hyötyisi oppilaitoksesta sekä työvoiman että yhteisesti jaettavien tietojen ja taitojen kautta². Koulu aloitti toimintansa aluksi Pohjois-Pohjanmaan maamieskoulun nimellä ja sen johtajana toimi agronomi Pelttari.³ Se perustettiin alun perin yksityisenä kouluna, mutta siirtyi valtion hoitoon vuonna 1933⁴. Nykyisin oppilaitos on opetusministeriön ja ammattikasvatushallituksen alainen laitos⁵. Ennen nykyistä koulua maamieskoulu toimi kiertävänä maamieskouluna. Oppilaitos on seudun vanhimpia oppilaitoksia, ja sen juuret yltävät aina vuoteen 1859 asti.⁶

Oppilaitoksen rakennuskanta edustaa 1920-luvun klassismia ja rakennusten suunnitelmat ovat laatineet rakennusmestari J. Karvonen sekä arkkitehti Heikki Lankinen.⁷ Pihapiiriin kuuluu kaksikerroksiset päärakennus ja oppilasasuntola, sekä johtajan asunto ja kaksi talousrakennusta. Oppilaitoksen alkuperäinen rakennuskanta on vuosilta 1925-1927.⁸ Vuonna 1961 koulun nimi vaihtui Pohjois-Pohjanmaan maaseutuoppilaitokseksi ja vuonna 1994 nimi vaihtui Ruukin maaseutuoppilaitokseksi. Koulun yhteydessä toimii myös vuodesta 2001 alkaen Pohjois-Suomen hevosurheilukeskus.⁹

1 Ruukin asemaseudun osayleiskaavan selostus, s. 26

2 Liitto 16.10.1924

3 Vilmusenaho, s. 529, Eskola s. 282

4 Ruukin asemaseudun osayleiskaavan selostus s. 26

5 Pohjois-Pohjanmaan maatalousoppilaitoksen ja koeaseman alueiden yleissuunnitelman selostus 1979, s. 1

6 Vilmusenaho s. 529, Eskola s. 282

7 Maaseudun tulevaisuus 11.12.1928

8 Ruukin asemaseudun osayleiskaavan selostus s. 26

9 Eskola 2003, s. 282

Pohjois-Pohjanmaan maamieskoulu kuvattuna 1930-luvulla. Kuva: Kaleva 26.9.1937, Kansallisarkiston digiarkisto.

Maatalousoppilaitos ja Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasema muodostivat maatalouskeskuksen, joka loi edellytyksiä seudun maatalouden kehittämiseksi.¹⁰ Kuitenkin 1970-luvulle tultaessa koeasemalla ja maatalousoppilaitoksella ei ollut enää mainittavia toiminnallisia ja aluerakenteellisia yhteyksiä¹¹, ja nykyisin niiden välillä ei ole juurikaan yhteyttä.

10 Ruukin asemaseudun osayleiskaavan selostus s. 26

11 Pohjois-Pohjanmaan maatalousoppilaitoksen ja koeaseman alueiden yleissuunnitelman selostus 1979, s. 2

Koeasemalle johtava krenkkusilta arviolta 1930-luvulla. Koeaseman rakennukset rajautuvat kuvan vasemman reunan ulkopuolelle. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

Koeasemalle Siikajoen yli johtava krenkkusilta, jonka vastarannalla erottuu joen etelärannan asutusta. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

KULKUYHTEYDET KOEASEMALLE

Koeasema perustettiin noin neljän kilometrin päähän Ruukin rautatieasemasta Siikajoen pohjoispuolelle. Tilan perustamishetkellä joen pohjoispuolella ei kulkenut maantietä, ja pääasiallinen reitti Ruukkiin kulki joen eteläpuolella. Koeasema ylläpiti 100 metriä pitkää puusiltaa, joka mahdollisti joen ylityksen. Sillan ylläpito oli työlästä, sillä se oli purettava joka kevät tulvan ajaksi ja rakennettava uudelleen.⁶⁶ Tulvien aikana joen ylitys tapahtui veneellä noin kuuden viikon ajan.⁶⁷

Koeaseman ensimmäisen johtajan T. Virrin mukaan koeaseman sijaintiin olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota sen perustamista pohdittaessa. Nykyinen sijainti oli liikenneyhteyksien kannalta epäedullinen. Koeasema ylläpiti useiden vuosien ajan yli 100 metriä pitkää raskaatkin ajoneuvot kestävästä puusiltaa, joka piti purkaa aina kevättulvien ajaksi, eli noin 6-8 viikoksi. Tuona aikana liikennettä ylläpidettiin veneellä, mikä oli vuolaan virran vuoksi raskasta. Vastuu sillan ylläpidosta siirtyi myöhemmin Revonlahden kunnalle.⁶⁸

Kun joen pohjoispuolella kulkeva maantie valmistui, voitiin Siikajoki ylittää myös Ruukin kohdalta. Ruukin silta oli Greuksen puusiltaa vahvempi ja se voitiin ylittää myös kuorma-autolla. Tämäkin silta oli kuitenkin purettava tulvien ajaksi. Liikenneyhteydet paranivat oleellisesti vuonna 1949, jolloin Ruukissa sijaitseva entinen rautatiesilta muutettiin Pohjanmaan radan korjaustöiden yhteydessä pysyvästi maantiesillaksi.⁶⁹

66 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 2

67 Rytsä 1978, s. 244, 250

68 Rytsä 1978, s. 252

69 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 2

Ohrankylvöä vuonna 1928. Taustalla erottuvat koeaseman rakennukset ennen ilmariihen ja vilja-siilon rakentamista. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

KOEVIJELYSASEMAN TOIMINTA VAKIINTUU

Koeasema sai uuden johtajan vuonna 1929, kun T. J. Virri siirtyi Satakunnan koease-man johtoon. Uusi koeaseman johtaja tuli Olavi Anttinen, joka toimi aseman joh-dossa vuoteen 1967 asti.⁷⁰

Koeaseman toiminnan vakiinnuttua ja edellytysten parannuttua voitiin kokeiden määrää kasvattaa noin 30-45 kokeeseen vuosittain. 1930-luvun alussa kokeet pai-nottuivat maanparannus-, lannoitus- ja lajikokeisiin. Vuosikymmenen lopussa kokeet olivat pääasiassa viljelytekniisiä kokeita. Lisäksi suoritettiin ojituskokeita, joi-den painopiste oli salaojitukseen liittyvissä kokeissa.⁷¹ Koeasemalla viljeltyä viljaa ja perunoita myytiin eri puolille Oulun lääniä, ja lypsykarjan tuottamaa maitoa Limin-gan osuusmeijeriin⁷².

70 Rytsä 1978, s. 251; Eskola s. 91

71 Rytsä 1978, s. 247

72 Jonasson 1933

SÄÄHAVAINNOT

Ruukin tutkimusasemalla toimii edelleen yksi Suomen vanhimmista säänhavaintoasemista. Ilmatieteen laitos on tehnyt Ruukissa säähaa-vaintoja jo vuonna 1900, ennen Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelys-koeaseman toiminnan alkamista. Koeasemalla säähavaintoja on tehty vuodesta 1925 lähtien. Säähavaintojen ohessa on myös tehty lumi- ja routamittauksia, sekä veden haihtumismittauksia.¹ (Rystä 1978, s. 248)

Säähavaintoja varten käytettyjä rakenteita on sijainnut koeaseman alueella useissa eri paikoissa. Nykyisin mittauspaikka sijaitsee autohal-lin pohjoispuolella.

1 Rytsä 1978, s. 248

Säähavaintolaitteistoa Ala-Greuksen pihapiirissä, kuva vuodelta 1938. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

**TYÖVÄEN
ASUINRAKENNUS**

SAUNA

**KALUSTOSUOJA JA
KÄYMÄLÄ**

KIVINAVETTA

NAVETTA

**PIRTTI-
RAKENNUS**

**AITTA-
RAKENNUS**

**JOHTAJAN
ASUNTO**

**TYÖPAIKKA-
RUOKALA**

**KALUSTOVAJA
JA VARASTO**

VILJASIILO

ILMARIHI

PAJA

Vuoden 1948 ilmakuva Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasemasta. Koeasemaa on laajennettu työväen asuinrakennuksella, kalustosuojalla ja käymälällä, saunalla ja pajalla. Rakennukset rajautuvat etelälaidalta kuu-
siaitaan, mutta muuten ympäröivä maisema on avointa. Kuva: Vuoden 1948 ilmakuva. Maanmittauslaitos, historialliset ilmakuvat.

KOEASEMAN TOIMINTA HIDASTUU TOISEN MAAILMANSODAN SYTTYESSÄ

Pienen etäisyyden päähän koeaseman luoteispuolelle alettiin rakentamaan työväen asuinrakennusta. Rakennustyöt aloitettiin vuonna 1939 ja saatiin valmiiksi vasta vuonna 1951.⁷³ Syynä rakennustöiden kestolle oli oletettavasti toisen maailmansodan syttyminen samana vuonna, kun rakennustyöt aloitettiin. Koeaseman toimintaa jouduttiin supistamaan huomattavasti heti 1940-luvun alussa. Toisen maailmansodan syttymisen seurauksena tutkimusaseman koetoiminta rajoittui pysyvistä lannoitus- ja maanparannuskokeista huolehtimiseen. Varsinaisen koetoiminta seisahtui, sillä miespuoliset työntekijät lähtivät maanpuolustustehtäviin.⁷⁴

1940- ja 1950-lukujen vaihteessa koetilan toiminta palautui sotaa edeltäneelle tasolle. Tilan oleviin rakennuksiin suoritettiin korjaus- ja muutostöitä ja tilalle rakennettiin myös uusia rakennuksia. Merkittävä muutos oli vuosien 1947-1952 välille ajoittunut Yli-Greuksen vanhan hirsirunkoisen navetan ensimmäisen kerroksen seinärakenteiden muutos tiilirakenteisiksi. Maakellarin taakse siinä ennen sijainneen asuinrakennuksen paikalle rakennettiin käymälänä ja autotallina toiminut rakennus, jonka rakentaminen voidaan vanhojen valokuvien perusteella arvioida tapahtuneen vuosien 1938-1948 välillä. Todennäköistä on, että rakentaminen sijoittuu 1940-luvun jälkimmäiselle puoliskolle. Yli-Greuksen vanhan päärakennuksen ja navetan läheisyyteen rakennettiin oletettavasti samoihin aikoihin kalustovaja. Kalustovaja mukaili ulkonäöltään aiemmin valmistunutta kalustosuojaa ja molempien rakennusten katosten yläreunoissa kulki kaariaiheet. Vuonna 1953 valmistuvat paja ja traktoritallit. Paja, traktoritallit sekä kalustovaja on sittemmin purettu pois.

73 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 4

74 Rytsä 1978, s. 247

Koeaseman navetta ensimmäisten kerroksen laajojen muutostöiden jälkeen. Rakennuksen ensimmäinen kerros rakennettiin kokonaan uudestaan tiilirakenteiseksi. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

2.5 Koeaseman tutkimuslinjojen muutos vuonna 1956

Vuonna 1956 maatalouden koetoiminnan keskusvaliokunnan alaisina toimineet tutkimusyksiköt yhdistettiin yhdeksi laitokseksi, joka nimettiin maatalouden tutkimuskeskukseksi. Kasvinviljelyskoeasemat oli muutettu koeasemiksi. 1956-1960 tutkimuskeskuksen ylijohtajana toiminut Pellervo Saarinen oli kiinnostunut paikallisten koeasemien kehittämisestä sen tyyppisen maatalouden mallitiloiksi, mikä kullakin alueella pidettiin suositeltavana.⁷⁵

1960-luvulla koeasemien toiminnan kehittäminen jäi taloudellisista syistä vähäiseksi. Asemilla tehtiin tutkimuksiin saatiin määrärahoitusta, mutta tästä huolimatta tutkimukset jäivät pienimuotoisiksi. Koeasemat pyrkivät tekemään yhteistyötä muiden tutkimuslaitosten kanssa, mutta taloudelliset syyt rajoittivat tätä.⁷⁶

1968 Ruukin koeaseman uudeksi johtajaksi vaihtui Heikki Hakkola.⁷⁷ Hakkolan tullessa koeasemalle oli se lakkautusuhana. MTT:n sisäiset organisaatiomuutokset näkyivät myös Ruukissa, ja koeaseman johtoon siirryttyään Hakkola johti samanaikaisesti kuutta muutakin koeasemaa.⁷⁸ Hakkolan siirryttyä koeaseman johtoon alkoi hän kehittää tutkimustoimintaa ja tutkimustyöhön käytettyjä tiloja.

75 Rytsä 1978, s. 71

76 Rytsä 1978, s. 71

77 Eskola 2003, s. 91

78 Siikajokilaakso 17.2.2025

Viistoilmakuva arviolta 1950-luvulta. Johtajan asuntolaksi muutetun Ala-Greuksen päärakennuksen ja viereisen pirttirakennuksen julkisivuihin kohdistui laajoja muutostöitä. Myös kuvan keskiosassa puuston taakse peittyvä Yli-Greuksen päärakennus, joka toimi tuolloin kenttämestärin asuntona koki laajoja muutoksia. Vasemmassa yläkulmassa erottuu työväen asuntolan pääty ja oikealla olevan navetan molemmiin puoliin sijaitsevat kalustosuoja ja kalustovaja ovat kuvanottohetkellä koeaseman uusimmat rakennukset. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

KOEASEMAN RAKENNUKSIIN SUORITETAAN LAAJOJA KORJAUSTÖITÄ 1950-LUVULLA

1950-luvun jälkimmäisellä puoliskolla koeaseman asuinkäytössä oleviin rakennuksiin suoritetaan laajoja korjaustöitä. Korjaustyöt käsittivät johtajan asuntolan eli Ala-Greuksen vanhan päärakennuksen, viereisen pirttirakennuksen, jossa sijaitsivat toimistotilat sekä harjoittelijoiden ja kenttämestarin asunnot sekä työnjohtajan ja karjanhoitajan asuntona toimivan Yli-Greuksen vanhan päärakennuksen sisätilojen ja julkisivujen korjaus- ja muutostyöt.

Korjaustöiden seurauksena asuinrakennusten ulkonäkö muuttui. Edellä mainittujen kolmen rakennuksen ikkunat uusittiin kaksiosaisiksi ja johtajan asunnon ulko-verhous vaihdettiin vaaleankeltaiseen lomalaudoitukseen. Ikkunoita reunustaneet koristeelliset pielilaudat riisuttiin pois ja tilalle asennettiin yksinkertaiset valkoiseksi maalatut pielilaudat. Ainakin johtajan asunnon ja työnjohtajan asunnon kellarien ulkopuoliset sisäänkäynnit purettiin ja uusi kulku rakennettiin rakennusten sisätiloista. Sisätiloissa olleita uuneja purettiin ja huonejärjestelyjä muutettiin. Rakennusten katemateriaalit uusittiin tiilikatteiksi joko korjausten yhteydessä tai samoihin aikoihin.

LYPSYKARJATUTKIMUKSESTA SIIRRYTÄÄ LIHAKARJATUTKIMUKSEEN

Koeaseman toiminta muuttui merkittävästi, kun vuonna 1969 tilalla ollut lypsykarja hävitettiin ja siirryttiin tutkimaan lihakarjaa.⁷⁹ Muutos johti tilan navetan mittaviin muutostöihin, sillä silloinen navetta oli sisustettu lypsykarjanpitoa varten, eikä kotieläintutkimusta varten. Navettaan rakennettiin uudet parsirakenteet ja lietelantakourut. Rakennuksen itäpäätyyn toteutettiin koe- ja laboratoriotilat vanhan tallin paikalle, sillä maatalouden koneistumisen myötä tilan hevosmäärä väheni, ja viimeisistä hevosista luovuttiin vuonna 1976. Lihakarjatutkimukseen siirtymisen myötä tilalla luovuttiin muista tuotantoeläimistä.

Lihanautatutkimuksen lisäksi nurmirehun tuotanto nousi koeaseman kärkihankkeeksi, sillä pohjoisen sijainnin vuoksi nurmirehun viljely oli viljan viljelyä kannattavampaa⁸⁰.

79 Rytsä 1978, s. 246

80 Siikajokilaakso 17.2.2025

Ala-Greuksen päärakennuksen julkisivujen värit ja verhous uusittiin, ja ikkunat vaihdettiin jälleenrakennuskaudelle tyypillisiin kaksiosaisiin ikkunoihin. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Vasemmalla näkyvän Yli-Greuksen päärakennuksen ikkunat vaihdettiin rakennuksen muutostöiden yhteydessä. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

2.6 Koeaseman toiminta 1970- ja 1980-luvuilla

Koeasemalle rakennettiin talousrakennus, jonka korkea siilo- ja kuivaajaosa kohoavat tornimaisena rakennuksen päädyssä. Itäisivulle rakennettiin kasvihuone, jonka rakentaminen kertoi koeaseman silloisen puutarhatutkimuksen laajuudesta. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

1970-LUVUN LAAJENNUSTYÖT

Koeasemaa laajennettiin vuonna 1978 kolmella uudisrakennuksella. Laajennusten suunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Laatio Ky. Uusi toimistorakennus ja asuinrivitalo sijoitettiin Ala-Greuksen vanhan pihapiirin länsipuolelle pihapiirin jatkeeksi. Talousrakennus sijoitettiin koeaseman itälaidalle. Lisäksi laajennustöihin sisältyivät uudet säilörehusiilot. Navetan taakse rakennettiin kolme tornisiiloa ja etäämmäksi tilasta kolme laakasiiloa. Tavoitteena oli vertailla laaka- ja tornisiiloissa säilötyn rehun ominaisuuksia.

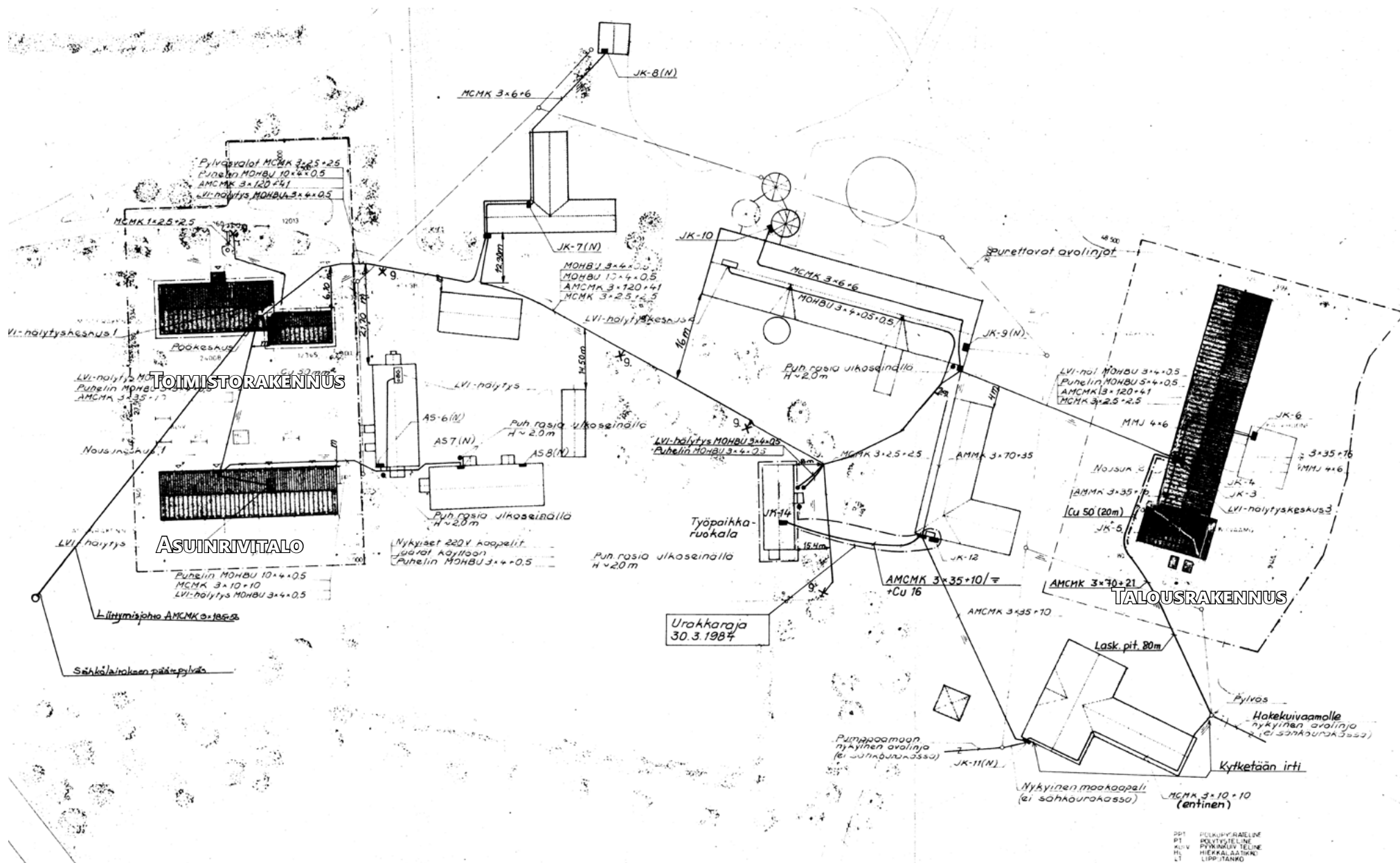

Koeaseman uusista rakennuksista, etenkin talousrakennuksesta tuli valmistuttuaan näkyvä osa kaukomaisemaan näkyvää rakennusryhmää. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Laajennustöiden kanssa samanaikaisesti uusittiin koeaseman viemäriverkosto, ja koeaseman rakennukset liitettiin osaksi Paavolan Vesi Oy:n viemäriverkostoa. Laajennustyöt valmistuivat vuonna 1978, ja rakennushankkeen kustannukset olivat yli neljä miljoonaa markkaa. Samaan aikaan koeaseman muihin rakennuksiin tehtiin kunnostustöitä.⁸¹ Koeaseman investointeihin saatiin tukea Ruukin kunnalta⁸².

81 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 5

82 Eskola 2003, s. 21

Vuonna 1976 laadittu asemapiirustus Pohjois-Pohjanmaan koeaseman lisärakennuksista, ja sen päälle on esitetty alueen kaapeliverkosto. Piirustuksessa on esitetty koeaseman länsireunalle sijoitetut toimistorakennus ja asuinrivitalo, jotka jatkavat Ala-Greuksen vanhaa pihapiiriä yhdeltä sivulta avoimella pihapiirillä. Koeaseman itäpuolelle sijoitettu talousrakennus ja kasvihuone muodostavat myös uuden piha-alueen navetan ja varastorakennuksen väliin. Piirustuksessa on esitetty myös navetan pohjoispuolelle rakennetut kolme tornisiiloa. Suunnitelman laati Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Laatio Ky ja kaapelikartan Ekono. Kuva: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

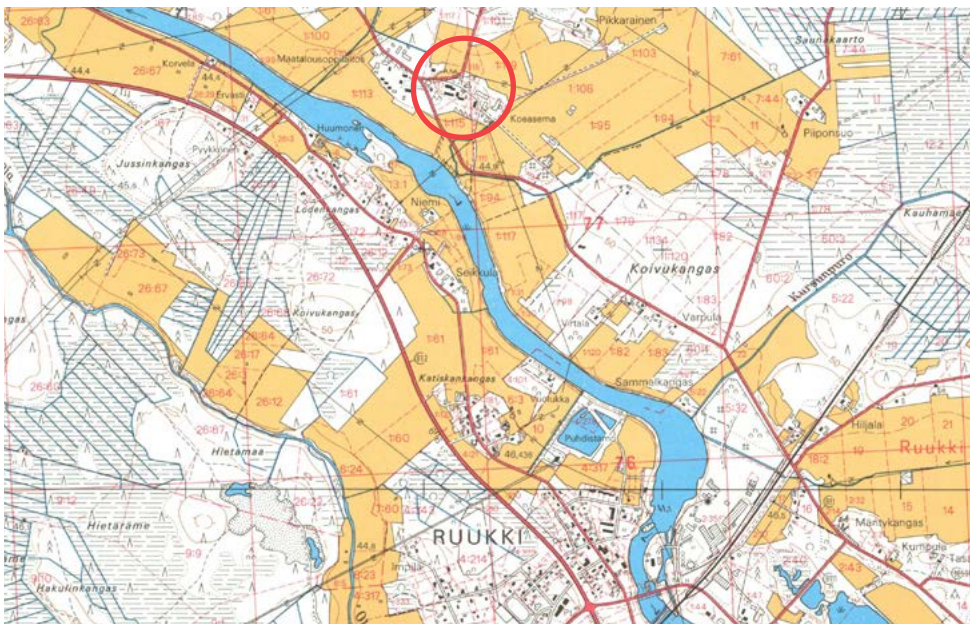
KOETOIMINTA 1970-LUVULLA

Koetoiminnan painopiste 1970-luvulla oli heinäkasvien lajikokeissa. Puutarhapuolen koetoiminta oli laajaa, mistä kertoo talousrakennuksen yhteyteen 1970-luvun lopulla rakennettu kasvihuone ja kylmäkellarit.⁸³

Koeasemalla suoritetaan kasvintuotantoon ja eläintuotantoon liittyviä tutkimuksia. Kasvintuotannon tutkimuksiin liittyivät maaperään, viljoihin, nurmikasveihin, perunoihin, vihanneksiin ja marjoihin liittyvät tutkimukset. Tutkimukset sisälsivät laji- ja viljelyskokeita. Eläintuotannon tutkimukseen kuuluivat lihanautatutkimukset sekä rehuruokintatutkimukset. Tutkimustuloksista laadittiin julkaisut, joita tehtiin vuonna 1980 yhteensä 24 kappaletta.⁸⁴

83 Rytsä 1978, s. 248

84 Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki, s. 11-12

Peruskarttaote Ruukin vuoden 1981 kartasta, jossa koeaseman alue on ympyröity punaisella. Koeasema sijaitsee noin kahden kilometrin päässä Ruukin keskuksesta. Kuntaliitoksen seurauksena Ruukin keskusta ryhdyttiin kehittämään teollisuuden vahvistamisen kautta, mikä näkyy joen varrelle sijoittuvista teollisuusalueista. Kartta: Maanmittauslaitoksen vanhat painetut kartat.

RUUKIN KUNTA SYNTYÄ, KUN REVONLAHTI JA PAAVOLA YHDISTYVÄT

Ruukin kunta syntyi vuonna 1973, kun Revonlahden ja Paavolan kunnat yhdistettiin. Kuntaliitos nostettiin virallisesti esiin vuoden 1971 joulukuussa, ja Paavolan kunnanvaltuusto käsitteli esityksen tammikuussa 1972, jonka lopputulemana valtuusto päätti tehdä Valtioneuvostolle esityksen Paavolan ja Revonlahden kuntien yhdistämisestä. Kuntien keskuspaikaksi ehdotettiin Ruukki.¹

Revonlahden ja Paavolan kunnanvaltuustot eivät kuitenkaan päässeet yhteisymmärrykseen kuntaliitoksesta ja vapaaehtoinen kuntaliitos olisi vaatinut molempien valtuustojen myönteisen kannan. Valtioneuvosto joutui tekemään kuntien pakkoliitoksen, joka jäi Suomen historian viimeiseksi. Kuntaliitoksessa Revonlahti ja Paavola yhdistettiin Ruukki -nimiseksi kunnaksi vuoden 1973 ensimmäinen päivä.²

Kuntaliitoksen jälkeen Revonlahden ja Paavolan taajama-alueita lähdettiin kehittämään rakennuskaavan avulla kunnallistekniikka edellä. Ruukista lähdettiin muodostamaan kuntakeskusta, jonka painopisteenä oli teollisuuden lisääminen ja siihen liittyvä asuntotuotanto.³ Kuntakeskuksen siirtymisestä Ruukkiin seurasi paljon rakentamista, ja alueelle on rakennettu esimerkiksi hallinnollisia ja palvelurakennuksia.⁴

1 Eskola 2003, s. 16

2 Eskola 2003, s. 17

3 Eskola 2003, s. 20

4 Eskola 2003, s. 21

SAUNA

AUTOHALLI

PERUNA-
KELLARI

KENTTÄ-
MESTARIN
ASUNTO

NAVETTA

TYÖN-
JOHTAJAN
ASUNTO

JOHTAJAN
ASUNTO

KALUSTO-
VAJA JA
VARASTO

VILJASIILO

ILMARIHI

Vuoden 1976 ilmakeku koeaseman rakennuskannasta ennen lisärakennusten valmistumista. Koeasemaa ympäröivät puistikot ja kuusialta ovat kasvaneet, ja samalla peittäneet näkyvyyttä Sammalkankaantielle. Koeviljelypalstat levittäytyvät rakennusryhmän ympärille. Kuva: Maanmittauslaitos, Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

KOEASEMAN RAKENNUSKANTAA LAAJENNETAAN JÄLLEEN 1980-LUVULLA

1970-luvun lopussa Arkkitehtitoimisto Laatio Oy laati Pohjois-Pohjanmaan koeaseman ja viereisen maanviljelysoppilaitoksen rakennuskantaa koskevan yleissuunnitelman. Suunnitelmassa suurin osa laajennustoimenpiteistä koskivat maanviljelysoppilaitoksen alueen rakennuskantaa, mutta myös koeasemalle oli esitetty joitain laajennusehdotuksia. Ehdotettuihin laajennuksiin kuuluivat uusi asuinrivitalo, kaksi varastorakennusta, navetan laajennus, sekä koeaseman ja maanviljelysoppilaitoksen yhteinen lämpövoimala. Edellä mainituista toteutettiin lopulta navetan laajennus, kalustovajana toimiva varasto sekä lämpövoimala. Laajennustyöt esitettiin rahoitettavaksi työllisyysvaroin.

KOEASEMAN JA MAANVILJELYSOPPILAITOKSEN YHTEINEN LÄMPÖVOIMALA

Lämpövoimalan suunnittelu sai ensisysäyksen valtioneuvoston vuoden 1978 periaatepäätöksen seurauksena, jonka mukaan valtion laitoksien oli siirryttävä kotimaisen polttoaineen käyttöön kokonaislämmityskustannuksien niin salliessa. Maamieskoululle oltiin suunnittelemassa laajennuksia, joiden vuoksi lämpövoimalan rakentaminen oli ajankohtaista, ja samalla katsottiin, että koeasema olisi järkevää liittää osaksi tätä.

Uuden sekä koeaseman että maamieskoulun käyttöä palvelevasta lämpövoimalasta ja sen sijoittelusta laadittiin ensimmäiset luonnonssuunnitelmat vuonna 1978 Arkkitehtitoimisto Laatio Oy:n toimesta. Rakennukselle ehdotettiin useita eri sijainteja ja muotoja. Ensimmäisissä asemapiirrosluonnoksissa sijainniksi ehdotettiin koeaseman ja maamieskoulun väliin jäävän alueen pohjoisosaa. Vuoden 1979 luonnoksissa rakennuksen sijainniksi oli vakiintunut koeaseman navetan pohjoispuolen pellonreuna, mutta rakennuksen koko ja muoto hakivat vielä lopullista muotoaan.

1980-luvulla valmistunut koeaseman ja maatalousoppilaitoksen yhteinen lämpövoimala. Taustalla erottuu osana 1980-luvun laajennustöitä rakennettu kalustovaja. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Oulun piirirakennustoimisto hyväksyi lämpövoimalan luonnokset vuoden 1979 syyskuussa. Luonnoksissa rakennus muodostuu kahdesta harjasuunnaltaan vastakkaisista rakennusosista, joista toisessa sijaitsee kattilahuone ja toisessa hakesiilot. Rakennuksen lopullinen muoto syntyi useiden eri luonnosten lopputuloksena, ja yksi merkittävä suunnittelua ohjannut tekijä oli rakennuksen kustannukset. Ilman hakkeenvarastointitilaa rakennettu rakennus todettiin erittäin kustannustehokkaaksi ja tuosta yksinkertaistetumpi rakennus ei olisi mahdollinen ilman tuotantolaitoksen toiminnan heikkenemistä. Koska käytettävälle hakkeelle ei päätetty toteuttaa erillistä säilytystilaa, täytyi lämpövoimalaan toimittaa polttoainetta säännöllisesti. Haketta ei myöskään ollut mahdollista varastoida koeaseman pihamaalla. Lämpövoimalaa laajennettiin myöhemmin hakesiilojen yhteyteen sijoitettulla hakevarastolla, todennäköisesti hakkeen säilytyksen käytännöllisyyteen liittyvistä syistä.

2.7 Suomi liittyy Euroopan Unioniin, tutkimustoiminnan sekä koeaseman muutokset 2000-luvulla

LIITTYMINEN EUROOPAN UNIONIIN 1995

Suomi liittyi Euroopan Unioniin vuonna 1995, jolloin maataloustutkimuksen rahoitus muuttui valtion budjettirahoituksesta hankerahoitukseen. Muutos mullisti koeaseman toimintaa merkittävästi, sillä vastedes tutkimustoiminta perustui ulkopuolelta saatavaan rahoitukseen ja yhteistyökumppaneihin. Maataloustutkimuksessa rahoituksella on suora merkitys tutkimustoiminnan volyymiin ja rahoitettaviin tutkimuksiin vaikuttavat yhteiskunnan sen hetkiset tarpeet. EU:seen liittyminen vaikutti tutkimuksen lisäksi myös maatalouden harjoittamiseen jäsenvaltioiden lainsäädännön yhtenäistämisen myötä.⁸⁵

Ruukin koeasemalla tutkimuksen runko perustui lihanautatutkimukseen, johon yhdistettiin peltoviljely ja siihen liittyvä peltoketju.⁸⁶ Vuonna 2000 tutkimusaseman uudeksi johtajaksi vaihtui Erkki Joki-Tokola. Tällöin asemalla oli vakituista henkilökuntaa yli 20 henkilöä. Joki-Tokola toimi tutkimusaseman johdossa vuoteen 2023 saakka.⁸⁷

UUSI TYÖHALLI JA VANHAN RAKENNUSKANNAN PURKAMINEN

Koeasema sai uuden työhallin vuonna 2003. Rakennuksen tieltä purettiin vanha varasto ja kalustosuoja. Myös vieressä sijainnut vanha puimala purettiin vuosittain vaihteessa.

Koeaseman alueen läpi kulkevan Tutkimusasemantien varrella kasvoi vielä 2000-luvun alussa useita lehtipuita. Erityisen tiivis oli koivukuja, joka reunusti työpaikkaruokalan editse kulkevaa reittiä. Puut kaadettiin tältä alueelta vuosien 2006-2010 välisenä aikana, mikä avarsi pihaa.

85 Siikajokilaakso 17.2.2025

86 Siikajokilaakso 17.2.2025

87 Eskola 2003 s. 91-92, Siikajokilaakso 17.2.2025

Koeasemalle johtanut koivukuja 1970-luvulla. Suurin osa puista on sittemmin kaadettu. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Uusi työhalli muodostaa kalustopihan yhdessä vasemmalla olevan talousrakennuksen ja oikealla erottuvan navetan kanssa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

RUUKIN ASEMANSEUDUN OSAYLEISKAAVA 2030

Luonnonvarakeskuksen alue kaavoitettiin ensimmäisen kerran vuonna 1991, jolloin laadittiin Ruukin Asemaseudun osayleiskaava 2010. Tuolloin laadittu osayleiskaava ei ollut oikeusvaikutteinen. Alueen osayleiskaavaa tarkasteltiin jälleen 2010-luvulla, jolloin Siikajoen kunta hyväksyi Ruukin asemaseudun osayleiskaava 2030:n. Hyväksytty osayleiskaava oli oikeusvaikutteinen, ja se kumosi alueella aikaisemmin voimassa olleen osayleiskaavan. Uusi kaava oli alueeltaan edeltäjäänsä laajempi.⁸⁸

Kaavassa luonnonvarakeskuksen alue on esitetty PY-alueena, joka kaavaselosteessa on esitetty seuraavasti:

Julkisten palveluiden ja hallinnon alue. Alue on tarkoitettu pääasiassa kunnan ja valtion palveluille ja hallinnolle.

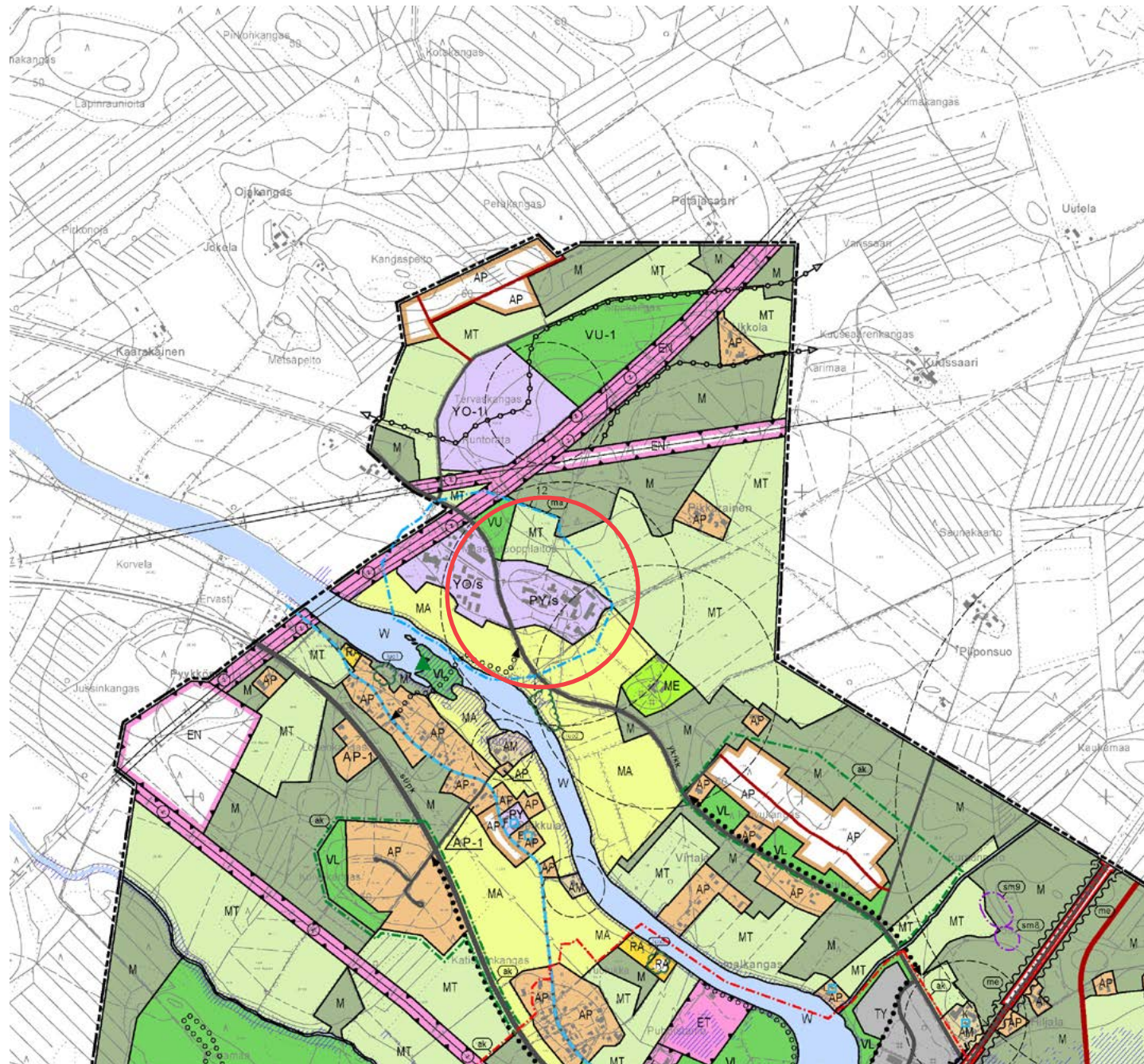
Alueella on voimassa myös /s-merkintä, joka on esitetty selosteessa seuraavasti:

Alue, jolla ympäristö säilytetään. Alueella olevia rakennuksia tai muita rakenteita ei saa purkaa tai muuttaa niin, että niiden kulttuurihistoriallinen arvo heikkenee. Täydennysrakentamisen, korjaustöiden sekä käyttötarkoitus- ja muiden muutosten suunnitelmista on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa ennen rakennus- ja toimenpidelupaa koskevan päätöksen antamista.

Luonnonvarakeskuksen alueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa.

88 Ruukin asemaseudun yleiskaavan selostus, s. 5

Ote Ruukin asemaseudun osayleiskaavasta 06/2012. Kaavakartta: Siikajoen kunta.

Ilmakuva koeaseman alueesta vuodelta 2006. Koeaseman rakennuskanta on täydentynyt vuonna 2003 rakennetulla työhallilla. Alueen kaakkoispuolelle rakennettu koenavetta on laajentanut koeaseman toiminta-alueita, ja koeviljelykäytössä olevat peltoalueet, ja niiden viljelyruudut erottuvat kuvassa eri sävyisinä kenttinä. Kuva: Vuoden 2006 ilmakuva. Maanmittauslaitos, historialliset ilmakuvat.

**MAATALOUSOPPI-
LAITOS**

**POHJOIS-POHJANMAAN
KOEASEMA**

SAMMALKANKAANTIE

SIIKAJOKI

KARIPELLON LATO

UUSI KOENAVETTA

**KRENKKUSILLAN
VANHA SIJAINTI**

2.8 Muutos Luonnonvarakeskukseksi

LUKEN PERUSTAMINEN 2015

Luonnonvarakeskus on maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluva tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatio. Se perustettiin 1.1.2015 yhdistämällä maa- ja metsätalouteen liittyviä organisaatioita yhden toimijan alaisuuteen. Yhdistyneet laitokset olivat Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT, jonka alaisena Pohjois-Pohjanmaan koeasema toimi, Metsätutkimuslaitos Metla, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL sekä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus Tike.⁸⁹

Lukella on yhteensä 22 toimipaikkaa, joista 10 on tutkimusinfrastruktuuripohjaisia. Tällä hetkellä maatalouden tutkimusympäristöt sijaitsevat Ruukissa, Jokioisissa ja Maaningassa.⁹⁰

TOIMINNAN MUUTOKSET JA TUTKIMUSTOIMINNAN SIIRTYMINEN OULUUN

Siikajoen luonnonvarakeskuksen toiminta koki suuren muutoksen, kun 1970-luvulla rakennetussa toimistorakennuksessa työskennelleet tutkijat siirtyivät vuosina 2016-2017 Ouluun ja rakennus jäi tyhjilleen. Osana koetoimintaa toimiva infra-yksikkö jatkoi toimintaansa Ruukin koetilalla.

2020-luvulla koetoiminnan keskiössä ovat ilmastonmuutos ja maatalouden vaikutukset siihen. Siikajoen Luonnonvarakeskuksen toimintaan on viime vuosina vaikuttanut tutkimusaseman johtajan pestin lopetus.⁹¹

89 LUKE, luke.fi

90 LUKE, luke.fi

91 Siikajokilaakso 17.2.2025

P

5 AUTOHALLI

TUTKIMUSASEMANTIE

3 PERUNAKELLARI

6

TALOUS-
PESULA

AITTARAKENNUS

2

TORNISIILOT

7

NAVETTA

1 JOHTAJAN
ASUNTO

8

TYÖPAIKKA-
RUOKALA

VANHA
KEITTIÖPUUTARHA

P

4

VILJASIILO

UUSI NAVETTA ->

Ilmakuva: Vuoden 2025 ilmakuva. Maanmittauslaitos,
historialliset ilmakuvat..

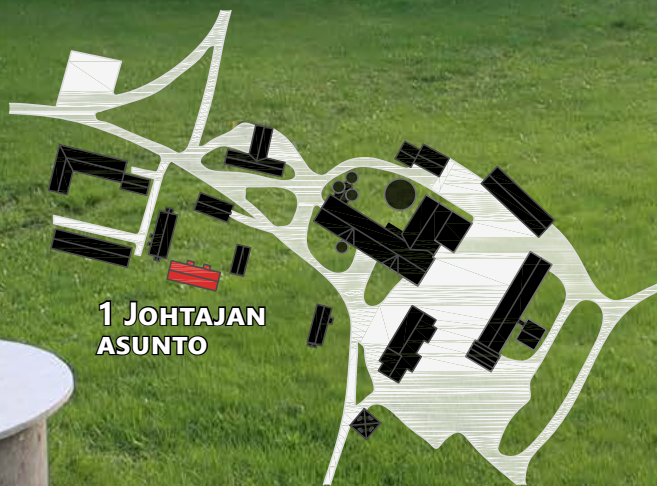
3 KOEVILJELYSASEMAN PERUSTAMISAIKAINEN RAKENNUSKANTA

Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeaseman perustamisaikana alueen rakennuskanta muodostui Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen tilojen jäljellä olevista rakennuksista. Rakennuksiin suoritettiin kunnostustöitä, jotta ne voitiin ottaa koeaseman käyttöön. Rakennusten uudet käyttötarkoitukset vaihtelivat asuinrakennuksista varasto- ja toimistotiloihin, mutta pääasiassa käyttötarkoitukset olivat koetoimintaa tukevia. Nykyisin näistä rakennuksista on jäljellä Johtajan asunto, talouspesula, perunakellari, aittarakennus, työpaikkaruokala sekä navettarakennus.

Rakennuskantaa täydennettiin 1920-luvulla sekä 1930 ja 1940-luvuilla uusilla, koetoimintaa palvelevilla rakennuksilla, joista jäljellä ovat viljasiilo ja autohalli.

Vuonna 1928 valmistuneen ilmariihen sisätila. Riiehessä kuivatettiin viljalyhteitä, ja myöhemmin rakennusta käytettiin varastona. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

1 JOHTAJAN
ASUNTO

Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

3.1 Johtajan asunto

ALA-GREUKSEN PÄÄRAKENNUS

Johtajan asuntola rakennettiin alun perin Ala-Greuksen tilan päärakennukseksi vuonna 1885. Päärakennus on osa suljettua pihapiiriä, johon kuuluu lisäksi aitta, pirttirakennus ja kavinavetta. Rakennus on ollut koko käyttöikänsä asuinkäytössä ja viimeiset asukkaat asuivat rakennuksessa vuoteen 2001 asti.

TILARATKAISUT

Rakennus on alkuperäisestä käytöstään asuinrakennus. Pohjaltaan pitkä ja suorakulmainen rakennus on ainakin 1920-luvulta saakka ollut erotettuna kahdeksi asunnoksi. Sen asuintilat sijoittuivat yhteen kerrokseen, eikä rakennuksen ullakko ollut alun perin ainakaan kokonaan käytössä.

Suuremman asunnon puolella oli oletettavasti jo rakennusaikana kellari, jonka kulku tapahtui ulkokautta, rakennuksen pihan puoleiselta julkisivulta.

ULKOASU

Ala-Greuksen päärakennus oli ulkoasultaan tyypillinen pohjalaista klassismia edustava maatalon päärakennus. Rakennus oli vuorattu pystysuuntaisella julkisivulauoituksella, jonka saumakohtia peittivät kapeat pystyrimat. Ulkoseinät oli maalattu oletettavasti punamultamaalilla.¹ Rakennuksen nurkissa oli valkoiset peitelistat ja julkisivuverhouksen alareunassa kulki puinen vesilista. Rakennuksen takajulkisivulla olevat hirsiseinien päät oli laudoitettu.

¹ Liitto 2.10.1926

Johtajan asuntola kuvattuna vanhan keittiöpuutarhan suunnalta 1930-luvulla. Rakennuksen julkisivut ovat kuvassa oletettavasti alkuperäisessä asussaan, rakennuksessa on pärekatto ja lähellä sen harjaa kohoavat kolme alkuperäistä tiilipiippua. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

Julkisivuja rytmittivät tasaisin välein sommitellut valkoisiksi maalatut puuikkunat, joita kehystävät valkoiset pielilaudat. Ikkunat olivat T-malliset, ja niitä ympäröivät koristeelliset talonpoikaissivistiset vuorilaudat. Laudat ovat alaosiastaan risteävät, ja yläosan friisissä oli kaariaiheisia koristeita. Kylmän ullakon haukkaikkunat ovat niin ikään valkoiseksi maalatut ja kaksiruutuiset.

Johtajan asuntola kuvattuna maanviljelysoppilaitokselta 1920-luvulla. Rakennuksen pääty ja siinä oleva avokuisti sekä sitä reunustavat ikkunat erottuvat kuvassa keskellä Kuva: O. Anttisen koko-elmat.

Ullakon hirsirakenteissa olevia vanhoja hirsisalvoksia, joista voidaan päätellä rakennuksen hirsien olevan kierrätys-hirsiiä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

RAKENTEET

Rakennuksen rungon muodostaa suorakulmainen hirsikehä, joka on vuorattu ulkopuolelta pystyverhouksella. Yläpohja oli eristetty purutäytteellä ja alapohjarakenne oli oletettavasti tuulettuva täytepohja, jonka eristemateriaalina oli yläpohjan tavoin purutäyte. Rakennuksen alkuperäinen sokkeli on luonnonkivistä ladottu, mutta 1950-luvun muutoksissa sokkeli betonoitiin. 1950-luvulla rakennetut kellarit ovat kokonaan betonirakenteiset. Perustuksen pinta on rapattu.

Rakennuksen vesikaton materiaali oli puupäre, jonka alla on kiinnityslauditus. Hirsirungon sivuilla olevien kantavien hirsipalkkien päällä on ruotsalaiset kattotuolit, joiden liitoksissa on puutapitukset. Rakennuksessa oli kolme tiilimuurattua hormia. Hirsirunko on ainakin osin rakennettu kierrätys-hirsistä, joka voidaan havaita rakennuksen ullakon paljaasta hirsirungosta.

Vasemmalla: Koeaseman henkilökuntaa ja harjoittelijoita kuvattuna vuonna 1938 johtajan asuntolan toisen pihan puoleisen avokuistin edustalla. Kuistien yläosistaan kapenevat pilarit ovat mahdollisesti alkuperäiset, mutta ainakin julkisivun vanhimmat säilyneet yksityiskohdat. Taustalla erottuu myös rakennuksen vanha, 1950-luvulla uusittu yläikkunallinen ulko-ovi. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

RAKENNUKSEN TÄRKEIMMÄT MUUTOKSET:

1925 MUUTOS VIRKAILIJAN ASUNNOKSI

Tilan siirtyessä Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeaseman käyttöön muutettiin Ala-Greuksen päärakennus virkailijan asunnoksi. Asunto tuli koeaseman johtajan käyttöön.

1956 VIRKAILIJAIN ASUINRAKENNUKSEN MUUTOS

Vuonna 1954 virkailijan asuntoon tehtiin suunnitelmat muutostöistä, ja rakennukseen toteutettiin vuonna 1956 kattavat sisä- ja ulkopuolen muutostyöt. Muutostöiden suunnittelijana toimi rkm. Jukka Timisjärvi ja suunnitelmissa on Oulun Talousseuran rakennustoimiston leima.

Muutoksessa pienemmän asunnon eteis- ja aulatilojen väliseiniä rakennettiin uudestaan ja aulaan lisättiin pieni wc. Keittiön kalustuksesta esitettiin suunnitelma pohjapiirrokseen. Olohuoneesta erotettiin väliseinällä makuuhuone ja keittiön ja olohuoneen väliseen seinään puhkaistiin oviaukko.

Suuremmassa asunnossa muutostyöt kohdistuivat portaikon ja hormin ympärille sijoitettuihin märkätiloihin sekä rakennuksen päädyssä olevaan eteiseen. Oleviin väliseiniin puhkaistiin uusia oviaukkoja. Molemmissa asunnoissa olleet vanhat hormit ja tiilimuuratut piiput purettiin ja asuntoihin rakennettiin uudet hormit. Hormit sijaitsivat aikaisemmin rakennuksen harjan kohdalla ja muutostöissä hormien sijainnit siirtyivät harjalinjasta sivuun.

Rakennuksen ullakko oli oletettavasti ennen muutostöitä käyttämätön tai vain osin käytössä. Muutostöissä molemmista asunnoista rakennettiin ullakolle johtavat portaat ja ullakkohuoneet, joista oli kulku kylmälle ullakolle. Vanhan pärekatteen päälle rakennettiin uusi tiilikate. Pohjapiirroksen perusteella suuremmassa asunnossa oli jo ennen korjaustöitä kellari. Muutoksessa kellarin väliseinärakenteita muokattiin sekä lisättiin lämmöneristettä ja kellariin johtavat portaat. Pienempään asuntoon rakennettiin uusi kellari.

Johtajan asunto kuvattuna 1950-luvulla. Rakennuksen vesikattomateriaali on jo vaihdettu tiilikatteeseen ja korkean luonnonkiviperustuksen pinta on rapattu. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Oikealla: johtajan asunnon vuoden 1956 muutostyössä vanhat ulkoerohoukset sekä alkuperäiset ikkunat irrotettiin ulkoseinistä. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Johtajan asuntola vuoden 1956 muutostöiden jälkeen. Rakennuksen ulkovaippa koki mittavan muodonmuutoksen, ja vain julkisivuilla olevat kuistit ovat alkuperäiset. Katolla olleet alkuperäiset tiilipiiput on poistettu. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

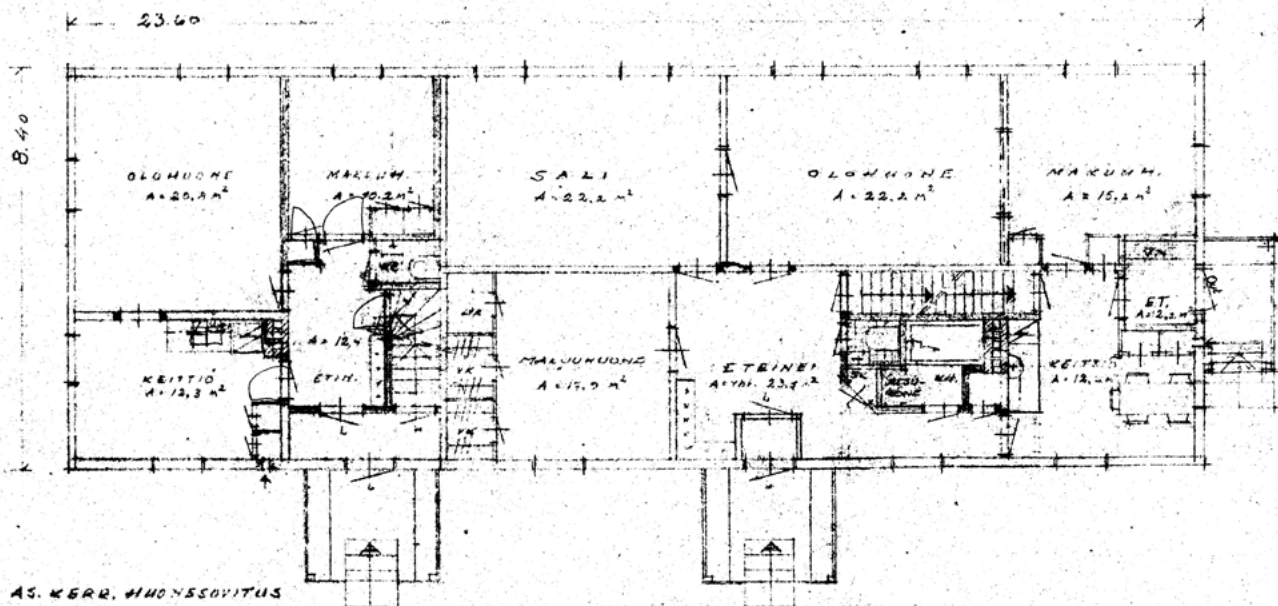
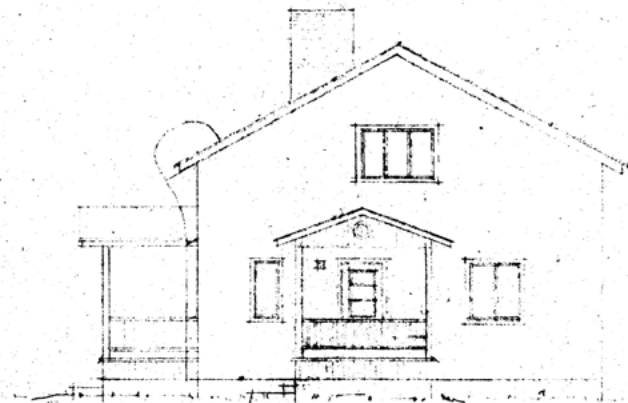
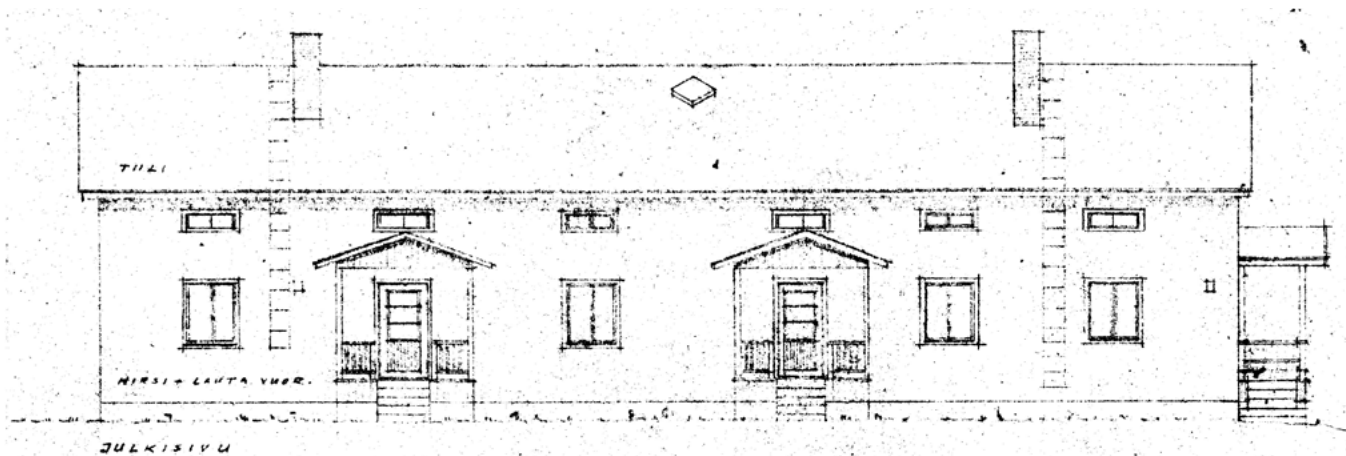
Muutostöissä rakennuksen julkisivujen lautavuoraus uusittiin ja rakennuksen julkisivusävy vaihtui punaisesta vaaleankeltaiseen. Rakennuksen ikkunat uusittiin T-ikkunoista kaksiosaisiin, jälleenrakennuskaudelle tyypillisiin ikkunoihin. Kylmän ullakon ikkunat vaihdettiin kaksiruutuisista ikkunoista yksiruutuisiin. Julkisivupiirustuksessa on vaihtelua ullakon ikkunoiden määrässä, mutta ikkunoiden määrä päädyttiin pitämään samana, kuin ennen muutostöitä. Ullakon päätyikkunat olivat ennen muutosta ensimmäisen kerroksen kaltaiset T-ikkunat ja muutostyössä ikkunat vaihdettiin leveämpiin, kolmiosaisiin ikkunoihin. Pääsisäänkäyntijulkisivulla olevat avokuistit irrotettiin irti seinärakenteesta julkisivujen muutostöiden ajaksi, ja kiinnitettiin takaisin paikoilleen. Rakennuksen alkuperäinen perustus oli luonnonkivinen, mutta muutostöissä perustusten pinta betonoitiin. Lisäksi rakennuksen ulkoseinien sisäpintaan lisättiin lisälämmöneristettä, mahdollisesti tämän tai myöhempien muutosten yhteydessä.

Vuonna 1972 otetussa kuvassa näkyvät, 1950-luvulla uusitut ikkunat ja ulko-ovet sekä alkuperäisenä säilyneet avokuistit. Puulämmitteisten uunien purkamisen myötä vanhat tiilipiiput purettiin. Katolla näkyvät uudet peltipintaist hormit. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

1956 muutostöiden aikaan otetussa kuvassa johtajan asunnon pihan puoleisen julkisivun kuistit on irrotettu seinärakenteesta. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

AS. KERR. HUONESOVIUTUS

3 H. + KEITTIÖ ASUNTO
(HALL. + HUONE)
YHT. 71,3 m²

3 H. + KEITTIÖ JA KYLPPYH.
ASUNTO (R.H. U. AKSALA)
YHT. 109,5 m²

POHJOIS-POHJANMAAN KASVINVIL-
JELYSKOLASEMAN VIRKAILIJAIN
ENT. ASUINRAKENNUKSEN HUONE-
SOVITUKSEN MUUTOSOHJOTUS

AL. 1/50

RAKENNUKSESSA:

PONJAN PINTA-ALA 198,3 m²
KUUOTILAVUUS 865,0 m³

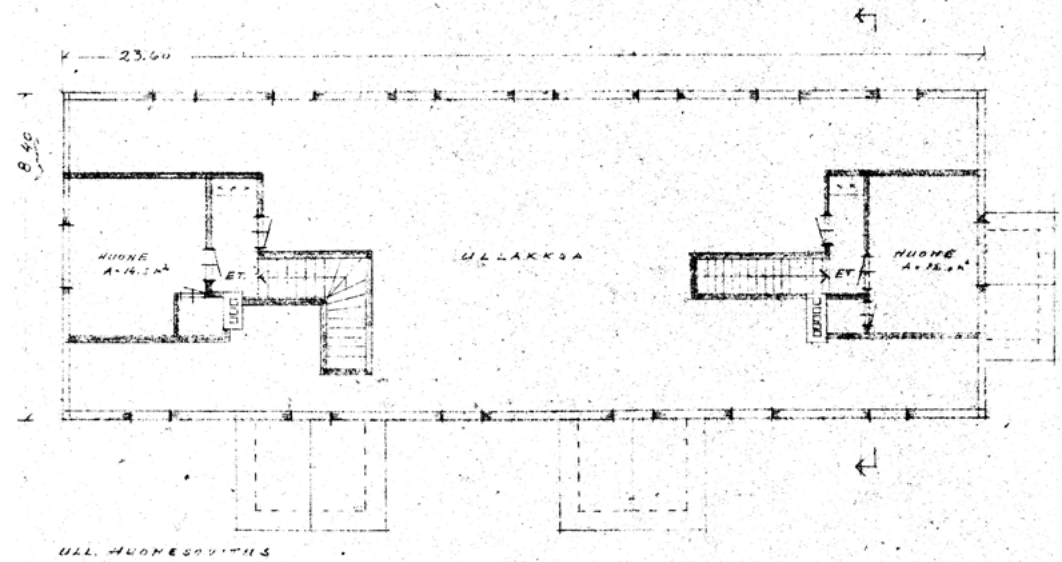
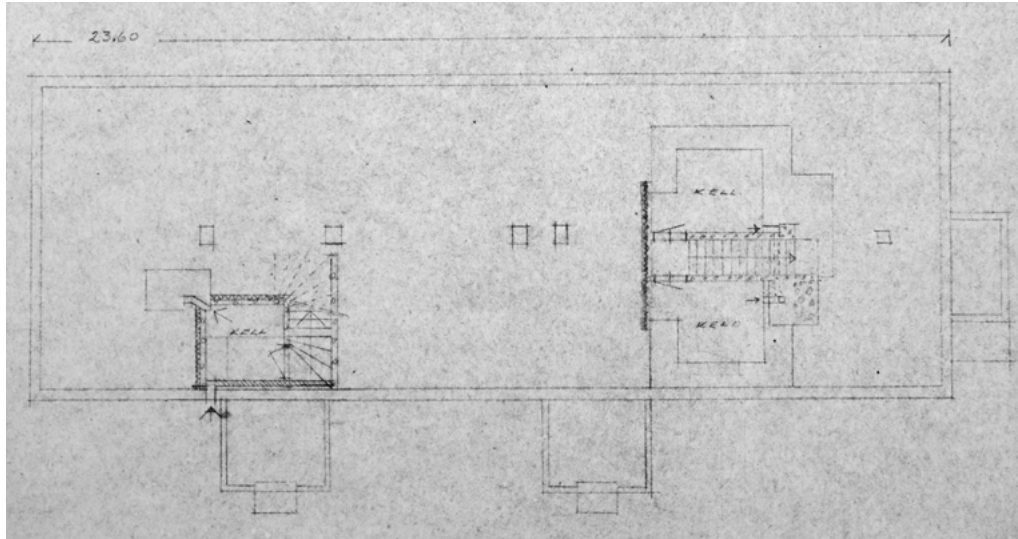
SELITYS:

YANHAA RAK. OSAA	UUDIST. RAK. OSAA	YHTEENSÄ
1	1	2
2	2	4
3	3	6
4	4	8
5	5	10
6	6	12
7	7	14
8	8	16
9	9	18
10	10	20
11	11	22
12	12	24
13	13	26
14	14	28
15	15	30
16	16	32
17	17	34
18	18	36
19	19	38
20	20	40
21	21	42
22	22	44
23	23	46
24	24	48
25	25	50
26	26	52
27	27	54
28	28	56
29	29	58
30	30	60
31	31	62
32	32	64
33	33	66
34	34	68
35	35	70
36	36	72
37	37	74
38	38	76
39	39	78
40	40	80
41	41	82
42	42	84
43	43	86
44	44	88
45	45	90
46	46	92
47	47	94
48	48	96
49	49	98
50	50	100

rk.m. Senaatti.

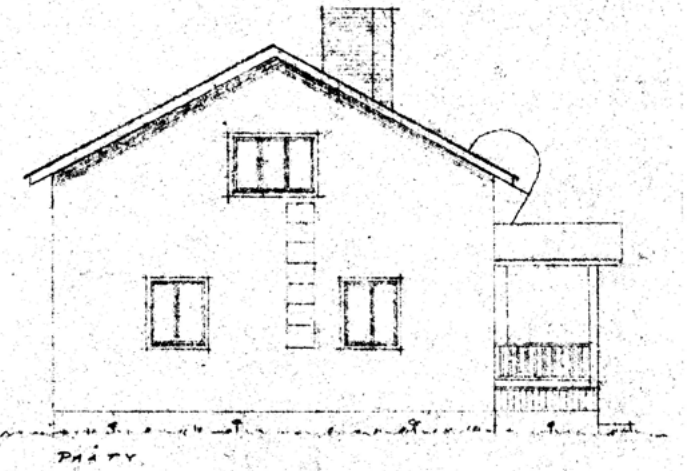
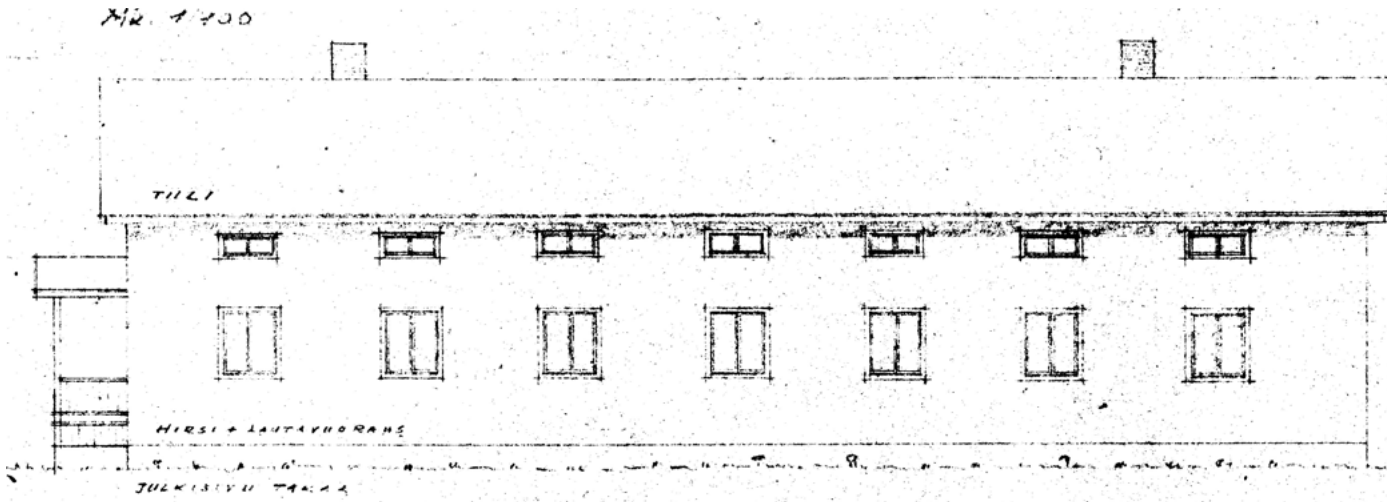
OULUSSA, 10 PV. JOULUKUUTA 1954.
RAK. NEST. M. KARUSEN RAKENNUSTOIMISTO

Vuonna 1954 laaditut muutospiirustukset johtajan asunnon sisä- ja ulkopuolen muutostöistä. Piirustuksessa on esitetty ensimmäisen kerroksen sekä pohjois- ja länsijulkisivujen muutokset. Suurimmat muutokset olivat asuinmukavuuden lisääminen wc- ja peseytymistiloilla sekä sisäpuolinen porrasyhteys sekä ullakolle että kellareihin. Kuva: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Kellarin muutospäivä 1954. Päivästä nähdään oikealla oleva rakennuksen alkupe-
räinen kellarikellari ja vasemmalla oleva muutoksessa lisätty kellarikellari. Päivä: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

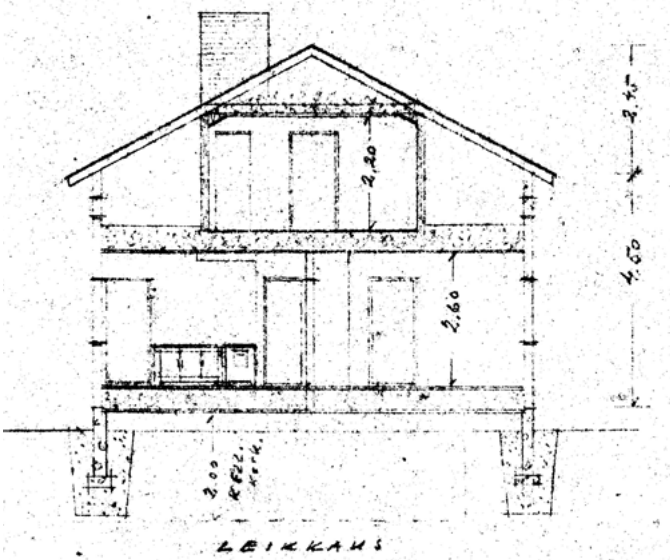
Ullakko muutospäivä 1954. Molempiin asuntoihin rakennettiin lämmin ullakkokohuone ja niihin
johtavat portaat Päivä: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Itä- ja eteläjulkisivujen muutospäivä 1954. Ikkunoiden uusiminen toteutettiin, mutta päivistä mukaisia uusia kuisteja ei tehty, vaan säilytettiin vanhat koristeellisemmat kuistira-
kentet. Päivä: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

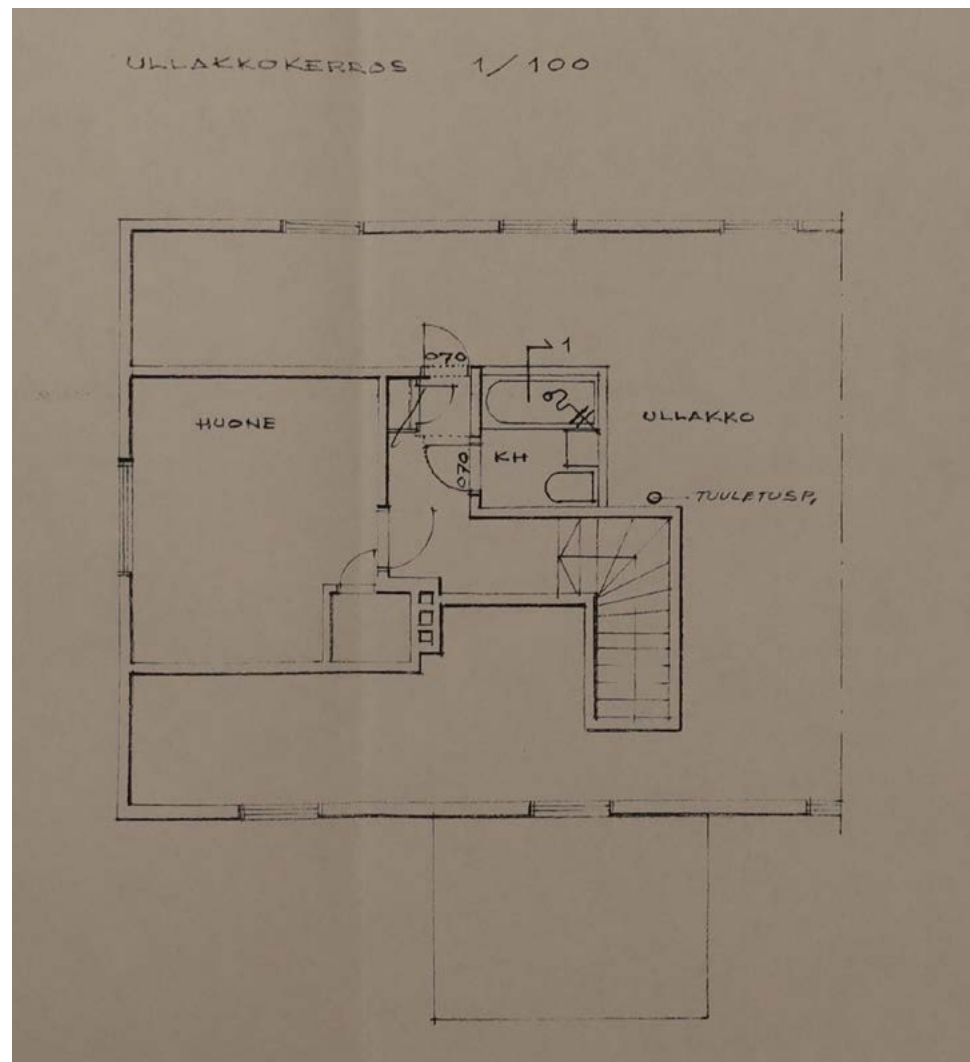
1970-luvulla otettu valokuva johtajan asuntolan itäpäädyistä. Vuoden 1954 julkisivupiirustuksista poiketen vain päädyn ullakkohuoneen ikkuna uusittiin ja sen alapuolella olleet ikkuna-aukot ummistettiin. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Vuoden 1954 leikkauspiirustus ullakkohuoneen kohdalta. Kuvassa on esitetty myös kellarin syvyys katkoviivalla. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

1973 PIENEMMÄN ASUNNON YLÄKERRAN MÄRKÄTILAMUUTOS

Asuinrakennuksen pienemmän asunnon ullakkohuoneen yhteyteen rakennettiin kylpyhuone. Uuden kylpyhuoneen kulku tapahtuu kylmälle ullakolle johtavan oven kohdalta ja uusi kulku kylmään ullakon osaan siirrettiin viereiselle seinälle. Suunnitelmat laati Oulun piirirakennustoimisto.

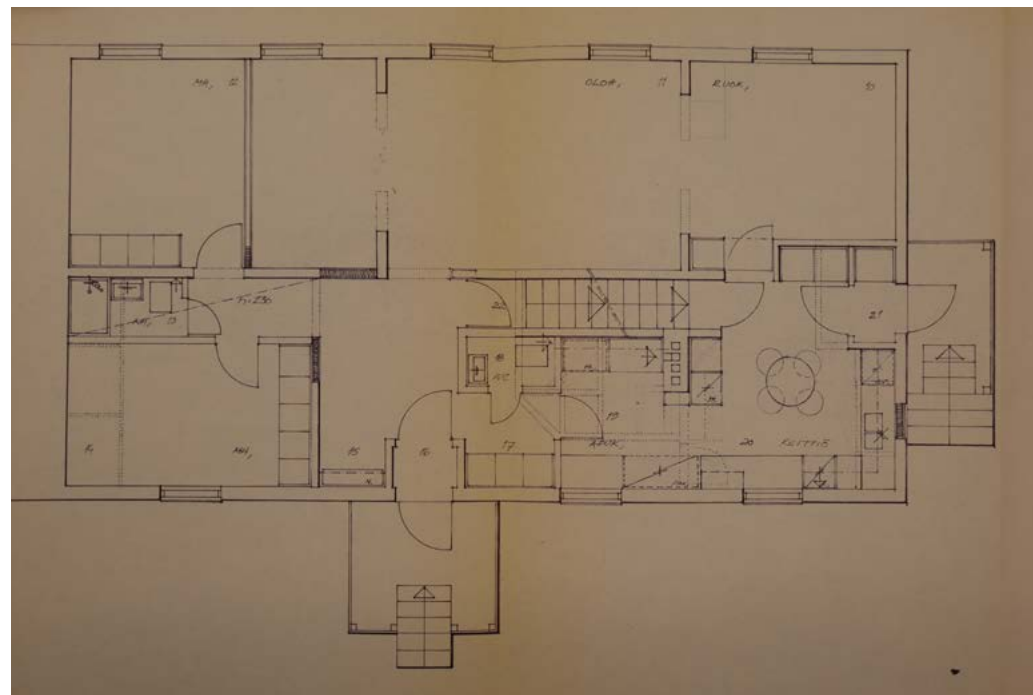
Johtajan asuntolan pienemmän asunnon ullakkohuoneen yhteyteen tehdyn wc-tilan muutospii-
rustus vuodelta 1973. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

1975 SISÄTILOJEN MUUTOKSET

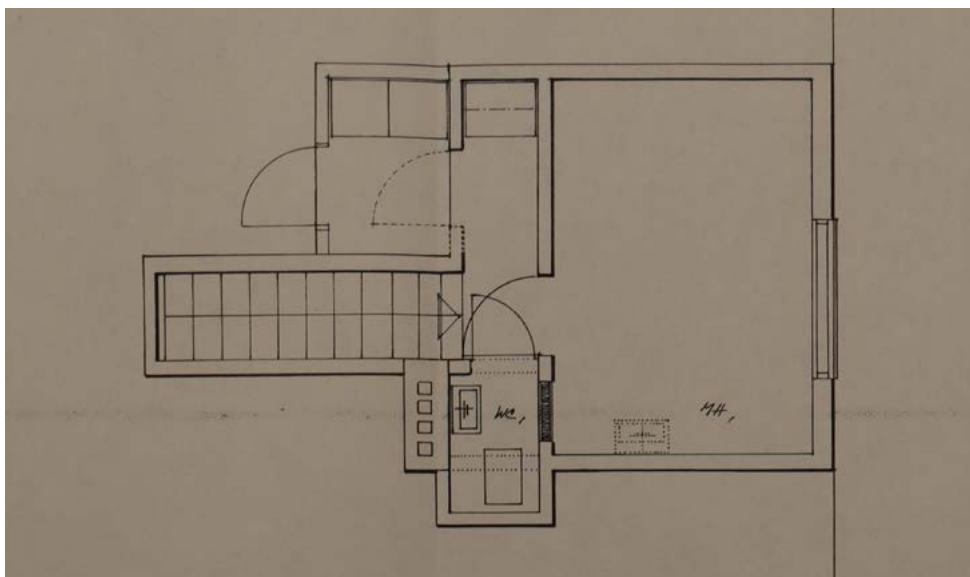
Virkailijain asuntolan sisätilamuutoksista laadittiin suunnitelmat vuonna 1975 Oulun piirirakennustoimiston toimesta. Merkittävimmät muutokset kohdistuivat suuremman asunnon oleskelu- ja makuutilojen uudelleen järjestelyyn. Makuuhuoneet sijoitettiin asunnon takaosaan keskelle rakennusrunkoa, ja niiden väliin rakennettiin käytävä ja uusi kylpyhuone. Olohuonetta laajennettiin avaamalla olohuoneen ja viereisten makuuhuoneiden väliset seinät, jolloin muodostui olohuoneen, kirjaston ja ruokasalin yhdistävä tilasarja. Keittiötä laajennettiin vanhaan pesuhuoneeseen ja samalla olevan wc:n ovi siirrettiin ja kalustusta muutettiin. Eteisen ja keittiön välistä seinää siirrettiin wc:n ja keittiön välisen seinälinjan kohdalle. Päädyssä olevan sisäänkäynnin eteistä pienennettiin.

Suuremman asunnon yläkerran komeron paikalle suunniteltiin pientä wc:tä, sekä kylmälle ullakolle johtavan eteistilan laajennusta. Näistä vain eteistilan laajennus toteutettiin.

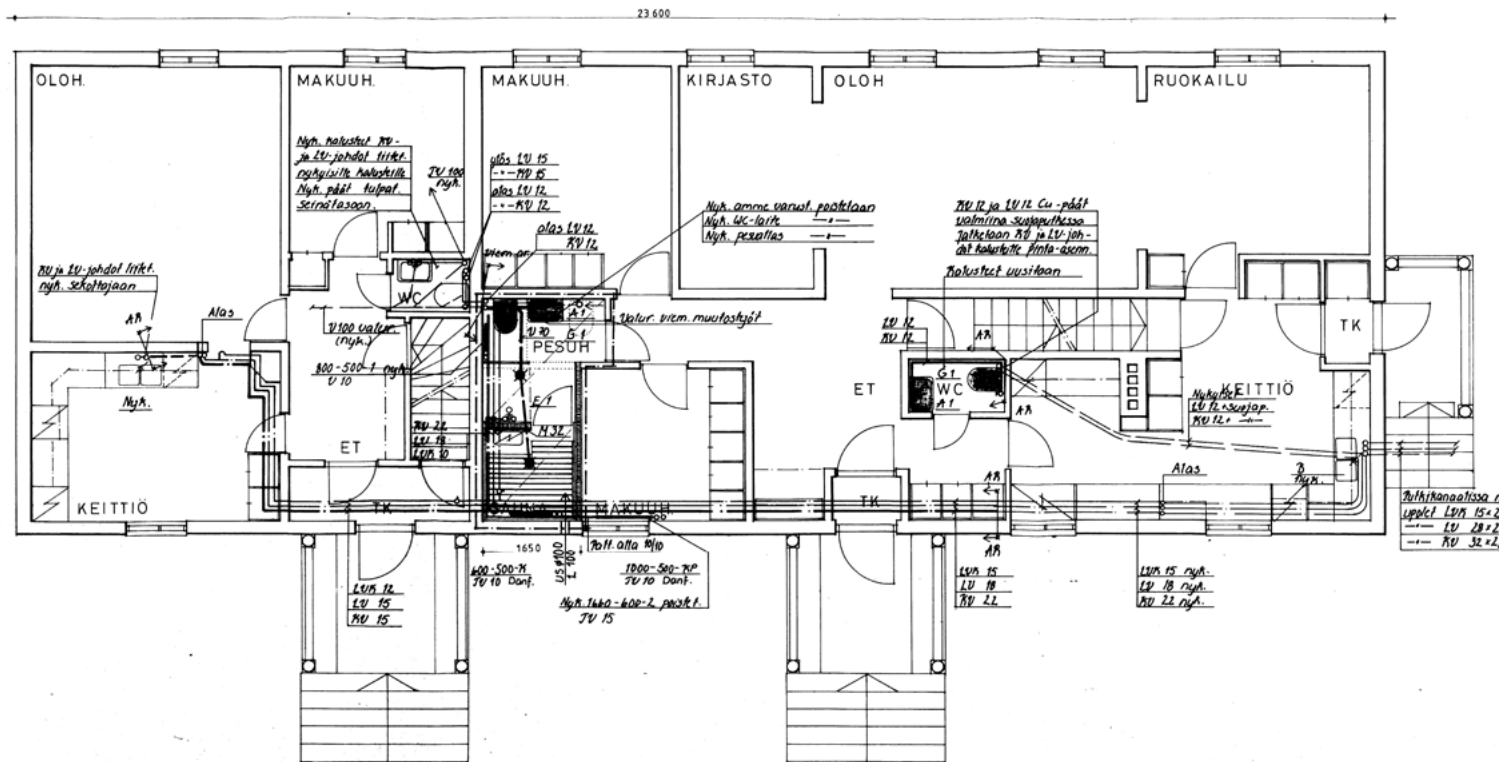
Pienemmän asunnon sisätiloihin ei kohdistunut tiettävästi merkittäviä muutoksia. Keittiökalusteita on mahdollisesti laajennettu, mutta muutosta edeltävästä tilanteesta ei ole tarkkaa tietoa.

Johtajan asuntolan sisätilojen muutossuunnitelmat vuodelta 1975. Suunnitelmat kohdistuivat rakennuksen suurempaan asuntoon. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

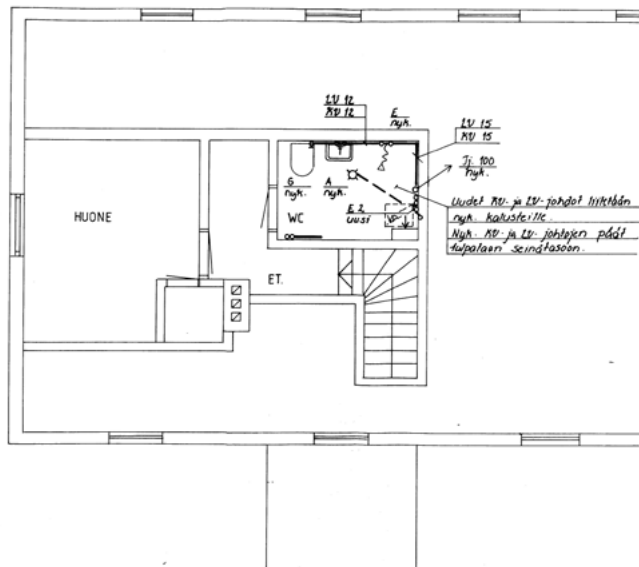
Johtajan asuntolan suuremman asunnon ullakkohuoneen laajennussuunnitelmat vuodelta 1975. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

1990 MUUTOKSET

Vuonna 1990 suuremman asunnon pesuhuonetilaa laajennettiin viereisen makuuhuoneen puolelle. Muutoksessa suihkutiloja laajennettiin ja niiden jatkeeksi rakennettiin sauna. Pienemmän asunnon yläkerrassa olevaa wc:tä laajennettiin. Muutostyön suunnittelijana toimi Arkkitehtitoimisto Mattila ja Malmivirta.

Johtajan asuntolan ensimmäisen kerroksen muutosten LVI-suunnitelmat vuodelta 1990. Uusi sauna sijoittui kiinni asuntoja erottavaan seinään. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Vasemmalla: Johtajan asuntolan pienemmän asunnon ullakon pesutilan laajennussuunnitelma vuodelta 1990. Tilassa olevat vesikalusteet siirrettiin takaseinältä ovesta katsoen vasemmalle ja tilaa laajennettiin. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehti-toimisto Jorma Teppo Oy.

Johtajan asuntolan pihan puoleinen julkisivu. Kuva: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Länsipäädyn julkisivu. Päädyssä oleva kuisti on säilyttänyt alkuperäisiä piirteitään. Ulko-oven vasemmalla puolella ollut ikkuna on ummistettu. Kuva: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

3.2 Johtajan asuntolan nykytila ja säilyneisyys

Johtajan asuntolan säilyneisyydestä voidaan yleisesti todeta, että rakennus on säilyttänyt alkuperäisen hahmonsaa, mutta nykyinen julkisivujen vallitseva kerrostuma on 1950-luvulta. Rakennuksen julkisivuissa on edelleen havaittavissa alkuperäinen aukotuksen rytmi sekä oletettavasti alkuperäiset avokuietit. Rakennuksen sisätilojen alkuperäinen kerrostuma on kadonnut, mutta sisätilojen järjestely kahteen eri asuntoon vastaa oletettavasti alkuperäistä. Alkuperäisiä uuneja, piippuja, ikkunoita, ovia, pintamateriaaleja tai kalusteita ei ole säilynyt. Säilyneisyyttä on tarkasteltu vanhojen 1920- ja 1930-luvun valokuvien, vuoden 1954 rakennuspiirustusten ja nykytilainventoinnin avulla.

Vasemmalla rakennuksen päädyn ulko-ovi ja oikealla pihan puoleinen ulko-ovi. Vasen ovi on 1970-luvun kerrostumaa ja oikea on 1950-luvun muutostöissä lisätty. Kuvat: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

1956 muutoksessa uusitut ikkunat. Ikkunoiden muoto on alkuperäistä neliömäisempi ja muutoksessa ikkunoiden koristeelliset listoitukset pelkistettiin. Kuva: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Johtajan asuntolan eteläjulkisivu. Julkisivulla olevien ikkunoiden rytmi ja määrä ovat alkuperäisen kaltaiset, mutta kaikki julkisivuilla olevat ikkunat vaihdettiin vuoden 1956 muutoksessa. Kuva: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Johtajan asunnon itäpääty. Julkisivulta on ummistettu ensimmäisen kerroksen kaksi ikkunaa, ja ullakon huoneen ikkuna on vaihdettu jälleerakennuskaudelle tyypilliseen kolmiosaiseen ikkunaan. Kuva: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

MUOTO JA JULKISIVUJEN SÄILYNEISYYS

Johtajan asuntolan muoto on säilynyt lähes muuttumattomana, merkittävimmät muutokset ovat kohdistuneet julkisivumateriaaleihin ja väriytyksiin sekä ikkunoiden ja ovien muutoksiin.

Julkisivujen väritys ja verhouslaudoitus eivät ole alkuperäiset. Vaalean keltaiseksi maalatut lomalaudoitetut julkisivut korvasivat aikaisemmat peiterimoitetut ja punaisen sävyiset julkisivut. Muutoksessa julkisivuilla aikaisemmin olleet valkoiset nurkkalistat ja seinien alareunojen vesilaudat poistettiin. Rakennuksen kivijalan tasainen betonipinta on myös alkuperäisestä poikkeava. Julkisivujen alkuperäisimmät osat ovat rakennuksen avokuistit, joista ainoastaan katemateriaali ja terassilaudoitukset ovat uusitut.

Vesikaton katemateriaali on muutettu pärekatosta tiilikatteeseen. Lisäksi vesikaton varusteita on lisätty ja uusittu. Katolla olevista piipuista ja hormeista ei yksikään ole alkuperäinen.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Rakennuksen kaikki ikkunat ja ulko-ovet on uusittu. Ikkunat on uusittu joko yksitai kaksilasisina puuikkunoina. Ullakon matalat ikkunat ovat kooltaan alkuperäisten ikkunoiden mukaiset, mutta ensimmäisen kerroksen alkuperäisiä ikkunoita neliömäisemmät.

Ulko-ovet on uusittu puuovina, joiden pinnassa on kapea pystypanelointi ja yläosassa lasiaukko. Muutoksessa alkuperäisten ovien yläpuolella olleet ikkunat poistettiin.

Rakennuksen ullakolla on nähtävissä sen hirsinen runkorakenne sekä puiset ruotsalaistyylliset kattotuolit. Kuva: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

RAKENTEET

Rakennuksen runkorakenne on pääosin alkuperäinen. Väli- ja yläpohjarakenteet ovat oletettavasti uusien pintamateriaalien alla alkuperäiset. Perustukset on pääosin uusittu.

Ullakkohuoneisiin on lisätty 1950-luvun muutostöissä kolmeosaiset, jälleenrakennuskaudelle tyyppilliset ikkunat. Tilan katto on päällystetty Halltex -levyllä ja levypintaist seinät on tapetoitu. Kuva: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Suuremman asunnon makuuhuoneen seinä- ja kattopinnat on päällystetty kuitu- ja kipsilevyin ja lattialla on muovimatto. Kuva: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

SISÄTILAT

Johtajan asuntolan sisätiloihin on kohdistunut vuosien varrella useita muutoksia, jotka ovat palvelleet rakennuksen silloista käyttötarkoitusta. Sisätilojen jaotelu kahteen omilla sisäänkäynneillä varusteltuun asuntoon on kuitenkin pysynyt muuttumattomana.

Asuntojen sisätilat

Johtajan asunnon molempien asuntojen sisätilat ovat kokeneet merkittäviä muutoksia, eikä alkuperäisiä tilapintoja ja huonejärjestelyjä ole mahdollista hahmottaa. Sisäpintojen materiaalit on uusittu ja asunnoissa olevia väliseiniä ja niiden aukoksia on muutettu. Molemmissa asunnoissa olevat hormit ovat myöhempää lisää.

Ullakolla sijaitsevat asuintilat ovat mahdollisesti jollain laajuudella sijainneet nykyisillä paikoillaan, mutta nykymuodossa olevat tilat ovat myöhemmin rakennetut.

Asuntojen kiintokalusteet eivät ole alkuperäiset, ja asuntojen keittiökalusteita sekä niiden sijaintia on muutettu alkuperäisestä.

Suuremman asunnon oleskelutilat on yhdistetty yhdeksi tilasarjaksi. Kuva: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Pienemmän asunnon keittiökalustus on uusittu arviolta 1980-luvulla. Kuva: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Oikealla: johtajan asuntolan suuremman asunnon keittiötä on laajennettu edessä näkyvään apukeittiöön. Keittiökalustus on uusittu todennäköisesti viimeksi 1990-luvulla. Kuva: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Wc- ja pesutilat

Sisätiloissa olevia märkätiloja lisätty ja laajennettu useaan otteeseen. Tiloissa olevat pintamateriaalit ja kalusteet eivät ole alkuperäiset. Suuremman asunnon pesuhuonetilojen saunalaajennus toteutettiin vuonna 1990.

Vasemmalla pienemmän asunnon 1970-luvun asussa oleva wc. Oikealla 1990-luvulla saunalaajennuksen kanssa yhtä aikaa uusittu pesuhuone. Kuvat: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Portaat

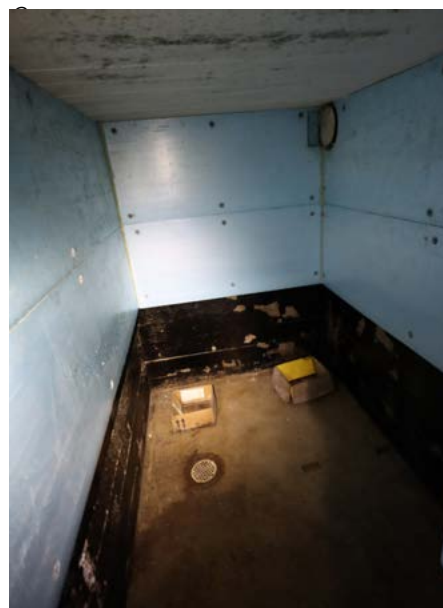
Kellariin ja ullakolle johtavat portaavat ovat myöhemmin lisätyt. Porrastilojen seinät ja sisäkatto on verhoiltu kapealla, jälleenrakennuskaudelle tyypillisellä lakatulla puupaneloinnilla.

Kellarit

Rakennuksessa on kaksi kellaria, joista suuremman asunnon kellari on alkuperäinen ja pienemmän asunnon myöhemmin lisätty. Kellarien betoniset seinärakenteet eivät ole alkuperäiset, kuten eivät myöskään asuntojen sisätiloista kellariin johtavat kulureitit. Kellarin betonipintaiset lattia- ja kattorakenteet ovat myöhemmin lisätyt.

Suuremman asunnon ullakolle ja kellariin johtavat suorat portaavat. Vastaavat portaavat ovat myös pienemmässä asunnossa. Kuvat: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

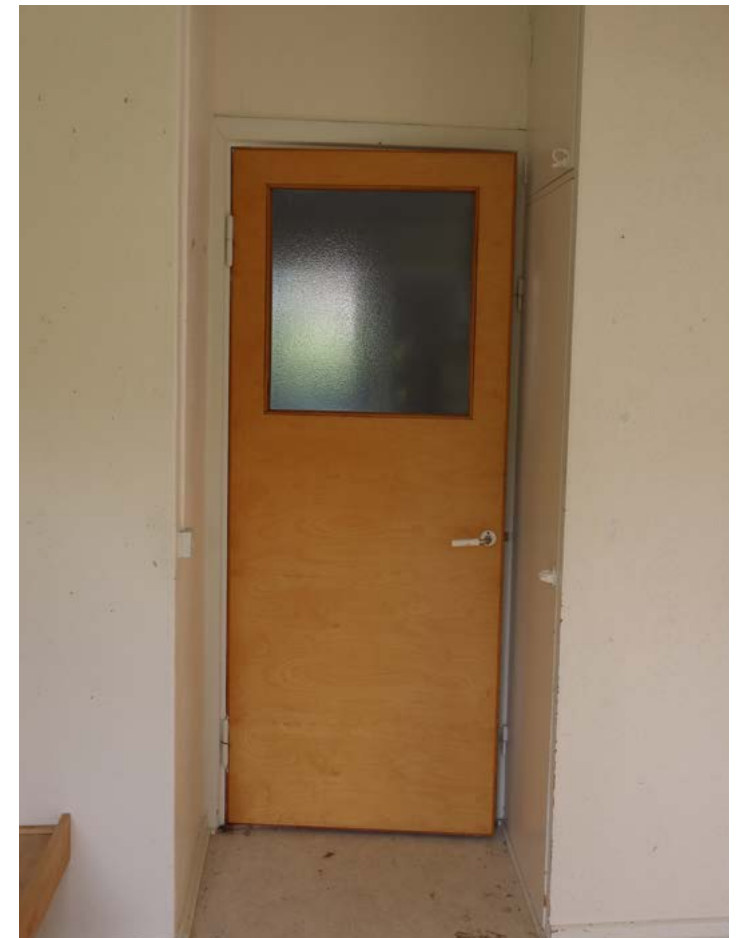
Vasemmalla pienemmän asunnon 1950-luvulla rakennettu kellari, jonka seinäpinnat on peitetty Finnfoam-levyillä. Oikealla suuremman asunnon alkuperäinen kellari. Kuvat: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kylmä ullakko, jonne on kulku molempien asuntojen ullakkohuoneista. Tilaan on rakennettu rivi puurakenteisia häkkivarastoja. Kuva: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kylmä käyttöullakko

Rakennuksen kylmä käyttöullakko on osin säilyttänyt autenttisia piirteitään. Alkuperäiset kattorakenteet ovat säilyneet ja niitä on paikoin vahvistettu katon uusimisen yhteydessä. Vanha pärekatto on säilynyt uuden vesikatemateriaalin alla. Ullakon täytepohjan päällä oleva lautalattia on mahdollisesti myöhempää lisää, kun kylmä ullakkotila on otettu käyttöön. Tilaan on lisätty puurakenteiset häkkivarastot.

Asuntojen väliovet ovat 1950-luvun koivuviilupintaisia puuovia, joiden yläosissa on valoaukot. Kuva: Riitta Kosonen 9/2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Väliovet

Johtajan asunolassa ei ole säilynyt alkuperäisiä väliovia. Nykyiset koivuviilupintaiset väliovet ovat osa sisätilojen 1950-luvun kerrostumaa.

Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkki-
tehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

6 TALOUS-
PESULA

3.3 Talouspesula

ALA-GREUKSEN PIRTIRAKENNUS

Talouspesulan tarkka rakennusaika ei ole tiedossa. Pirttirakennus on vanhojen viljelyskarttojen ja valokuvien perusteella todennäköisesti 1920-luvulta, mutta samalla paikalla on sijainnut rakennus jo aiemmin, joten on mahdollista, että nykyisessä rakennuksessa on hyödynnetty osin aiempaa kivijalkaa tai hirsikehää. Varmuudella voidaan sanoa, että nykyinen talouspesula on rakennettu 2 – 3 osassa, joista uusin sijoittuu rakennuksen keskelle. Nykyisessä laajuudessaan se on ollut ainakin tilan muuttamisesta kasvinviljelyskoe-asema käyttöön.

ULKOASU

Rakennus on oletettavasti ollut muiden pihapiirin rakennusten tavoin punamullan värinen². Kasvinviljelyskoeaseman alkuaikoina otetuissa 1920-luvun valokuvissa talonpoikaissklassismia edustavan rakennuksen julkisivuja peitti peiterimoitettu pystylaudoitus. Hirsisalvokset ja nurkat oli peitetty peitelistoilla, jotka oli maalattu rakennuksen nurkissa valkoiseksi ja muualla seinän sävyiseksi.

Ikkunat olivat joko T-ikkunat tai kuusiruutuiset ikkunat, joiden peitelistoitukset olivat valkoiset ja nurkistaan risteävät. Pihan puoleisella julkisivulla ikkunoita on ollut ainakin kaksi ja vastakkaisella julkisivulla kolme.

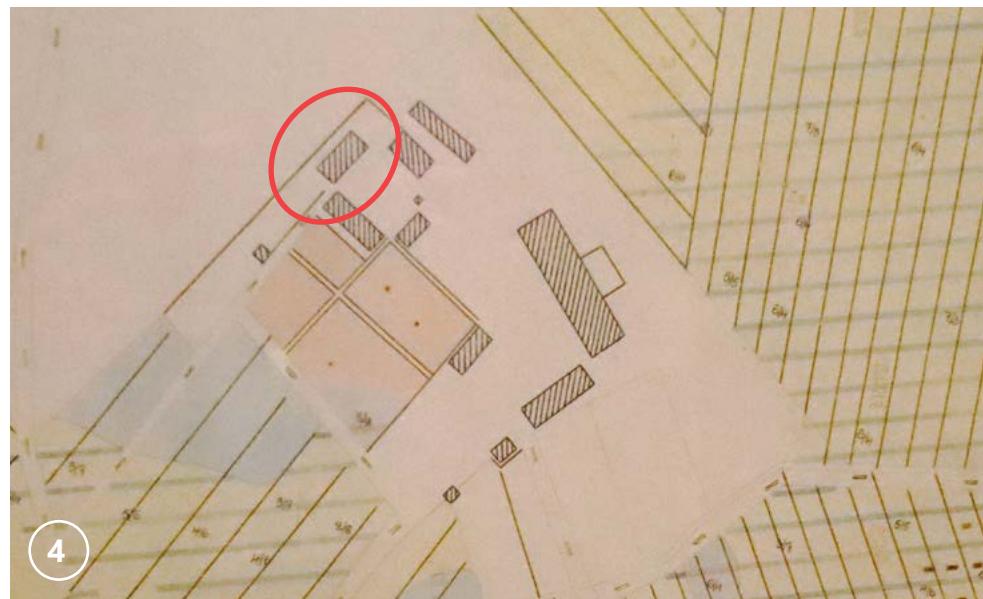
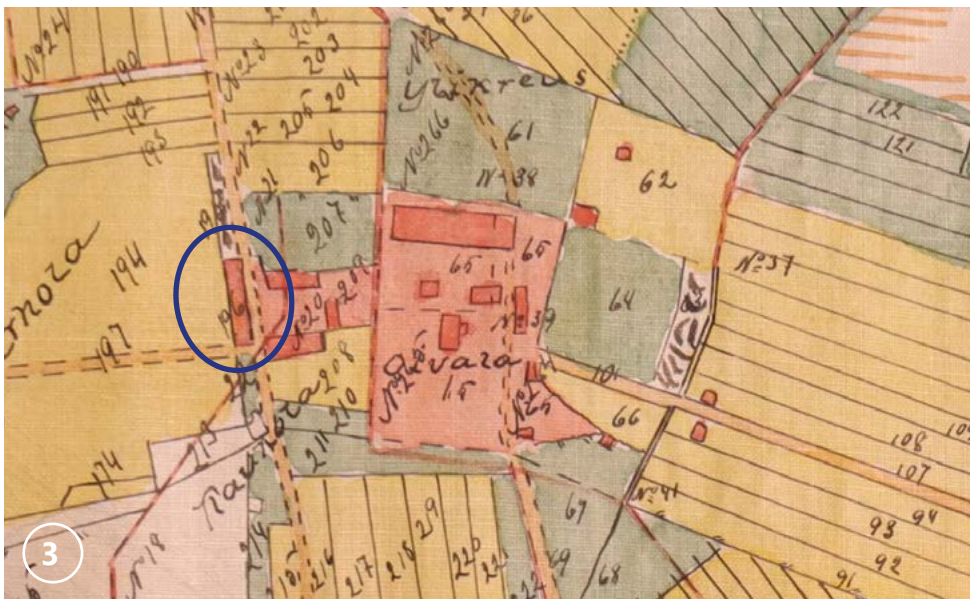
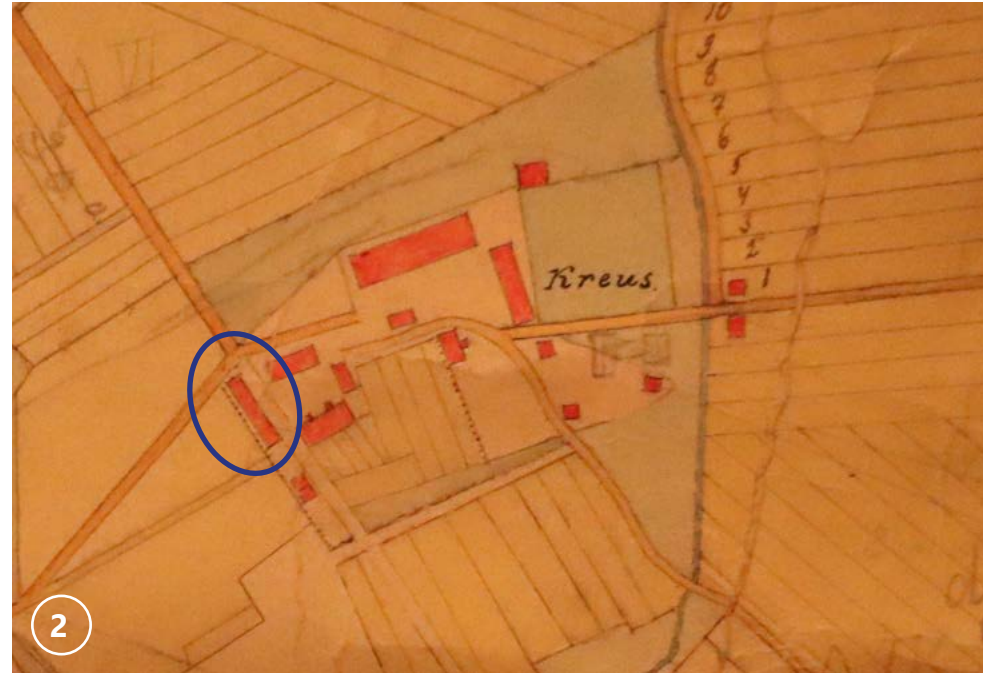
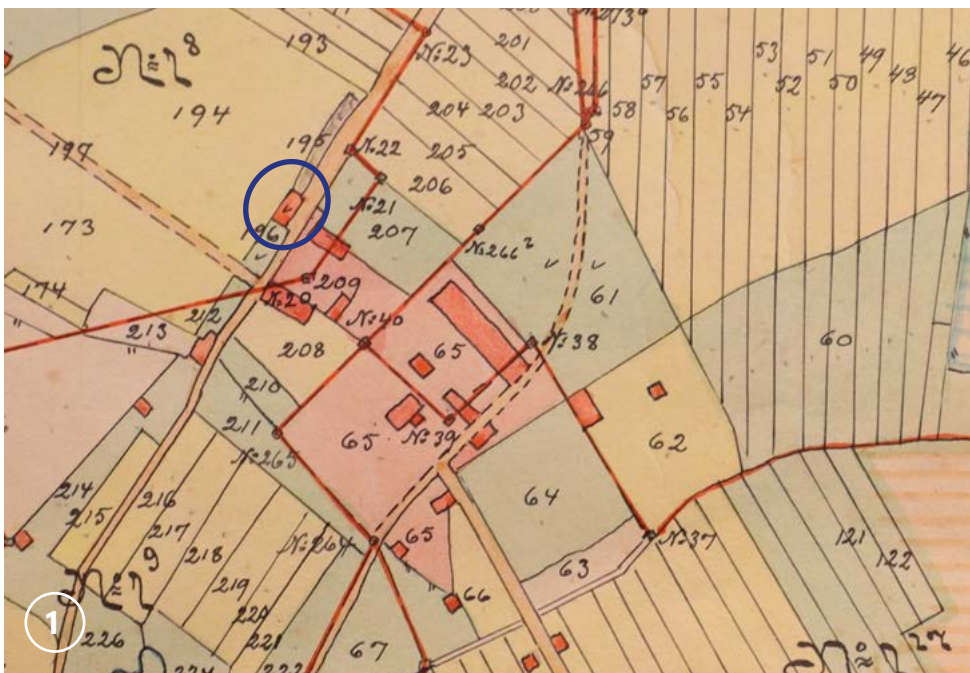
² Liitto 2.10.1926

Ala-Greuksen pihapiiri kuvattuna maanviljelysoppilaitokselta 1920-luvulla, pirttirakennuksen länsisivu on kuvassa keskellä. Rakennuksen julkisivulla on kolme T-ikkunaa ja ulkoseinässä kiinni oleva katettu rakennusosa, joka on voinut olla julkisivussa kiinni oleva kylmä varasto tai kuisti. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

Länsijulkisivulla on ollut rakennuksessa kiinni oleva pieni, mahdollisesti sisäänkäynnin edustalla ollut kuisti. Eteläisessä päädyssä on ollut kaksi ikkunaa ja yläpohjaan johtava luukku. Rakennuksen sisäänkäyntien sijainnista ei oli tarkkaa tietoa, mutta yksi sisäänkäynti on mahdollisesti sijainnut rakennuksen pohjoispäädyssä.

Vesikatto oli alun perin pärekatto. Katolla on ollut kaksi tai kolme tiilimuurattua piippua.

Ala-Greuksen pirttirakennus on esitetty karttakuvissa eri laajuuksissa, mutta nykyisessä koossaan rakennus oli arviolta 1920-luvulla. Pirttirakennus on ympäröity karttakuviin. 1: 1910 mitattu Greuksen perintötilan Rn:o 1 tilusten kartta; 2: vuoden 1917 kartta Kreuksen talon n:o 1 viljelyksistä; 3: Greuksen perintötilojen viljelyskartan jäljennös; 4: 1933 kartta Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoe-aseman viljelyksistä. Kartat: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Koeaseman henkilökuntaa Ala-Greuksen pihapiirissä vuonna 1938. Vasemmalla erottuu pirttirakennuksen nurkka ja julkisivun kuusiosainen ikkuna. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

RAKENTEET

Rakennus on rakennettu hirsirunkoiseksi. Vuoden 1953 pohjapiirustuksen perusteella rakennuksen runko muodostui suorakulmaisesta hirsikehästä, jota oli jaoteltu kolmella hirsiseinällä. Hirsirungon alkuperäisistä osista ei ole varmuutta, sillä nykyisellään rakennus vaikuttaa muodostuneen ainakin kahdesta tai kolmeasta osasta.

Perustukset olivat alun perin tehty luonnonkivistä. Alapohja on oletettavasti ollut tuulettuva täytepohja, jonka eristeenä on ollut purutäyte. Kellarin alkuperäisyydestä ei ole tarkkaa tietoa, mutta nykyiseen laajuuteensa rakennuksen kellarin on rakennettu 1950-luvulla. Paikalla on kuitenkin saattanut olla rakennuksen sisätiloista lattialuukun kautta saavutettava maakellari.

Rakennuksen yläpohjarakenne oli oletettavasti puupalkkirakenteinen ja eristetty purutäytteellä, ja vesikatto oli pärekatto.

Pirttirakennuksen pihan puoleinen julkisivu arviolta 1930-luvulla. Pystyvuoratuissa julkisivuissa erottuvat hirsiseinien päiden koteloinnit sekä pärekattolla olevat kaksi tiilipiippua. Kuva: O. Antti-sen kokoelmat.

TALOUSPESULAN MERKITTÄVIMMÄT MUUTOKSET:

Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasema kuvattuna johtaja asuntolan takaiselta koeviljelyspalstalta. Pirttirakennuksen eteläpääty erottuu kuvassa vasemmalla ja päädyssä on ullakolle johtava luukku. Kuva: O. Anttisen kokoelmat

1925 KASVINVIJELYSKOEASEMAN KÄYTTÖÖN SIIRTYMINEN

Ala-Greuksen pirttirakennus siirtyy Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeaseman käyttöön ja rakennukseen sijoitetaan koeaseman henkilökunnan asuintiloja, leipomo ja laboratorio.

1953 MUUTOKSET

Ennen vuoden 1953 muutostöitä rakennus toimi asuin-, leipomo- ja laboratorio-rakennuksena. Muutostyössä rakennus muutettiin toimistokäyttöön ja pohjoispäädyssä oleva asunto nimettiin todennäköisesti tähän aikaan kenttämestarin asunnoksi. Muutospiirustukset tästä laati rak. mest. Jukka Timisjärvi.

Rakennuksen ikkunat sekä vesikattomateriaali vaihdettiin oletettavasti tämän muutoksen yhteydessä. Ala-Greuksen päärakennukseen vaihdettiin 1950-luvulla ikkunat, joten on todennäköistä, että ikkunat vaihdettiin samoihin aikoihin myös tähän rakennukseen. Rakennuksessa oli aikaisemmin joko kuusiruutuiset leveät ikkunat tai Ala-Greuksen vanhan päärakennuksen kaltaiset T-ikkunat, joiden pielilaudat olivat nikkarityyliset nurkista ristikkäin menevät ja muutoksessa uudet ikkunat sijoitettiin osin vanhojen aukkojen paikoille. Uudet ikkunat olivat jälleenrakennuskaudelle tyyppilliset kaksiosaiset ja keskijakoiset, ja niitä kiersivät aiempaa pelkistetymmät vuorilaudat. Rakennuksen vesikattomateriaali vaihdettiin puupäreestä tiilikatteeseen. Muutostöiden yhteydessä rakennuksen pohjoispäättyyn lisättiin betoniperustainen avokuisti. Rakennuksen eteläpäätyyn rakennettiin kellari, jonne sijoitettiin keskuslämmityskattila, polttoainevarasto sekä pieni säilöntään tarkoitettu kellaritila. Rakennuksen ulkoseinien sisäpintaan lisättiin myös lisälämmöneristettä mahdollisesti tämän, tai myöhempien muutostöiden yhteydessä.

1956 muutostöiden aikaan otetussa kuvassa pirttirakennuksen pohjoispäättyyn rakennettu betoniperustainen avokuisti. Kuistiin rakennettiin puiset umpikaiteet ja katoksen päädyn pystyverhous maalattiin valkoiseksi. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

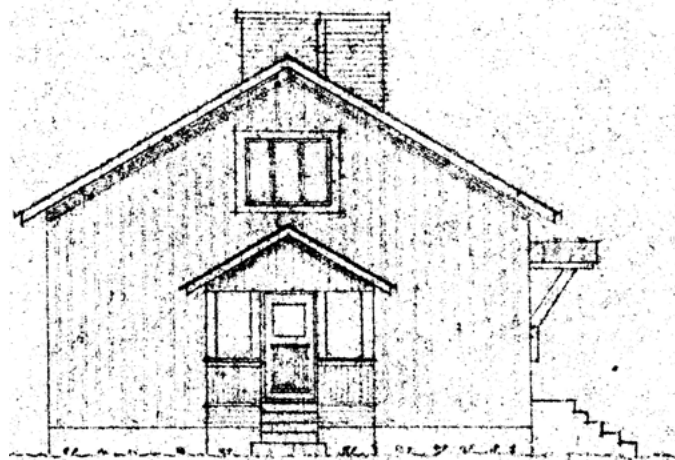
RAKETHOLSEN HELIO: 182 m
KUTIO: 740 m

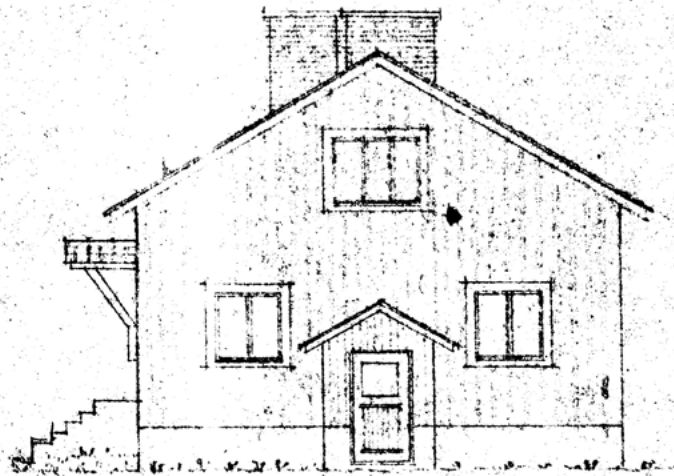
Vismaria, post.
lucy. base fund
Rubus

OULU, ELOKUUN 17 PV. 1953
RAK. MEST. Jukka Timonien

KOEASEMA TOIMISTORAKENNUS

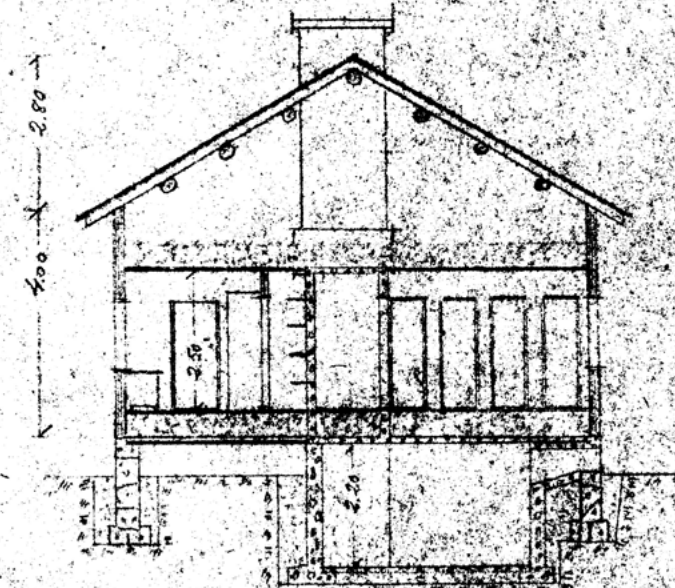

PÄÄTYSIVU

PÄÄTYSIVU

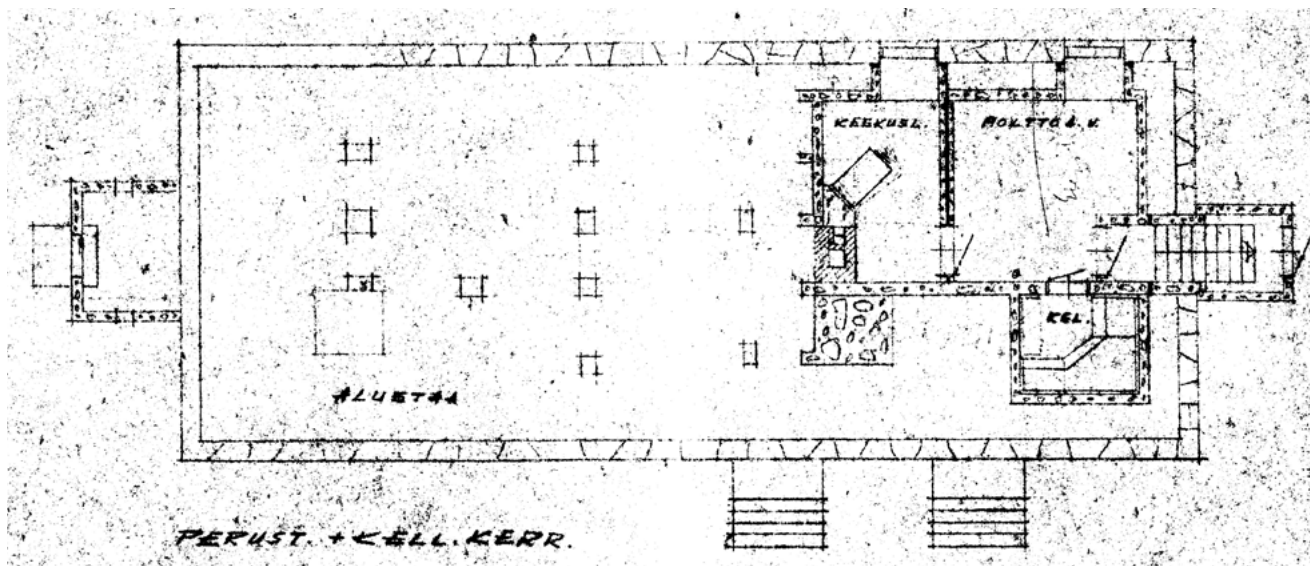
1:100

LEIKKAUS A-A

Vuoden 1953 muutospäivitykset. Päivityksissä on esitetty rakennuksen päätyulkisivut, joihin rakennettiin uudet kuisti ja kellarin sisäänkäynti. Rakennuksen ullakoille on esitetty uudet, johtajan asunnon kanssa yhtenevät ikkunat, joita ei kuitenkaan toteutettu. Oikealla olevassa leikkauspäivityksessä on rakennuksen eteläpäätyyn lisätty kellari. Leikkauspäivityksessä on myös esitetty vesikaton hirsipalkkirakenne. Päivitys: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

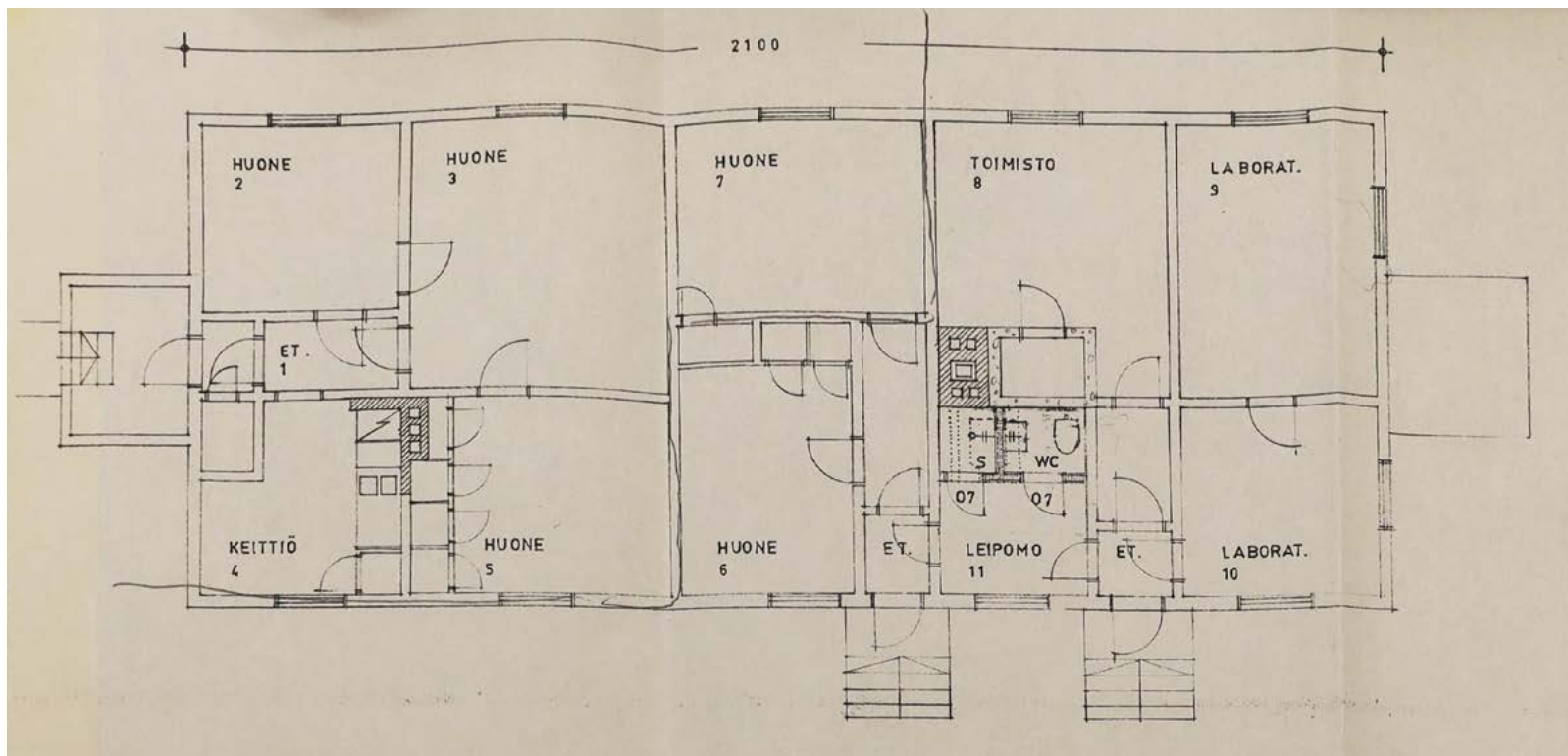
Oikealla: vuoden 1953 muutospäivitykset pirttirakennukseen rakennettavasta kellarista. Päivitys: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

PERUST. + KELL. KERR.

Ala-Greuksen vanha pihapiiri kuvattuna arviolta 1950-luvulla. Pihapiirin rakennusten vesikatot on vaihdettu pärekatteesta tiilikatteisiin ja johtajan asuntolan sekä toimistorakennuksen ikkunat on vaihdettu. Myös vasemmalla alareunassa näkyvän autohallin vesikattomateriaali on vaihdettu tiileen. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Ensimmäisen kerroksen muutospiirustus vuodelta 1972. Merkittävimmät muutokset sijoittuivat pohjapiirroksessa oikealla oleviin toimistotiloihin. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Oikealla: Pirttirakennuksen pääty kuvattuna 1970-luvulla. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

1972 SISÄTILOJEN MUUTOKSET

Kenttämestarin asuntoon ei kohdistunut merkittäviä muutoksia. Keittiössä olevan komeron ovi siirtyi eteisen puolelle. Suurimmat muutokset tapahtuivat vanhassa leipomossa, jonka uuni purettiin ja tilalle rakennettiin suihku- ja wc-tilat.

Pohjapiirroksessa kenttämestarin asunto on pohjaltaan suorakulmainen, mutta tässä vaiheessa asuntoa oltiin jo mahdollisesti laajennettu huoneen 3 kautta huoneeseen 7, jolloin toisen puolen laboratoriotilojen kautta ei olisi todellisuudessa kulkua huoneeseen. Muutostyöt suunnitteli Oulun piirirakennustoimisto.

3.4 Talouspesulan nykytila ja säilyneisyys

Pesularakennuksen länsijulkisivu, jossa sijaitsevat toimiston ja talouspesulan sisäänkäynnit. Toimiston sisäänkäynnin edustalla kasvaa tiheää kasvillisuutta. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Talouspesulan säilyneisyyttä on verrattu rakennuksen julkisivuista löydettyihin 1920- ja 1930-luvun valokuviiin sekä vuoden 1953 muutospiirustuksiin. Rakennuksesta ei ole säilynyt alkuperäisiä piirustuksia eikä arkistomateriaalia.

MUOTO JA JULKISIVUJEN SÄILYNEISYYS

Rakennuksen hahmo on oletettavasti säilynyt alkuperäisen kaltaisena. Merkittävimmät muutokset koskevat julkisivujen aukotuksen muutoksia sekä sisäänkäyntien yhteydessä olevia terasseja ja katoksia. Myös rakennuksen kellariin johtava sisäänkäynti on myöhempiä lisä.

Julkisivujen verhouksmateriaalit eivät ole alkuperäiset, mutta uudet verhouksmateriaalit mukailevat väreiltään ja detaljoinneiltaan oletettavasti alkuperäistä. Rakennuksen savitiilikatto ei ole alkuperäinen ja vesikatolle on lisätty talovarusteita ja hormeja.

Pesularakennuksen itäjulkisivu. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

78 Rakennuksen pohjoispääty, jossa on 1950-luvulla rakennettu avokuisti. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Vasemmalla rakennuksen 1950-luvulla vaihdettu jälleenrakennuskaudelle tyypillinen ikkuna ja sen alla kellarin matala ikkuna. Keskellä kenttämestarin asunnon 1950-luvun puurakenteinen sisäänkäyntiovi ja oikealla talouspesulan puuovi. Oikealla alhaalla: rakennuksen eteläpääty, ja siinä oleva kellarin puurakenteinen sisäänkäynti. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Rakennuksen kaikki ikkunat ja ulko-ovet on vaihdettu oletettavasti 1950-luvulla, ja julkisivuun on lisätty ainakin kolme uutta sisäänkäyntiä ja uusia ikkuna-aukkoja. Alkuperäiset T-ikkunat ja suuri kuu-siruutuinen ikkuna on vaihdettu kaksiosaisiin jälleenrakennuskauden puuikkunoihin. Uusien ikkunoiden sijoittelussa on hyödynnetty olevia ikkuna-aukkoja. Ikkunoita sisäpuolelta reunustavat listat ovat oletettavasti asennettu ikkunoiden vaihdon yhteydessä.

Uudet ensimmäisen kerroksen ulko-ovet ovat tummanruskeaksi maalattuja puuovia, joiden alaosassa on kapea pystypanelointi. Ovien yläosassa on joko yksi tai kaksi matalaa lasiaukkoa. Kellarin ovi on ruskeaksi maalattu puuovi, jonka pinnassa on muiden ovien tavoin kapea pystysuuntainen panelointi. Ovet ovat osa julkisivujen 1950-luvun kerrostumaa.

Räystäällä näkyvä hirsirungon yläosa, jonka ylimpiä hirsitä on muotoiltu. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

RAKENTEET

Rakennuksen alkuperäinen hirsirunko on todennäköisesti säilynyt uusien ulko- ja sisäverhouspintojen alla. Ulkoseiniin on lisätty lisälämmöneristettä mahdollisesti ikkunoiden vaihdon yhteydessä. Alkuperäiset luonnonkiviperustukset ovat pääosin säilyneet, mutta niitä on vahvistettu betonilla. Rakennuksen yläpohjarakenteet ovat säilyneet oletettavasti alkuperäisinä ja niitä on vahvistettu myöhemmin sahatavarasta valmistettujen tukirakenteiden avulla.

Yläpohjan lämmöneristeenä on alkuperäiseen tapaan sahanpurutäyte. Todennäköisesti rakennuksen alapohjassa on myös alkuperäinen purutäyte.

Kenttämestarin asunnon oleskelutila, jonka pintarakenteet ovat 1980-luvun kerrostumaa. Sisäkaton levypinta on asennettu diagonaalisesti seiniin nähden. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

SISÄTILAT

Rakennuksen sisätilojen ja tilajärjestyksen alkuperäisyyttä on haastava arvioida rakennuksen rakennusajankohdan puuttuvan dokumentaation vuoksi. Olevien pohjapiirustusten perusteella sisätiloihin on tehty jonkin verran väliseinämuutoksia ja rakennuksen märkätilat ovat myöhempää lisää. Sisätilojen pintamateriaalit ja kiintokalusteet eivät ole alkuperäiset.

Kenttämestarin asunto

Kenttämestarin asunnon huonejako on oletettavasti säilynyt lähes alkuperäisen kaltaisena keittiön, makuuhuoneiden ja olohuoneen osalta. Väliseinien aukotuksia on kuitenkin muutettu useita kertoja. Keittiöön ja makuuhuoneeseen lisätyt vaatehuone ja wc-tilat ovat vuonna 1987 lisätyt. Olohuoneeseen puhkaistu oviaukko ja asunnon laajentaminen yhdellä huoneella ovat myös myöhempää lisää. Asunnon sisäpintojen materiaalit ovat uusitut. Ikkunoiden alapuolella olevat lämpöpatterit ovat myöhemmin lisätyt.

Kenttämestarin asunnon keittiökalusteiden kerrostuma on 1970-luvulta. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Koeaseman harjoittelijoiden asuinhuoneena toimineen huoneen pintamateriaalit on uusittu 1970-luvulla. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Asuinhuone

Asuinhuoneen huonemäärää on pienennetty kahdesta huoneesta yhteen ja jäljelle jääneestä huoneesta on poistettu kiintokalusteet. Huoneeseen johtavan käytävän päässä oleva väliovi on ummistettu. Huoneen, siihen liittyvän käytävän ja eteistilan pintamateriaalit on vaihdettu.

Ylhäällä: Kenttämestarin asunnon pesuhuone- ja wc-tilat ovat 1980-luvun asussa. Alla: toimiston yhteydessä oleva wc-tila rakennettiin 1970-luvulla. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Asuntojen märkätilat

Kenttämestarin asunnon ja yksittäisen asuinhuoneen yhteyteen rakennetut märkätilat ovat myöhemmin lisätyt. Kenttämestarin asunnon märkätilat on rakennettu vuonna 1987 ja asuinhuoneen märkätilat ovat vuodelta 1972. Tilojen väliseinärakenteet ovat uudet. Kenttämestarin asunnon märkätilojen kohdalta on purettu vanhojen komeroitten seiniä, ja asuinhuoneen märkätilojen kohdalta purettiin ennen siinä sijainnut uuni.

Vasemmalla: talouspesulaksi 1980-luvun alussa muutetut laboratoriotiloissa vallitsee muutosaikainen kerrostuma.

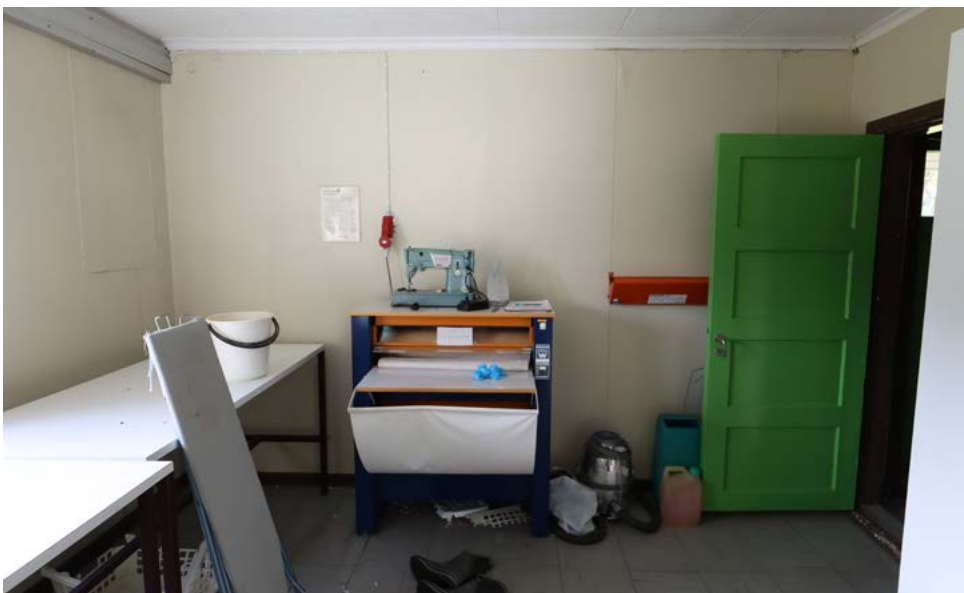
Ylhäällä: toimisto- ja siihen liittyvän arkiston pintamateriaalit uusittiin 1970-luvulla. Tilan ovien värisävyt mukailevat uuden toimisto- ja asuinrivitalon värisävyjä. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

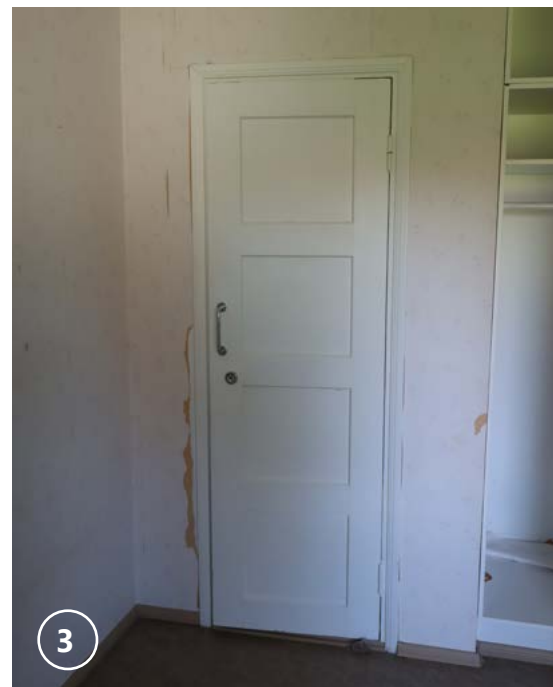
Taluspesula

Laboratoriotilat muutettiin taluspesulakäyttöön vuonna 1980. Muutoksessa tilojen pintamateriaalit vaihdettiin, ja lattialle rakennettiin koroke pesulan laitteille ja sen taakse kaukalo vedenpoistoa varten. Pesulassa olevat poistoilmaventtiilit ja niihin liittyvä hormi on lisätty myöhemmin.

Toimistotilat ja arkisto

Toimistotilaan on lisätty betoniseinäinen arkisto, mutta muuten voidaan arvioida, että tilan muoto on mahdollisesti säilynyt alkuperäisessä koossaan. Tilan pintamateriaalit on uusittu ja huoneen nurkassa oleva komero on myöhemmin lisätty.

1: Kenttämestarin asunnon vanha väliovi, joka on mahdollisesti kasvinviljelyskoeaseman perustamisajalta. 2: harjoittelijoiden asunnon 1950-luvun vihreäksi maalattu peiliovi, oven värisävy on talouspesulaksi muuttamisen aikaista kerrostumaa. 3: Kenttämestarin asunnon kapea komeron ovi. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kellari

Rakennuksen kellari on lisätty 1950-luvulla. Betonirakenteisen kellarin sisäpinnat ja tilajärjestys olettavasti rakentamisaikaisessa asussaan. Tilassa olevia lämmityslaitteita ja putkistoja on täydennetty ja uusittu.

VÄLIOVET

Suurin osa rakennuksen väliovista on peräisin 1950-luvun muutoksesta, osa 1970-luvulta ja osa ovista on mahdollisesti koeaseman perustamisaikaisia. Pesulan ja toimiston väliovet on maalattu korkeakiiltoisella maalilla mahdollisesti pesulaksi muuton yhteydessä. Ovia kehys-tävät listoitukset ovat myös oletettavasti ovilehtien ikäiset.

Kellarissa lämmityskeskus ja sinne rakennettu matala ikkuna. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

*Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehti-
toimisto Jorma Teppo Oy.*

2 AITTARAKENNUS

3.5 Aitta

ALA-GREUKSEN AITTARAKENNUS

Ala-Greuksen pihapiirissä sijaitseva aitta valmistui vuonna 1897. Rakennus rakennettiin tilan tarpeita palvelemaan varastokäyttöön, ja sijainti päärakennuksen vieressä oli tähän tarkoitukseen sopiva.

Rakennuksessa ei ole olemassa piirustuksia, tai mahdollisten piirustusten sijainti ei ole tiedossa.

ULKOMUOTO

Aittarakennus edusti valmistuttuaan talonpoikaissklassismia. Rakennuksen julkisivut ovat aluksi olleet vuoraamattomat, ja pihapiirin muiden rakennusten tavoin rakennuksen alkuperäinen sävy on todennäköisesti punainen. Rakennuksen hirsirungon nurkissa ja hirsisalvoksien peitteenä oli valkoiseksi maalatut peitelistat. Rakennuksen vesikattomateriaali on ollut pihapiirin muiden rakennusten tavoin päre.

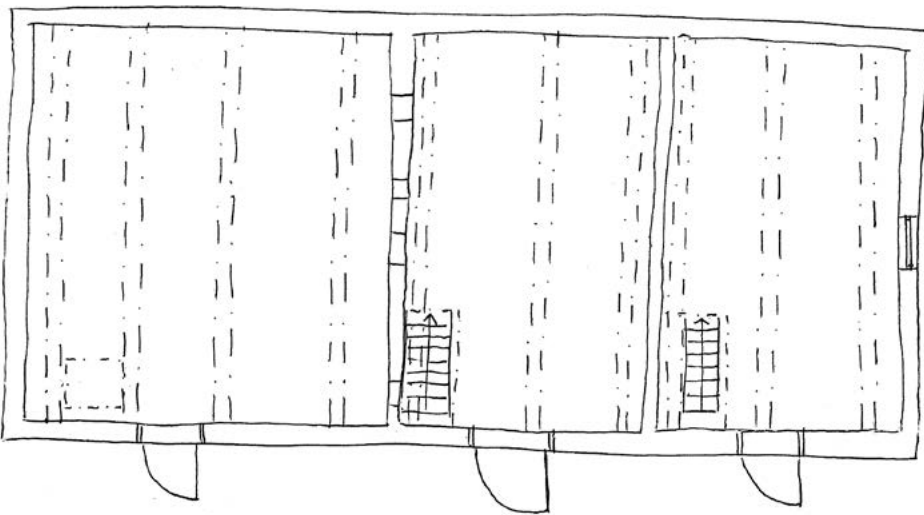
Pihan puoleiselle julkisivulle sijoittuvat kaikki rakennuksen kolme sisäänkäyntiä, ja niiden yläpuolelle luukut. Rakennuksen eteläpään ikkuna on oletettavasti jo rakennusajalta, tai pian sen jälkeen lisätty. Ullakolla olevien luukkujen päällä ja niiden vastaisella seinällä on ollut hirsirungon aukkojen perusteella haukkaikkunat, ja pohjoispään huoneessa on ollut kaksi ikkunaa, joiden aukot voidaan edelleen nähdä hirsiseinillä. Sisäänkäyntien ja aukotusten detaljointi mukaili pihapiirin muiden rakennusten detaljointia. Vanhojen valokuvien perusteella julkisivujen aukotuksia kehystivät valkoiseksi maalatut peitelistat, joiden päät olivat pyöristetyt ja ristesivät nurkista. Ovi- ja luukkulehdet olivat yksinkertaiset pystypaneloidut ja maalatut, ja saranat ovat pitkät ja takorautaiset. Nykyisin autohallin päädyssä oleva vellikello on ollut kiinnitettynä aitan pohjoispäätyyn.

Yleiskuva Ala-Greuksen pihapiiristä, jossa aittarakennus on oikealla. Kuvan ottamishetkellä, arviolta 1930-luvulla, rakennus on vuoraamaton ja sen pohjoispäädyssä erottuu siihen kiinnitetty vellikello. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

TILARATKAISUT

Aitan tilajärjestelyt ovat oletettavasti pysyneet muuttumattomina. Rakennuksessa on kolme huonetta, joihin jokaiseen on oma sisäänkäynti. Jokaisesta huoneesta on kulku ullakolle. Pohjoispäädyn huone on tiloista suurin, ja kaksi muuta ovat keskenään lähes samankokoiset. Pohjoispäädyn huoneen ja keskimmäisen huoneen välisellä seinällä on neljä juoksulaudalla varustettua aukkoa, joita voidaan kutsua myös lykkyyluukuiksi.

Käsivarainen luonnos aitan ensimmäisen kerroksen pohjapiirustuksesta. Piirustus: Julia Leppä-lä 10/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

RAKENTEET

Aitta on hirsirunkoinen ja runko muodostuu suorakulmion muotoisesta hirsikehästä, joka on jaettu kolmeen osaan hirsiseinien avulla. Hirsikehä on perustettu luonnonkiviperustuksen päälle. Rakennuksen kaikissa huoneissa ja ullakoilla on lautalattia. Sekä välipohja- että alapohjarakenteet ovat molemmat hirsipalkkikannatteiset.

Vesikattorakenne muodostui hirsipalkeista, joiden päälle kattovasat, aluslaudoi-tus ja pärekatto tukeutuivat.

Oikealla erottuva aitan vuoraamaton eteläpääty ja siinä oleva pieni ikkuna arviolta 1930-luvulla. Rakennuksen editse kulkee hiekkapintainen tie, joka johtaa Ala-Greuxen pihaan. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

Ala-Greuxen päärakennus ja aitta kuvattuna rakennusten eteläpuolella olevalta pellolta arviolta 1930-luvulla. Aitan päädyssä erottuu pieni ruutuikkuna. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

AITAN MERKITTÄVIMMÄT MUUTOKSET

Vuonna 1897 rakennetun aitan muutoshistoriasta ei ole tarkkaa dokumentaatiota, mutta vanhojen valokuvien ja kohteessa tehdyn inventoinnin perusteella voidaan päätellä rakennukseen kohdistuneita muutoksia ja niiden ajankohtia.

Aitan pohjaratkaisu on oletettavasti säilynyt muuttumattomana. Muutokset ovat kohdistuneet rakennusosien, kuten ovien ja ikkunoiden detaljoihin ja rakennuksen vesikattoon. Rakennuksen päädyssä olevan ikkuna-aukon alkuperäisyyttä ei myöskään voida todentaa, mutta ikkuna on nähtävissä jo vuoden 1925 valokuvissa. Kuvassa ikkuna on neliruutuinen, ja sen pielilaudat ovat nikkarityyliset ja nurkista risteävät. Rakennukseen on lisätty sähkövalaistus, mutta sen ajankohdasta ei ole tarkkaa tietoa.

AITAN 1950-LUVUN MUUTOKSET

Aitan ovet ja luukut uusittiin vaakapaneloituina lautaovina ja luukkuina, jotka maalattiin ulkopuolelta mustiksi. Myös ovien ja luukkujen pielilaudat ovat olleet vastapäisen pirttirakennuksen kanssa samaa tyyliä, eli nikkarityyliset nurkista risteävät. Ovien vaihdon tarkka ajankohta ei ole tiedossa, mutta vuoden 1952 valokuvassa keskimmäisen huoneen ovilehti on pystysuuntaisesti laudoitettu, ja reunoilla olevien huoneiden ovi- ja luukkulehdet ovat vaakalaudoitetut.

Rakennukseen on vaihdettu katto, mutta sen tarkka ajankohta ei ole tiedossa. Kattomateriaali on alun perin ollut pihapiirin muiden rakennusten tavoin päre, mikä on myös rakennustyyppille ominainen katemateriaali. Vuonna 1952 otetussa valokuvassa katemateriaali on jo vaihdettu tiilikattoon. Katemateriaalin vaihdon yhteydessä vanha katemateriaali on poistettu. Vesikaton kattoniskat on uusittu ja vanhoja aluslautoja on osin käytetty uudestaan ja osin vaihdettu uusiin. Tiilikatteen alle on asennettu aluskatteeksi paperi. Rakennuksen takaräystäälle on lisätty myöhemmin räystäskouru ja syöksytorvi.

Rakennuksen julkisivut vuorattiin peiterimoitetulla pystyverhouksella mahdollisesti johtajan asunnon ja pirttirakennuksen julkisivumuutosten yhteydessä. Rakennuksen nurkien valkoiset peitelistat säilyivät alkuperäisen mukaisena, mutta seinien hirsisalvoksia peittävät listat poistettiin. Ovien ja luukkujen pielet muutettiin nykyisenlaisiksi oletettavasti julkisivuverhouksen muutoksen yhteydessä. Uusitut pielilaudat olivat valkoiseksi maalatut ja yläosassa oli vesilista. Ullakolla olevien luukkujen yläpuolella ja vastakkaisella seinällä olevat ikkuna-aukot ovat peittyneet julkisivuverhouksen alle. Aitan julkisivuverhousta on myöhemmin uusittu ainakin rakennuksen etelä- ja itäisivuilla.

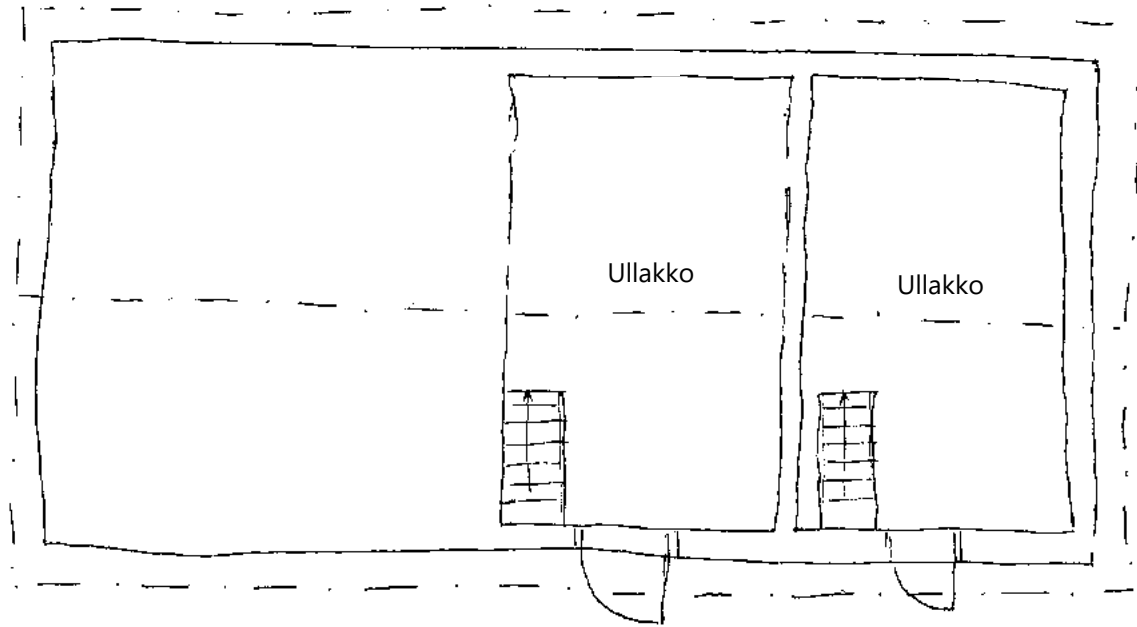

Aittarakennus kuvattuna vastapäisen pirttirakennuksen katolta vuonna 1952. Rakennuksen julkisivut ovat vuoraamattomat ja osa ovilehdistä on uusittu. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

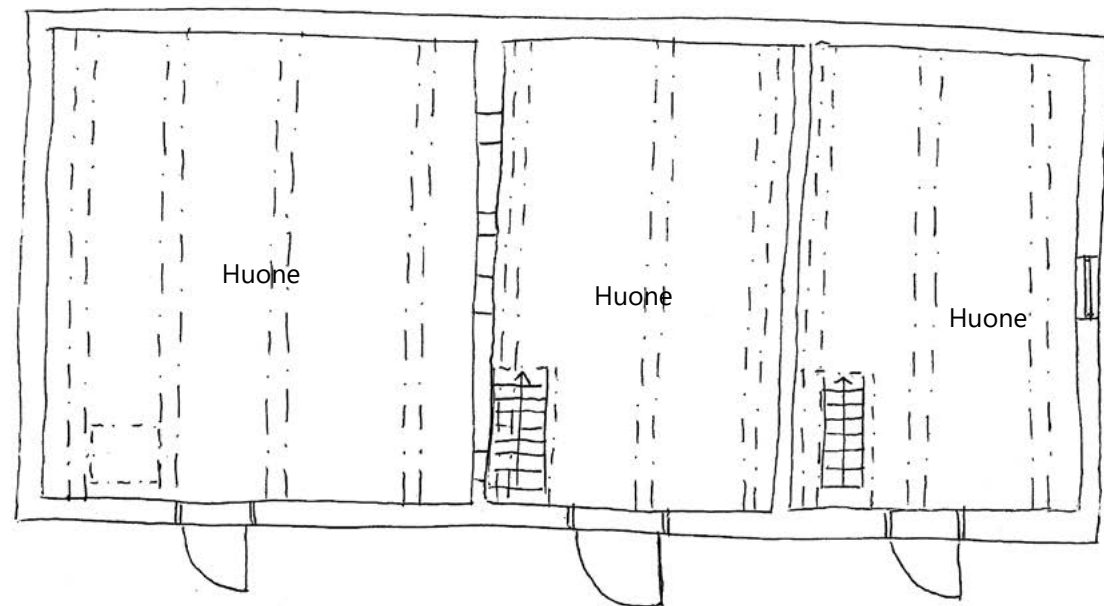

Aitta kuvattuna arviolta 1950-luvun lopulla. Rakennuksen katemateriaali on vaihdettu tiilikatteeseen. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

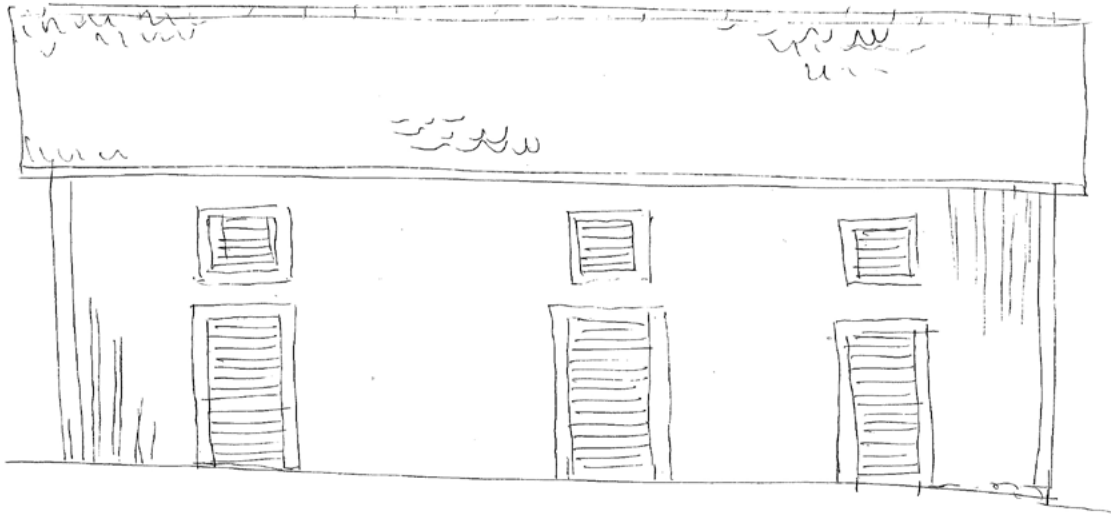
Käsivarainen luonnos aitan toisen kerroksen pohjapiirustuksesta. Vasemmalla olevaa tilaa ei ole inventoitu. Piirustus: Julia Leppälä 10/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

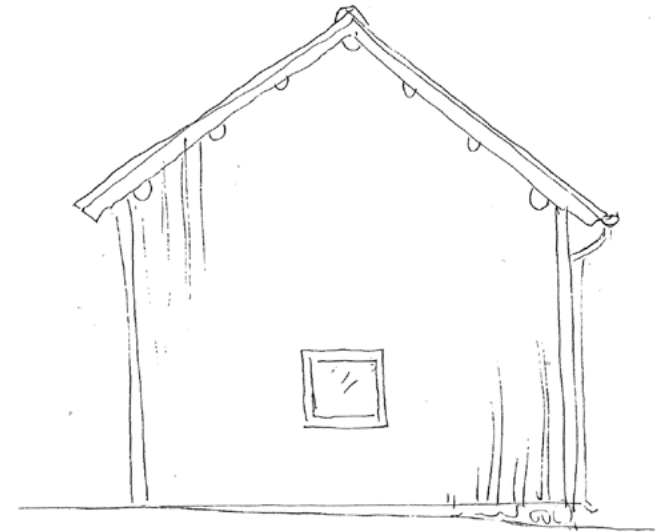
Käsivarainen luonnos aitan ensimmäisen kerroksen pohjapiirustuksesta. Piirustus: Julia Leppälä 10/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

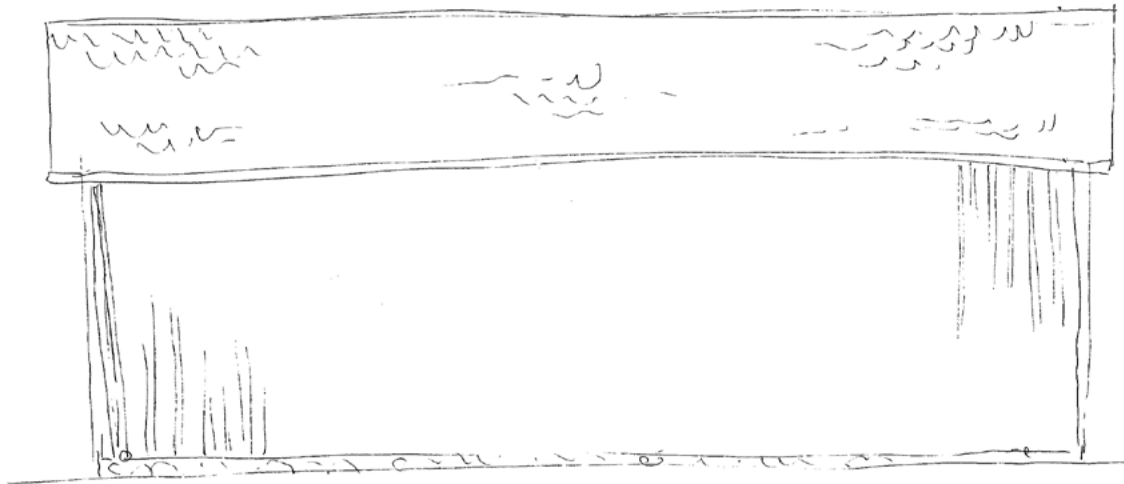
Käsivaraiset luonnokset aitan julkisivuista. Piirrokset: Julia Leppälä 10/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

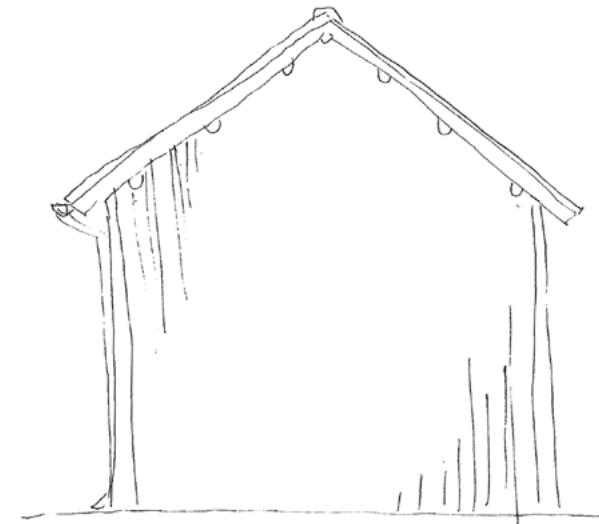
Julkisivu länteen

Julkisivu etelään

Julkisivu itään

Julkisivu pohjoiseen

3.6 Aitan nykytila ja säilyneisyys

Aitan säilyneisyyttä on arvioitu rakennuksesta löytyvien vanhojen valokuvien avulla, sekä nykytilainventoinnissa tehtyjen havaintojen perusteella. Rakennuksesta ei ollut saatavilla alkuperäis- tai muutospirustuksia.

Aitan pihan puoleinen julkisivu. Julkisivun edustalla kasvaa tiheitä pensaita. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

MUOTO JA JULKISIVUJEN SÄILYNEISYYS

Aitan muoto on säilynyt muuttumattomana. Julkisivujen värit on alkuperäisen mukainen, mutta julkisivumateriaalit ovat vaihtuneet alkuperäisestä hirsipinnasta ja pärekatteesta. Nykyinen tiilikate on oletettavasti vaihdettu muiden pihapiirin rakennukset kanssa samoihin aikoihin, 1950-luvulla. Räystäiden sadevedenpoistojärjestelmät ovat myöhemmin lisätyt. Nykyinen pystyverhous on lisätty tiilikaton asennuksen jälkeen. Julkisivun valkoiset nurkkalistat säilytettiin, mutta hirsiseinien liitosten kohdalla olevat peitelaudat poistettiin.

Aitan eteläpääty ja itäjulkisivu. Rakennuksen päädyssä oleva ikkuna on muutettu ruutuikkunasta yksiruutuiseksi. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Aitan pohjoispääty, jossa aikaisemmin ollut ikkuna on peitetty pystyverhouksella. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Eteläpäädyssä oleva yksiruutuinen ikkuna ja aitan kehysrakenteisen lautaoven sisäpintaa. Sekä ikkuna-että ovi on uusittu vanhoille paikoilleen. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Oikealla: aitan pihan puoleiset sisäänkäyntiovi ja ullakolle johtava luukku. Molemmat ovilehdet ovat paneelipintaiset ja ovien saranat ovat mahdollisesti alkuperäiset tai lähes alkuperäiset.

IKKUNA, ULKO-OVET JA LUUKUT

Rakennuksessa olevat ikkuna, ulko-ovet ja niiden yläpuoliset luukut sijaitsevat alkuperäisillä paikoillaan. Ovi- ja luukkulehdet sekä ikkuna ovat uusitut, arviolta 1950-1960 -luvuilla. Sisäänkäyntejä ja aukotuksia reunustavat pielilaudoitukset ovat myös uusitut.

RAKENTEET

Aitan runkorakenteet ovat alkuperäiset. Seinien hirsirungot ovat säilyneet muuttumattomina yksittäisiä paikkauksia lukuun ottamatta. Vesikattoa ja välipohjaa kannattelevat palkit ovat alkuperäiset, samoin välipohjan lautalattia. Alapohjarakenteesta luonnonkiviperustukset ovat alkuperäiset ja niitä on paikoin paikattu mahdollisesti savilaastilla. Alapohjan kannatinpalkit ja lautalattiat ovat myös todennäköisesti alkuperäiset.

SISÄTILAT

Aitan sisätilat ja tilajärjestys ovat säilyneet muuttumattomina. Rakennuksen käyttötarkoitus säilytys- ja varastotilana on oletettavasti myös pysynyt samana aina.

Vasemmalla: aitan sisätilat muodostuvat vuoraamattomista hirsiseinistä, lautalattiasta ja välipohjan kattopalkeista sekä lattialaudoista. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Ullakon alkuperäiset kattopalkit, joiden päällä uudet kattovasat ja vesikattorakenteet tukeutuvat. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Aitan ullakolle johtavat jyrkät portaat. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Huonetilat

Aitan ensimmäisessä kerroksessa olevat kolme tilaa ovat säilyneet muodoltaan ja pintamateriaaleiltaan alkuperäisinä. Seinäpinnat muodostuvat rakennuksen hirsirungon sisäpinoista. Lattiamateriaali on lauta ja välipohjan muodostavat hirsipalkit ja lattialaudat. Keskimmäisessä ja etelänpuolimmaisessa tilassa on ullakolle johtavat puurakenteiset tikkaat, jotka ovat joko alkuperäiset tai iäkkäät. Pohjoispäädyn tilassa ei ole ullakolle johtavia tikkaita. Tiloihin asennetut sähkövalot ovat myöhemmin lisätyt.

Pohjoispäädyn huoneen takaseinällä erottuu siinä aiemmin ollut ikkuna. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Huoneiden välisessä hirsiseinässä olevia lykkyyluukkuja. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Luukkujen yläpuolella olleiden haukkaikkunoiden aukot ovat edelleen nähtävissä ullakolla. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

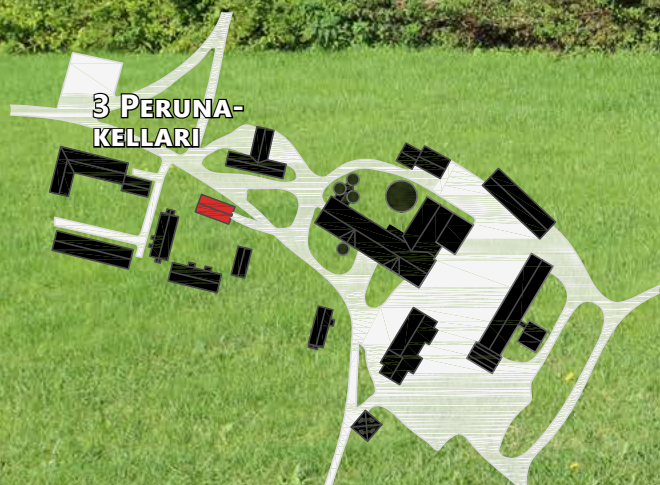

Ullakolla on nähtävissä vesikaton alapinta. Takana olevalla hirsiseinällä on haukkaikkunoiden aukkoja, jotka on peitetty julkisivuverhouksella. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Ullakot

Rakennusten ullakot ovat pohjaltaan alapuolisten huoneiden muotoiset. Tilojen seinä- ja lattiapinnat ovat alkuperäiset, kuten myös katon hirsipalkit. Vesikattorakenne on uusittu ennen vuotta 1952, ja sen alapinta on näkyvissä tiloissa. Lisäksi seinillä olevat haukkaikkunoiden aukot on peitetty ulkopuolen julkisivuverhouksella. Kattopalkkien väliin on asennettu kannatinpuita tavaroiden säilytystä varten. Tiloissa ei ole sähkövalaistusta. Pohjoispäädyn ullakkoa ei ole inventoitu.

Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkki-
tehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

3.7 Vanha kivilavetta / perunakellari

ALA-GREUKSEN NAVETTA

Ala-Greuksen neliön muotoiseen pihapiiriin liittyvä luonnonkivirakenteinen navetta valmistui vuonna 1869, ollen tiettävästi pihapiirin säilyneistä rakennuksista vanhin. Rakennuksesta ei ole dokumentaatiota piirustusten muodossa.

Ala-Greuksen kivilavetta oli rakennustyyppinä tyypillinen Oulun alueen maatalousrakennus. Kiilakivistä tehty sekä rehun säilytystä varten ylisillä varustetut navetat yleistyivät 1800-luvun puolivälissä, ja tämän kaltaiseksi Ala-Greuksen kivilavettakin todennäköisesti rakennettiin.⁴

SISÄTILAT

Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa on oletettavasti ollut navetta ja mahdollisesti tallikäytössä olleet tilat. Ylinen on ollut yksi yhtenäinen tila, jonne kulku on tapahtunut muuta kautta, kuin nykyisin rakennuksen itäpäädyssä.

ULKOMUOTO

Rakennus muodostui jyrävästä luonnonkivisestä ensimmäisestä kerroksesta ja puurakenteisesta, lomalaudoitukseen verhoillusta ylisestä. Suorakulmainen rakennus sulkee pihapiirin jättäen taakseen mahdollisesti asuinkäytössä olleen rakennuksen. Sisäänkäynnit ovat sijainneet pihan puoleisella julkisivulla, ja oletettavasti myös rakennuksen vastakkaisella sivulla. Pihan puoleinen sisäänkäyntiä kehysti betoninen kehys, jonka sisällä vaakalautapintainen puuovi oli. Ikkunoiden määrä oli aikakauden navetalle tyypillisesti vähäinen, ja rakennuksen ikkunat ovat

⁴ Oulun kulttuuriympäristöohjelma 2013, s. 152

Kivilavetta ja sen editse ajavat autot kuvattuna Ala-Greuksen pihapiirissä arviolta 1930-luvulla. Rakennuksen pärekatolla erottuu yksi tuuletushormi ja rakennuksen päätyyn on kiinnitetty salko. Pihan puolella oli rakennukseen johtava matala puuovi. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

todennäköisesti sijainneet alusta asti sen kiviseinissä⁵. Länsipäädyssä oli ylisille johtava luukku.

Pihan puoleisella julkisivulla kasvatettiin humalaa, joka kiipesi rakennuksen räystäälle kiinnitetyjä tukirakenteita pitkin. Kasvin kasvaessa peitti se alleen julkisivuissa olleet ikkunat.

⁵ Oulun kulttuuriympäristöohjelma 2013, s. 152

Kivilavetan länsipääty kuvattuna maanviljelysoppilaitokselta 1920-luvulla, navetta on kuvassa keskellä. Rakennuksen edustalle on kasattu maavalli ja ylisten päädyssä ei ole erottuvaa aukkoa. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

RAKENTEET

Navetan ensimmäinen kerros muodostui massiivisesta kivirakenteisesta muurista, jonka päällä oli todennäköisesti puurakenteinen ylisten välipohja. Rakennuksen vesikatto oli pärekatto, jonka alla oli kiinnityslauditus ja puiset kattovasat.

KIVINAVETAN MERKITTÄVIMMÄT MUUTOKSET:

1925 MUUTOS MAAKELLARIKSI

Tilan rakennusten siirryttyä koeviljelysaseman käyttöön muutettiin Ala-Greuksen vanhan kivinavetan luonnonkiviseinäinen ensimmäinen kerros kellariksi. Kiviseinien kolmelle sivulle kasattiin maavallit ja pihan puoleinen julkisivu jätettiin avoimeksi. Maavallit eivät aluksi yltäneet julkisivussa korkealle, mutta ovat vuosien saatossa koonneet, joko luonnollisesti maan kasautumisen seurauksena tai valleja korottamalla. Sisätiloissa seinien sisäpintoihin muurattiin tiilimuuraus ja oletettavasti samalla kellarin ja navetan ylisten välinen välipohja rakennettiin uudestaan betonirakenteisena. Kellarista rakennettiin lautarakenteinen tuuletushormi, jonka huipulla oli pyramidin muotoinen piipunhattu.

Vanhan navetan kiviseinissä on ollut ikkunoita, jotka on myöhemmin poistettu. Ikkunat jätettiin julkisivuille maakellariksi muuton jälkeen, ikkunat vain muurattiin sisäpuolelta umpeen. Vuoden 1938 kuvassa ikkunat ovat vielä julkisivussa, mutta oletettavasti 1950-luvun lopulla otetussa valokuvassa ikkunoita ei enää ole, ja niiden aukot on tukittu luonnonkivillä. Pihan puoleisella julkisivulla on ollut puurakenteinen ovi, joka on ikkunoiden tapaan muurattu umpeen. Oven paikka on edelleen nähtävissä julkisivulla. Rakennuksen katolla olevat lautarakenteiset hormit ovat oletettavasti samoilla paikoilla, kuin maakellariksi muutettaessa.

Kellarin ylisillä ei oletettavasti ole aina ollut lämmitettyä huonetta, vaan huone on rakennettu tilan siirryttyä koeaseman käyttöön.

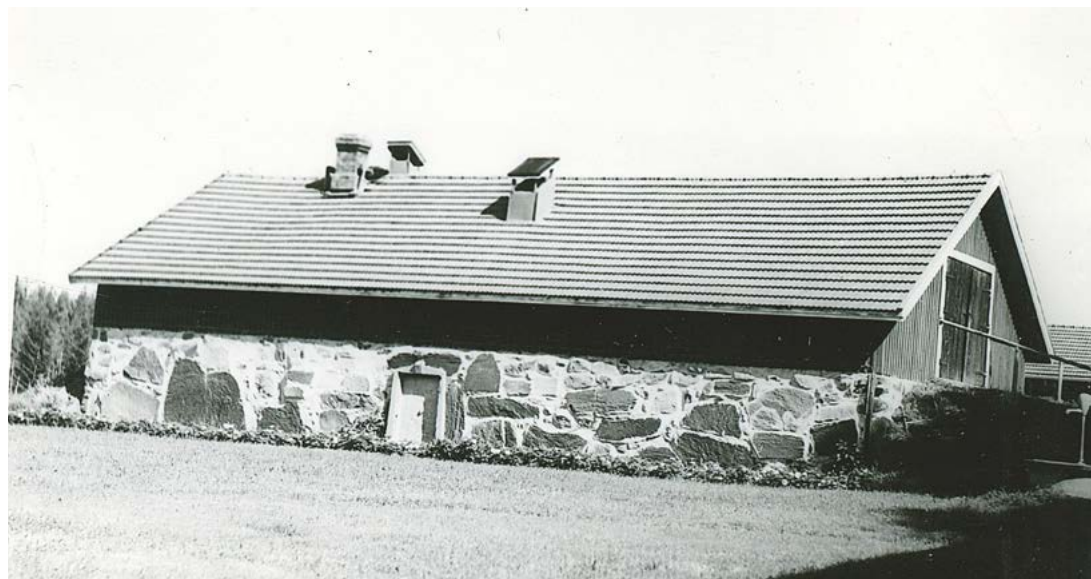

Kivinavetta kuvattuna vuonna 1938. Julkisivulla erottuu edelleen vanha ikkuna, joka on muurattu sisäpuolelta umpeen. Rakennuksen katolle on lisätty tiilipiippu ja tuuletushormi, sekä päätyyn puurakenteinen luiska. Tiilipiipusta päätellen ylisten päähän on tässä vaiheessa rakennettu lämmitetty huone. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Huoneen rakentamisen yhteydessä rakennuksen länsipäätyyn lisättiin T-ikkuna ylisille johtavana luukun paikalle, jonka valkoiset peitelistat olivat pihapiirin muiden rakennusten tapaan nurkista risteävät. Rakennettiin uusi tiilipiippu, johon liitettiin uuni huoneen lämmittämiseksi. Huoneessa suoritettiin kasvinviljelyskoeaseman tutkimuksiin liittyviä kokeita. Vuoden 1971 jälkeen kokeiden suorittaminen siirrettiin navettaan valmistuneisiin laboratoriotiloihin, sillä huone oli työskentelyyn kylmä ahkerasta lämmittämisestä huolimatta, eikä se täyttänyt työskentely-ympäristölle asetettuja vaatimuksia.

Kivinavetan päätyyn lisätty puurakenteinen luiska, jonka kautta kuljetettiin ylisille tavaraa. Etualalla oleva kaivon reunat muodostuvat hirsikehästä ja taustalla erottuu Ala-Greuksen pihapiirissä ollut vanha asuinrakennus. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Kivinavetan katemateriaali on vaihdettu päreestä tiileen, katolla olevat tuuletushormit on pellitetty ja ylisille johtava luiska on muutettu betonirakenteiseksi. Pihan puoleisella julkisivulla oleva ovi on valettu umpeen ja julkisivussa olleiden ikkunoiden aukot on tukittu. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

KATEMATERIAALIN MUUTOS PÄREKATTEESTA TIILIKATTEEKSI

Maakellarin katemateriaali muutettiin pärekatosta tiilikatteeseen. Tarkka muutosajankohta ei ole tiedossa, mutta muutos on oletettavasti tehty samoihin aikoihin muiden pihapiirin rakennusten kanssa, eli 1950-luvulla. Oletettavasti katemateriaalin muutoksessa ylisten seinä- ja kattorakenteet rakennettiin uudestaan, ja rakennuksen lautarakenteisiin ilmanvaihtohormeihin lisättiin peltikuoret sekä lappeiden suuntaiset piipunhatut.

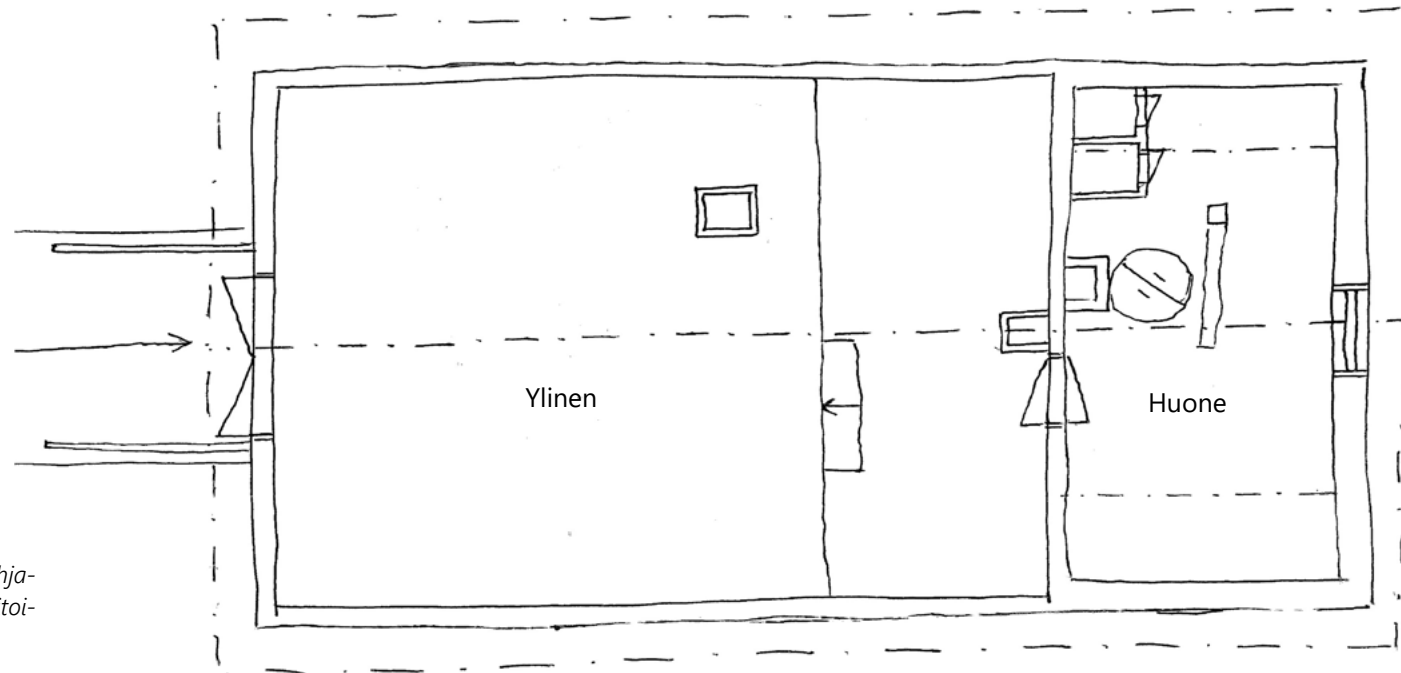
RAKENNUKSEN KÄYTTÖ 1970- JA 1980-LUVUILLA

Laboratoriotilojen siirryttyä kivinavetan ylisiltä uusiin tiloihin jäi rakennus lähinnä varastokäyttöön. Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevaa kellaria käytettiin henkilökunnan perunakellarina 1900-luvun loppupuolella ja ylisten kylmää varastotilaa hyödynnettiin koeaseman tutkimusvälineistön säilyttämisessä. 1980-luvun loppupuolella tapahtuneen Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuuden jälkeen rakennuksen kellari nimettiin koeaseman väestösuojaksi, kun sellaista vaadittiin.⁶

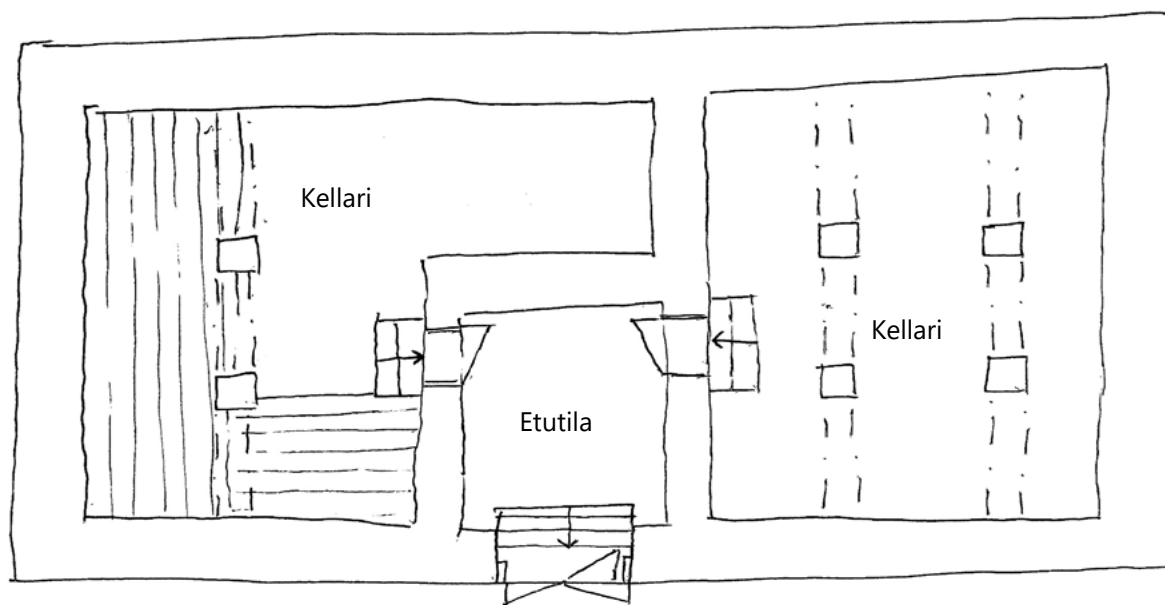

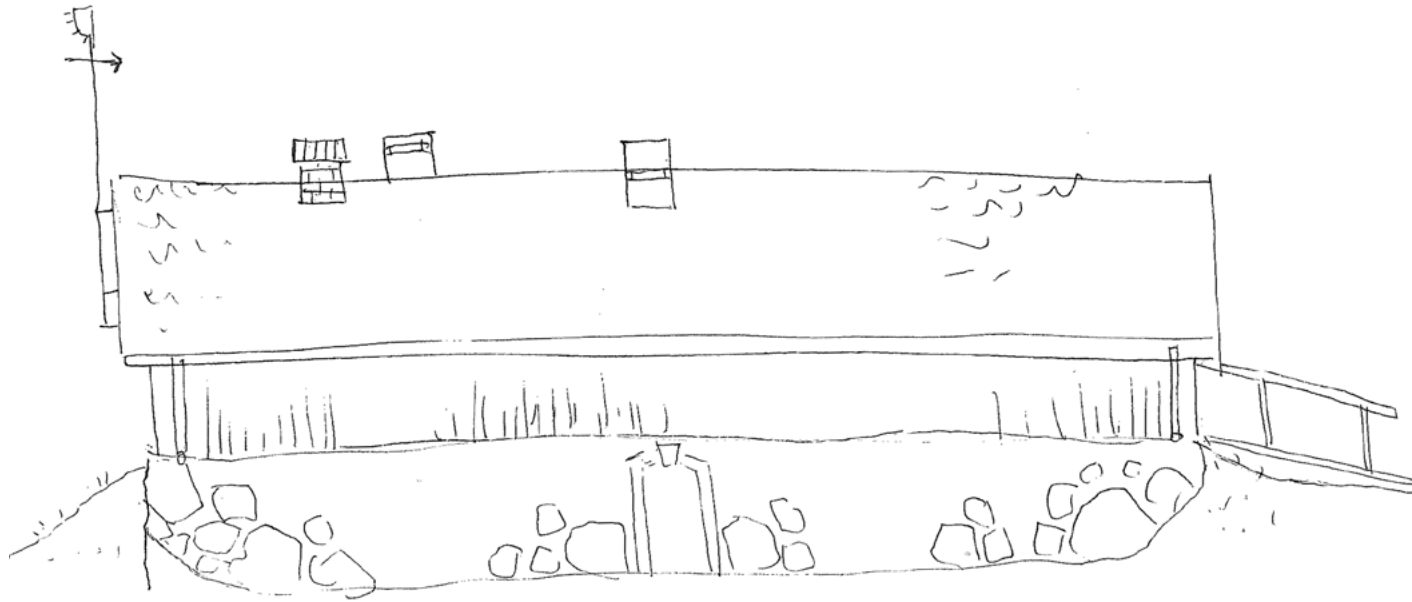
Navetan pohjoisjulkisivu, jonka reunoille on kasattu maavallit ja keskellä on sisään rakennukseen johtava ovi. Ylisten lämmitetyssä huoneeseen on lisätty T-ikkuna. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Käsivarainen nykytilaluonnos kivinavetan yllisen pohjapiirroksesta. Piirustus: Julia Leppälä 10/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

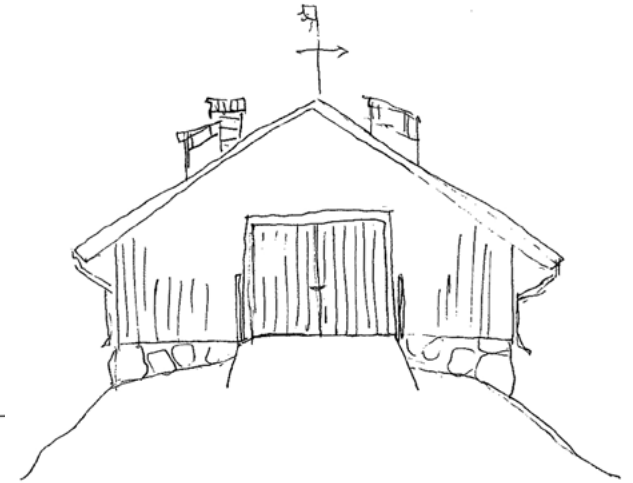

Käsivarainen nykytilaluonnos kivinavetan kellarin pohjapiirroksesta. Piirustus: Julia Leppälä 10/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

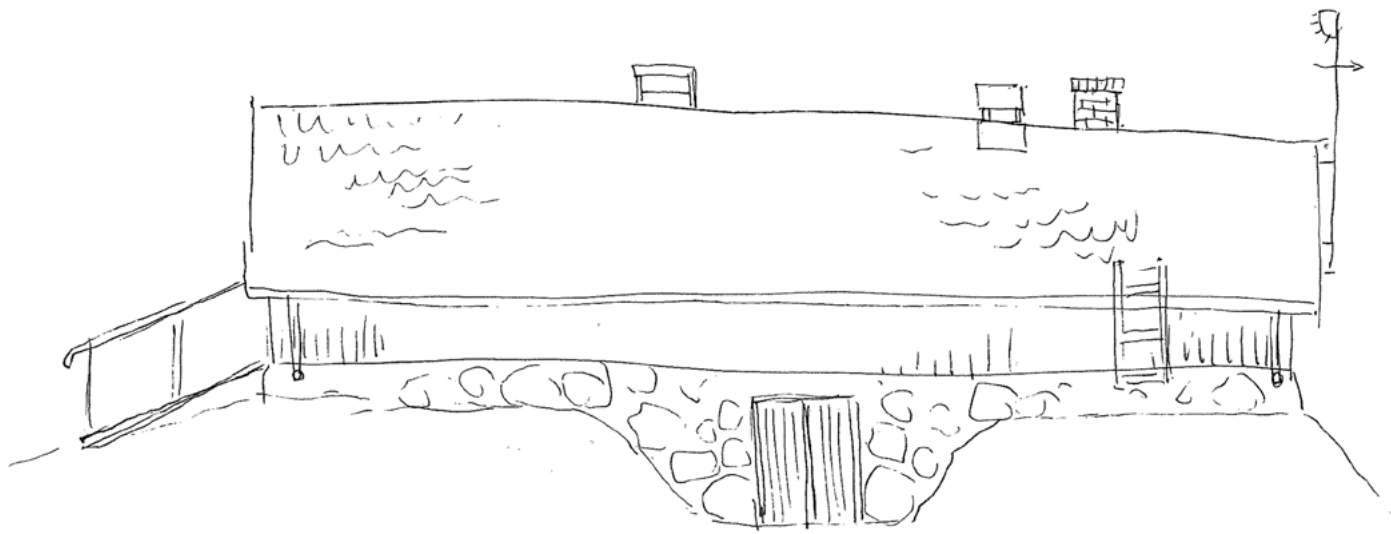

Julkisivu etelään

Julkisivu itään

Julkisivu pohjoiseen

Käsiaraiset nykytilaluonnokset kivinavetan julkisivuista.
Piirokset: Julia Leppälä 10/25, Arkkitehtitoimisto Jorma
Teppo Oy.

Julkisivu länteen

3.8 Kivinavetan nykytila ja säilyneisyys

Kivinavetan pihan puoleinen julkisivu on peittynyt sankan kasvillisuuden taakse. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kivinavetan säilyneisyyttä on arvioita rakennuksesta otettujen vanhojen valokuvien avulla ja nykytilainventoinnissa tehtyjen havaintojen perusteella. Säilyneisyyden arvioinnissa on myös hyödynnetty rakennuksesta kirjoitettuja tekstejä. Rakennuksesta ei ole olemassa rakennuspiirustuksia, eikä sen sisätiloista ole dokumentaatiota.

MUOTO JA JULKISIVUJEN SÄILYNEISYYS

Kivinavetan muoto on säilynyt alkuperäisen kaltaisena. Alemman kerroksen luonnonkiviset ulkoseinät ja ylisten puurakenteiset seinät ovat materiaaleiltaan oletettavasti alkuperäisen mukaiset. Maakellariksi muuton jälkeen luonnonkiviseinien ympärille on kasattu maavallit, minkä seurauksena rakennuksen ensimmäisen kerroksen ilme on muuttunut. Ylisille johtava maaluiska on myös myöhemmin lisätty. Pihan puoleiselta julkisivulta poistettut ja tukitut aukotukset ja julkisivun edessä kasvava tiheä kasvillisuus ovat osaltaan muuttaneet rakennuksen ilmettä.

Rakennuksen tiilikatto ei ole alkuperäinen. Katolla olevat tiilipiippu ja toinen hormeista ei ole alkuperäinen. Rakennuksen keskivaiheilla sijaitsevan lautahormin alkuperäisyydestä ei ole varmuutta, mutta molempien hormien pellitykset ja piipunhatut ovat myöhemmin lisätyt. Myös räystäiden sadevedenpoistojärjestelmä on lisätty.

Rakennuksen päädyssä oleva ikkuna on vaihdettu pihapiiriin muita rakennuksia myöhemmin yksiruutuisen ikkunaan. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Rakennuksen itäpääty ja ylisille johtava maaluiska. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

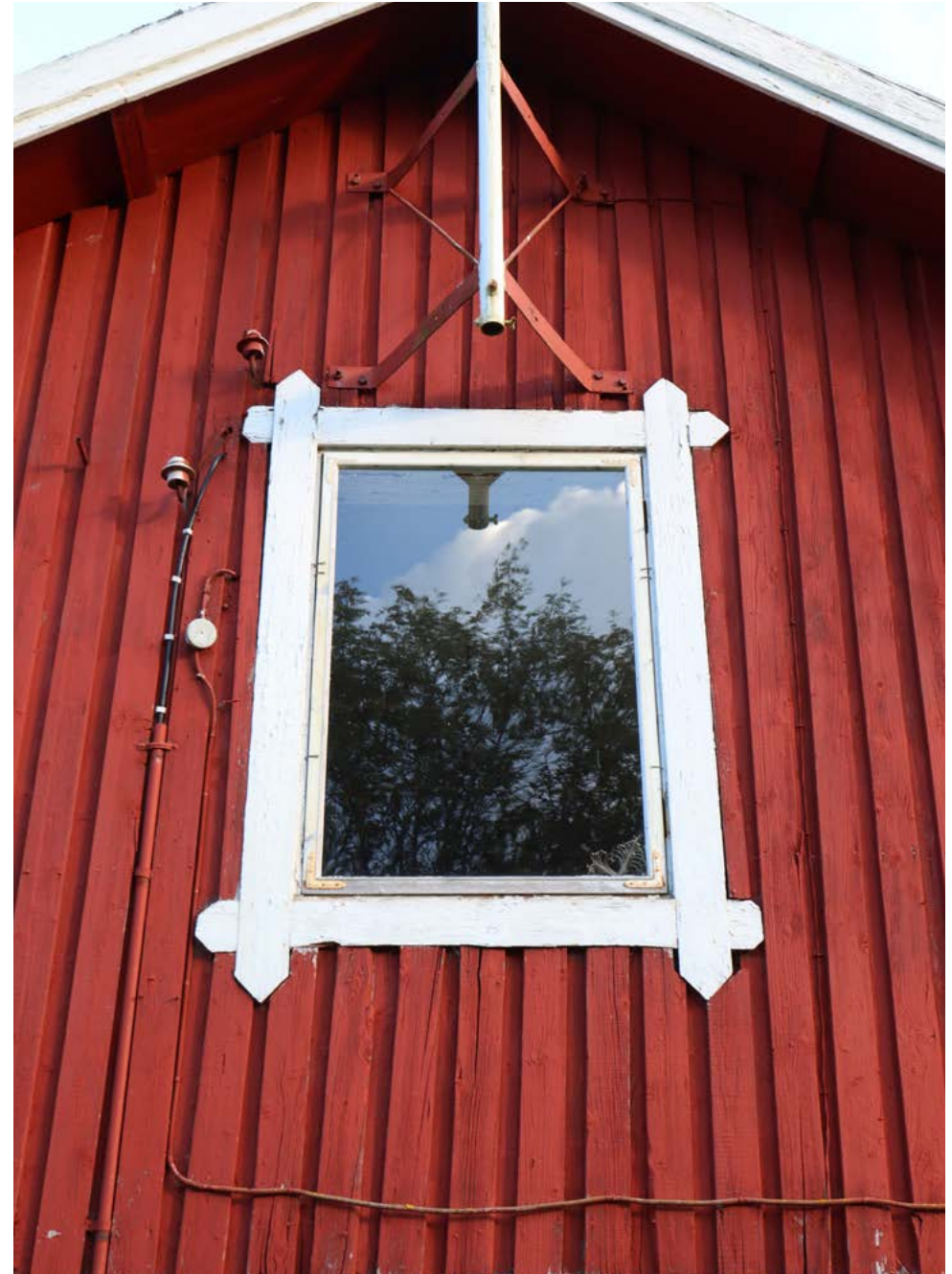
Kivinavetan pohjoisjulkisivun puurakenteinen sisäänkäyntiovi, ja jonka takana on yksilehtinen puuovi. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Oikealla: ylisten länsipäädyssä oleva yksiruutuinen puuikkuna on vaihdettu paikalla aikaisemmin olleen T-ikkunan paikalle. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Rakennuksen alkuperäiset ikkuna-aukot on tukittu. Ylisten päätyhuoneessa oleva ikkuna on lisätty siinä aikaisemmin olleen T-ikkunan paikalle. Myöskään ikkunan pielilaudat eivät ole alkuperäiset.

Navetan ylisille johtavavan puisen parioven alkuperäisyydestä ei ole varmuutta. Ovelle johtava betoniluiska ja siihen liittyvät putkikaiteet on lisätty tiilikaton asennuksen jälkeen. Betoniluiskaa on tuettu sen alapuoliseen julkisivupintaan valetulla betonivahvikkeella. Kellariin johtava puurakenteinen pariovi ja sitä ympäröivä betonista valettu oviaukko eivät ole alkuperäiset, mutta paikalla on voinut aiemmin olla sisäänkäynti.

Rakennuksen pohjoisjulkisivun kulma. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

RAKENTEET

Kivinavetan alkuperäisistä rakenteista on jäljellä vain luonnonkiviset seinärakenteet. Kiviseinien sisäpuolella olevat betonirakenteet ovat oletettavasti ajalta, kun navetta muutettiin maakellariksi. Ylisten seinä-, välipohja- ja kattorakenteet ovat kaikki uusitut. Seinä- ja kattorakenteet uusittiin oletettavasti katemateriaalin vaihtamisen yhteydessä ja välipohjarakennetta on uusittu ainakin maakellariksi muuton yhteydessä.

Ylisten kylmä osa on säilyttänyt lähes alkuperäisen muotonsa, mutta vesikatto- ja seinärakenteet on uusittu oletettavasti katemateriaalin vaihtamisen yhteydessä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Sisätilat

Rakennuksen sisätilojen kerrostuma on pääasiassa maakellariksi muuton ajalta ja ylisillä oleva päätyhuone on 1930-luvun kerrostumaa. Sisätilojen ilmeessä on pääasiassa säilynyt 1920- ja 1930-lukujen kerrostumat, ja myöhemmin tiloihin tehdyt muutokset koskivat lähinnä rakenteiden vahvistamista.

Ylinen

Ylisen sisätilojen rakenteet ja näkyvät pinnat ovat katemateriaalin vaihdon ajalta, arviolta 1950-luvulta. Ylisen sisätilat muodostuvat kylmästä käyttöullakosta, jossa seinä- ja kattorakenteet ovat näkyvissä. Tilan muoto on säilynyt lähes alkuperäisenä, merkittävin muutos on tilan päähän lisätty lämmitetty huone. Myöskään tilan itäpäätyyn lisätty pariovi ei ole alkuperäinen.

Ylisten lämmitetyn huoneen vallitseva kerrostuma on 1930-luvulta. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Ylisten lämmitetty huone

Ylisen länsipäädyssä oleva lämmitetty huone on arviolta 1930-luvun kerrostumaa. Seinien ja kattojen valkoiseksi maalatut levyt ja lattioiden harmaansiniseksi maalatut lautapinnat ovat oletettavasti huoneen rakentamisajankohdalla alkuperäiset. Huoneen sisäkatto on tuettu myöhemmin lisätyillä puupilarilla ja -palkeilla. Seinillä olevat avohyllyt ovat myöhemmin lisätyt ja huoneessa oleva valkoiseksi maalattu pöytäuuni on alkuperäinen.

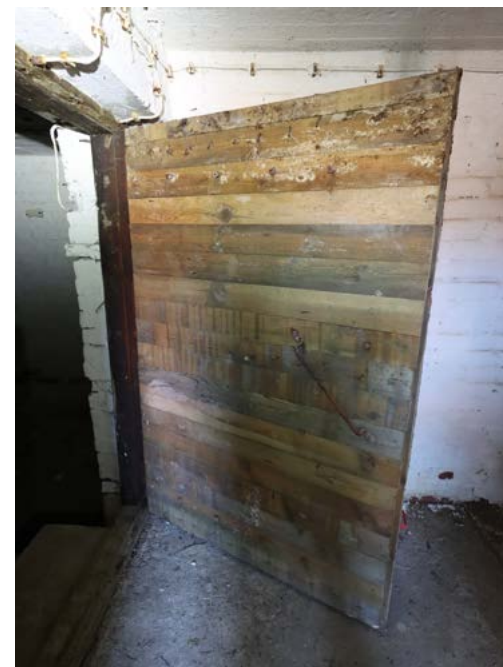
Tilaan johtava ovi sekä nurkassa olevat komerot ovat myös huoneen alkuperäistä kerrostumaa. Päätyseinällä oleva ikkuna taas on vaihdettu, mahdollisesti katon vaihtamisen kanssa samoihin aikoihin. Ovia, ikkunaa ja seiniä kierteävät listoitukset ovat todennäköisesti huoneen rakentamisajalta.

Huoneen lämmittämiseen käytetty pöytäuuni jonka edustalla on kattorakenteita tukemaan asennetut puupilarit ja -palat. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Sisäänkäynnistä alas kellariin johtavat betoniportaavat, joiden päälle on asennettu ritiläpinnaiset porrasaskelmat. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kellaritiloihin johtavat puurakenteiset leveät ovet. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kellari

Kivinavetan kellari muodostuu kahdesta kellaritilasta, joihin laskeudutaan niiden väliin jäävästä käytävä- ja eteistilasta. On mahdollista, että sisätiloja on syvennetty alkuperäisistä navetan sisätiloista.

Kellarin tiilimuuratut väliseinät ja ulkoseinien sisäpinnat eivät ole alkuperäiset, vaan maakellariksi muuttamisen ajalta. Samoin betonirakenteiset alapohja ja välipohja ovat oletettavasti samalta ajalta. Kellarin kantavia rakenteita on vahvistettu myöhemmin puurakenteilla.

Kahdessa kellaritilassa olevien puisten lavarakenteiden ja niiden välissä olevien jakoseinäkkeiden rakennusajankohta ei ole tiedossa, mutta voidaan olettaa, että niitä on käytetty maakellarissa säilöttävien asioiden järjestelyyn. Eteis- ja kellaritiloissa olevat betonirakenteiset portaat ovat oletettavasti maakellariksi muuttamisen aikaiset. Kellarin sisäänkäynniltä eteiseen johtavien portaiden päälle on myöhemmin lisätty teräsrakenteiset ritiläportaavat. Kellaritiloihin johtavat puurakenteiset väliovet ovat oletettavasti maakellariksi muuttamisen aikaiset.

Kellarin sisätilojen betonirakenteita on tuettu puurakenteilla. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Sisätilojen seinäpinnat ovat muuratut ja valkoiseksi maalatut. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Sisätilojen lattiapinnat on osin peitetty puurakenteisilla lavoilla, ja osin lattia on betonipintainen. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kellarin katon betonirakenteiden raudoittamisessa on hyödynnetty muun muassa hevosenkenkiä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

8 TYÖPAIKKA-
RUOKALA

Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

3.9 Työpaikkaruokala

YLI-GREUKSEN PÄÄRAKENNUS

Yli-Greuksen päärakennus valmistui vuonna 1863 todennäköisesti tulipalossa tuhoutuneen päärakennuksen tilalle. Rakennuksesta ei ole rakennusaikaista dokumentaatiota ja vanhimmat säilyneet valokuvat ovat 1900-luvun alkupuolelta, joiden on voitu päätellä rakennuksen mahdollista alkuperäistä ulkomuotoa. Rakennus jäi tyhjilleen vuonna 2010.

TILARATKAISUT

Rakennukseen sijoitettiin kaksi asuntoa todennäköisesti jo rakennusaikana ja molempiin asuntoihin rakennettiin omat sisäänkäynnit. Päädyistä kuljettava asunto oli pienempi, ja itäisivulta kuljettava asunto suurempi. Molemmissa asunnoissa on ollut omat tiilihormit, joihin liittyivät jokaisessa huoneessa olleet uunit.

ULKOMUOTO

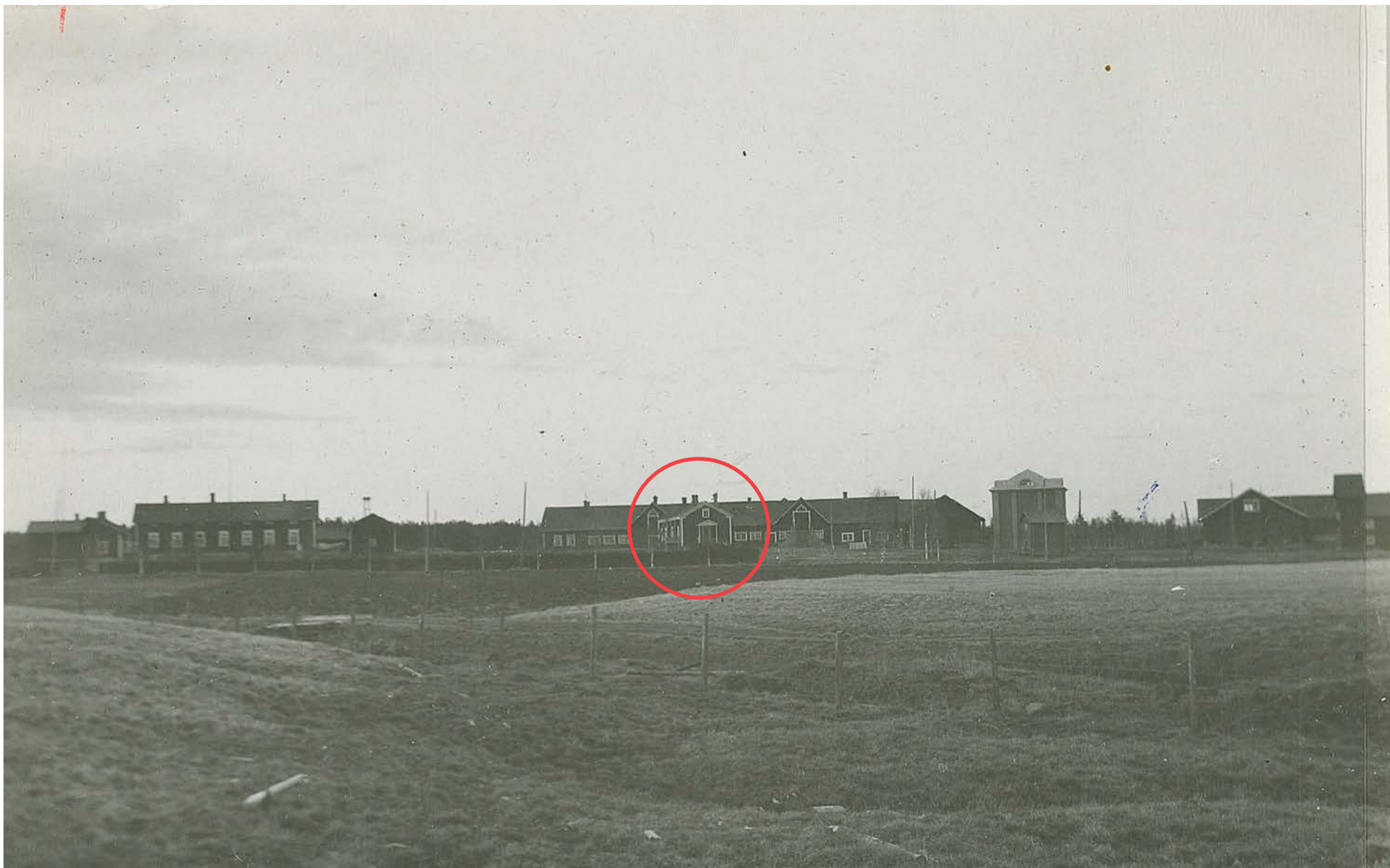
Suorakulmainen rakennus sijoittui Ala-Greuksen pihapiiriin itäpuolelle, jolloin pihapiirien väliin jää pieni viljelyskaistale. Rakennuksen julkisivut olivat 1900-luvun alussa vuoratut peiterimoitetulla pystyvuorauksella, ja julkisivuja rytmittivät hirsirungon liitoskohtien mukaan sommitellut valkoiset peitelistat. Julkisivuverhouksen alareunassa kulki puinen vesilista.

Rakennuksen räystäät olivat lyhyet umpiräystäät, joiden reunalla kulki valkoiseksi maalatut porrastetut räystäaskorniisit. Räystäaskorniisit taittuivat empiretyyliin rakennuksen päätyjulkisivuille.

Yli-Greuksen päärakennus 1930-luvulla. Rakennuksen pystyvuoratulla julkisivulla on neljä T-ikkunaa, joiden väliin jäävät valkoiset hirsien päiden koteloinnit. Julkisivun oikeassa reunassa on rakennuksen kellarin sisäänkäynti. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

Rakennuksen molemmilla pitkillä sivuilla oli 1900-luvun alussa neljä T-ikkunaa, joiden puite- ja pielilaudat oli maalattu valkoisiksi. Eteläpäädyssä kuistin yläpuolella oli yksi ikkuna. 1900-luvun alun valokuvissa vuorilaudat olivat niukasti detaljoidut. Rakennuksen sisäänkäynnit sijaitsivat nykyisen tavoin rakennuksen itäisivulla ja eteläpäädyssä. Sisäänkäyntien yhteydessä oli avokuistit, joiden valkoiset ristikkokaiteet ja niissä kiinni olevat penkit olivat saman kaltaiset, kuin Ala-Greuksen päärakennuksen kuisteissa. Itäisivulla oleva avokuisti oli viistetty kulmistaan, ja kuistin katoksen lappeet olivat hieman kaareviksi muotoillut. Molempien kuistien pilarit olivat valkoiset ja niiden yläosissa oli pelkistetyt kapiteelit. Itäisivun ulko-ovi oli puinen pariovi, jonka molempien ovilehtien yläosassa oli valoaukot. Länsijulkisivulla oli matala kellarin sisäänkäynti.

Yleiskuva Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasemasta vuodelta 1930. Yli-Greuksen päärakennuksen pääty on ympyröity kuvassa punaisella, ja päädyssä näkyy rakennuksen oletettavasti alkuperäinen kuisti sekä sen yläpuolinen ikkuna. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Koeaseman henkilökuntaa Yli-Greuksen päärakennuksen itäsivun kuistin edustalla. Kuistin kulumista viistetty katon on muotoiltu hieman kaarevaksi. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

Oikealla: Ala-Greuksen pihapiiri ja Yli-Greuksen päärakennus kuvattuna 1930-luvulla. Pihapiirin väliin jäi pieni peltokaistale, jota käytettiin koeaseman aikana koeviljelyyn. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

RAKENTEET

Rakennus rakennettiin hirsirunkoiseksi, jonka tilat muodostuvat hirsikehästä ja sitä jakavista hirsiseinistä. Hirsikehä seiso i luonnonkivistä muodostuvat korkeahkon perustuksen päällä, joka maaston muotojen takia on korkeampi rakennuksen eteläpäässä.

Rakennuksen vesikattomateriaali oli oletettavasti alun perin pärekatto, joka on kiinnitetty aluslaudoitukseen. Vesikattoa kannattelivat puiset kattovasat, jotka lepäsivät pyöreiden kannatinhirsien päällä. Yläpohjan rakenne muodostui oletettavasti puupalkistosta ja jonka eristemateriaalina oli purutäyte. Ullakon käytössä olosta rakennuksen valmistuttua ei ole tarkkaa tietoa.

Kuistin puukaiteita reunustivat penkit ja rakennuksen sisäänkäyntiovi oli puurakenteinen peilipari. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

TYÖPAIKKARUOKALAN MERKITTÄVIMMÄT MUUTOKSET:

1925 RAKENNUS SIIRTYY KASVINVIJELYSKOEASEMAN KÄYTTÖÖN

Yli-Greuksen päärakennus siirtyi vuonna 1925 Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeaseman käyttöön. Rakennuksen kaksi asuntoa muutettiin työnjohtajan asunnoksi ja karjanhoitajan asunnoksi.

Pohjois-Pohjanmaan koeasema talviasussa. Oikealla erottuu Yli-Greuksen päärakennuksen eteläpääty. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

KATEMATERIAALIN MUUTOS TIILIKATOKSI

Rakennuksen pärekatto muutettiin tiilikatoksi tilan ollessa jo siirtynyt koeasemakäyttöön. Vuoden 1957 piirustuksissa katemateriaalin kohdalla lukee 'entinen tiilikatto', joten muutos on tapahtunut ennen tätä. Entisen koeaseman johtajan Olavi Anttisen kokoelmista olevassa valokuvassa katto on vielä pärekate, joten katemateriaalin muutos on tapahtunut oletettavasti vuosien 1929-1957 välisenä aikana.

1957 TYÖNJOHTAJAN ASUNNON SISÄ- JA ULKOTILOJEN MUUTOS

Vuonna 1957 rkm. J. Timisjärvi piirsi suunnitelmat työnjohtajan asunnon ja karjanhoitajan asunnon sisätilojen muutoksesta. Suunnitelmassa asuntojen huoneissa olleet pönttöuunit purettiin pois, ja korvattiin muuratuilla hormoneilla. Uunien poiston myötä rakennuksen lämmitysjärjestelmä muutettiin puulämmitteisestä öljylämmitteiseksi. Ainakin työnjohtajan asuntoon rakennettiin sisä-wc, joka oli aikakaudelle tyypillinen asumismukavuutta parantava muutos.

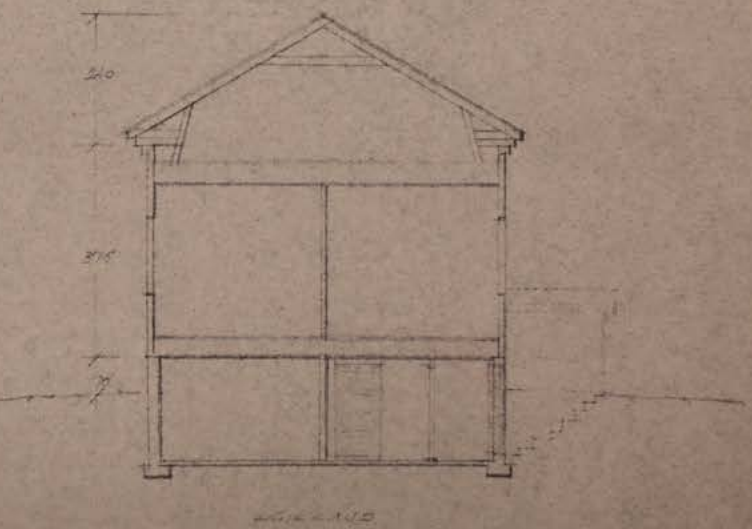
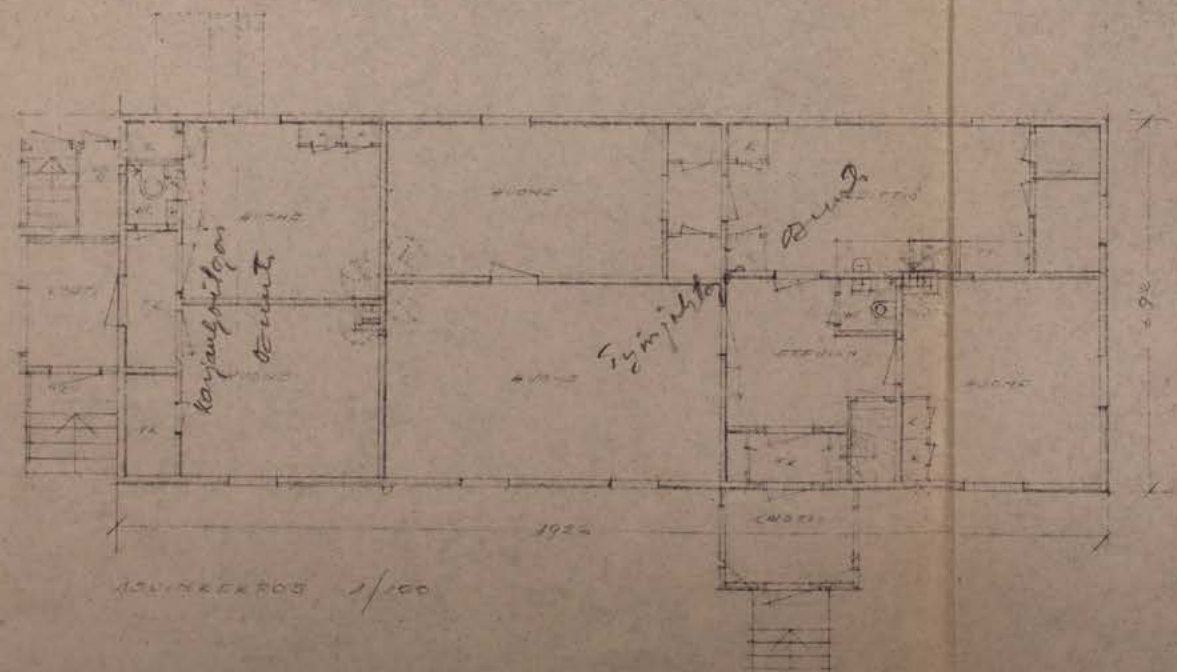
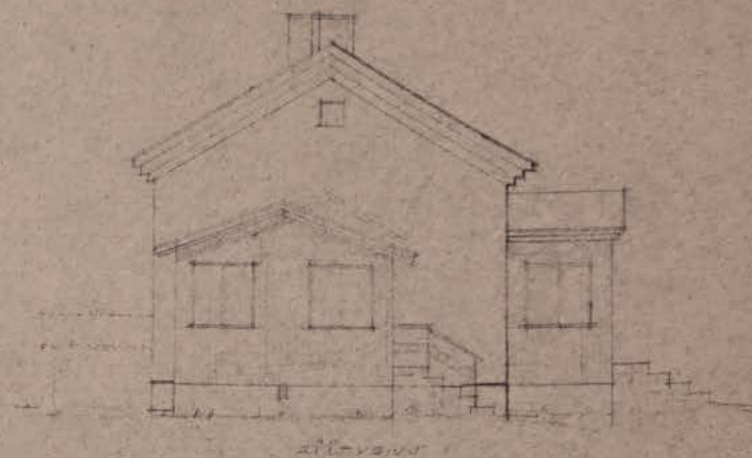
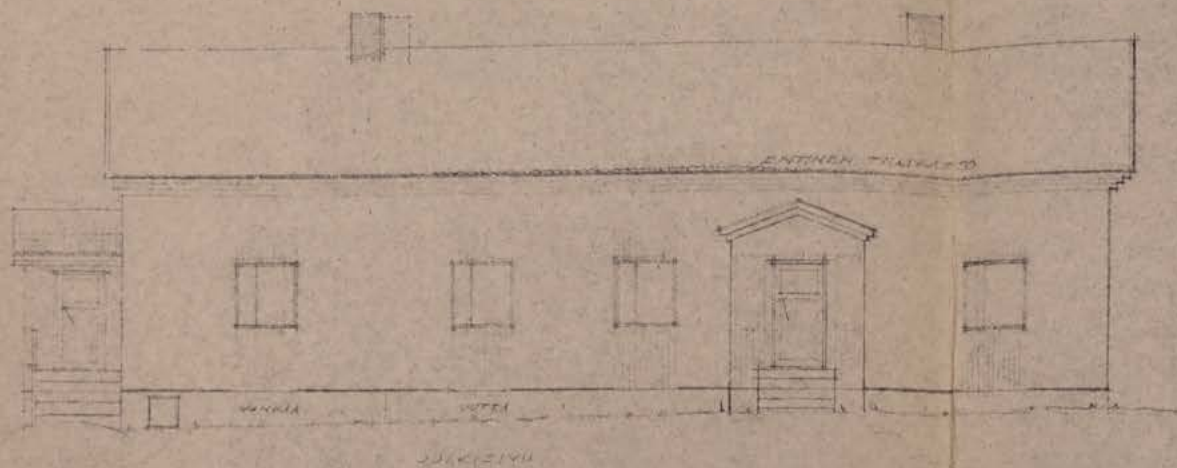
Karjanhoitajan asunnon sisäänkäynnin yhteydessä ollutta kuistia laajennettiin molemmista suunnista kuljettavaksi, joista toinen kulkusuunta johtaa asunnolle ja toinen kellariin. Muutoksessa kuistia levennettiin ja sen räystäitä pidennettiin. Kellariin johtanut vanha sisäänkäynti ja sinne johtaneet portaat purettiin. Kellarin sisätiloja järjesteltiin uudelleen kulkusuunnan muututtua, tuulikaapin yhteyteen rakennettiin säilytystila ja uuden tiilihormin ympärille kattilatila.

Itäjulkisivulla olevaa kuistia muutettiin todennäköisesti tämän muutoksen yhteydessä suorakulmaiseksi avokuistiksi. Kuistin ilmeessä on nähtävissä viitteitä rakennuksen oletettavasti alkuperäisestä kuistista. Kuistin nurkkiin sijoitettiin valkoiseksi maalatut puupilarit, jotka on muotoiltu ylöspäin kapeneviksi ja huipulla on yksinkertaiset kapiteelit. Kuistin sivuille rakennettiin puurakenteiset kaiteet ristiyskiiskokohdilla, ja kaiteiden yhteyteen penkit. Muutospiirustuksissa kuisti on esitetty umpiseinäisenä kuistina, mutta sellaiseksi sitä ei todennäköisesti koskaan toteutettu.

Muutostoissa rakennuksen ikkunat vaihdettiin kaksiosaisiin ja keskijakoisiin jälleenrakennuskaudelle tyypillisiin ikkunoihin vanhojen aukkojen kohdalle. Julkisivupiirroksissa ikkunat oli esitetty tuuletusikkunallisiksi vaakaikkunoiksi, mutta sellaisena niitä ei toteutettu. Eteläpäädyn ullakolla oleva ruutuikkunaa pienennettiin yksiruutiseksi ikkunaksi.

Viereisellä sivulla. Työnjohtajan asunnon muutospiirrokset vuodelta 1957. Piirustuksissa on esitetty sisätilojen muutokset, sekä julkisivumuutokset ja kellarin sisäänkäynnin poisto. Uusi kuisti ja kellariin johtavat portaat rakennettiin rakennuksen eteläpäätyyn vanhan kuistin paikalle. Piirros: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

1/100

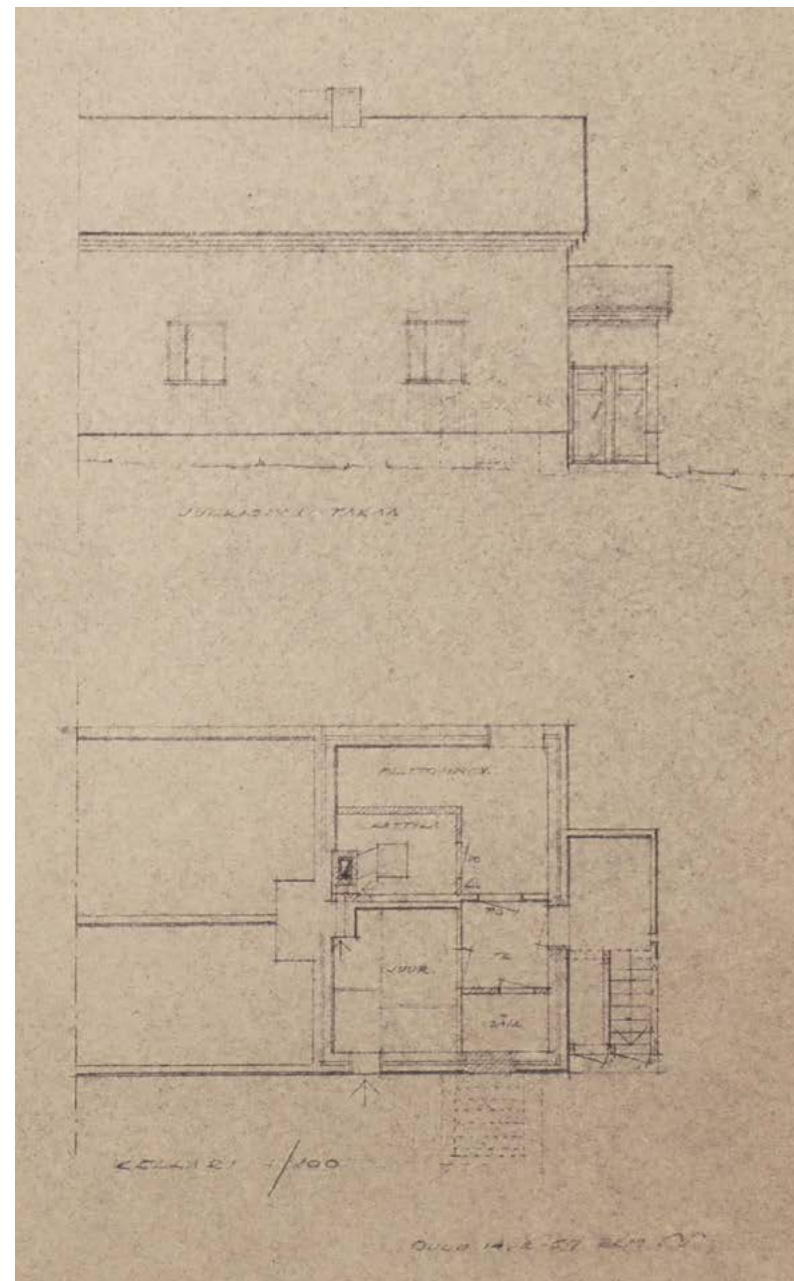

1/100

Ylhäällä: Työnjohtajan asunnon länsijulkisivu julkisivumuutosten jälkeen 1970-luvulla. Rakennus on kuvassa vasemmalla. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

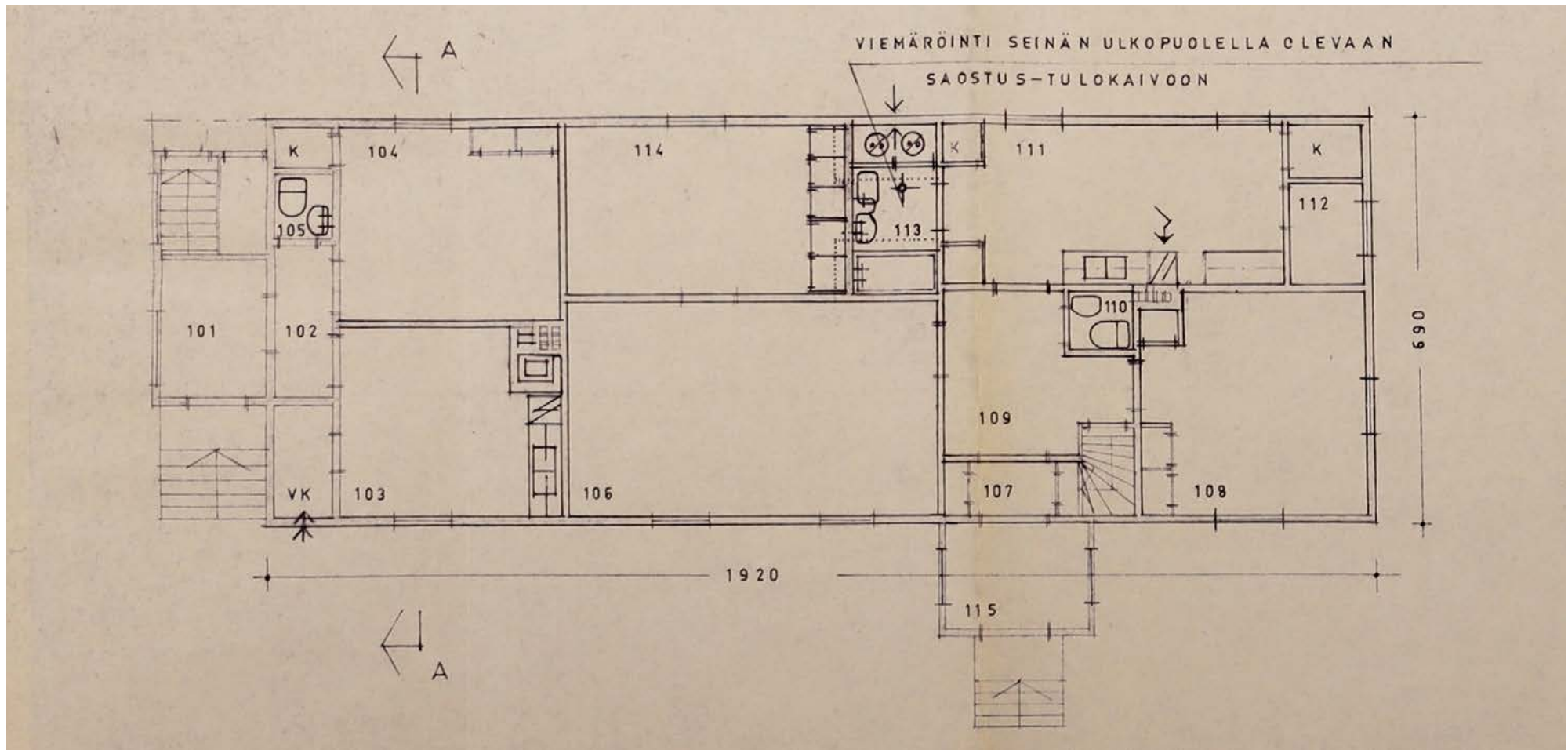
Oikealla: vuoden 1957 kellarin muutospiirustukset, jossa ylhäällä on esitetty kellarin uusi sisäänkäynti ja alhaalla kellarin pohjapiirros. Piirros: Siikajoen luonnonvarakeskus.

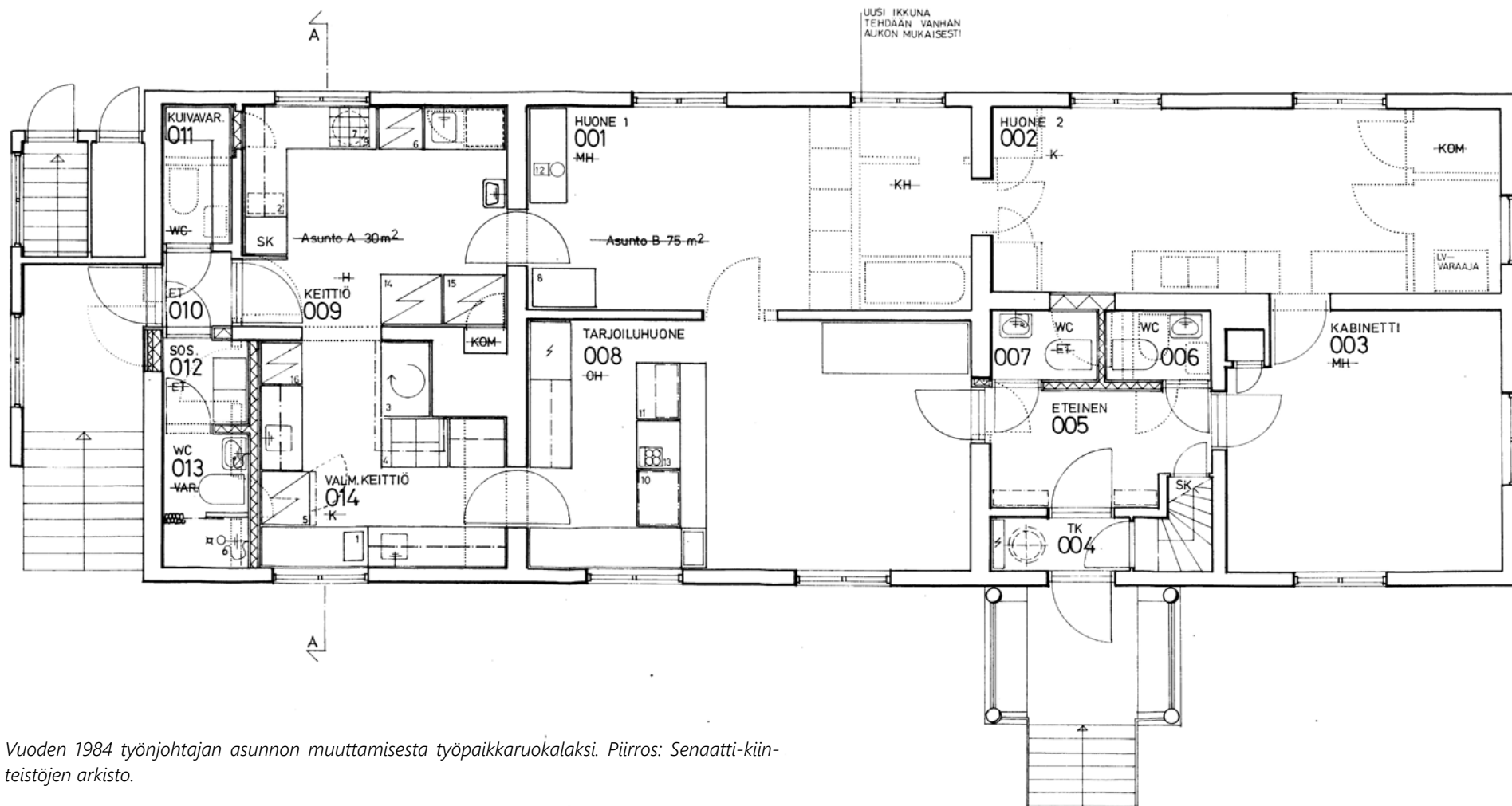
1974 SISÄTILOJEN MUUTOSTYÖT

Rakennuksessa on edelleen kaksi asuntoa, joiden välillä ei ole keskinäistä kulkuyhteyttä. Pienemmän asunnon sisätilojen muutokset keskittyivät keittiöön, jonka kalustusta uusittiin ja nurkassa olevaa hormia laajennettiin.

Suuremman asunnon merkittävimmät muutokset kohdistuivat keittiön ja huoneen väliseen välikköön rakennettuun märkätilaan. Kulkuyhteydet keittiön kautta, ja makuuhuoneeseen suuremman huoneen kautta. Kylpyhuoneen ulkoseinää vasten olevaan komeroon sijoitettiin lämmityskattilat. Keittiön viereisen huoneen hormin yhteyteen rakennettiin komero. Julkisivuihin ja kellariin ei kohdistunut muutostöitä.

Työnjohtajan asunnon vuoden 1974 muutospiirrokset. Piirustuksissa on esitetty sisätiloihin rakennettu uusi märkätila ja sen paikalta puretut komerot. Piirros: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

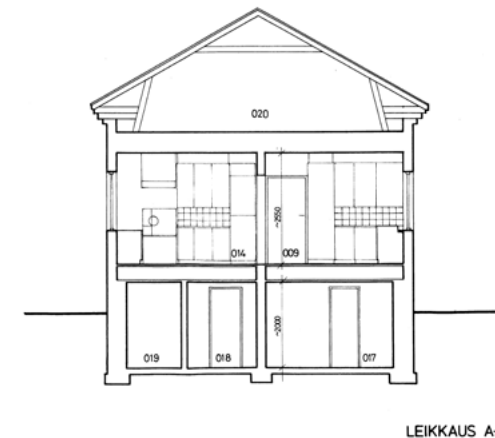
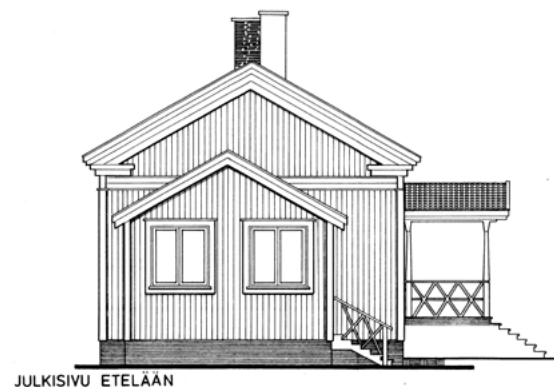
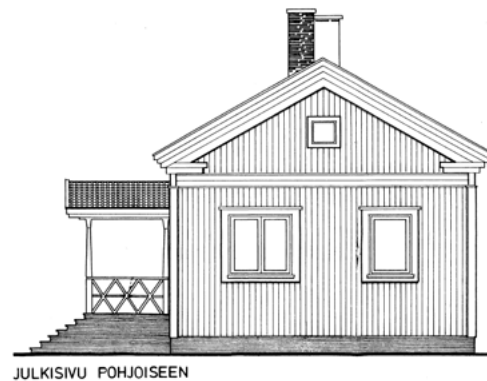
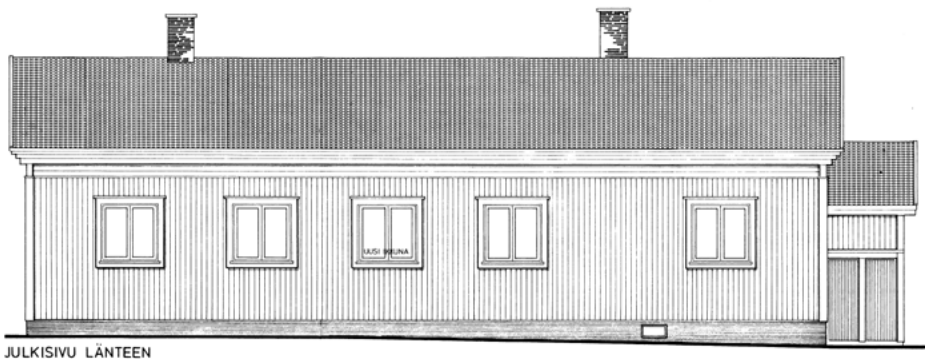
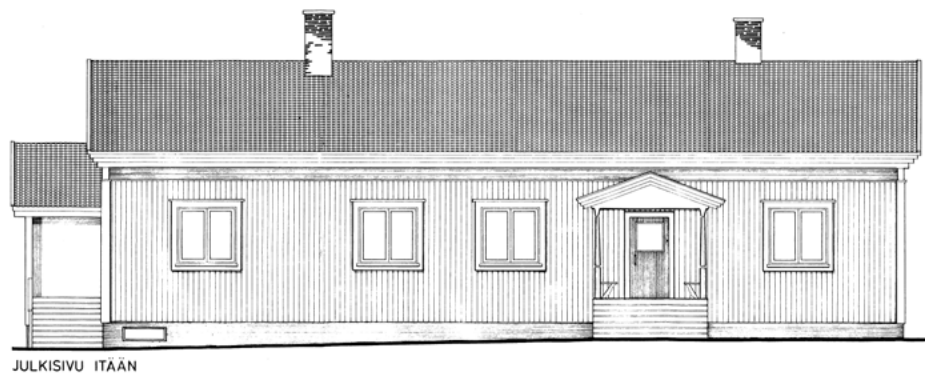
Vuoden 1984 työnjohtajan asunnon muuttamisesta työpaikkaruokalaksi. Piirros: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

1984 ARKKITEHTITOIMISTO LAATIO OY:N SUUNNITELMAT TYÖNJOHTAJAN ASUNNON MUUTOKSESTA TYÖPAIKKARUOKALAKSI

Vuonna 1984 siihen asti asuinkäytössä toimineen rakennuksen sisätilat kokivat merkittäviä muutoksia, kun ennen navetassa sijainnut ruokala siirrettiin sinne. Entiseen karjanhoitajan asuntoon sijoitettiin valmistuskeittiö, jota laajennettiin asunnon makuuhuoneeseen. Asunnon sisäänkäyntiä siirrettiin lähemmäs kuistin takaseinää ja eteistä pienennettiin. Eteisen yhteydessä ollut wc siirrettiin keittiön yhteyteen, ja tilaan lisättiin suihku- ja pukutila. Entisen wc:n paikalle sijoitettiin kuivavarasto.

Entisten asuntojen väliseen seinään lisättiin kaksi heiluriovea, joiden kautta oli kulku tarjoilu- ja ruokailuhuoneisiin. Asunnossa olleet märkä- ja keittiötilat purettiin, ja uudet wc-tilat sijoitettiin eteistilaan. Makuuhuoneesta tehtiin kabinetti. Rakennuksen pääasiallinen kulku järjestettiin rakennuksen itäisivulta ja päädyssä oleva sisäänkäynti muuttui henkilökunnan sisäänkäynniksi. Muutostöissä rakennuksen vesijohtoja ja viemärointiä sekä sähköasennuksia uusittiin.

Rakennuksen länsijulkisivulle lisättiin uusi ikkuna, joka on muiden rakennuksen ikkunoiden tapaan kaksijakoinen. Julkisivujen muutostöiden yhteydessä ensimmäisen kerroksen ulkoseinien ulkopintaan lisättiin mineraalivillaa lisälämmöneristeeksi.

Vuoden 1984 työnjohtajan asunnon muuttamisesta työpaikkaruokalaksi. Julkisivupiirroksissa näkyy länsijulkisivulle sijoitettu uusi ikkuna sekä julkisivuverhousten muutokset. Piirros: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

TYÖPAIKKARUOKALA OTETAAN TOIMISTOKÄYTTÖÖN

Rakennus ei ehtinyt toimia pitkään työpaikkaruokalana, ennen kuin se muutettiin toimistokäyttöön 2000-luvun alussa. Valmistuskeittiö supistettiin yhteen tilaan sijoittuvaksi lämmityskeittiöksi ja taukotilaksi, ja ruokailutiloina toimineet huoneet muutettiin toimistohuoneiksi.

3.10 Työpaikkaruokalan nykytila ja säilyneisyys

Työpaikkaruokalan pohjoispääty ja länsijulkisivua. Julkisivun eteen on kasvanut tiheä pensas, joka peittää osan julkisivusta. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Työpaikkaruokalan säilyneisyyttä on tutkittu vuoden 1957 rakennuspiirustusten, 1920- ja 1930-luvun valokuvien sekä nykytilainventoinnin avulla. Rakennuksesta ei ole säilynyt alkuperäisiä piirustuksia.

MUOTO JA JULKISIVUJEN SÄILYNEISYYS

Työpaikkaruokalan ulkomuoto on säilynyt alkuperäisen kaltaisena ja rakennuksen alkuperäisiä piirteitä on myös säilynyt julkisivuissa. Julkisivujen merkittävimmät muutokset ovat kohdistuneet ikkunoihin ja sisäänkäyntien yhteydessä oleviin avo-kuisteihin ja kellarin sisäänkäyntiin.

Julkisivujen punainen pystyverhous on alkuperäisen verhouksen kaltainen. Ulkopuolisen lisälämmöneristekerroksen myötä ensimmäisen kerroksen julkisivupinnat työn-tyvät hieman ulospäin jättäen ikkunat alkuperäistä syvemmälle seinärakenteeseen.

Rakennuksen eteläpäädyssä oleva 1950-luvun kuistilaajennus, jossa on kulkureitit sekä kellariin että pieneen varastoon. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Rakennuksen nurkissa olevat nurkkalistat, umpiräystäiden valkoiset porrastetut räystäskorniisit ja päätyjen räystäskorniisit ovat osa julkisivujen alkuperäistä detaljointia. Räystäään alapuolella oleva vaakasuuntainen panelointi on lisätty 1980-luvun muutostöiden yhteydessä.

Rakennuksen tiilikate ei ole alkuperäinen, vaan ennen vuotta 1957 vaihdettu. Katolla olevat piippujen peltikuoret ja hormit eivät ole alkuperäisiä. Räystäillä olevat sade-vedenpoistojärjestelmät ovat myös myöhempää lisää.

Eteläpäädyssä oleva kuisti ja kellarin sisäänkäynti ovat vuoden 1957 kerrostumaa. Rakennuksen sivulla oleva kuisti on todennäköisesti myös 1950-luvun kerrostumaa, vaikka sen ulkonäkö poikkeaa silloin laadituista muutossuunnitelmista. Kuistin muoto poikkeaa todennäköisesti alkuperäisestä, kulmista viistetystä kuistista. Luonnonkivistä perustusta on vahvistettu betonirakenteilla. Perustuksen rapattu pinta on myöhempää kerrostumaa.

Työpaikkaruokalan itäjulkisivu, jonka julkisivuaukotuksen sijoittelu on säilynyt alkuperäisen kaltaisena, mutta julkisivun materiaalit ja kuistit, sekä julkisivun yksityiskohtien pelkistykset ovat myöhempää kerrostumaa. Räystäaskorniisin alapuolella kulkeva vaakalaudoitus on osa julkisivujen 1980-luvun kerrostumaa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kellariin johtavat lautarakenteiset ja mustaksi maalatut ovet sekä eteläpäädyn sisäänkäyntiovi, jonka vetimessä on koristeellisesti sorvattu puukahva. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Rakennuksen ikkunat ja ulko-ovet eivät ole alkuperäiset. Ikkunat on pääasiassa uusittu 1950-luvun jälkimmäisellä puoliskolla ja länsijulkisivulle on lisätty 1980-luvun muutostöiden yhteydessä yksi uusi ikkuna. Ikkunoiden vuorauslaudat on oletettavasti uusittu 1980-luvun julkisivukorjauksien yhteydessä ja ikkunoiden yläpuolen vesilistat on uusittu myöhemmin. Nykyiset vuorilaudoitukset ovat tyyliltään samat, kuin 1950-luvulla asennetut.

Päätysisäänkäynnin ulko-ovi on oletettavasti 1950-luvun muutostöiden aikaista kerrostumaa ja itäjulkisivun ovi on 1980-luvulta. Kellarin sisäänkäyntiovi ja sen vieressä oleva pienen varastotilan ovi ovat 1950-luvun kerrostumaa.

Oikealla länsijulkisivun 1950-luvulla uusittu ikkuna sekä vasemmalla olevia ikkunoita mukaileva, 1980-luvulla lisätty ikkuna. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

118 Itäjulkisivun sisäänkäynnin avokuisti ja 1980-luvulla vaihdettu ulko-ovi. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Työpaikkaruokalan ullakolla on nähtävissä rakennuksen hirsirunko ja vesikattorakenteet, joita on kattomateriaalin yhteydessä paikoin vahvistettu. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Oikealla: ensimmäisessä kerroksessa sijaitseva keittiö on toimistokäytön aikaisessa asussa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

RAKENTEET

Rakennuksen hirsiset ulkoseinärakenteet sekä oletettavasti osa hirsisistä väliseinärakenteista ovat alkuperäiset. Katon puiset rakenteet ovat pääosin alkuperäiset, mutta kattovasoja on paikoin vahvistettu ja uusittu. Yläpohjien eristeenä on alkuperäisen mukainen purutäyte. Ensimmäisen kerroksen lattiarakenteen alkuperäisyydestä ei ole tarkkaa tietoa.

Perustukset ovat vielä oletettavasti osin alkuperäiset luonnonkivirakenteiset, ja niitä on vahvistettu betonirakenteilla. Kellarin seinä- ja lattiarakenteet ovat 1950-luvun kerrostumaa.

SISÄTILAT

Työpaikkaruokalan sisätiloista on riisuttu alkuperäinen sisustus ja sisätilojen vallitseva kerrostuma on 1980-luvulla tehtyjen ja sen jälkeisien toimistokäytön aikainen. Ensimmäisen kerroksen tilajako ja väliseinämuutokset ovat työpaikkaruokalan aikaiset ja tilojen pintamateriaalit on uusittu, kun rakennus otettiin kokonaan toimistokäyttöön. Työnjohtajan ja karjanhoitajan asuntojen aikainen tilajako on edelleen nähtävissä sisätiloissa, mutta tilajaon alkuperäisyydestä ei ole varmuutta.

Ensimmäisen kerroksen sisäpintamateriaalit ovat pääosin saman kaltaiset koko kerroksen alueelta. Lattiat on päällystetty punaruskealla vinyylimatolla, seinillä on valkoinen lasikuitutapetti ja vaaleansininen pystysuuntainen puolipaneeli. Sisäkatopinnat ovat valkoisia kipsilevykattoja, joissa on vaaleankeltaiset akustiikkalevyt.

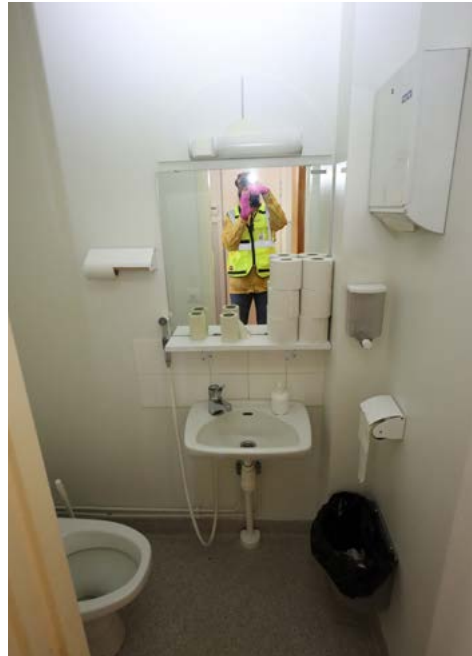
Keittiö

Keittiön pintamateriaalit ovat oletettavasti peräisin ajalta, kun rakennus muutettiin työpaikkaruokalasta toimistokäyttöön. Tilassa oleva keittiökalustus ja välitilan valkoinen neliölaatoitus ovat peräisin samalta ajalta.

Märkätilat

Märkätilat sijoittuvat rakennuksen sisäänkäyntien läheisyyteen. Tilojen seinäkenteet ovat osin 1980-luvulla rakennetut ja osin osa vanhaa seinärunkoa. Rakennuksen päädyssä olevan märkätilan pintamateriaalit ovat toimistokäytön aikaista kerrostumaa. Tilassa on lattialla sinivihreä muovimatto, seinillä valkoinen neliölaatta ja katossa valkoinen kipsilevy. Tilaan on lisätty syvä rosteriallas.

Läntisen sisäänkäynnin yhteydessä olevat kaksi wc-tilaa ovat 1980-luvun asussa. Tilat ovat toistensa peilikuvat, ja molempien seinä- ja kattomateriaalit ovat valkoiseksi maalattua kipsilevyä. Lattiat ovat päällystetyt harmaalla muovimatolla. Tilojen kalustus on 1980-luvulta.

Vasemmalla aikaisemmin suihkutilana toiminut tila, joka oli toimistokäytön aikaan siivoustilana. Oikealla eteisen ja porrastilan läheisyydessä oleva 1980-luvulla rakennettu wc. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

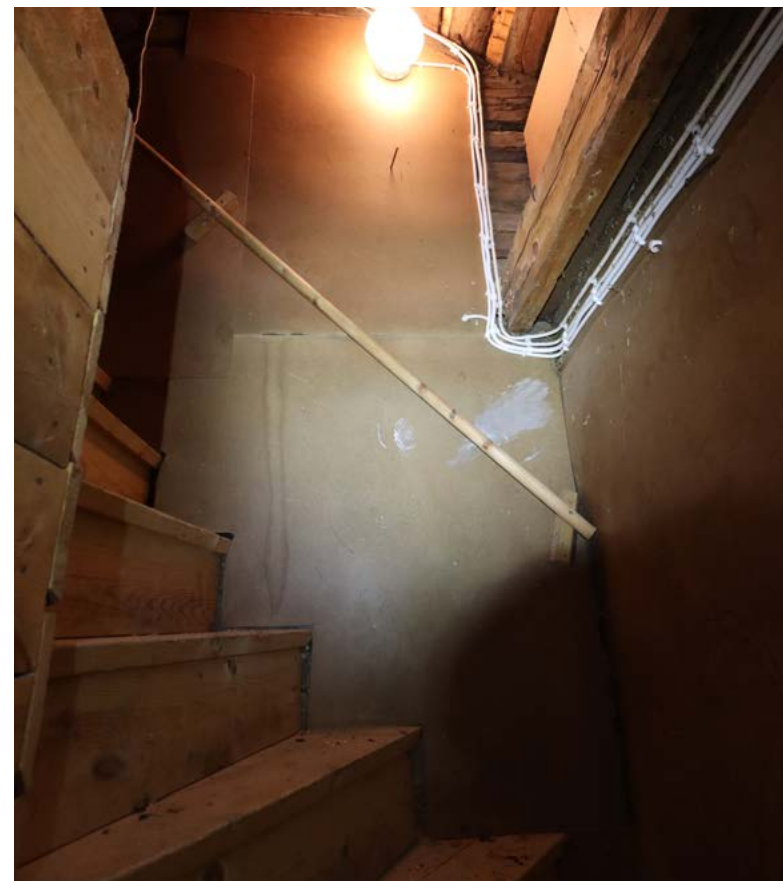
Rakennuksen sisätilat muodostuvat pääasiassa toimistohuoneista, jotka yhdistyvät toisiinsa uusien väliseinäaukotusten kautta. Sisätiloissa ei ole jäljellä sen alkuperäisiä piirteitä ja tilajärjestystä on muutettu useaan otteeseen. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Toimistohuoneet

Toimistohuoneissa vallitseva kerrostuma on toimistokäyttöön siirtymisen aikainen. Huoneissa ei ole kalustusta, seinille on lisätty pinta-asenteisia pistorasioita ja ikkunoiden alla on vesikiertoiset patterit. Pohjoispäädyn toimistotilassa on 1970-luvun muutostöissä lisätty kiintokomero, jonka seinien ulkopinnat on muutettu huoneen muiden seinäpintojen kaltaiseksi, mutta komeron ja yläkaapin vaneripinta-aset ovat rakennusajalle alkuperäiset. Huoneiden kattoihin lisätyt ilmanvaihtojärjestelmien päätelaitteet ovat todennäköisesti toimistokäytön aikaiset.

Rakennuksen länsisivulla olevaan toimistohuoneeseen lisättiin uusi ikkuna 1980-luvulla, ikkuna on kuvassa oikealla. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Ullakolle johtavat kovalevyaskelmaiset portaat sekä puinen käsijohde. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Eteis- ja porrastila

Eteistilan sisustus on toimistohuoneiden kaltainen. Pienestä tuuliakaapista ullakolle johtavat portaat ovat alkuperäiset. Porrastilan seinäpintojen puukuitulevyt ja käsijohde ovat myöhemmin lisätyt, samoin pintavetoina tehdyt sähköasennukset. Ullakolle johtavien kovalevyypintaisten portaiden alkuperäisyydestä ei ole varmuutta, mutta ne esiintyvät jo 1950-luvun muutospirustuksissa.

Ullakolle on sijoitettu kookkaita ilmanvaihtokanavia. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kellarin sisätilat ovat oletettavasti 1950-luvun asussa, mutta lämmityslaitteisiin on kohdistunut myöhempiä muutoksia. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kellariin johtavat 1950-luvulla rakennetut betoniportaat. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Ullakko

Ullakko on säilyttänyt rakennuksen tiloista alkuperäisimmän ilmeen. Tilassa on nähtävissä rakennuksen alkuperäiset hirsirunko sekä uuden vesikatteen alle jätetty vanha pärekate. Työpaikkaruokalaksi muutoksen yhteydessä ullakolle on lisätty kookkaat ilmanvaihtolaitteistot.

Kellari

Rakennuksen kellari on 1950-luvun kerrostumaa. Sen sisätilat ovat säilyneet lähes muuttumattomina, merkittävimmät muutokset ovat kohdistuneet lämmityslaitteisiin.

1: viilupintainen 1970-luvun väliovi. 2: 1980-luvun lasiaukollinen koivuvaneriovi. 3: toimistokäytön aikainen lasiaukollinen väliovi. 4: 1970-luvun muutoksissa asennetut väliovet sekä nurkassa oleva komero. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

VÄLIOVET

Rakennuksen sisätilojen väliovet luovat sisätilojen muutosvaiheista kertovan kerroksellisen kokonaisuuden. Sisätiloissa ei ole säilynyt rakennuksen alkuperäisiä väliovia, vaan tilojen väliovet ovat toimistokäytön aikaisia, 1980-luvun muutosten aikaisia tai peräisin 1970-luvulta. Kellarin väliovet ovat tilan rakennusajalle alkuperäiset.

4 VILJASIILO

Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

3.11 Viljasiilo

KASVINILJELYSKOEASEMAN VILJASIILO

Viljasiilo rakennettiin Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasemalle vuonna 1929. Rakennus oli ensimmäisiä koeasemakäyttöön rakennettuja rakennuksia, ja jo valmistuttuaan se toimi Ruukintieltä saavuttaessa maamerkinä. Siilo edusti tyyliltään 1920-luvun klassismia.

ULKOMUOTO

Viljasiilon korkea ja monumenttimainen hahmo toimii koeasemalle saavuttaessa eräänlaisena porttirakennuksena. Pohjaltaan neliön muotoisen rakennuksen tasaisiksi rapattuja vaaleansinisiä julkisivuja rytmittävät valkoiset pilasterit. Julkisivujen yläreunassa kulkee hammaslistaan päätyvä porrastettu räystäskorniisi. Pyramidikaton käsin saumatussa peltikatteessa oli jokaisella lappeella kattolyhty, jossa oli puolipyöreä ruutuikkuna.

Rakennus seisoo betonirakenteisen ja maavaraisen perustuksen päällä. Sisäänkäyntien edustalle, jotka sijaitsevat rakennuksen kaakkois- ja luoteissivuilla, oli kasattu maaluisikat helpottamaan tavarankuljetusta sisälle rakennukseen.

SISÄTILAT

Viljasiilon sisätilat sijoittuvat kolmelle kerrostasolle, joista ensimmäisessä oli kaksi vastakkaisista sisäänkäyntiä, ja tilan sisäkatossa olivat viljasiilojen suppiloiden alaosien lautarakenteiset tyhjennysaukot. Suppiloiden kautta saatiin laskettua siiloissa säilössä ollutta viljaa jatkotutkimuksia varten.

Vuoden 1930 valokuva vuosi aikaisemmin valmistuneesta viljasiilosta. Rakennus rakennettiin ilmariihen viereen, ja sen toisella puolella oli hirsirakenteinen aitta. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Viljan jauhantaan käytetty mylly oli sijoitettu ensimmäiseen kerrokseen. Jauhettua viljaa kuljetettiin säkeissä siilon ylimmälle tasolle nostimella välipohjarakenteissa olevien aukkojen kautta. Viljasäkit tyhjennettiin ylimmällä tasolla olevista ritaläpintaisista täyttöaukoista siiloihin.⁷ Siilon toisella tasolla sijaitsivat viljasiilot. Rakennuksen ylimmälle tasolle noustiin ensimmäisestä kerroksesta lähtevien puurakenteisten kierreportaiden kautta.

Rakennuksen sisäpintojen materiaaleina toimivat rakennuksen runkomateriaalit. Seinien pintamateriaali oli rakennuksen seinärakenteissa käytetty betonitiili. Lattiarakenteet muodostuivat puisista pilari- ja palkkirakenteista.

7 Huuonon 14.11.2025

1930-luvulla otetussa yleiskuvassa kivirakenteinen viljasiilo korostuu muuten punaiseksi maalattujen rakennusten joukosta. Rakennuksen edessä erottuu sittemmin purettu aitta. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Vuoden 1930 valokuvassa oikealla olevan viljasiilon julkisivujen aukotukset sijoittuivat toisen sisäänkäynnin yläpuolelle. Lisäksi vesikaton jokaisella lappeella oli puolipyöreät, moniruutuiset kattoikkunat. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Viljasiilossa oli ikkunat vesikaton jokaisella lappeella sekä rakennuksen luoteissivulla sisäänkäynnin yläpuolella. Kattolyhtyjen puolipyöreät ikkunat olivat puurakenteiset. Ikkunapinnat oli jaoteltu suorakulmaisiin ruutuihin valkoisiksi maalatuilla vaaka- ja pystypuitteilla. Sisäänkäynnin yläpuolella oli kaksi korkeaa ja kapeaa puuikkunaa, joiden kehykset ja puitteet oli maalattu kattoikkunoiden tapaan valkoisiksi. Ikkunapinnat oli jaoteltu päällekkäisiin ruutuihin vaakajaoilla. Ikkunoiden pieliin, niiden kiinnityskohtiin oli muurattu "puutiilet", joihin karmirakenne oli kiinnitetty.

Viljasiilon vaalea julkisivu erottui hyvin kaukomaisemassa vielä, kun koeaseman ja Siikajoen välinen puusto ei ollut kasvanut. Kuva on arviolta 1930-luvulta. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

Rakennuksen kaksi pariulko-ovea olivat teräsrakenteiset ja peltipintaiset. Ovet olivat sävyltään vaaleat, mahdollisesti seinäpinnan kanssa saman sävyiset. Ovien pitkät saranat, kehykset sekä ovea kiinni pitänyt rautasalpa olivat valokuvien perusteella ovilehtiä tummemmat. Kahvana toimi siro, vinoon asennettu lankavedin. Viljasiilon ovien tuli kestää kovaa kulutusta ja esimerkiksi viljakärriksen osumia, kun viljaa kuljetettiin sisälle siiloon.

1970-luvun valokuvassa voidaan nähdä vesikaton ikkunoiden muutos kaksiosaisiksi ja keskijakoisiksi. Rakennuksen julkisivuun on myös kiinnitetty sähköjohto. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Viljasiilon ensimmäisessä kerroksen puisia välipohjarakenteita tuettiin punaruskeaksi maalatuilla teräspilarilla. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

VILJASIILON MERKITTÄVIMMÄT MUUTOKSET:

1963 IKKUNOIDEN MUUTOS

Ullakolla olevat kaari-ikkunat vaihdettiin ruutuikkunoista kaksiosaisiin ikkunoihin. Muutoksessa kahden ikkunan alaosaan asennettiin saranat sekä aukipitolaitteet.

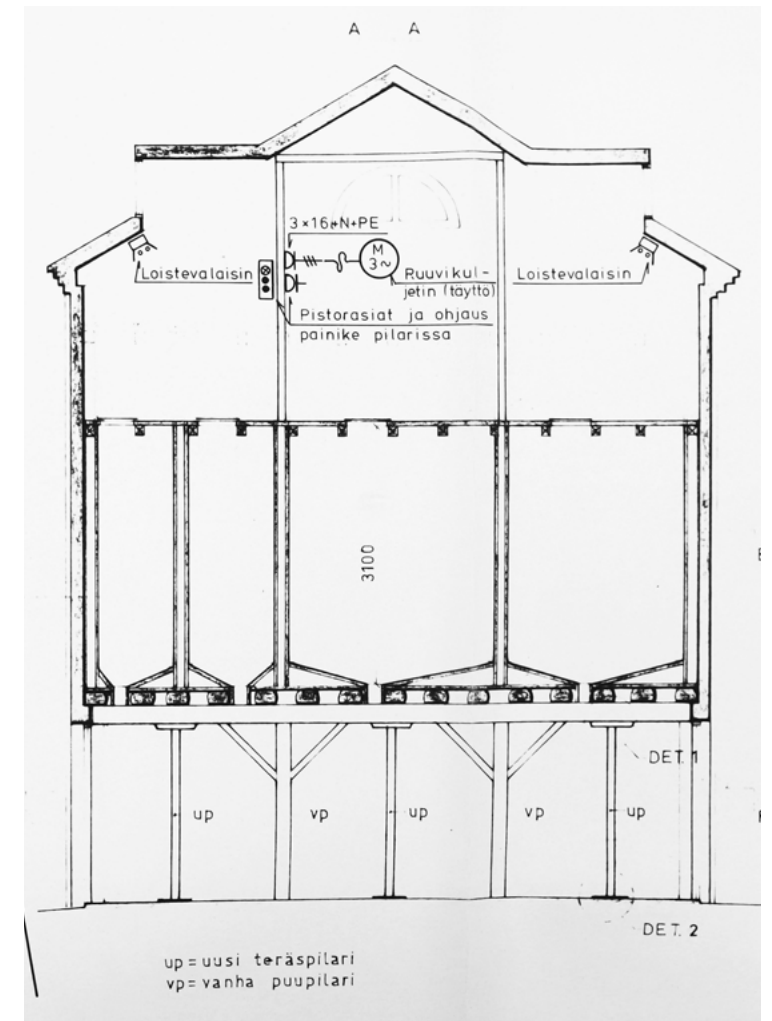
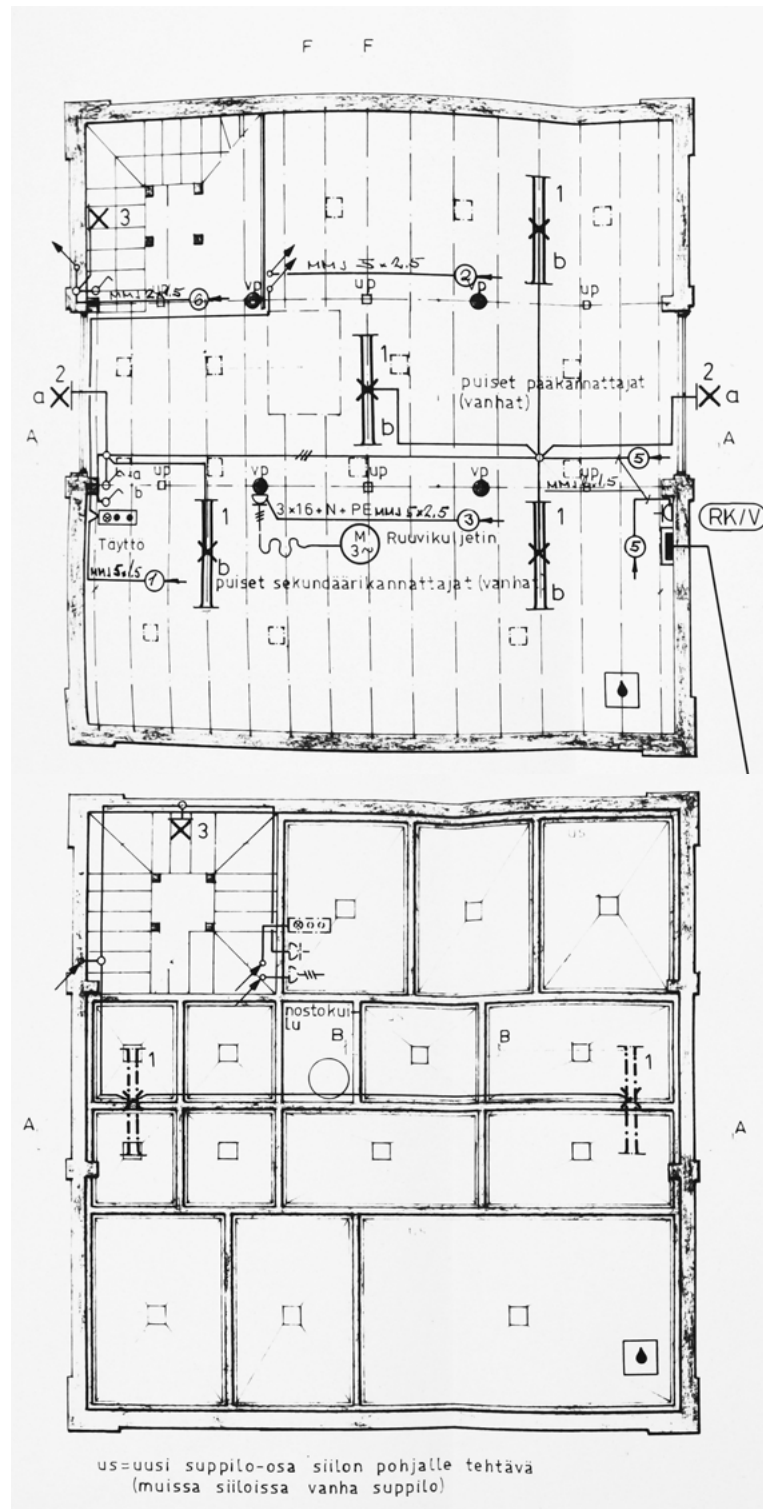
Vasemmalla: 1950-luvulla otettu viistoilmakuva viljasiilosta. Rakennuksen koillisivulla oli matala, puurakenteinen varasto, joka on purettu pois viimeistään 1970-luvulla. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

1979 VILJASIILON MUUTOS IRTOLAINNOITEVARASTOKSI

Koeasemalle rakennetun uuden talousrakennuksen ja kuivaamon vuoksi viljasiiilolle ei ollut enää käyttöä viljavarastona ja laadittiin suunnitelmat rakennuksen muuttamisesta irtolainnoitevarastoksi. Muutostyöt koskivat lähinnä rakennuksen rakenteellista parantamista. Rakennusta ei kuitenkaan koskaan käytetty tähän tarkoitukseen, vaan rakennuksen käyttötarkoituksen muutokseen saattoivat vaikuttaa rahoituksen hankintaan liittyvät seikat.⁸

Rakennukseen kuitenkin toteutettiin ainakin osa suunnitelluista muutoksista. Ensimmäisessä kerroksessa olevia puisia kannatinpalkkeja tuettiin teräspilareilla, jotka sijoitettiin vanhojen puupilareiden väleihin. Kolmea siilotasolla olevaa viljasiiiloa mahdollisesti parannettiin. Suppiloiden seinärakenteita uusittiin ja suppiloiden sisäpinnat päällystettiin muovikelmulla ja öljykarkaistuilla puukuitulevyillä. Rakennukseen asennettiin loisteputki- ja seinävalaisimet ensimmäiseen kerrokseen ja ullakolle. Lisäksi asennettiin pistorasioita sekä nostoluukun ruuvikuljettimen ohjauspainikkeet ja sähkökeskukset.

⁸ Huuemonen 14.11.2025

Vuonna 1979 laadituissa sähkösuunnitelmissa nähdään ensimmäisen kerroksen välipohjarakenteen vahvistamisen sekä siilojen kunnostustöiden suunnitelmia. Lisäksi suunnitelmissa on esitetty rakennuksen valaistuksen ja sähkölaitteistojen täydentämisä. Näistä ainakin rakenteiden vahvistaminen toteutettiin. Siilotason pohjakuvassa nähdään rakennuksen erikoispiirre, siilojen normaalia pienempi koko, sillä tutkimuksissa oli paljon pieniä viljaeriä. Piirrokset: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

3.12 Viljasiilon nykytila ja säilyneisyys

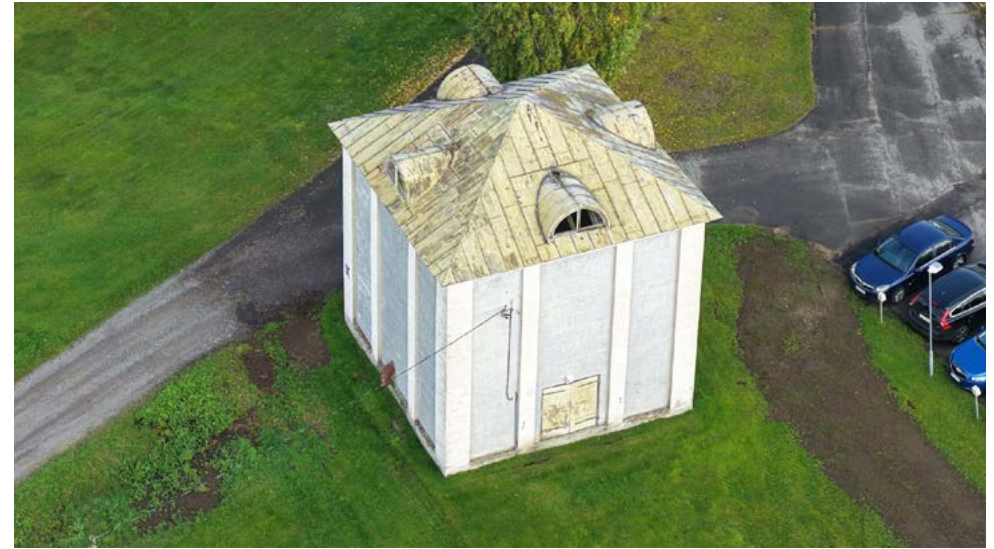

Viljasiilon luoteissivu on säilynyt lähes alkuperäisenä. Rakennuksen merkittävimmät julkisivumuutokset ovat kohdistuneet vesikaton ikkunoiden muutokseen. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Viljasiilon säilyneisyyttä on tutkittu 1920- ja 1930-luvun valokuvien, vuoden 1979 sähköpiirustusten sekä nykytilainventoinnin avulla. Lisäksi säilyneisyyden arvioinnissa on hyödynnetty rakennusaikaisia kirjoituksia. Rakennuksesta ei ole säilynyt alkuperäisiä piirustuksia.

MUOTO JA JULKISIVUJEN SÄILYNEISYYS

Viljasiilo on säilyttänyt alkuperäisen, korkean ja monumentaalimaisen muotonsa. Rakennuksen julkisivut ovat säilyneet alkuperäisiä, lukuun ottamatta ullakon puolipyöreitä kattoikkunoita. Sisäänkäyntien yläpuolella olevat julkisivuvalaisimet ovat myöhemmin lisätyt, sekä mahdollisesti eteläisen julkisivun alaosassa oleva kaareva teräsputki.

Viistoilmakuva viljasiilon kaakkois- ja lounaissivuilta. Rakennuksessa on säilynyt alkuperäinen vesikattomateriaali. Kuva: Maria Honkakoski 9/25, Siikajoen luonnonvarakeskus.

Oikealla: rakennuksen koillissivulta on poistettu sen kylkeen rakennettu puurakenteinen varasto. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Rakennuksen teräsrakenteiset ulko-ovet ovat alkuperäiset ja oven yläpuolinen julkisivuvalaistus on myöhemmin lisätty. Ovien ja julkisivussa olevien ikkunoiden karmirakenteet on kiinnitetty seinärakenteeseen muurattuihin puukappaleisiin. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Rakennuksen ikkunoiden lukumäärä ja muoto on alkuperäisen mukainen. Länsisivulla olevat korkeat ruutuikkunat ovat alkuperäiset ja ullakon keskijakoiset puoli-pyöreät kaari-ikkunat ovat 1960-luvun kerrostumaa.

Ensimmäisen kerroksen kaksi teräsrakenteista pariulko-ovea ovat alkuperäiset. Ovien lukitusjärjestelmä ja värit ovat myös säilyneet alkuperäisinä.

RAKENTEET

Viljasiilon rakenteet ovat pääosin alkuperäiset. Ulkoseinien tiilirakenteet ovat säilyneet alkuperäisinä, samoin rakennuksen välipohjia kannattelevat puupalkistot ja pilarit. Ensimmäisen kerroksen puupalkistoja kannattamaan lisätyt teräspilarit ovat 1970-luvun kerrostumaa. Rakennuksen vesikattorakenteet ovat alkuperäiset ja ullakolla olevia kattorakenteen pystytukia on vahvistettu alaosista.

Julkisivussa olevat korkeat ruutuikkunat ovat alkuperäiset. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Ensimmäisen kerroksen sisätilat ovat varastokäytössä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Ensimmäisen kerroksen sisätilat ovat oletettavasti lähes alkuperäisessä asussaan. Teräksiset tukirakenteet ovat 1970-luvun kerrostumaa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Välipohjan alapinnassa olevia viljasuppiloiden suuaukkoja. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

SISÄTILAT

Rakennuksen sisätilat ovat säilyneet pitkälti alkuperäisen mukaisina. Kolmeen kerrokseen jaetun rakennuksen tilajako vastaa todennäköisesti pitkälti alkuperäistä tilajakoa. Tehdyt muutokset liittyvät ensimmäisen kerroksen rakenteiden tukemiseen ja siilotason siilojen uusimiseen. Rakennuksen sisänurkassa on ullakolle nousevat puiset kierreportaat, jotka ovat joko alkuperäiset tai alkuperäisen mukaiset.

Ensimmäinen kerros

Viljasiiilon ensimmäinen kerros on oletettavasti aina ollut yksi yhtenäinen tila, jonne on ollut kulku rakennuksen vastakkaisilta sivuilta. Tilan pintamateriaalit ovat alkuperäiset, seinäpinnat ovat vuorolimityksellä muuratut tiiliseinät ja lattia betonivalettu. Välipohjan kattopinnassa on lautarakenteiset siilojen suppilot. Välipohjarakenteiden teräspilarituennat ovat tilan uutta kerrostumaa, samoin seinällä oleva sähkökeskus ja pinta-asennetut sähkövalaisimet.

Ensimmäisestä kerroksesta ylimmälle tasolle johtavat puurakenteiset kierreportaat. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Siilotaso

Siilotasolla olevia siiloja ei päässyt tarkastelemaan muualta, kuin ullakolla olevien täyttöluukkujen kautta. Vuoden 1979 piirustusten perusteella osa siilotason siiloista on uusittu, joten kerroksen rakenteet eivät kaikki ole alkuperäisiä.

Ylin kerrostaso

Ylimmän kerrostason sisätilat ovat säilyneet oletettavasti alkuperäisen kaltaisena. Tila on yhtenäinen ja sen pintamateriaalit ovat alkuperäiset tai sen kaltaiset. Kerroksen lattiapinnassa olevat siilojen täyttöluukut sekä nostolaitteen aukot ovat osa alkuperäistä rakennetta, mutta nostolaitteen puurakenteita on oletettavasti uusittu myöhemmin. Tilaan lisätyt pinta-asenteiset valaisimet ja nostolaitteen ohjaustaulu ovat myöhemmin, arviolta 1970-luvulla lisätyt.

133 Ylimmällä tasolla oleva viljasäkkien nostoon käytetyn nostolaitteen tukirakenteet. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Rakennuksen ylin kerrostaso on oletettavasti lähes alkuperäisessä asussaan, merkittävin muutos on vesikaton ikkunoiden vaihtaminen. Tilan lattialla on puukansilla peitettyjä viljasii-
lojen suuaukkoja, joista nostolaitteella nostetut säkit tyhjennettiin silloihin. Säkkien nostolaitteen tukirakenne on kuvassa oikealla. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Siilon ritiläpintainen täyttöaukko. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Ylimmän kerrostason lattialla olevia silojen täyttöaukkoja. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kuva: Riitta Kosonen 9/25,
Arkkitehtitoimisto Jorma
Teppo Oy.

3.13 Navetta

YLI-GREUKSEN NAVETTA

Yli-Greuksen navetta rakennettiin vuonna 1906 osaksi Yli-Greuksen pihapiiriä. Rakennus sijoittui pihapiirin pohjoislaidalle pihan läpi kulkevan tien varrelle. Navetta rakennettiin hirsirunkoiseksi ja oli ainakin 1930-luvulla punamullattu, kuten pihapiirin muutkin puuverhotut ja hirsirakennukset. Rakennuksessa oli puurakenteiset kattorakenteet ja perustus luonnonkivi-perusta. Navetta rakennettiin oletettavasti parsinavetaksi.

Navetasta ei ole säilynyt alkuperäistä dokumentaatiota, tai niiden sijainti ei ole tiedossa. Rakennuksen suunnittelussa on mahdollisesti hyödynnetty Alfred Sjöströmin vuodelta 1891 peräisin olevaa Maatalous-Rakennuksia -teosta, joka sisältää ohjeita eri maatalousrakennusten toteuttamiseen. Teos tarkoitettiin ensisijaisesti pienempien maatilojen käyttöön, joiden rakennuksissa pyrittiin säästäväisyyteen. Sjöströmin teosta hyödynnettiin pitkään muun muassa maatalousoppilaitosten oppikirjana.⁹

ULKOMUOTO

Pitkä suorakulmainen rakennus oli yksikerroksinen, ja sen eteläsivun katolla oli kaksi poikkipäätyä, joista kuljettiin navetan ylisille. Rakennus oli korkea, ja ylisillä mahtui ajamaan kärryillä ja myöhemmin traktorilla.

Yleiskuva Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasemasta vuodelta 1930. Yli-Greuksen navetan pitkä hahmo erottuu kuvassa keskellä Yli-Greuksen päärakennuksen ja viljasilon takana. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Hirsirunkoiset ulkoseinät olivat aluksi vuoraamattomat, mutta rakennuksen siirryttyä kasvinviljelyskoeaseman käyttöön ne vuorattiin ulkopuolelta punaiseksi maalatulla peiterimoitetulla pystyverhouksella¹⁰. Vuoraamattomia julkisivuja rytmittivät hirsiseiniä tukeneet puupilarit sekä hirsien päiden ja nurkkien listoitukset. Pystyverhoilun lisäämisen jälkeen rakennuksen nurkkiin lisättiin valkoisiksi maalatut nurkkalistat. Navetan katto oli oletettavasti muiden pihapiirin rakennusten tapaan pärekatto. Katolta kohosi lautarakenteisia ilmanvaihtohormeja. Navetan ylisille johti puurakenteinen ramppi, joka yhdistyi alaosaan maaramppiin.

⁹ Sjöström 1891; Luttinen 2023, s. 91

¹⁰ Liitto 2.10.1926

SISÄTILAT

Navetan sisätiloista ei ole dokumentaatiota ennen koeasemakäyttöön siirtymistä. Rakennuksen siirryttyä Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeaseman käyttöön, nähtiin sisätilojen sisustuksen uudistaminen välttämättömäksi. Tätä varten, sekä muita koeaseman rakennusten korjausta varten haettiin 150 000 markan suuruisia rahoitusta.¹¹ Navetan sisustusta uudistettiin mahdollisesti 1920- ja 1930-lukujen vaihteessa. Lapin maatalousseuran vierailulla koeasemalla lokakuussa 1930 navetan ja tallin äskettäin viimeistelty ajanmukaiseksi jahauskaksi kuvailtu sisustus herättivät vierailijoiden kiinnostuksen¹². Rakennuksen sisätilojen toimintojen sijoittumisesta sen rakennusaikana ei ole tarkkaa tietoa, mutta todennäköisesti rakennuksen keskiosassa sijaitsi navetta ja itäpäädyssä talli.

1930-luvulla navetasta otetussa valokuvassa näkyvät vaaleiksi kalkitut sisäpinnat. Kalkkia käytettiin paitsi puupintojen suojaamiseen, myös navettojen desinfiointiin. Seinäpinnat oli verhoiltu pystysuuntaisella lautaverhouksella ja ulkoseinien pinnalla oli tasaisin välein välipohjapalkistoa kannattelevia pilareita ja veistettyjä tukirakenteita. Navetan keskellä kulki oletettavasti neljä pilarilinjaa, joiden puiset pilarit kannattelivat välipohjapalkkeja. Välipohjan alapinta oli verhoiltu laudoilla, ja kattopinnassa oli luokkuja, joita käytettiin rehun ja kuivikkeiden tiputtamiseen ylisiltä alas navettaan. Luokkuja käytettiin myös kuivaheinän, olkien ja väkirehun ynnä muiden tiputtamiseen. Sisätilojen puupinnat oli maalattu valkoisella kalkkimaalilla puisten pintamateriaalien suojaamiseksi.

Navetassa oli neljä betonivalettua parsiriviä, jotka oli sijoitettu pareittain ja vastakkain niin, että navetan keskelle ja reunoille jäi kulkuväylät. Keskellä käytäviä oli betonilattiaan upotetut virtsakourut.

11 Maaseudun tulevaisuus 25.8.1928

12 Lapin Kansa 4.10.1930

Vanha navetta sisäpuolelta noin 1930-luvulta. Välipohjarakennetta kannattelevat puiset pilarit ja ulkoseinien pintaan kiinnitetty kannakkeet. Lypsykarja loikoilee betonirakenteisissa parsissa, ja jokaiselle lehmälle on osoitettu paikka katosta roikkuvien nimitaulujen avulla. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

Parsien yläpuolelle kiinnitetyissä kylteissä oli lehmien hoidon ja tutkimuksen kannalta tärkeät tiedot, kuten nimet ja ruokintatiedot. Parsiin ei ollut kuitenkaan eroteltu yksittäisiä paikkoja, vaan eläimet olivat vieretysten rivissä oljilla pehmustetulla lattialla.

Navetta ja Yli-Greuksen päärakennus kuvattuna Yli-Greuksen ja Ala-Greuksen pihapiirien väliin jäävältä viljelyalueelta arviolta 1920-luvulla. Kuvassa navetan hirsiseinärakenteet ovat vuoraa-mattomat, ensimmäisen kerroksen ikkunat kaksiosaiset ruutuikkunat ja ylisille johtavan oven ylä-ikkunan vuorilaudat maalaamattomat. Rakennuksessa on kuvanottohetkellä pärekatto, joka on todennäköisesti alkuperäinen. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

IKKUNAT JA OVET

Navetan ikkunat olivat talonpoikaissklassismille tyypillisiä puuikkunoita, joiden muoto vaihteli neljäruutuisista pari-ikkunoista korkeisiin, kuusiruutuisiin ikkunoihin ja T-ikkunoihin. Pienemmät neliruutuiset ikkunat sijoituivat julkisivun keskiosiin ja korkeammat ikkunat sen reunoille. Rakennuksen pääty- ja pohjoisjulkisivujen aukotuksista ei ole dokumentaatiota. Ikkunoiden detaljoinnit mukailivat Ala-Greuksen pihapiirin talousrakennusten nikkarityylisiä vuorauslaudoituksia, joissa lautojen nurkat risteävät kulmissa. Ikkunoiden puupinnat olivat aluksi käsittelemättömät, mutta maalattiin valkoisiksi navetan siirryttyä koeaseman käyttöön.

Navetan eteläjulkisivulla oli sekä yksilehtisiä, että pariovia, jotka olivat puurakenteisia ja lautapintaisia. Ovet pinnat olivat valokuvien perusteella joko tummaksi maalatut tai käsittelemättömät ja niitä reunustivat vastaavat vuorilaudoitukset kuin ikkunoissa. Ylisille johtavien ovien yläpuolella oli kolmiomaiset ikkunat, joiden kolme ikkunaruuutua oli jaettu Y-puitteella.

Ilmariihen takaa näkyy navetan itäpääty kuvattuna vuonna 1928. Ylisten päädyssä oleva vino ruutuikkuna on yksi rakennuksen säilyneistä, ja oletettavasti alkuperäisistä ikkunoista. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

Ala-Greuksen päärakennus ja Yli-Greuksen navetta kuvattuna 1930-luvulla. Kuvassa oikealla olevan navetan katemateriaali on vaihdettu oletettavasti kolmiorimahuopakatteeseen. Ylisille johtavan oven yläpuolinen ja oletettavasti alkuperäisen ikkuna on säilynyt julkisivussa. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

NAVETAN MERKITTÄVIMMÄT MUUTOKSET:

1925 KOEVIJELYSASEMAN KÄYTTÖÖN SIIRTYMINEN

Yli-Greuksen navetan siirtyessä Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoease-
man käyttöön navetan käyttötarkoitus muutettiin tutkimusnavetaksi. Muu-
toksia tehtiin ainakin sisätiloihin, mutta näistä ei ole säilynyt tarkempaa
dokumentaatiota.

*Vasemmalla:
AIV-rehun polke-
mista puuraken-
teisessa säiliössä.
Kuva vuodelta
1937. Kuva: Siika-
joen luonnonva-
rakeskus.*

AIV-REHUNSÄILÖNTÄMENETELMÄN KEHITTÄMINEN

AIV-rehunsäilöntämenetelmä kehitettiin 1920-luvun lopulla. Mene-
telmän kehittäjän A. I. Virtasen tavoitteena oli edistää maidontuo-
tannon tasaisuutta vuoden ympäri, jonka takia lehmille oli saatava
kuivaheinän rinnalle muutakin rehua talvikuukausien aikana. Alkupe-
räinen AIV-liuos patentoitiin vuonna 1929.¹

A. I. Virtanen sai rehun säilöntämenetelmien kehittämisestä kemian
Nobelin palkinnon vuonna 1945. Rehun säilöntämenetelmä alkaa
tämän jälkeen yleistyä Suomessa ja 1950-luvulla säilöntäaineen suo-
malainen tuotanto aloitetaan.²

1 AIV-menetelmä - suomalaisen rehunsäilönnän historia. aiv.fi

2 AIV-menetelmä - suomalaisen rehunsäilönnän historia. aiv.fi

*Rakenteilla oleva AIV-rehusiilo vuonna 1947. Rehusiilo rakennettiin betonitiilistä, ja samaa materiaalia käy-
tettiin myös muutaman vuoden päästä navetan ensimmäisen kerroksen ulkoseinämateriaalina. Etualalla
olevia kaarevia elementtirakenteita käytettiin todennäköisesti rehusiilon sisäpinnassa. Navetan katemate-
riaali on kuvassa vaihdettu asbestisementtikattolevyihin. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.*

1947 REHUSÄILIÖN RAKENNUS

AIV-hapon käyttö nurmirehun säilömisessä yleistyi Suomessa 1950-luvulla. Myös Ruukin
koetilalla pyrittiin tutkimaan uusia maataloudessa käytettyjä menetelmiä. Navetan yhte-
yteen rakennettiin rehusiilo, jotta voitiin tutkia säilörehun käytön vaikutuksia lypsykarjan
ruokinnassa. AIV-säilöntämenetelmä oli yksi merkittävimmistä 1900-luvun karjatalouteen
vaikuttaneista keksinnöistä.

Siilo rakennettiin betonitiilestä, jota käytettiin myöhemmin myös navetan ulkoseinämateri-
aalina. Siiloa käytettiin navetan ollessa lypsykarjatutkimuksen käytössä, mutta siirryttäessä
lihakarjatutkimukseen vuonna 1969 siilo jäi käyttämättömäksi¹³.

13 Huumonen 14.11.2025

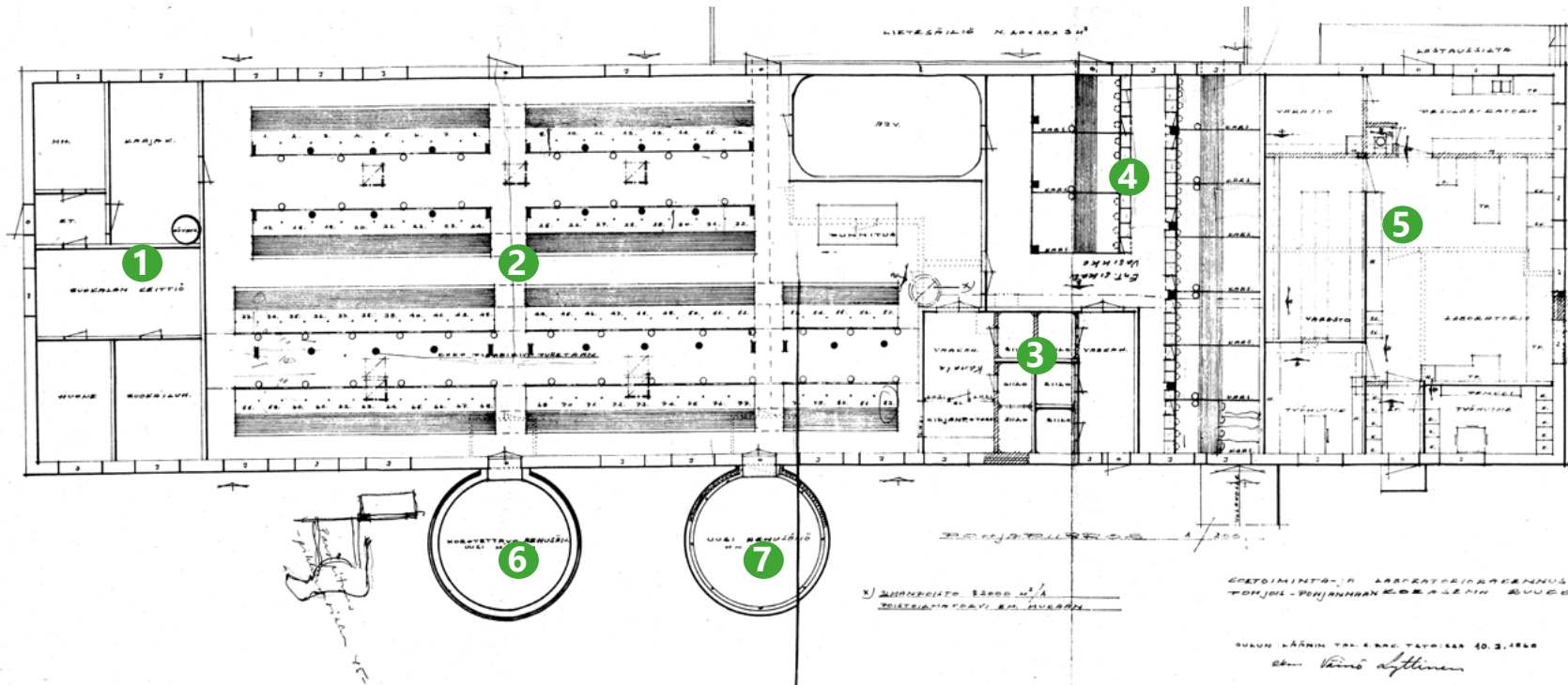
NAVETAN ENSIMMÄISEN KERROKSEN ULKOSEINÄRAKENTEIDEN MUUTOS HIRRESTÄ TIILIRAKENTEISEKSI

Navetan ensimmäisen kerroksen hirsirakenteiset ulkoseinät muutetaan betonitiiliseksi. Muutos voidaan ajoittaa vanhojen valokuvien perusteella vuosien 1947 ja 1952 väliselle ajalle.

Ulkoseinärakenteen uudelleen rakentamisen seurauksena aikaisemmin puurakenteisen navetan yleisilme koki merkittävän muutoksen. Ensimmäisessä kerroksessa olleet ikkunat todennäköisesti uusittiin, ja uudet ikkunat mukailivat ulkonäöltään alkuperäisiä kaksiosaisia ruutuikkunoita. Eteläjulkisivun ikkuna- ja oviaukotus säilyi pääosin alkuperäisen mukaisena. Rakennuksen sisätiloissa olleet puiset väliseinärakenteet uusittiin ulkoseinien tapaan tiilirakenteisiksi.

Navetan eteläjulkisivu kuvattuna vuonna 1954, jolloin ensimmäisen kerroksen muutostyöt oli saatettu valmiiksi. Julkisivun länsireunassa olleet T-ikkunat korvattiin kaksiosaisilla ruutuikkunoilla ja toinen ylisille johtaneista luukuista peittyi tuorerehusiilon kattorakenteen taakse. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

1. Ruokala ja karjakeittiö
2. Parsinavetta
3. Siilot ja vaakahuoneet
4. Karsinanavetta
5. Laboratorio ja kenttämestarin työhuone
6. AIV-rehusiilo
7. Suunniteltu rehusiilo, jota ei kuitenkaan toteutettu

Vuoden 1969 ensimmäisen kerroksen muutospiirustus, piirustus on esitetty pohjoiseteläsuunnassa, jossa eteläjulkisivu on alhaalla. Esitetyt muutokset kohdistuivat oikealla olevan tallin muuttamiseksi laboratoriotiloiksi, navetan parsirakenteisiin sekä uuteen rehusäiliöön, jota ei kuitenkaan rakennettu. Muutospiirustukset olivat Oulun piirirakennustoimiston laatimat. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

1969 MUUTOS JA LAAJENNUSSUUNNITELMAT

Siirryttyään koeaseman johtajaksi Heikki Hakkola alkoi edistää navetan koetoimintaedellytysten parantamista. Hakkolan mukaan Pohjois-Suomen maataloudessa ainoa menestyksekkäästi harjoitettava tuotantomuoto on kotieläintalous, ja maidontuotannossa olevan ylitarjonnan vuoksi Pohjois-Suomen kotieläintaloutta tulisi ohjata entistä enemmän kohti lihatuotantoa. Koeaseman tilat voisivat kunnostetuina tarjota hyvät puitteet naudanlihan tuotantoon liittyvään tutkimukseen sekä ruokintakokeisiin. Koeaseman navetta on nykyisellään vanhanaikainen, eikä sitä olla sisustettu kotieläinkokeita varten, vaan lypsykarjanpitoon.

Koeasemalla ei myöskään ollut koe- ja laboratoriotiloja, vaan kokeet jouduttiin tekemään kolmessa eri paikassa. Navetan tallia ehdotettiin kiireellisesti sisustettavaksi laboratoriotiloiksi. Tallien tarve oli vähentynyt, sillä koeasemalle oltiin hankittu traktoreita 1940-luvun lopulla¹⁴.

Vuoden 1969 muutossuunnitelmat laadittiin tuotantorakennuksen muuttamiseksi lihakarjan kasvatuksen koenavetaksi sekä laboratoriotiloiksi. Suunnitelmissa navetasta esitettiin purettavaksi suuremman navetan puolella olevia väliseiniä, sisäänkäyntien yhteydessä olevia tuulikaappeja sekä vanhan tallin väliseiniä. Lähinnä eteläseinää oleva vanha pilaririvi suunniteltiin purettavaksi, jotta uudet parret saadaan sovitettua navettaan. Vanhoja lattiarakenteita esitettiin purettaviksi vain uusien lietekourujen kohdalta.

Uudet väliseinärakenteet esitettiin toteutettaviksi joko tiilirakenteisina tai puurankaisina. Uudet lattiarakenteet esitettiin betonirakenteisina olevien lattiapintojen päälle. Navetan kaikki ikkunat ja huonokuntoiset ovet suunniteltiin uusittaviksi. Suunnitelmiin kuuluivat myös olevan rehusäiliön korottaminen ja uuden rehusäiliön rakentaminen olevan rinnalle. Muutokset jäivät vielä tuolloin toteuttamatta, ja niiden suunnittelua jatkettiin 1970-luvun alussa.

1971 NAVETTARAKENNUKSEN PERUSKORJAUS

Vuonna 1971 laadittiin uudet muutossuunnitelmat navetan muuttamisesta teuraskarjan kasvatus- ja koetoimintatilaksi. Suunnitelmissa navettaan sijoitettiin parret noin sadalle eläimelle. Tutkimusnavetassa myös lihakarjaa varten rakennettiin parret, jotta nautojen ruokinta voitiin järjestää yksilöllisesti ja varmistua, että kukin eläin syö omat ruokansa.

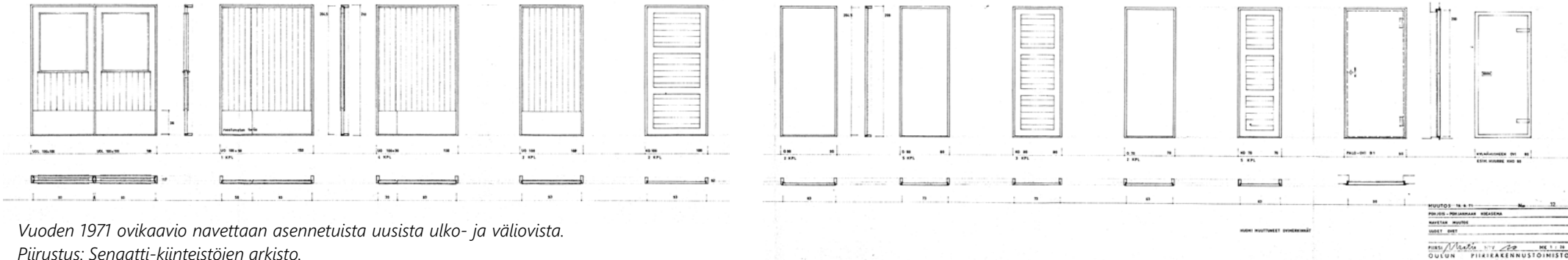
Muutostöissä entiseen karjakeittiöön toteutettiin lämpökeskus, henkilökunnan ruokailutiloja järjestettiin uudelleen, navettaa järjesteltiin uuden tutkimuslinjan mukaiseksi ja rakennuksen pohjoispuolelle rakennettiin moderni lietalantala, mikä helpotti navetointia, kun lannanluonti vähentyi. Ruukkiin toteutetussa järjestelmässä navetan sisällä olevat kourut eivät olleet yhteydessä lietesäiliöön, vaan liete jouduttiin pumpaamaan sisältä ulkona olevaan säiliöön. Vanhan tallin ja traktorihallin tiloihin suunniteltiin uudet laboratoriotilat sekä kenttämestarin toimistohuone. Muutostöiden yhteydessä työnjohtajan asuinrakennukseen ja toimistorakennuksen kattilahuoneisiin toteutettiin uudet lämpökanaalit.

Navetasta poistettiin vanhat parsirakenteet ja karsinat, vanha vesisäiliö ja höyrynkeitin sekä yläkerran asuinhuoneeseen johdettava portaikko. Uudet parret toteutettiin olevien pilarirakenteiden ympärille ja parsien takana olevat lietalantakourut peitettiin metalliritilöillä. Sisätiloissa sijaitsevan AIV-rehutornin viereen toteutettiin rehuvarastot. Navettaan lisättiin uusia ikkunoita ja vanhoja ikkunoita korjattiin ja tiivistettiin.

Koeaseman navetta kuvattuna vuonna 1972 rakennuksen sisätilamuutosten jälkeen. Navetan parret muutettiin teuräsrakenteisiksi ja tiheämmiksi. Sonniien parsissa lietalantakourut ja ritilät tuli olla leveämmät ja eri kohdilla kuin lehmillä, jotta virtsa osui kouruihin. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Uusia ovia lisättiin sekä sisä- että ulkotiloihin. Navetasta ullakolle johtaneet portaat poistettiin. Pohjoisjulkisivulle suunniteltiin uusi tuorerehusäiliö, jota ei kuitenkaan vielä tuolloin toteutettu.

Vuoden 1971 ovikaavio navettaan asennetuista uusista ulko- ja väliovista. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

- Vuoden 1971 muutospirustus navetan ensimmäisestä kerroksesta. Merkittävimmät muutokset kohdistuivat karjakeittiön siirtymiseen kanalan paikalle, entisen karjakeittiön paikalle sijoitettiin lämpökeskus. Navetan parsirakenteita sijoiteltiin uudelleen, ja navettaa laajennettiin sikalaan. Parsirakenteiden uusimisia ei todennäköisesti toteutettu esitetyllä laajuudella, vaan sikalan kohdalla olleet karsinat säilytettiin. Oikealla olevan tallin paikalle sijoitettiin laboratorio- ja kenttämestarin tilat. Rakennuksen eteläjulkisivulle suunniteltu rehusäiliö sijoitettiin rakennuksen pohjoispuolelle. Muutospirustukset olivat Oulun piirirakennustoimiston laatimat. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.*

Architectural drawings of a house, including a front elevation and a side elevation. The front elevation shows a house with a gabled roof, a chimney, and a central entrance. The side elevation shows a house with a gabled roof, a chimney, and a side entrance. The drawings are labeled with dimensions and notes.

Front elevation labels:
 - Dimensions: 48.00, ±0.00, -0.20
 - Notes: "Koristettu as"
 - Material notes: "VÄLÄÄRÖ 516 X 7", "KALVIK 100000", "CIVET X 7", "SIVETTI 15 FT. 100000"
 - Label: "luoteeseen"

Side elevation label:
 - Label: "lounaeseen"

[illegible]

Detaljpiirros navetan parsirakenteesta vuodelta 1971. Piirroksessa on esitetty teräsputkirakenteisen parren kiinnitys betonivaluun ja puolipyöreään lietelantakouruun. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Navetan ensimmäisen kerroksen uudet elementtirakenteiset lietelantakourut sekä paikalla valettu kokoomakouru vuoden 1971 muutospiirustuksessa. Lanta pumpattiin kouruista kärryihin, ja kuljetettiin rakennuksen ulkopuolella olevaan lietesäiliöön tai levitettiin pelloille. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

RUOKALAN JA ULLAKON ASUINHUONEIDEN MUUTOKSET

Navetan päädyssä sijainneen ruokalan puuhella korvattiin sähköhellalla ja uunilla, ja ruokalan yhteyteen rakennettiin wc ja suihku. Tilojen ovia ja ikkunoita kunnostettiin ja maalattiin, ja sisätilojen pintamateriaaleja sekä kiintokalusteita kunnostettiin. Navetan päädyssä olevaa ruokalaa käyttivät lähinnä koeasemalla työskennelleet harjoittelijat¹⁵.

1973 MUUTOSSUUNNITELMAT LIETELANTASÄILIÖ JA TUOREREHUSÄILIÖ

Navetan mullipihaton lietelantasäiliöt olivat käyneet pieniksi, joten päätettiin rakentaa uusi säiliö navetan pohjoispuolelle. Lietelantakourut yhdistettiin pumpauskaivon kautta uuteen lietelantasäiliöön. Navetan pohjoispuolelle rakennettiin myös uusi puurakenteinen ja peltikuorinen tuorerehusäiliö.

Ennen uuden lietesäiliön rakentamista liete pumpattiin suoraan lietekuiluista, ja levitettiin pelloille. Uusi lietesäiliö oli jo esitetty lihakarjanavettaan muuttamisen yhteydessä, mutta rahoituksen vuoksi se jätettiin silloin toteuttamatta. Sittenmin rakennetun uuden lietesäiliön päälle rakennettiin kulkusilta ja katos, joita käytettiin lietteen sekoittamiseen.¹⁶

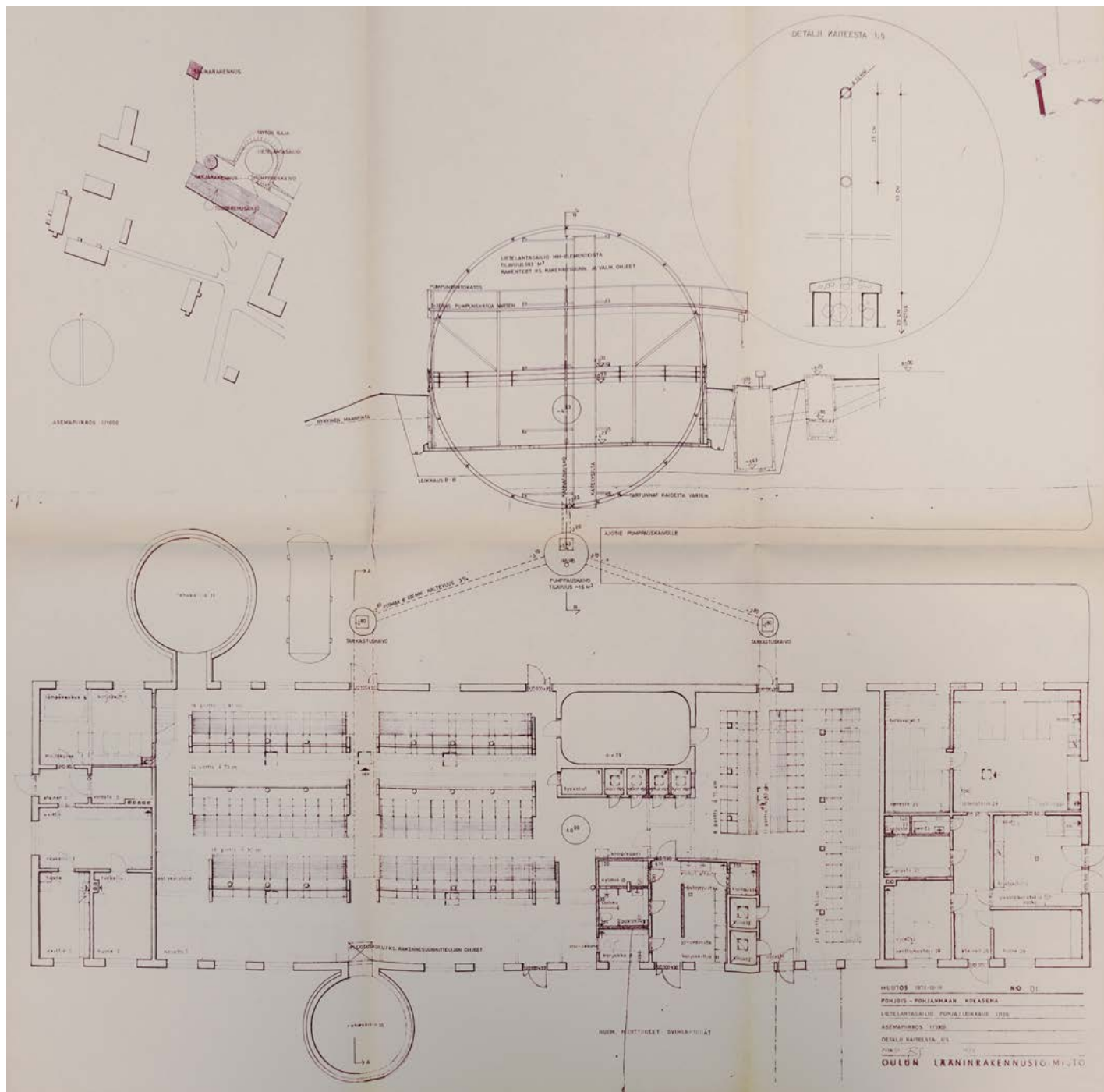
15 Huumonen 14.11.2025

16 Huumonen 14.11.2025

Koeasema 1970-luvulla. Oikealla erottuu lietesäiliön kulkusillan rakenteilla oleva katos. Muita kuvassa näkyviä rakennuksia on vasemmalta oikealle muutamo, viljasiilo, ilmariihi, traktorivaja ja paja, sekä kalustovaja, varasto ja navetta. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Navetan pohjoisjulkisivu ja länsipääty kuvattuna vuonna 1976. Rehusiiloa vasten on säiliön täyttöä varten oleva ketjukuljetin. Vasemmalla erottuu uusi, pyöreä lietelantasäiliö ja sen päällä kulkeva katettu lietteen sekoittamista ja pumppaamista varten oleva kulkusilta. Katoksen alla oli kisko, jota pitkin sekoitin kulki. Rakennuksen päädyn ja ullakkohuoneen ikkunat on vaihdettu jälleenrakennuskaudelle tyypillisiin kolmiosaisiin puuikkunoihin ja ulko-ovi on 1970-luvun alun muutosten aikainen. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Navetan pohjoispuolelle sijoitetun uuden rehusäiliön käyttö-
ottotilaisuus. Kuva on otettu arviolta 1970-luvun alussa. Kuva:
Siikajoen luonnonvarakeskus.

Vuoden 1973 muutospirustukset uudesta liete-
lantasäiliöstä ja siihen liittyvistä pumppauskai-
voista. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

1976 ARKKITEHTITOIMISTO MARJA JA PEKKA LAATIO KY:N

SUUNNITTELEMAT TORNISIILOT

Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Laatio Ky suunnitteli vanhan tyhjilleen jääneen tuorerehusäiliön paikalle kolme tornisiiloa, jotka yhdistyvät navettarakennukseen yhdistylan kautta. Uudet kevytbetoniharkkoseinäiset siilot on sijoitettu kolmiomaiseksi ryhmäksi, jonka keskelle jäävässä tilassa on kulku teräsriläta-santeita pitkin siilujen seinissä oleville tyhjennysluukuille.

Tornisiilujen kanssa samoihin aikoihin rakennettiin laakasiilot nykyisen tutkimusnavetan läheisyyteen. Tarkoituksena oli vertailla eri siiloissa säilöttävää rehua, mutta happopohjaisen säilöntätavan vuoksi eroja ei syntynyt. Valmistuttuaan tornisiilot todettiin epäkäytännöllisiksi, sillä niiden täyttäminen ketju-kuljettimilla oli haastavaa ja niihin varastoitu märkärehu meinasi jäätymä talvisin. Siilot olivat lopulta käytössä noin 10-15 vuotta, mutta koska ne olivat epäkäytännöllisiä ja niissä säilötty rehu ei ollut ravintoarvoiltaan parempaa kuin laakasiiloissa säilötty, niiden käytöstä luovuttiin.¹⁷

17 Huuemonen 14.11.2025

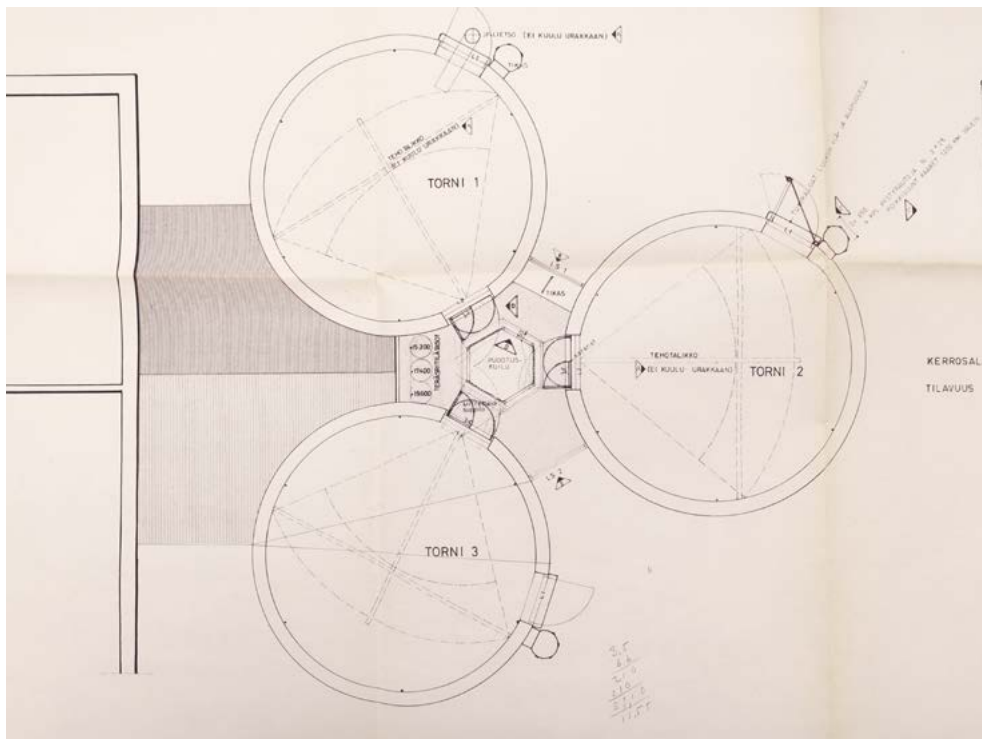
Navetan taakse rakennettu lietelantasäiliö ja oikealla erottuvat tornisiilot. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

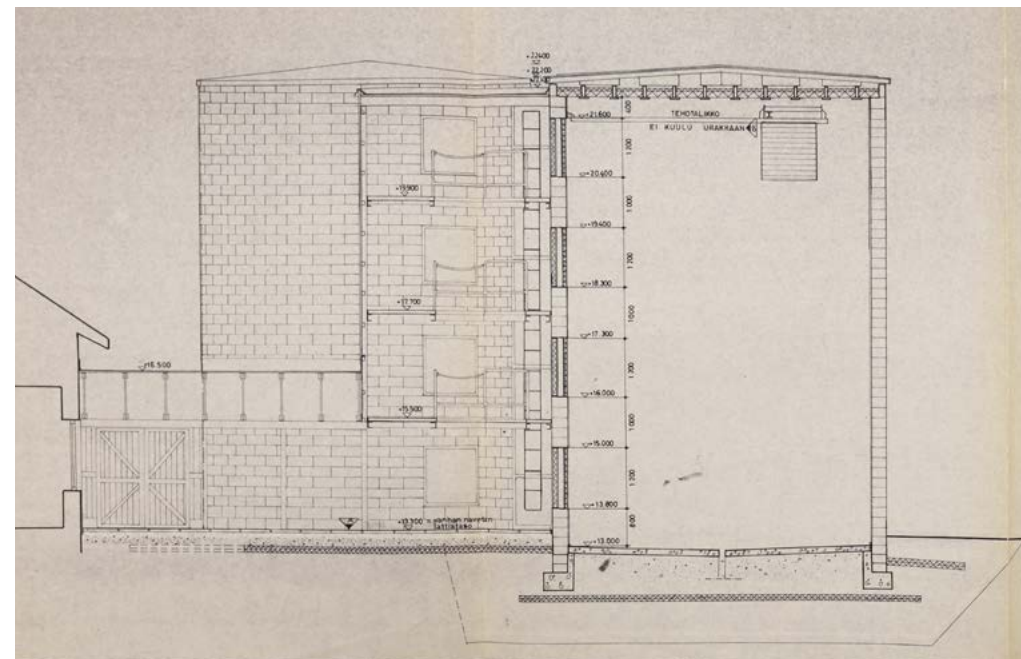
Juuri valmistuneet tornisiilot 1970-luvun lopulla. Kolmesta siilosta muodostuva rakenne liittyy toisiinsa teräsrakenteisten tasojen ja korkeiden lasiseinien avulla. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

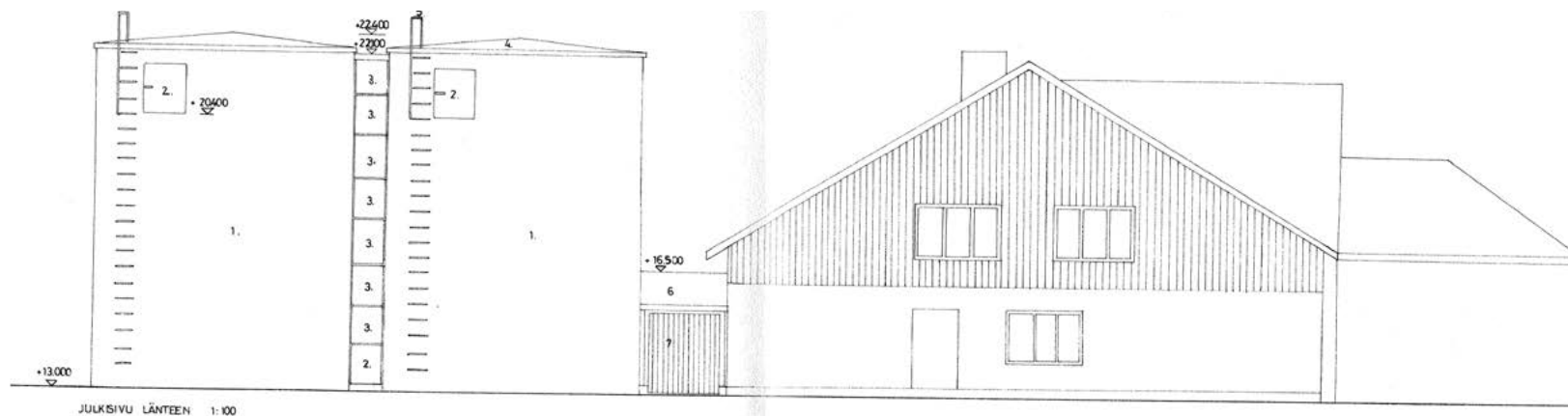
Laakasiilot kuvattuna vuonna 1977. Siilot rakennettiin koeaseman itäpuolelle, lähelle Karipelon latoa. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Pohjapiirros vuodelta 1976 tornisiilojen välitasanteelta, jonka keskellä on aukko rehun pudotukseen. Joka tasanteella on luukut siiloihin, joiden kautta siloja voidaan tyhjentää. Piirustuksessa on esitetty tehotalikon sektori, jota voitiin hyödyntää rehun siirtelyssä. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Leikkauspiirros vuodelta 1976, jossa on esitetty siilojen väliin jäävät teräsrakenteiset tasot. Tornisiilot liittyvät navettaan yksikerroksisen etutilan kautta. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Tornisäilöjen länsijulkisivu vuodelta 1976. Piirustus: Raahen rakennusvalvonta.

1. KEVYTSORABETONIHARKOT , SLAMMAUS
2. ULKOWANERI , MUSTA
3. LASI
4. KATTOHUOPA , PUNAINEN
5. TERÄS , MUSTA
6. TERÄSPELTI
7. LAUDOITUS, SAHAPINTA, PUNAINEN

1983-1984 ARKKITEHTITOIMISTO LAATIO OY:N NAVETAN LAAJENNUSSUUNNITELMAT JA PERUSKORJAUS

Vuonna 1981 laaditussa esiselvityssuunnitelmassa navetan laajennushankkeen tarpeellisuutta perusteltiin tilojen riittämättömyydellä. Jalostuksen myötä teuraseläinten koko oli kasvanut ja tutkimusnavetan vanhat parret kävivät pieniksi suurille teurassonneille pieniksi. Maatalospoliittinen toimikunta oli mietinnössään todennut, että lehmämäärien pienentyessä teuraspainon nostaminen olisi hyvä keino riittävän naudanlihatuotannon turvaamiseksi. Koenavettaa täytyisi siis laajentaa, jotta koeaseman tutkimustoiminta edistäisi yhä maataloutta.

Esiselvityssuunnitelmassa todettiin, että lisäpaikkoja tarvittaisiin noin 32:lle isolle naudalle. Lisäksi laajennuksen yhteyteen tulisi rakentaa uusi lietesäiliö sekä sairaseläintilat, jotka navetasta puuttuvat. Navetan sisätiloissa oleva säilörehusiilo koettiin tarpeettomaksi, ja tilalle suunniteltiin keskitetty rehujen sekoitus-, punnitus- ja varastointipaikka. Esiselvityssuunnitelmassa huomautettiin myös, että koeasemalla ei ole riittävästi kalustosuojia, ja laitteistoa joudutaan säilyttämään osin ulkona.

Rakennushanke ehdotettiin toteutettavaksi työllisyysvaroin, jonka avulla saataisiin kohennettua Ruukin työllisyyttä hetkellisesti. Laajennusosan ja vanhan navetan peruskorjauksen suunnitteli Arkkitehtitoimisto Laatio Oy ja uusi laajennusosa sovitetiin ilmeeltään vanhaan navetan osaan. Laajennusosassa eläimet sijoitettiin vanhan navetan tavoin yksilöruokintaan, jotta saavutettaisiin lihakarjatutkimuksessa vaadittavaan tarkkuus. Rakennustyöt toteutettiin pitkälti suunnitelmien mukaisesti, mutta laajennusosan viereen sijoitetun lietesäiliön toimintaperiaatteita sovellettiin käyttäjien näkemysten mukaisiksi.¹⁸

Vanhan navetan peruskorjauksessa navetan ilmanvaihtoa parannettiin ja uusittiin, navetan haurastuneita välipohjarakenteita kunnostettiin, pannuhuoneen ja ruokalan yläpuolella olevat huonokuntoisiksi päässeet huoneet purettiin. Säilörehusiilon tilalle rakennettiin rehunkäsittelytila ja vanhan navetan puolelle sijoitettiin lattiaan upotettava eläinvaaka. Ylisillä ollut asuinhuone purettiin ja heinävarastoa laajennettiin sen paikalle. Korjauksessa navetan sisäseinille lisättiin tiilimuuraus ja eristerakennos sisäpuoliseksi lisälämmöneristeeksi.

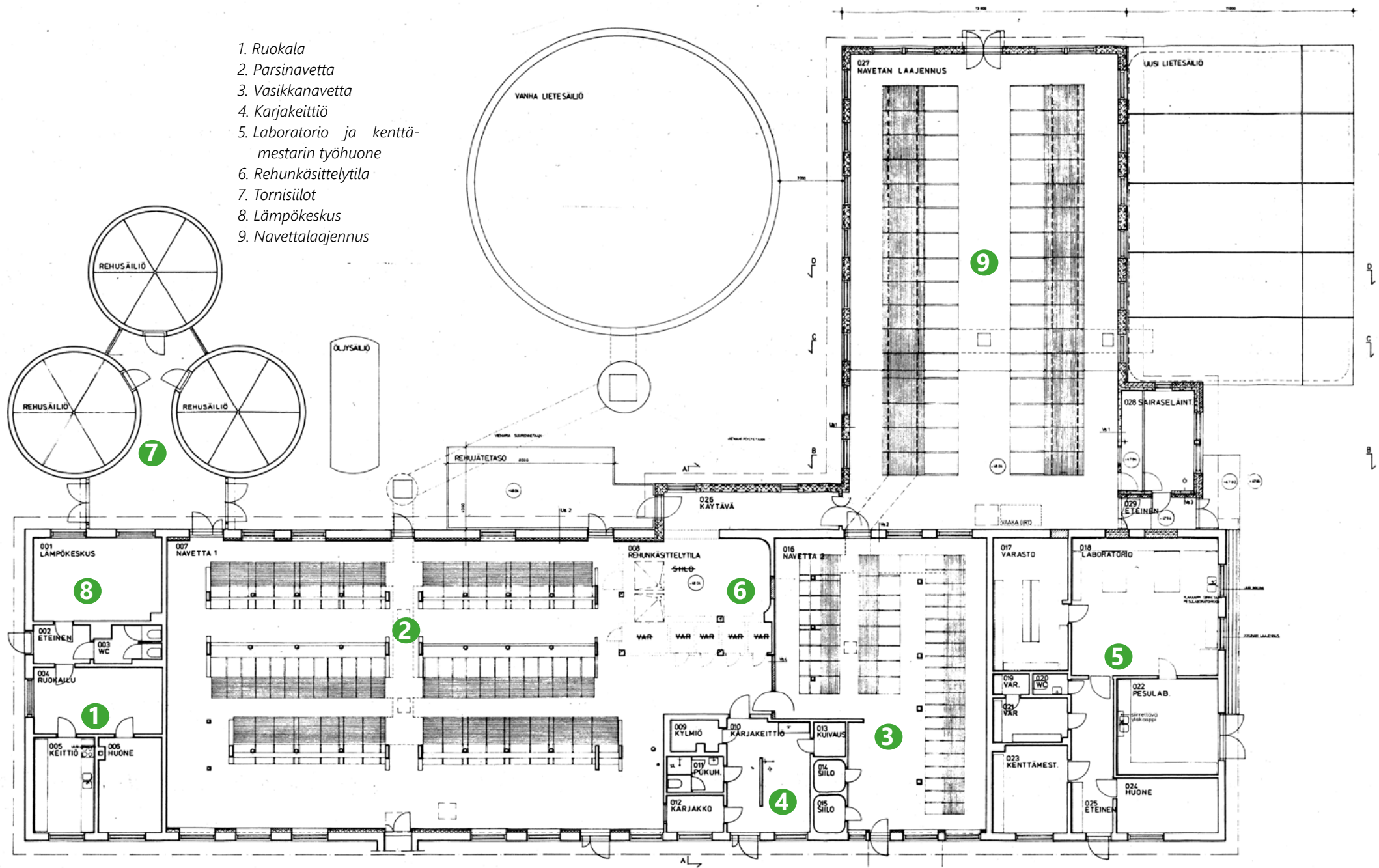
18 Huuonen 14.11.2025

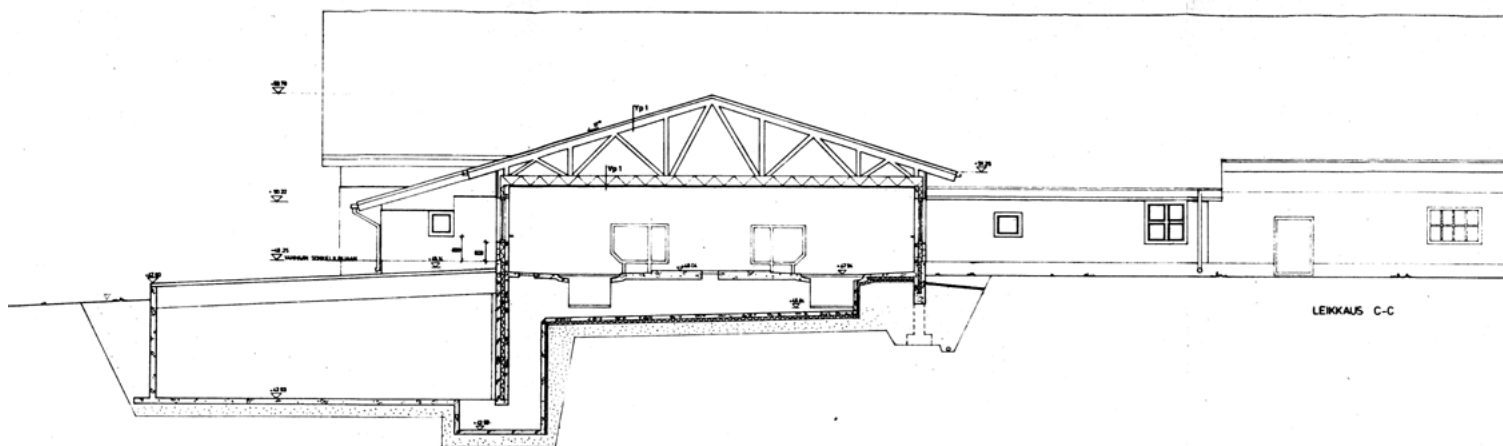
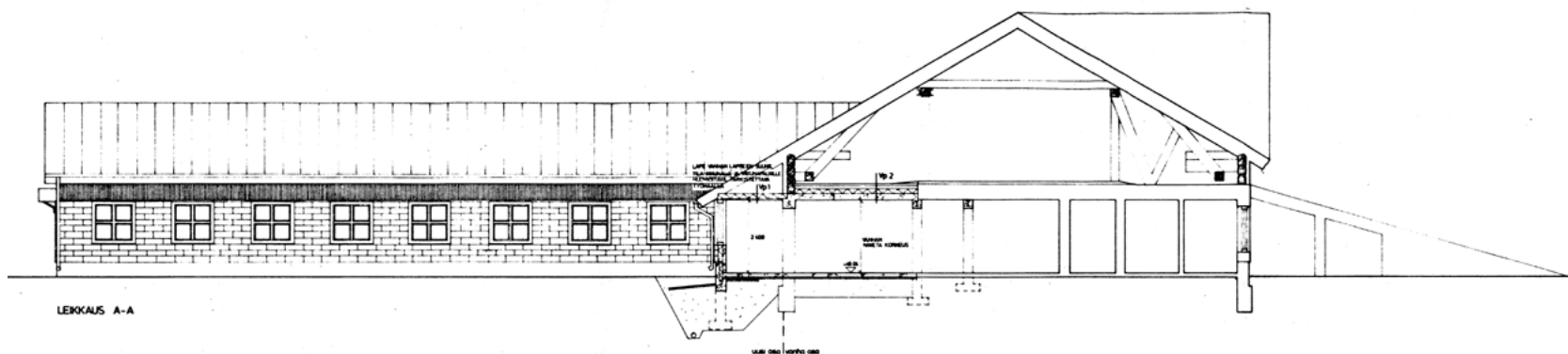
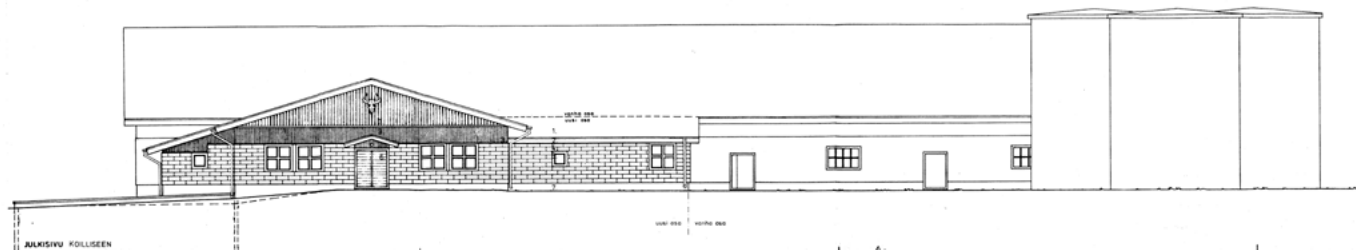
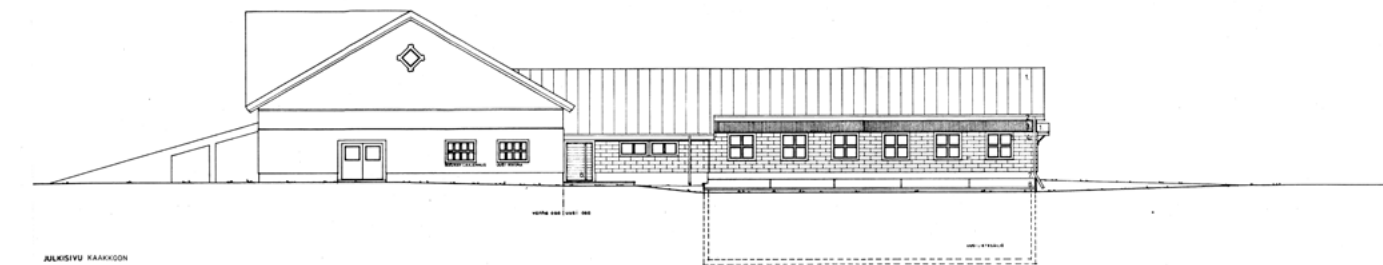
1980-luvun kevytsorabetoniharkkoseinäinen navettalaajennus on materiaaleiltaan ja rakenteiltaan tyypillinen 1980-luvun alun navettarakennus. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

1978 entisessä tallissa sijaitsevat laboratoriotilat. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Vuoden 1983 ensimmäisen kerroksen muutospiirustus navetan laajennuksesta. Merkittävimmät muutokset koskivat laajennusosaa ja siihen liittyvää uutta lietesäiliötä, sekä navetan yhteydessä olevaa rehunkäsittelytilaa. Piirustuksessa voidaan myös nähdä tornisiilojen liittyminen navettaan ja niitä yhdistävä väliovi. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Vuoden 1983 julkisivupiirustukset navetan laajennuksesta. Piirustuksessa on esitetty laajennuksen harkkopintainen ja yläosasta puuverhoiltu julkisivu ja olevaa navettaa korkeammat ruutuikkunat. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Leikkauspiirustus vanhan navetan kohdalta vuodelta 1983. Leikkauksessa on esitetty laajennuksen ja vanhan rakenteen yhdistävä käytävä ja välipohjarakenteiden muutosalue. Ylisten ulkoseinärakenteena on alkuperäinen hirsirunko. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Vuoden 1983 leikkauspiirustus uuden navettalaajennuksen ja lietesäiliön kohdalta. Lietekourujen ja säiliön liittymää ei todennäköisesti toteutettu piirustuksessa esitetyllä tavalla. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

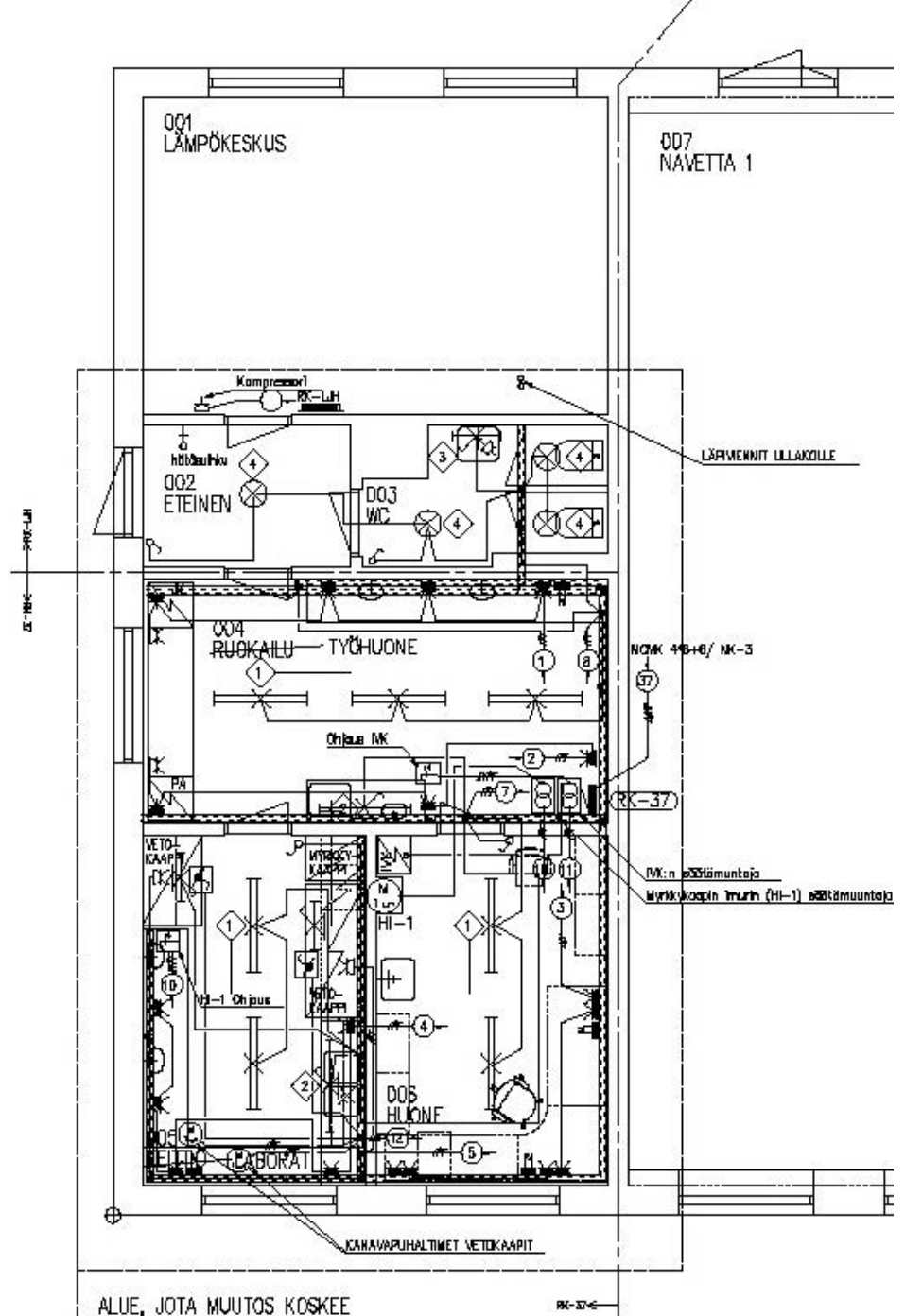
2005 LABORATORIOTILOJEN MUUTOS, ARKKITEHTITOIMISTO RAILI JA TAPIO RÖNKÖNHARJU OY

Vuonna 2005 navetan päädyssä sijaitsevat ruokailu- ja taukotilat muutettiin laboratoriokäyttöön. Aikaisemmin navetan toisessa päädyssä sijainneet laboratoriotilat pysyivät edelleen tuossa käytössä, mutta pesulaboratoriotila muutettiin eteiseksi, jonka yhteyteen rakennettiin siivoustila ja tuulikaappi. Olevaan laboratoriotilaan rakennettiin pienet wc- ja siivoustilat.

Uusien laboratoriotilojen muutokset olivat kaluste- sekä LVI- ja sähkömuutoksia. Lisäksi tilojen pintamateriaalit uusittiin, seinä- ja kattopinnat vuorattiin kipsilevyillä ja lattioille asennettiin muovimatto. Ruokailuhuone ja huone kalustettiin työhuoneiksi, ja keittiö laboratoriodisainiksi. Laboratoriotilat eivät olleet koskaan käytössä.

Laboratoriotiloihin sijoitettiin työskentelytiloja ja vetokaappi. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Vuoden 2005 sähköpiirustus laboratoriotilojen muutostöistä. Tilojen huonejako pysyi muuttumattomana, mutta käyttötarkoitus vaihtui ruokalakäytöstä laboratoriokäyttöön. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

3.14 Navetan nykytila ja säilyneisyys

Navetan eteläjulkisivu on säilyttänyt alkuperäisen muotonsa, mutta aukotus ja materiaalit ovat muuttuneet. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Itäjulkisivulla oleva laajennusosa. Navetan ylisillä oleva päätyikkuna on osa julkisivujen alkuperäistä kerrostumaa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Länsijulkisivun ikkunat ovat jälleenrakennuskauden kerrostumaa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Pohjoisjulkisivulla olevat tornisiilot ovat osa 1970-luvun kerrostumaa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

MUOTO JA JULKISIVUJEN SÄILYNEISYYS

Navettarakennuksen julkisivut ovat kokeneet mittavia muutoksia, ja oletettavasti alkuperäisestä julkisivusta on jäljellä vain ylisten hirsirunkoiset seinärakenteet. Rakennuksen todennäköisesti alkuperäinen muoto on edelleen tunnistettavissa, mutta sitä on laajennettu etelä- ja pohjoissivuille 1970-luvulla rakennetuilla tuoreja säilörehusiiloilla, sekä 1980-luvulla rakennetulla laajennusosalla, joka on ajalle tyypillistä navettarakentamista. Myös rakennuksen pohjoispuolella ja 1980-luvun laajennuksessa kiinni olevat lietesäiliöt ovat myöhempää kerrostumaa.

Alkuperäisen navetan betonitiilipintaiset ensimmäisen kerroksen julkisivut ovat arviolta 1940- ja 1950-lukujen vaihteesta. Ylisten pystyverhoillut julkisivuverhoukset eivät myöskään ole alkuperäisen mukaiset, vaan vastaavat koeaseman perustamisaikaista ilmettä. Navetan laajennusosat ovat säilyneet rakentamisajankohdan mukaisina, eikä niille ole tehty muutoksia.

Rakennuksen aaltoprofiloitu peltikate ei ole alkuperäinen vaan arviolta 1970-luvulla asennetun mukainen. Vesikatolla olevat piiput ja hormit eivät ole alkuperäiset.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Alkuperäisen navetan osassa olleet ikkunat ovat lähes kaikki uusittuja. Ainoat todennäköisesti alkuperäiset, mutta ainakin koeviljelysase-
man alkuajoilta säilyneet ikkunat ovat eteläsivulla olevan tuore-
rehusäiliön katon kohdalla sekä rakennuksen itäpäädyn ylisten
ikkuna. Ensimmäisen kerroksen
kaksiosaiset matalat ruutuikkunat
mukailevat oletettavasti alkuperäi-
siä ikkunoita niin ulkomuodoltaan
kuin osin sijoittelultaankin. Ikku-
nat ovat pääasiassa 1950-luvun
kerrostumaa, mutta rakennuksen
itäpäätyihin on lisätty uusi ikkuna-
aukko 1980-luvun laajennustöi-
den yhteydessä. Laajennusosien
ikkunat ovat rakennusajankoh-
dalle alkuperäiset.

Rakennuksen ulko-ovet ovat osa
julkisivujen myöhempää kerrostu-
maa. Alkuperäisen navetan osan
ulko-ovien aukotukset ovat peräi-
sin 1950-luvun ulkoseinäraken-
teen muutoksesta ja ulko-ovet
ovat pääasiassa 1970-luvun ker-
rostumaa. Rakennuksen länsi-
päädyssä olevan laboratoriotilan
ulko-ovi on oletettavasti vuoden
2005 muutoksen aikainen. Laa-
jennusosien ulko-ovet ovat raken-
nusajankohdalle alkuperäiset.

Sivun kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkki-
tehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Navettalaajennuksen päädyn kaksiosaiset ruutuikkunat ja puurakenteinen sisöönköyntiovi ovat laajennuksen rakentamisajankohdalle alkuperäiset.

Ylisten nikkarityylinen puurakenteinen ikkuna.

Navetan 1950-luvun ikkunoiden yläpuolella on venäläinen tiiliholvaus. Osa navetan ikkunoista on peitetty polyuretaanilevyillä.

Ylisten jälleenrakennustyylinen päätyikkuna.

Navetan 1970-luvun ulko-ovet.

Laboratorion 2000-luvun alun ulko-ovi.

1950-luvun ruutuikkuna ja ulko-ovi.

1950-luvun ja 1980-luvun seinärakenteiden liitoskohta. Oikealla on navetan ummistettu oviaukko. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

RAKENTEET

Navetassa ei ole juurikaan säilynyt rakennuksen alkuperäisiä rakenteita. Alkuperäisimmät rakenteet ovat ylisten hirsiset seinärakenteet sekä osin rakennuksen alkuperäisen osan vesikattorakenteet. Ensimmäisen kerroksen betonitiiliset ulkoseinärakenteet ovat peräisin 1940- ja 1950-luvun vaihteesta ja seinärakenteita on vahvistettu sisäpuolelta 1980-luvulla. Rakennuksen alkuperäisen osan vesikattomateriaali on arviolta 1970-luvulta ja ylisillä olevat kattotuolit ovat osin alkuperäiset ja osin niitä on vahvistettu. Vesikaton alapinnassa on edelleen näkyvissä alkuperäinen tai alkuperäisen mukainen pärekatto. Rakennuksen betonirakenteiset perustukset ovat oletettavasti ulkoseinärakenteiden uusimisen aikaiset. Navetan betonirakenne välipohjarakenne ei ole alkuperäinen, vaan seinärakenteiden muutoksen yhteydessä muutettu. Vanhan osan alapohjarakenteita on muutettu lietekanavien rakentamisen yhteydessä, 1970-luvulla.

Laajennusosien rakenteet ovat pääasiassa alkuperäiset, mutta rakennuksen pohjoisjulkisivulle liittyvien tornisiilojen vesikattomateriaaleja on uusittu. Laajennusosien seinärakenteet muodostuvat kevytsorabetoniharkoista ja eteläsivulla olevan AIV-rehusäiliön rakennemateriaali on betonitiili.

Ylisten kattopinnassa on nähtävissä alkuperäisen mukainen pärekatto. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Navetan ylisillä olevat kattotuolit, jotka lepäävät alkuperäisen hirsirungon päällä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

SISÄTILAT

Rakennuksen sisätilojen alkuperäistä tilajakoa ei voida todentaa, mutta sisätilojen tilajako ei ole alkuperäisen mukainen eikä alkuperäistä tilajakoa ole mahdollista tunnistaa. Oletettavasti navetta on kuitenkin aina sijainnut alkuperäisen rakennusosan keskellä. Laajennusosien sisätilat ovat rakennusajankohdalle alkuperäiset.

Yleiskuva vanhan navetan sisätiloista, jossa teräsrakenteiset parret sijoittuvat kantavien betonipilareiden väliin. Lattialla olevat ritiläkannet peittävät lietelantakourut. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Vanha navetta

Rakennuksen alkuperäisessä osassa sijaitsevan vanhan navetan vallitseva kerrostuma on 1970-luvun muutosten aikainen. Tilan nykyinen muoto on suurilta osin 1970-luvun muutosten aikaista, mutta vasikkanavetan väliseinä sekä rehunkäsittelytila ovat 1980-luvun laajennustöiden aikaista kerrostumaa. Sisätilojen kantavat rakenteet sekä parsirakenteet ovat 1970-luvun muutoksesta, kuten myös ritiläkannet lietelanta-astiat. Ulkoseinien sisäpintaan lisätty tiilimuuraus on 1980-luvun laajennustöiden aikaista kerrostumaa, jolloin seinien sisäpintaan on lisätty lämmöneristettä. Samalla sisätilojen pinnat on todennäköisesti maalattu valkoiseksi. Tilan seinä- ja alakattopinnassa kulkee myöhemmin lisättyjä lämpökanavia sekä välipohjaan puhkaistuja ilmanvaihtokanavia ja siilojen tyhjennysaukkoja.

Eteläjulkisivulla olevan rehusäiliön umpeen muurattu oviaukko. Seinäpinnan muuraus on osa 1980-luvun kerrostumaa, jolloin navetan ulkoseiniä lisälämmöneristettiin. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

159 Navetan rehunkäsittelytila, jossa olevien siilojen täyttöluukut sijaitsevat ullakolla. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Vasikkanavetta

Vasikkanavetan vallitseva kerrostuma on 1980-luvun muutostöiden aikainen. Tilan muodon alkuperäisyydestä ei ole varmaa tietoa, mutta sen nykyinen muoto on peräisin 1980-luvun laajennustöistä, jolloin se erotettiin väliseinällä vanhasta navetasta. Eteläjulkisivulla olevat kaksi siiloa esiintyvät 1950-luvun pohjapiirroksissa, ja ovat todennäköisin peräisin ajalta, kun navetan ensimmäinen kerros muutettiin tiilirakenteiseksi. Tilassa olevat karsinat poikkeavat rakennuksesta tehdyistä pohjapiirroksista, mutta ovat todennäköisesti 1970-luvulla rakennetut. Karsinarakenteita varten tilaan on lisätty puisia tukirakenteita betonirakenteiden lisäksi. Ulkoseinien sisäpintoihin on lisätty lisälämmöneristekerros ja tiilimuuraus, jotka ovat peräisin 1980-luvun laajennustöistä. Lattioiden lietelantakourut ovat 1970-luvun kerrostumaa, ja katon alapinnassa kulkevat lämpö- ja iv-kanavat ovat usean eri ikäisiä.

Karjakeittiö

Navetan karjakeittiö siirtyi nykyiselle paikalleen 1970-luvun muutostöiden yhteydessä. Karjakeittiö rakennettiin vanhan kanalan ja sikalan keittiön paikalle, ja osa väliseinistä on peräisin tuolta ajalta. Tilan järjestely ja käyttötarkoitukset ovat sittemmin pysyneet muuttumattomina. Karjakeittiössä olevat kiintokalusteet ovat osin muutosajankohdalle alkuperäiset ja osin myöhemmin uusitut. Tilassa olevat leveät altaat ovat oletettavasti sikalan keittiön aikaiset.

Vasikkanavetan karsinarakenne sijoittuu tilassa olevien kantavien betonipilareiden väleihin. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Vasemmalla: 1950-luvun muutosten aikainen pieni viljasiilo, jonka betonirakenteisten seinien sisänurkat on pyöristetty. Siilossa säilöttiin litistettyä tuoresäilöttyä viljaa.

Oikealla: karjakeittiön keskitilassa oleva leveä allas on mahdollisesti peräisin sikalan keittiöstä. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Vanhat laboratoriotilat ja huoltotilat

Vanha laboratorio ja siihen liittyvät huoltotilat sijoittuvat osin vanhan tallin ja traktoritallin kohdalle. Tilojen järjestys on peräisin 1970-luvun muutoksista ja käyttötarkoitus muuttui huolto- ja varastotiloiksi uuden laboratorion valmistuttua rakennuksen länsipäätyyn. Tilojen pintamateriaalit ovat pääosin peräisin 1970-luvun muutostöistä ja alkuperäisiä kiintokalusteita ei ole säilynyt. Vanhassa laboratoriossa ollut ikkuna laajennettiin 1980-luvun laajennustöissä, ja sen rinnalle lisättiin uusi, vanhaa mukailtava ikkuna. Samalla laboratorion ja viereisen varaston seinällä olleet ikkuna ja oviaukot ummistettiin.

Uudet laboratoriotilat

Navetan uudet laboratoriotilat sijaitsivat rakennuksen länsipäädyssä vanhan työntekijöiden ruokalan paikalla. Tilojen järjestys todennäköisesti peräisin 1950-luvulta, mutta alkuperäiset kiintokalusteet, uunit ja pintamateriaalit on purettu pois. Tilan nykyinen kerrostuma on peräisin 2000-luvulta.

Oikealla: uudet laboratoriotilat sijoitettiin entisen ruokalan paikalle. Sisätilojen kerrostuma on pääasiassa 2000-luvulta. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Laboratoriotilat ovat nykyisin varastokäytössä. Vasemmalla oleva ikkuna on lisätty 1980-luvun laajennustöiden yhteydessä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Pesulaboratorio on nykyisin käytössä koeaseman välineistön huoltotilana. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Märkätilat

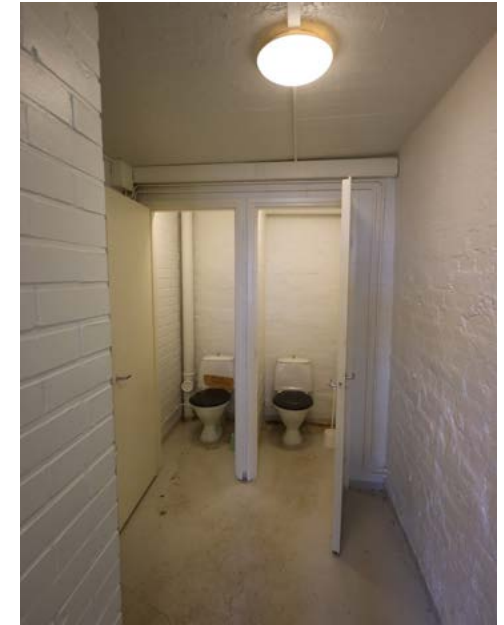
Navetan märkätilat sijaitsevat uusien laboratoriotilojen, karjakeittiön ja huoltotilojen yhteydessä. Laboratoriotilojen yhteydessä oleva wc on rakennettu siinä olleen varaston paikalle todennäköisesti 1970-luvulla. Tilan kalusteet, wc-koppien seinät ja lämmönjakohuoneen väliseinä ovat 1970-luvun kerrostumaa. Karjakeittiön märkätilat ovat pääosin 1970-luvun muutosten aikaisessa asussa. Suihku ja sen laatoitettu seinäpinta ovat todennäköisesti uusittu myöhemmin. Huoltotilojen märkätilat ovat peräisin 1970-luvulta ja todennäköisesti 1980-luvulta. Tilat ovat rakennusaikaisessa asussaan.

Varastot

Huoltotilojen yhteydessä olevat varastot ovat peräisin 1970-luvun muutostöistä. Tilojen muoto ja vallitseva kerrostuma ovat rakentamisaikaiset.

Kenttämestarin tilat ja toimistotilat

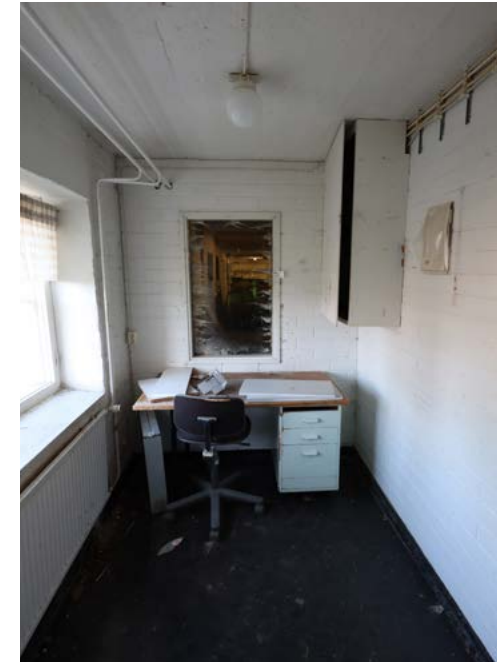
Rakennuksen itäpäädyssä sijaitsevat kenttämestarin tilat sijaitsevat osin vanhan tallin ja valjashuoneen paikalla. Tilat on rakennettu nykyiseen muotoonsa oletettavasti 1970-luvulla ja tilojen vallitseva kerrostuma on rakentamisaikainen.

Ylhäällä: karjakeittiön ja entisen ruokalan wc-tilojen vallitseva kerrostuma on 1970-luvun aikainen.

Vasemmalla: kenttämestarin tilojen yhteydessä oleva varastotila on 1970-luvun asussa.

Oikealla: kenttämestarin tilassa on tarkkailuikkuna navettaan. Tilassa oleva kalustus on todennäköisesti 1970-luvun käytön aikainen. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Navettalaajennuksen sisätilat muodostuvat yhdestä yhtenäisestä tilasta, jossa on kaksi parsiriviä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Navettalaajennus

Alkuperäisen navetan pohjoispuolelle rakennettu navettalaajennus on peräisin 1980-luvulta. Navetasta, sairaseläintilasta sekä niihin liittyvistä käytävä- ja eteistiloista muodostuva laajennus on säilyttänyt aikakauden navettarakentamiselle tyypillisen ilmeensä. Laajennusosan pintamateriaalit ja kalustus ovat alkuperäiset.

Tornisiilot

Tornisiilot ovat osa 1970-luvun lopun laajennustöitä. Kevytsoorabetoniharkkorakenteiset siilot sekä puurakenteinen etutila ovat säilyttäneet alkuperäisen tilajärjestyksen ja tilat ovat rakennusaikaisessa asussa. Siilojen välissä olevien korkeiden lasiseinien valoaukkoja on osin ummistettu vanerilevyillä.

Navettarakennuksen eteläjulkisivulla oleva AIV-rehusiilo on 1940-luvun lopun kerrostumaa. Siilon muoto ja pintamateriaalit ovat säilyneet alkuperäisen kaltaisina, mutta siiloon ensimmäisestä kerroksesta johtava oviaukko on tukittu kevytsorabetoniharkkoilla.

Navettalaajennuksen yhteydessä oleva sairaseläinten tila. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

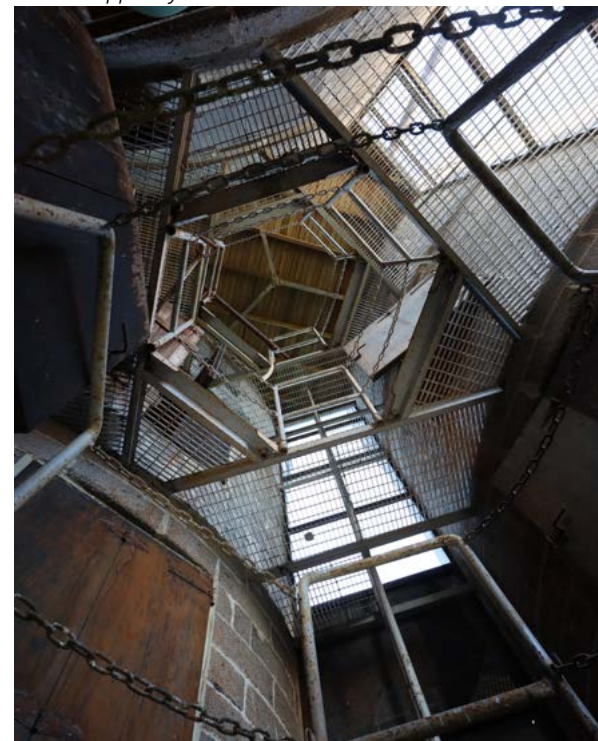

Ylhäällä: eteläjulkisivulle 1960-luvulla rakennettu rehusäiliö on rakennusaikaisessa asussaan.

Oikealla: Tornisiilojen välitasanteet läpäisevä aukko. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Tornisiilojen etutila, jossa on näkyvissä navetan vanhaa julkisivupintaa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Tekniset tilat

Navetan länsipäädyssä oleva lämpökeskus rakennettiin paikalla ennen sijainneen karjakeittiön paikalle 1970-luvulla. Tilan muoto ja osa väliseinärakenteista ovat peräisin tuolta ajalta, kuten myös sisäpintojen materiaalit ja lämmityslaitteistot. Viimeisimmät tilaan tehdyt lvi-laitteistomuutokset ovat vuodelta 2014.

Ylinen

Navetan ylinen kattaa koko vanhan navetan alueen. Tilan muoto ja kattoristikot ovat säilyneet todennäköisesti alkuperäisinä tai lähes alkuperäisenä. Ylisten hirsiseinärakenteet sekä vesikaton alapinnassa oleva vanha pärekate ovat osa rakennuksen alkuperäistä tai alkuperäisen mukaista rakennetta. Muuten tilassa olevat rakenteet sekä ilmanvaihtolaitteistot ovat usean eri ikäisiä. Lattiarakenne on uusittu kokonaan todennäköisesti ensimmäisen kerroksen seinärakenteiden uusimisen yhteydessä. Lattian pintamateriaaleina on mahdollisesti hyödynnetty vanhoja lattialankkuja ja lattiarakenteessa on eri ikäisiä rehunpudotukseen tarkoitettuja, sekä siiloihin liittyviä aukkoja.

Merkittävä tilaan vaikuttanut muutos on ollut rakennuksen länsipäädyssä olleiden asuinhuoneiden purkaminen 1970-luvulla. Huoneiden sijainti ja niiden yhteydessä ollut muuri on edelleen havaittavissa ylisillä. 1980-luvun laajennuksen myötä laajennuksen kylmä ullakko on liitetty osaksi alkuperäisen navetan ylisiä. Tilan itäpäätyyn on lisätty 1980-luvulla sähköpääkeskus.

Vasemmalla: entiseen karjakeittiöön rakennettu lämpökeskus, jonka on pääosin rakennusaikaisessa asussaan.

Oikealla: ylisillä olleen huoneen väliseinät on purettu 1980-luvulla pois, mutta tilassa ollut muuri ja portaan paneeliseinä ovat edelleen paikallaan.

Oikealla alhaalla: ylisten itäpäädyssä on säilynyt alkuperäinen ikkuna-aukko. Päädyn oikeassa reunassa on 1980-luvulla lisätty sähköpääkeskus. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Alkuperäisen navetan päälle sijoittuva ylinen on yhtenäistä tilaa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kenttämestarin tilan 1970-luvun laakaovi.

Karjakeittiön 1970-luvun laakaovi, johon on lisätty korvausilmasäleiköt.

Navettalaajennuksen 1980-luvun puurakenteisen ovi.

Entisen ruokalan 1970-luvun lautarakenteinen peiliovi.

VÄLIOVET

Navetan sisätilojen väliovet muodostavat useista eri aikakausista koostuvan kokonaisuuden. Vanhimmat, mahdollisesti koeaseman alkuaikaisia väliovia on säilynyt navetan uudessa laboratorio-tilassa. Merkittävä osa navetan muista väliovista on 1970-luvun muutosten aikaista kerrostumaa, ja vasikkanavetassa olevien siilojen ovet ovat todennäköisesti peräisin 1950-luvulta. Laajennusosien ovet ovat rakentamisaikaiset.

Sivun kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Navetan 1970-luvun puurakenteinen pariovi. 165

Uudessa laboratorio-tilassa oleva peiliovi, joka on todennäköisesti peräisin koeaseman alkuaikojilta.

Karjakeittiön 1970-luvun lautarakenteinen peiliovi.

5 AUTOHALLI

Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

3.15 Autohalli

HALKOVAJA RAKENNETAAN PAIKALLA AIEMMIN SIJAINNEEN ASUINRAKENNUKSEN TILALLE

Autohallin rakennusajankohdasta ei ole tarkkaa tietoa, mutta vanhojen valokuvien ja karttojen perusteella rakentaminen voidaan ajoittaa vuosien 1938 ja 1948 väliin. Autohalli, joka alun perin kulki nimellä halkovaja, rakennettiin kylmäksi varasto- ja kalustosuojaksi, sekä käymäläksi. Rakennukseen kohdistuneista merkittävistä muutoksista ei ole ollut saatavilla tarkkaa dokumentaatiota.

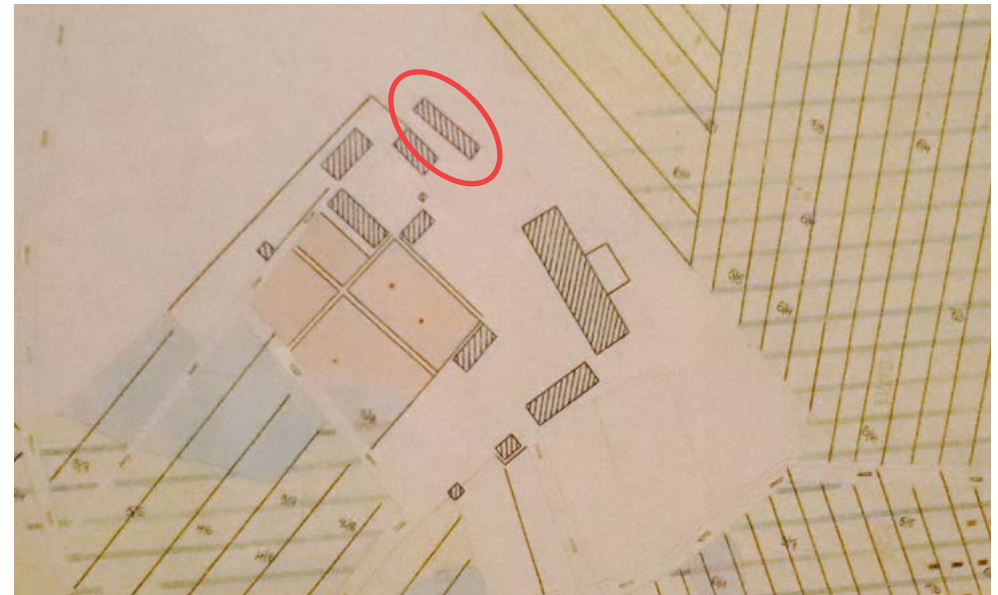
Rakennuksen paikalla sijaitsi aikaisemmin oletettavasti asuinkäytössä ollut yksikerroksinen puurakenteinen rakennus. Rakennuksesta ei ole mainintoja koeaseman historiaan liittyvissä kirjoituksissa, eikä se esiinny ennen koeasematoiminnan aloitusta laadituissa kartoissa. Vuoden 1933 maalajikartassa rakennus on kuitenkin kuvattu. Oletettavasti rakennus oli kuitenkin ollut tilalla jo ennen koetoimintakäyttöä. Harjakattoinen rakennus oli muodoltaan suorakulmainen ja rakennuksen runko muodostui oletettavasti hirsikehästä. Katemateriaali oli päre ja rakennuksessa oli yksi tiilimuurattu piippu. Ikkunat olivat neljäruutuisia valkoiseksi maalatuilla pieli- ja puitelaudoilla.

Asuinrakennuksen kulma erottuu oikealla kivinavetan takana. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

Autohallin paikalla sijainnut yksikerroksinen ja sittemmin purettu asuinrakennus on kuvassa vasemmalla. Kuva on otettu 1920-luvulla maanviljelysoppilaitokselta. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

1933 kartta Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeaseman viljelyksistä. Autohallin paikalla sijainnut asuinrakennus on ympyröity karttaan punaisella. Kartta: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Vuoden 1948 ilmakuvassa autohalli on pohjaltaan L-kirjaimen muotoinen. Rakennus on ympäröity kuvaan punaisella. Kuva: Vuoden 1948 ilmakeku. Maanmittauslaitos, historialliset ilmakevat.

Katon värierosta voidaan nähdä laajennuksen ja vanhemman rakenteen liittymäkohta. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

TILARATKAISUT

Halkovaja rakennettiin pohjaltaan L-kirjaimen muotoiseksi. Ala-Greuksen vanhan kivenavetan suuntaiseen umpinaiseen rakennusmassaan sijoitettiin kylmiä varastotiloja ja käymälät. Valmistuessaan tilojen sisäänkäynnit sijaitsivat rakennuksen etelä-julkisivulla ja mahdollisesti myös pohjoispuolella. Rakennusmassasta työntyvä katos rakennettiin kolmelta sivulta avoimeksi. Katoksen ja umpinaisen rakennusmassan yhdyskohtaan jää katoksen jatkeena toimiva avonainen tila, jonka päädyssä on puinen pariovi.

Umpinaisen rakennusmassaa laajennettiin myöhemmin länteen päin uusilla tiloilla, joita käytettiin mahdollisesti autotalleina. Laajennuksen tarkka ajankohta ei ole tiedossa, mutta arvioitu ajankohta on vuosien 1948 ja 1956 välisenä aikana.

Alkuperäisen osan varastotilojen tilajaosta ei ole tarkkaa dokumentaatiota, mutta sisäpinnoilla näkyvistä merkeistä voidaan päätellä, että lähempänä rakennuksen keskiosaa olevassa tilassa ovat sijainneet koeaseman käymälät. Käymälään on johtanut neljä rinnakkaista ovea, joista noustiin portaita pitkin istumatasolle. Käymälät oli erotettu sittemmin puretuilla väliseinillä. Käymälöiden purkamisen syynä oli todennäköisesti asuinrakennuksiin rakennetut sisä-wc:t, joiden myötä autohallin käymälät jäivät käyttämättömiksi. Käymälän tyhjennysluukut sijaitsivat todennäköisesti rakennuksen pohjoisjulkisivulla.

Koeaseman henkilökuntaa koeaseman pohjoispuolen pellolla. Taustalla erottuu autohallin pääty sekä aikaisemmin autohallin takana sijainnut sauna. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Oikealla: rakennuksen toisen korkean varastotilan seinillä on edelleen nähtävissä käymälän ylätasoa ja sinne johtaneiden portaiden kiinnitysjäljet. Portaiden ja välitasanteen paikat on osoitettu katkoviivoilla. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

ULKOMUOTO

Autohallin ulkomuoto on säilynyt varastotilojen laajennuksen jälkeen lähes muuttumattomana. Julkisivut oli verhoiltu punaiseksi maalatulla peiterimoitetulla pysty-laudoituksella ja katoksia reunustivat valkoiset peitelistat. Eteläjulkisivulla oli kaksi syvennyksessä olevaa sisäänkäyntikatosta, joista idän puoleinen oli alkuperäinen ja länsipuolen katos oli rakennettu identtiseksi alkuperäisen kanssa. Katoksia reunustivat puurakenteiset seinät, joiden alaosissa oli sisäänkäyntien kohdalla ja sivuilla leveät, valkoiseksi maalattujen puupilarien avulla tuetut kulkuaukot. Seinien yläosiin oli leikattu perinteisen luhtiaitan yläosien aukotusta muistuttavat reiät. Alkuperäisen sisäänkäyntikatoksen lattiaksi oli valettu betonilaatta.

Autohalli talviasussa ennen vuotta 1976. Rakennuksen länsipäädyssä on puurakenteinen matala varasto. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Rakennuksen ulko-ovet olivat puisia, kehysrakenteisia ja vaakalaudoitettuja ulko-ovia, jotka oli maalattu aittarakennuksen tyyliin tummalla sävyllä. Ovia reunustivat valkoiset peitelistat. Keskellä rakennusmassaa olevan parioven molemmin puolin oli neliön muotoiset ja valkoisilla peitelistoilla kehystetyt ikkuna-aukot, joissa ei ehkä koskaan ole ollut ikkunalaseja. Pohjoissivulla rakennuksen alkuperäisessä osassa oli julkisivun yläreunassa kulkeva rivi matalia kaksiruutuisia haukkaikkunoita, joiden kehykset ja puitteet oli maalattu valkoiseksi.

Rakennuksen kyljestä jatkuva suuri katos oli sivuiltaan avoin. Katosta kannattelevat jyrkät puupilarit ja sen seinien yläosassa jatkui muun rakennuksen tapaan punainen pystylautaverhous, josta oli muotoiltu yhdessä pilarien kanssa arkadiseinä. Samaa kaariaihetta oli nähtävissä jo puretussa kalustosuojassa.

Autohalli 1970-luvun lopulla. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Vesikattojen muoto on pysynyt laajennuksen jälkeen muuttumattomana. Umpinaisen varasto-osan katto oli alun perin tiilikate, mutta katoksen alkuperäinen vesikattomateriaali ei ole tiedossa. Katemateriaali on mahdollisesti ollut varasto-osan tapaan tiilikate, tai katemateriaalina on saatettu käyttää pärettä. Räystäitä kiersivät valkoiset räystääslaudat.

Rakennuksen päädyssä oleva vellikello oli mahdollisesti sama, joka oli aittarakennuksen pohjoispäädyssä. Autohallin katolla oleva kello ei ollut enää soittokunnossa 1970-luvulla, sillä kello oli haljennut.

RAKENTEET

Autohallin seinärakenteet olivat puurakeinteiset, jossa pilareihin ja vaakapalkkeihin kiinnittyi rakennuksen julkisivuverhous. Rakennuksen sokkeli oli betonirakeiteinen ja lattia osin murskepintainen ja osin mahdollisesti lautaverhoiltu. Vesikattomateriaali oli tiili, joka alla ovat kiinnityslaudat, puiset kattoniskat ja -palkit.

AUTOHALLIN MERKITTÄVIMMÄT MUUTOKSET

Autohallin eteläjulkisivulle lisättiin mahdollisesti autotalliin johtava pariovi, joka oli tyyliltään muiden rakennuksen puurakenteisten ovien kaltainen. Samalla sisätilaan on todennäköisesti rakennettu uusi väli-seinä, jonka avulla yksi autotalleista oli saatu jaettua kahteen pienempään tilaan. Rakennuksen päädyssä on ollut matala, mahdollisesti halkosuoja käytetty vajarakennus.

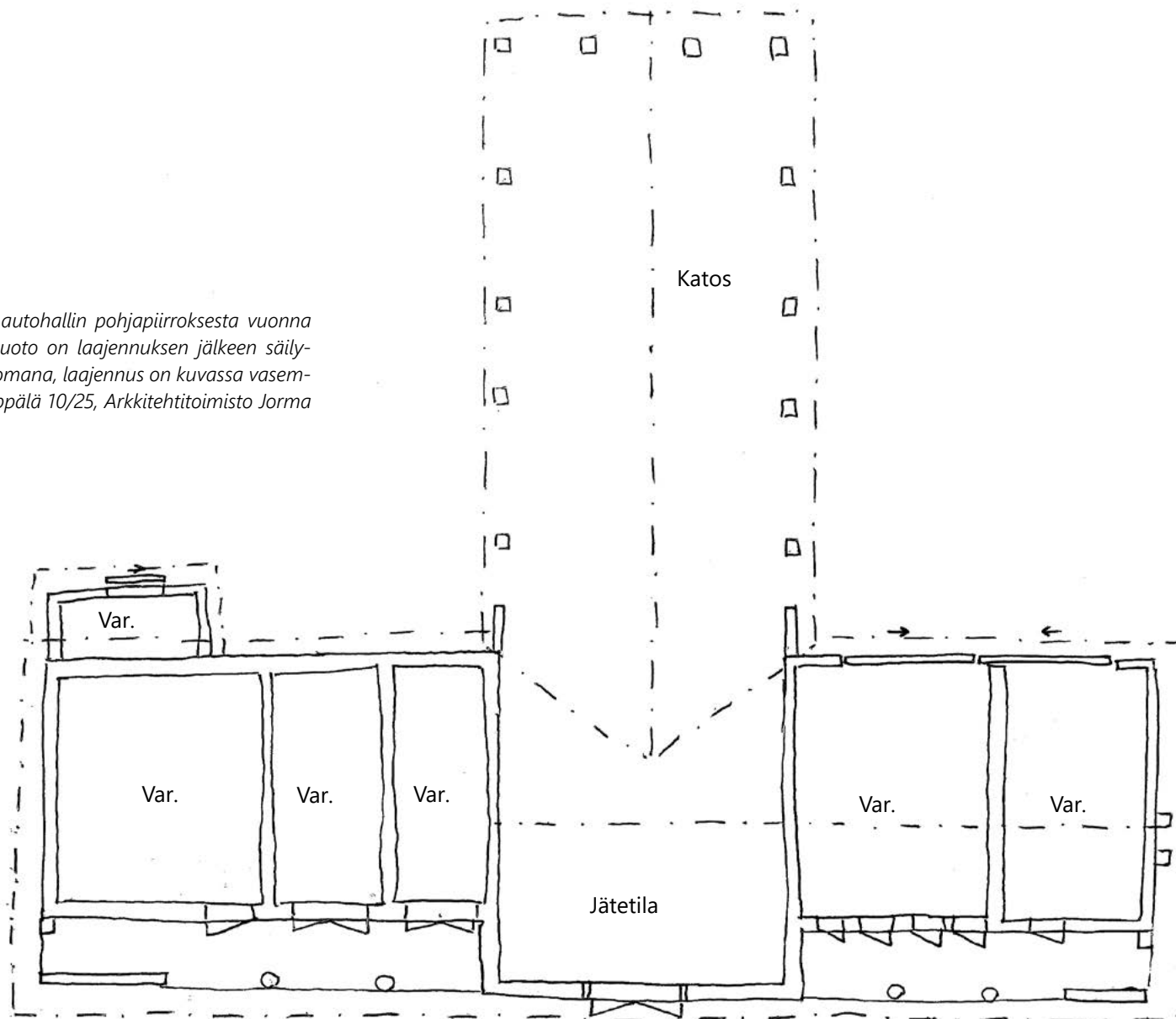
Pohjoisella julkisivulla olevat kaksi puupaneelipintaista ja puurakenteista liukuovea lisättiin käymälöiden purkamisen jälkeen. Rakennuksessa kiinni oleva matala jätetila on myöhempää lisää. Laajennusosan sisäänkäyntikatoksen lattiaan on rakennettu puukansi.

Vesikaton kaikille lappeille lisättiin sadevedenpoistojärjestelmät ja rakennuksen eteläsivulle sähkökeskus. Pohjoispuolella olevan katoksen pilareiden väleihin jäivät kaariyksityiskohdat tasattiin todennäköisesti katoksen käytettävyyden parantamiseksi, mutta katoksen päädyssä ne säilytettiin.

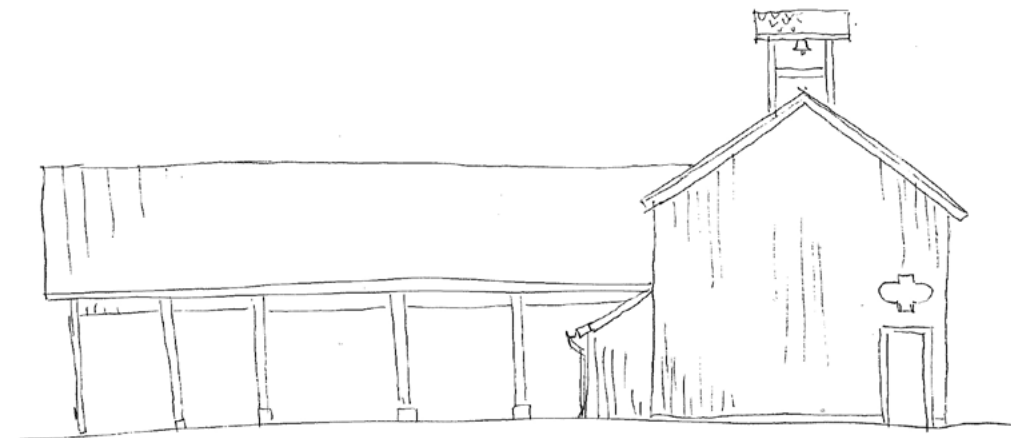
Arviolta 1950-luvulla otetussa viistoilmakuvassa erottuu autokatoksen pohjoispuolisen katoksen kaariyksityiskohdat, jotka myöhemmin tasattiin suorakulmaisiksi. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Käsivarainen luonnos autohallin pohjapiirroksista vuonna 2025. Rakennuksen muoto on laajennuksen jälkeen säilynyt lähes muuttumattomana, laajennus on kuvassa vasemmalla. Piirros: Julia Leppälä 10/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

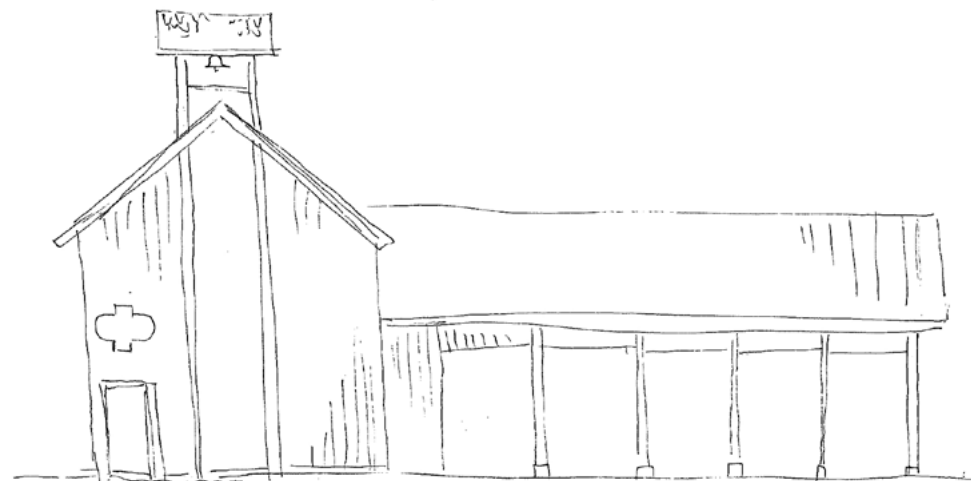
Julkisivu etelään

Julkisivu länteen

Julkisivu pohjoiseen

Julkisivu itään

Käsivaraiset luonnokset autohallin julkisivuista vuonna 2025. Piirroksat: Julia Leppälä 10/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

3.16 Autohallin nykytila ja säilyneisyys

Autohallin eteläjulkisivu. Laajennusosaan on lisätty yksi puurakenteinen pariovi. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Autohallin säilyneisyyttä on tutkittu 1940- ja 1950-luvun valokuvien sekä nykytilainventoinnin avulla. Lisäksi säilyneisyyden arvioinnissa on hyödynnetty rakennusaikaisia kirjoituksia. Rakennuksesta ei ole säilynyt dokumentaatiota piirustusten muodossa.

Autohallin umpinaisesta osasta työntyvä avokatos. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Rakennuksen pohjoisjulkisivulle on lisätty matala liukuovellinen jätekatos. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Rakennuksen länsipäädystä on purettu siinä ollut katos ja eteläseinälle on lisätty muuntaja. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

MUOTO JA JULKISIVUJEN SÄILYNEISYYS

Autohallin muodon voidaan katsoa säilyneen alkuperäisen kaltaisena, sillä rakennukseen tehty laajennus toteutettiin pian alkuperäisen rakennuksen valmistumiseen jälkeen. Pohjoispuolella oleva pieni julkisivussa kiinni oleva katos on myöhemmin lisätty.

Rakennuksen julkisivut ovat säilyneet laajennuksen jälkeen alkuperäisen tai lähes alkuperäisen kaltaisina. Julkisivujen verhoukset, värit ja eteläjulkisivun aukotukset ovat alkuperäisen mukaiset. Rakennuksen pohjoispuolella olevan avoseinäisen katoksen kaariseinät on muutettu tasareunaisiksi.

Umpiseinäisen rakennusosan ja vellikellon kattojen tiilikatot ovat alkuperäiset. Avoseinäisen katoksen vesikatto ei ole alkuperäinen mutta oletettavasti alkuperäisen mukainen.

Katoksessa oleva kaariaihe on säilynyt päätyseinällä. Julkisivussa olevat korkeat liukuovet ovat myöhempää kerrostumaa, mutta niiden yläpuoliset haukkaikkunat ovat todennäköisesti alkuperäiset. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Autohallin laajennusosan ulko-ovet ovat osin rakennusajalle alkuperäisiä ja osin myöhemmin lisättyjä. Ilmeeltään ne ovat yhtenevät. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Rakennuksen eteläsivun ulko-ovet ovat alkuperäiset ja yksi pariovista alkuperäisten ovien mukainen. Pohjoisjulkisivun puiset kehysrakenteiset liukuovet ovat myöhemmin lisätyt, mutta lisäyksen tarkka ajankohta ei ole tiedossa. Liukuovien yläpuolella olevat ja eteläsivun ikkunat ovat alkuperäiset.

Entisen käymälän sisäänkäynnit. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Rakennuksen keskiosassa olevat pienet neliöikkunat, joiden peittona on teräsverkko. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Autohallin keskiosassa oleva puurakenteinen pariovi. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Entisen käymälän kohdalla olevat puurakenteiset liukuovet ovat myöhemmin lisätyt. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Rakennuksen seinärakenteet ovat alkuperäiset. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

RAKENTEET

Autohallin puiset ulkoseinärakenteet ja katoksen pilarirakenteet ovat alkuperäiset. Betonirakenteiset perustukset ovat alkuperäiset ja länsipäädyn varastotilojen lattia-rakenteet ovat mahdollisesti myöhemmin lisätyt. Vesikattorakenteet ovat osin alkuperäiset mutta ainakin tiilikatteen aluslaudoitus on katteen asentamisajalta.

SISÄTILAT

Autohallin sisätilat ovat osin alkuperäiset ja alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan. Merkittävimmät muutokset ovat kohdistuneet itäpäädyn varastotiloihin, jossa ennen olleet käymälät on purettu pois. Rakennuksen sisätilojen tilajärjestys vastaa muuten lähes alkuperäistä.

Varastot

Varastotilat sijoittuvat rakennuksen umpinaiseen osaan. Tilojen sisäpinnat ovat alkuperäiset tai lähes alkuperäiset. Länsipäädyn varastotiloja on oletettavasti jaettu väliseinällä ja tiloihin on lisätty puurakenteinen välikatto. Itäpäädyn korkeista varastotiloista toisessa on ollut ainakin kolme rinnakkaista käymälää, joihin jokaiseen oli oma sisäänkäyntiovi. Tilasta on purettu käymälän ylätasanne, sinne johtaneet portaat ja väliseinä. Pohjoissivulla olevat liukuovet on lisätty myöhemmin.

Rakennuksen itäpäässä oleva varastotila, jossa on edelleen rivi käymälän puuovia. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Pohjoissivulla oleva jätekatos on rakennuksen uudempaa kerrostumaa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Katos

Avoseinäinen katos on säilynyt lähes muuttumattomana. Merkittävin muutos on ollut sivuseinien kaariyksityiskoh-
tien sahaaminen tasapintaisiksi.

Oikealla: rakennus-
runkon keskelle jäävä
avoin, katettu tila, joka
toimii jätetilana.

Alhaalla: puurakentei-
sen avokatoksen ra-
kenteet ovat näkyvissä.
Kuvat: Riitta Kosonen
9/25, Arkkitehtitoimisto
Jorma Teppo Oy.

11

TOIMISTORAKENNUS

10

ASUINRIVITALO

13

KALUSTOVAJA

9

TALOUSRAKENNUS

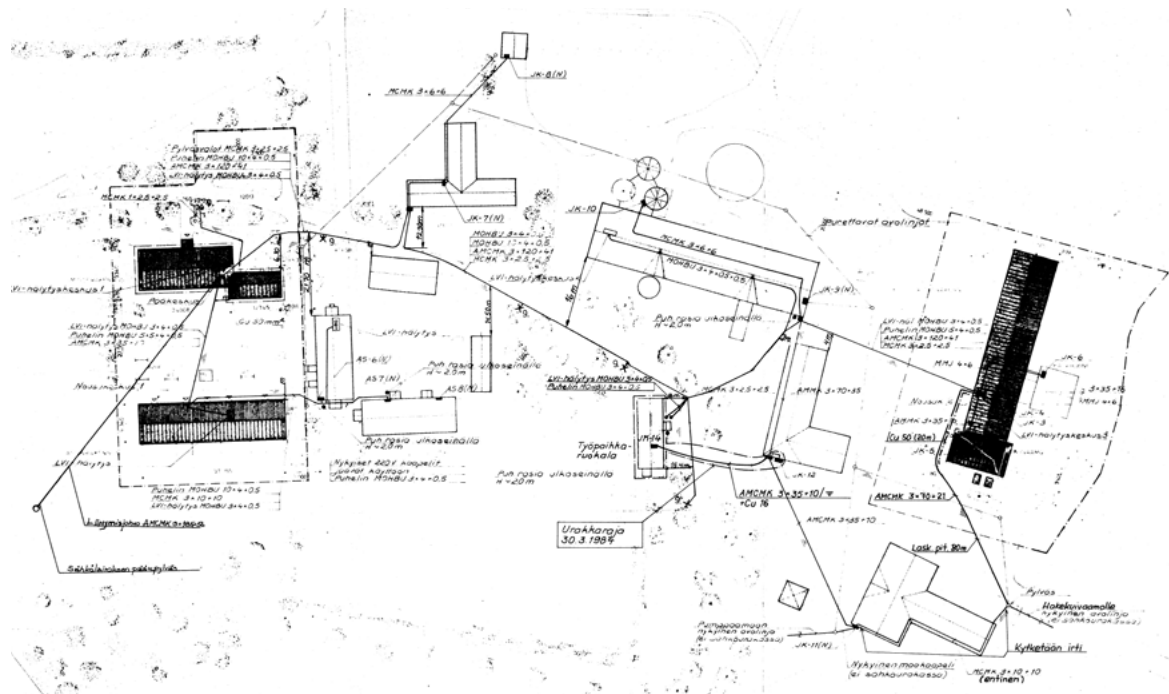
4 KOEASEMAN RAKENNUSKANNAN LAAJENNUKSET 1970- JA 1980-LUVUILLA

Koeaseman rakennuskantaa laajennettiin toimisto-, asuin- ja talousrakennuksella. Osana laajennuksia olivat myös navetan yhteyteen rakennetut kolme tornisiiloa. Koeaseman silloinen rakennuskanta ei palvellut tutkimustoiminnan tarpeita, joten uudet työskentely- ja toimistotilat koettiin tarpeellisiksi. Laajennusten suunnittelu aloitettiin 1970-luvun puolivälissä ja rakennukset valmistuivat vuonna 1978. Laajennusten arkkitehtisuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Laatio Ky. Rakennesuunnittelusta vastasi Insinööritoimisto Antti Viitakoski Ky ja LVI- ja sähkösuunnittelusta vastasti Ekono Oy. Laajennuksien rakennusurakoitsijana toimi Oy Yleinen Insinööritoimisto.

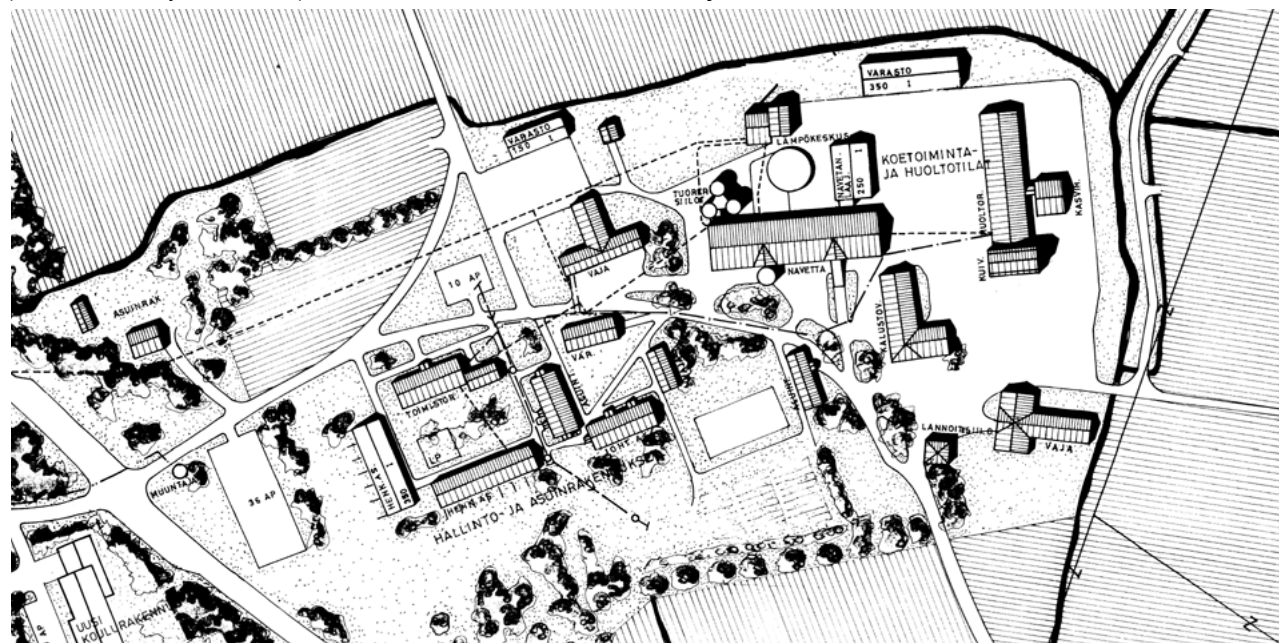
Rakennushanke sai maa- ja metsätalousministeriön hyväksynnän vuoden 1975 tammikuussa ja rakennushallitus antoi oman hyväksyntänsä saman vuoden maaliskuussa. Hanke oli osa valtion työllisyysohjelmaa ja sen oli tarkoitus alkaa jo vuoden 1975 marraskuussa.

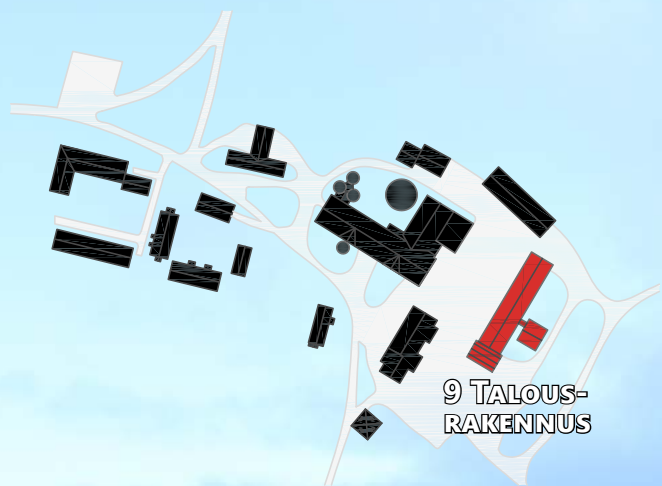
1980-luvun alussa koeasemaa laajennettiin uudestaan kalustovajalla, lämpövoimalalla ja navetan lisäsiivellä. Laajennustyöt olivat osa Pohjois-Pohjanmaan maanviljelysoppilaitoksen ja koeaseman alueiden yleissuunnitelmaa, jonka laati Arkkitehtitoimisto Laatio Oy vuonna 1979.

Pohjois-Pohjanmaan koeaseman ja maatalousoppilaitoksen alueiden yleissuunnitelma vuodelta 1979. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Arkkitehtitoimisto Laatio Oy:n laatima asemapiirros Pohjois-Pohjanmaan koeaseman lisärakennuksista vuodelta 1976, jonka päälle on esitetty alueen kaapeliverkosto. Piirustus: Senaatti-Kiinteistöjen arkisto.

9 TALOUS-
RAKENNUS

Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

4.1 Talousrakennus

SUUNNITTELU

Talousrakennuksesta laaditut piirustukset esiteltiin Oulun piirirakennustoimistolle, joka antoi myönteisen lausunnon sekä joitain huomioita suunnitelmiin. Huomiot koskivat lähinnä ovien ja vesipisteiden sijoittelua sekä rakennuksen ilmanvaihtoa ja laitteistoa.

Koeaseman uusi talousrakennus päätettiin sijoittaa silloin vielä alueella sijainneen varastona ja kalustesuojana käytetyn rakennuksen taakse, alueen itäpuolella olevalle pellolle. Uuden talousrakennuksen myötä aikaisemmin lähinnä Yli-Greuksen ja Ala-Greuksen tilojen vanhoista pihapiireistä muodostunut koeaseman rakennuskanta laajeni ja tilasta muodostui aikaisempaa suurempi kokonaisuus. Talousrakennuksella oli vaikutus myös koeaseman hahmoon kaukomaisemassa, sillä rakennuksen korkealle kohoava siilo-osa nousi viljasiilon rinnalla maisemassa erottuvaksi maamerkiksi. Varaston ja navetan sekä koeaseman väliin muodostui uusi aluksi hiekkapintainen ja myöhemmin asfalttipintainen kalustopiha.

Rakennuksen ulkomuoto määräytyi sinne sijoitettavien toimintojen perusteella. Kuivaaja ja viljasiilot tarvitsivat korkean tilan, ja muut rakennukseen sijoitettavat koeaseman toimintaa palvelevat tilat olivat käytännöllisintä sijoittaa maantasoon. Rakennuksen kyljessä oleva kasvihuone sijoiteltiin siten, että korkean siilo-osan varjo ei lankeaisi siihen. Nykyisellä sijainnillaan kasvihuone saa myös runsaasti auringonvaloa.

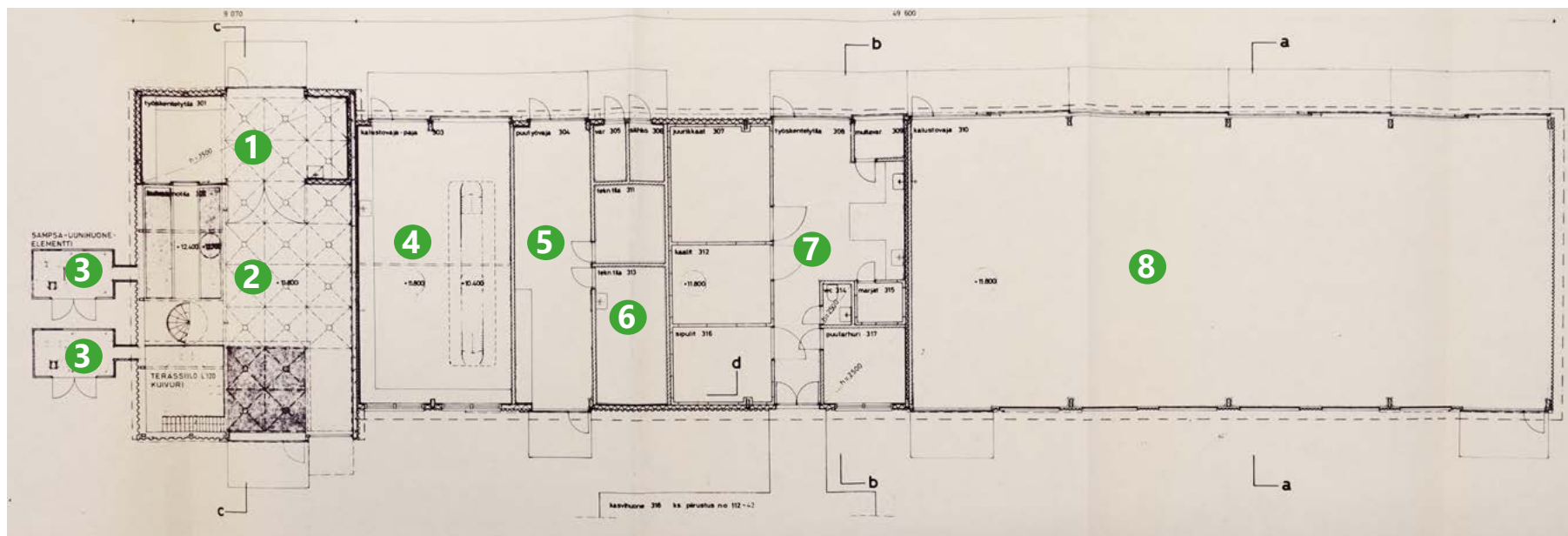
Talousrakennukseen suunniteltiin rakennuksen luonteen mukaisia erikoiskalusteita. Pajatiloihin suunniteltiin työskentelytasoja ja esimerkiksi puutavaran kuivaamiseen tarvittavia hyllyjä. Varastotiloihin suunniteltiin eri käyttötarkoituksiin tarkoitettuja hyllyjä sekä säilytyslaatikoita. Rakentaminen aloitettiin vuonna 1977 ja saatiin loppuun 1978. Siiloon sijoittuvat siilojen suppilot ja säkkikuivuri.

Koeasema talousrakennuksen valmistuttua vuonna 1978. Talousrakennuksen kuivaaja kohoaa kaukomaisemalla koeaseman maamerkinä. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

TILARATKAISUT

Rakennus jaottui käyttötarkoituksen perusteella viiteen eri osaan. Eteläpäätyyn sijoituivat korkeat siilo- ja kuivuritilat. Matalaan talousrakennusosaan sijoituivat kalustopaja ja puutyötilat, viljelysten säilytys ja näytteiden käsittelytilat, kasvihuone sekä suuri kalustovaja.

1. Työskentelytila
2. Kuivaamo
3. Kuivaamoon liittyvät uunit
4. Kalustopaja
5. Puutyöväja
6. Tekniset tilat
7. Työskentely- ja kylmäsäilytystilat
8. Kalustovaja/suoja

Talousrakennuksen ensimmäisen kerroksen pääpiirustus vuodelta 1976, jonka vasemmassa reunassa sijaitsee siilo ja kuivaaja, keskellä työskentely- ja pajatilat ja oikealla kalustovaja. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Siilo

Siilo ja kuivaamo muodostuvat kahdesta tilasta. Läntisen sisäänkäynnin yhteydessä on matalampi työskentelytila, josta on kulku korkeaan kuivaamo-osaan. Työskentelytilassa on työskentelytasoa ja kuuden teräsrakenteisen suppilon suuaukot. Kuivaamon alapohjarakenne on kuivaajan kohdalla syvemmällä muuhun alapohjarakenteeseen nähden ja kuivaajan alaosaan johtaa luiskamainen aukko. Aukon yläosa on peitetty teräsrillillä. Kuivaamo-osassa ensimmäisen kerroksen sisäkatopinta on siilojen alapinnan tasolla. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsee kuivuri ja tasomainen säkkikuivuri. Kuivurin ja siilojen ylemmät tasot ovat saavutettavissa teräsrakenteisten kierreportaiden ja tasojen kautta. Toisella kerroksella sijaitsee myös työskentelytilan päälle sijoittuva säkkivarasto. Tutkimuksessa käytetyt koelait ovat pieniä, joten on tärkeää, että viljaerät saadaan kuivattua erillään omilla säkeissään. Siilot ovat käyttötarkoitusten perusteella eri korkuisia ja korkeimmat siilot sijoittuvat rakennuksen itäpuolelle. Lisäksi siilo-osaan kytkeytyy kaksi rakennuksen ulkopuolella olevaa kuivatusuunia.

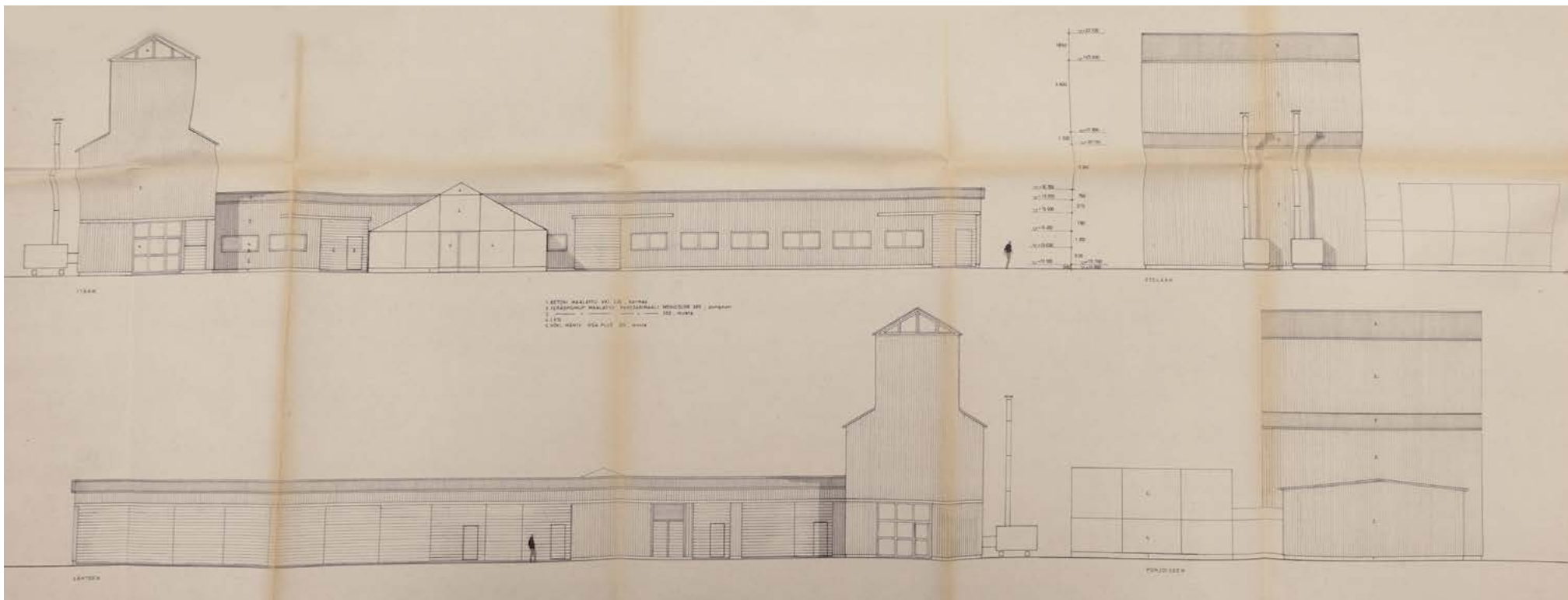
Pajatilat

Pajatilat sijaitsevat siilojen vieressä matalassa talousrakennuksen osassa. Pajatilat tarvittiin maatalouskoneiden sekä muun kaluston ja tarpeiston korjaamista ja huoltamista varten. Kalustopaja on yhtenäinen tila, jonne on kulku sekä yksittäisestä ulko-ovesta sekä korkeammasta liukuovesta. Tilan seiniä kiertää vesipisteellä varustettu työskentelytaso ja lattialla on betonista valettu ja portailla varustettu öljymonttu.

Puutyöväjaan on kulku rakennuksen molemmilta puolilta. Tila on varustettu työskentelytasolla, ja sen yhteydessä sijaitsevat tekniset tilat sekä varasto- ja sähkötilat. Tilaan on sijoitettu puutavaran kuivausteline ja alustat höylälle ja sirkkelille.

Tutkimus- ja varastotilat

Puutarhapuolen tutkimus- ja varastotilat muodostuvat työskentelytilasta, josta on kulku juurikkaiden ja vihannesten varastoihin, puutarhurin työtilaan ja wc-tilaan. Työskentelytilassa on vesipisteillä varustettu työskentelytaso. Kylmäsäilytystilojen seinärakenteet on tehty kylmän elementtiseinistä. Varastoihin on toteutettu puurakenteiset säilytykseen tarkoitetut hyllyt ja laatikot. Työskentelytilan päädyssä on kulku rakennukseen yhdyskäytävän kautta kytkeytyvään kasvihuoneeseen.

Talousrakennuksen julkisivupiirroksia vuodelta 1976. Rakennuksen hahmo muodostuu korkeasta siilo-osasta, ja siihen liittyvistä matalasta ja pitkästä talousrakennuksesta. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Kasvihuone

Kasvihuoneeseen johtaa pieni yhdyskäytävä, joka kytkee tilan talousrakennukseen. Pohjaltaan kasvihuone on neliömäinen ja sen itäisivulta on kulku ulos. Sisäseinien pinnassa ja katosta on roikotettu tilan lämmitykseen tarkoitettu vesikiertoinen järjestelmä. Kasvihuoneeseen sijoitettiin puisia työskentelytasoja sekä vihannesten kasvatukseen tarkoitettuja puulaatikoita.

Kalustovaja

Rakennuksen pohjoispäädyssä sijaitseva kalustovaja on suuri yhtenäinen tila, jonka länsisivu on kokonaan suurilla liukuovilla. Tilaan on kulku myös yksilehtisistä ovista, jotka sijaitsevat tilan vastakkaisissa nurkissa. Kalustovajassa on yksi vesipiste lämmintä tilaa vasten olevalla seinällä.

ULKOMUOTO

Talousrakennuksen hahmo muodostuu korkeasta harjakattoisesta siilo-osasta sekä matalasta ja pitkästä talousrakennusosasta. Lisäksi rakennukseen liittyy pohjaltaan neliön muotoinen kasvihuone. Rakennuksen julkisivut on vuorattu punaiseksi maalatulla teräspoimulevyillä.

Korkean siilo-kuivaamon ylöspäin kapenevan hahmon muodostavat harjakatto ja alempana olevat kattolapheet. Katon harjasuunta kulkee kohtisuoraan talousrakennuksen matalan osan harjakattoon nähden. Siilon vesikattomateriaali on mustaksi maalattu teräspoimulevy ja räystäät ovat lyhyet. Rakennuksen osan sivuseinät ovat umpinaiset ja ainoat valoaukot sijaitsevat päätyseinien yläosissa ja suurissa teräskenteisissä liukuovissa.

Siilon sisätilat rakennuksen valmistuttua 1970-luvun lopussa. Tilaan sijoitettiin korkea kuivuri, joka on käytössä edelleen. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Talousrakennuksen matalalla osuudella on loiva yhtenäinen harjakatto, jonka vesikattomateriaali on siilon tavoin mustaksi maalattu teräspoimulevy. Rakennuksen aukotus on niukkaa, ja se painottuu itäjulkisivulle. Ikkunat on sijoiteltu nauhamaisesti koko julkisivun pituudelle, lämpimän osan ikkunat ovat kaksinkertaiset ja kylmän osan yksinkertaiset puuikkunat. Itäjulkisivun julkisivupinnan muodostavat rivi teräsrakenteisia liuku-ulko-ovia ja yksittäiset julkisivun sävyyn maalatut peltipintaiset lämpimän tilan ovet. Julkisivupintaa on rytmitetty ovilehtien vaakasuuntaisella ja ulkoseinien pystysuuntaisella profiilipellillä.

Kasvihuone erottuu muusta talousrakennuksesta lasisella ulkomuodollaan. Neliömäinen kasvihuone on harjakattoinen ja harjasuunta on sama, kuin siilolla. Rakennusosan julkisivut muodostuvat alumiiniprofiilien väleihin kiinnitetyistä lasilevyistä.

Talousrakennukseen sijoitettiin puutavaran työstöön tarkoitetut pajatilat. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Talousrakennus muodosti valmistuttuaan uuden piha-alueen sen ja navetan väliin. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Vastavalmistunut talousrakennus 1970-luvun lopulla. Vasemmalla on jo purettu kalustusuoja. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

RAKENTEET

Talousrakennuksen matala osa on pilarisokkelipalkkiperusteinen ja liimapuupalkkirunkoinen, siilo-osa on pilari-sokkeli-palkkiperusteinen ja teräsrunkoinen.

Yläpohja ja vesikatto

Talousrakennuksen matalan osan kattorakenne muodostuu liimapuupalkkeista ja siilossa teräsrakenteisista kannakkeista. Vesikattomateriaali molemmissa osissa on profiilipelti ja rakennuksen lämpimät osat on eristetty mineraalivillalla.

Alapohja ja perustukset

Perustukset toteutettiin teräsbetonista. Maavarainen lattia toteutettiin 100 mm paksusta imubetonilaatasta.

Ulkoseinät ja runko

Talousrakennuksen matala osa liimapuurunkoinen ja korkea osa teräsrunkoinen.

Kylmän osan ulkoseinärakenne ulkoa sisälle: teräsprofiilipelti - liimapuupilari tai teräspilari.

Lämpimän osan seinärakenne ulkoa sisälle: teräsprofiilipelti - kuitulevy - mineraalivilla, jonka ulko- ja sisäpintaan asennetaan paperi - höyrynsulkumuovi - rimoitus - sisäverhouslevy.

Sisäseinät

Talousrakennuksen matalan osan seinät ovat puhtaaksi muuratut kalkkihiekkatiiliseinät. Siilon seinät ovat puurakenteiset asbestisementtilevyseinät ja siilon sekä talousrakennuksen matalan osan välinen seinä on betonirakenteinen. Lisäksi vihannesvarastoissa on käytetty kylmiöihin tarkoitettuja elementtiseinärakenteita.

Kasvihuone

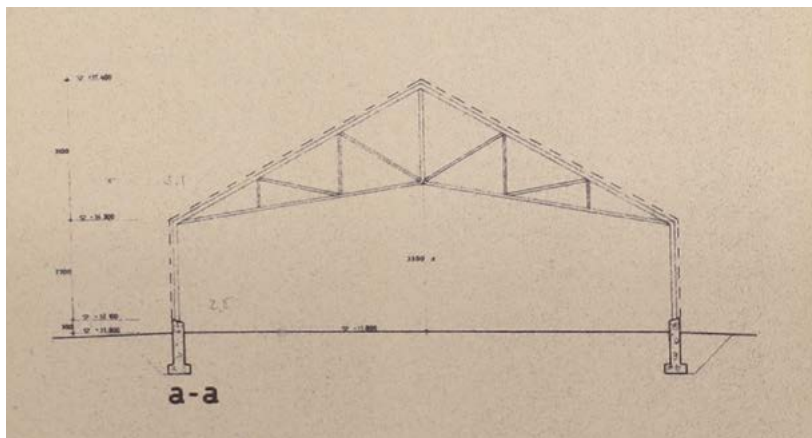
Matala betoniperusteinen, teräsrunkoinen sekä lasiseinäinen ja kattainen.

Portaat

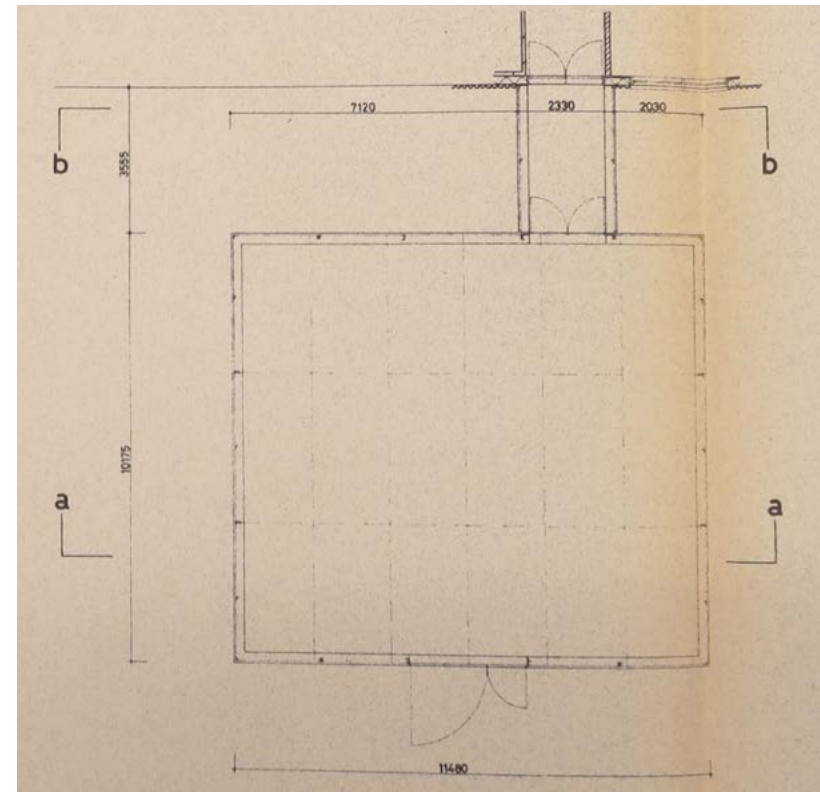
Siilo-osassa on teräsrakenteiset kierreportaat.

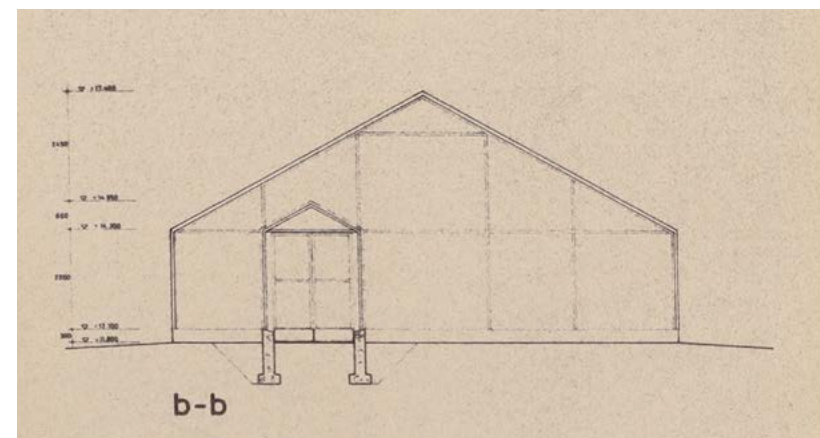
Talousrakennuksen itäisivulle sijoitettiin kasvihuone. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Kasvihuoneen leikkauspiirustus vuodelta 1976. Kasvihuoneen rakenne muodostui teräsristikoista ja alumiinikehyksistä seinien ja katon lasipinnoista. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Kasvihuoneen pohjapiirros vuodelta 1976. Rakennusosan pohja on yksinkertainen neliö, joka liittyy talousrakennukseen pienen käytävän kautta. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Kasvihuoneen leikkauspiirustus vuodelta 1976. Leikkaus on harjakattoisen yhdyskäytävän kohdalta. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

TALOUSRAKENNUKSEN MERKITTÄVIMMÄT MUUTOKSET:

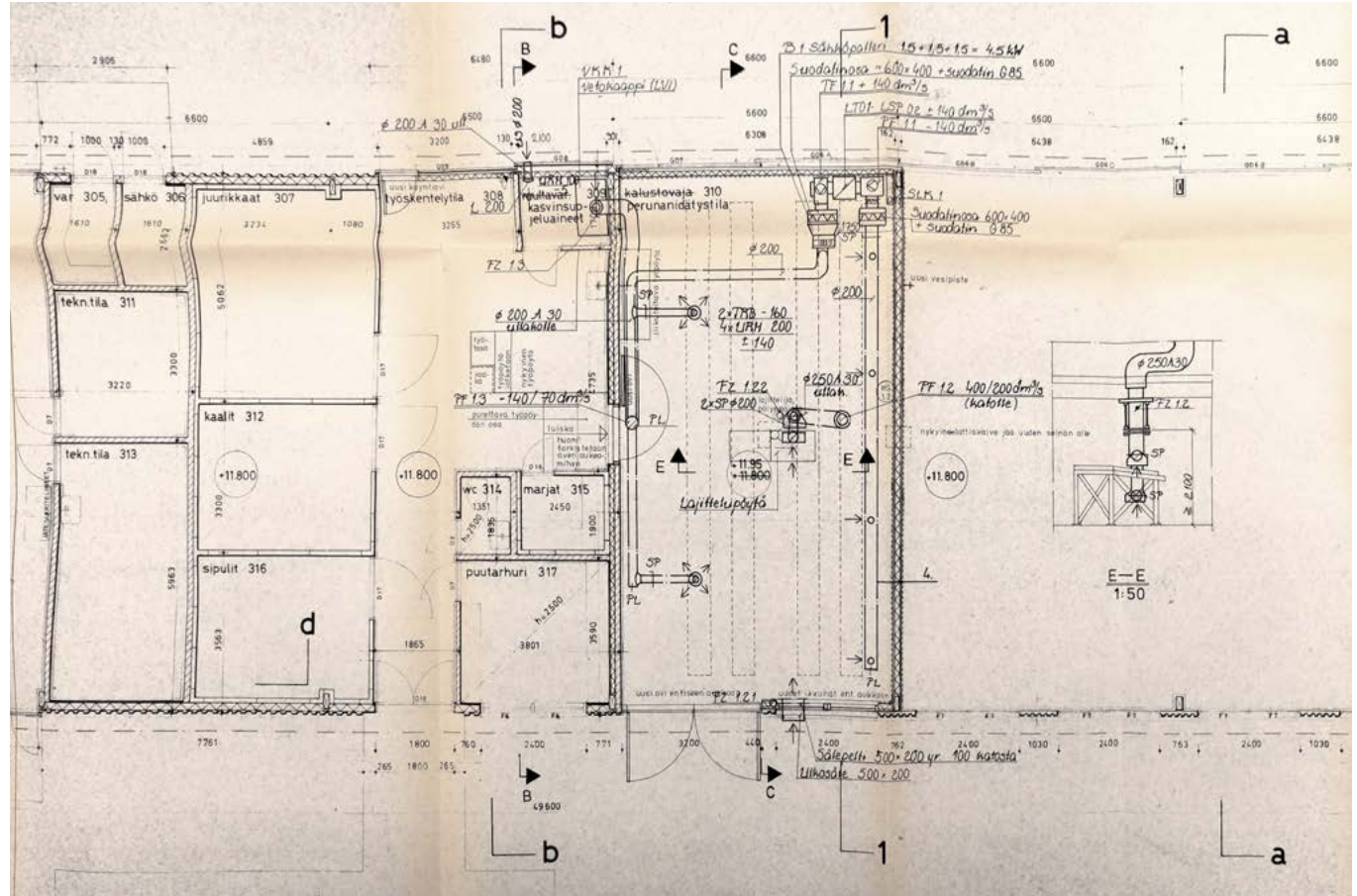

Idätystilaan lisättiin uusi ikkuna ja ulos johtava pariovi. Alakattopinta muodostui profilipeltilevyistä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

1988 IDÄTYSTILAN MUUTOKSET, VEIKKOLA KY

Uusien tutkimussuuntien myötä talousrakennuksen keskiosassa sijaitsevaa työskentelytilaa laajennettiin kalustosuojan puolelle perunanidätystilalla. Tilasta lisättiin myös kulkureitti puutarhurin työtilaan. Idätystila rakennettiin lämpimäksi tilaksi, ja uusi lämmöneristetty väliseinä sijoitettiin kalustosuojan liimapuupilarien väliin. Ulkoseinälle lisättiin uusi ikkuna ja pariovi oleviin aukkoihin. Idätystilaan sijoitettiin lajittelija ja pölynpoistokoneisto, jonka imukanavisto johdettiin rakennuksen katolle.

Työskentelytilan puolella jouduttiin purkamaan työpöytä perunanidätystilaan johtavan aukon tieltä, ja tilassa oleva multavarasto muutettiin kasvinsuojeluaineiden säilytystilaksi.

Idätystilan lvi-pohjapiirros vuodelta 1988. Kalustosuojan idätystilan väliin rakennettiin lämmöneristetty seinä ja tilan ulkoseiniin lisättiin lämmöneristettä. Idätystila yhdistyy viereiseen työskentelytilaan välioven kautta. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

IDÄTYSTILAN MUUTOS TAKAISIN KALUSTESUOJAKSI

Perunanidätystila on nykyisin käytössä pienemmän tutkimusaseman käytössä olevan säilytys- ja huoltotilana.

4.2 Talousrakennuksen nykytila ja säilyneisyys

Talousrakennuksen länsijulkisivu on säilynyt lähes muuttumattomana. Lähes ainoat muutokset ovat tapahtuneet idätystilan laajennuksen kohdalla. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Talousrakennuksen säilyneisyyttä on tutkittu alkuperäispiirustusten, 1970-luvun valokuvien, sekä nykytilainventoinnin avulla.

MUOTO JA JULKISIVUJEN SÄILYNEISYYT

Talousrakennuksen muoto on säilynyt muuttumattomana ja rakennuksen julkisivut ovat alkuperäiset tai sen kaltaiset. Mainittavat muutokset alkuperäisiin julkisivuihin ovat rakennuksen itäpuolelle 1980-luvun lopussa lisätyt alumiinirakenteinen pariovi ja sen viereinen puuikkuna sekä kasvihuoneen seinäpintoihin lisätyt kennolevyt. Länsipuolen julkisivun peltiprofiililevyä on uusittu työskentelytilan ja kalustovajaan laajennetun idätystilan kohdalla. Idätystilan muutoksessa tilaan rakennettiin uusi alapohjarakenne, joka näkyy julkisivussa harkkopintaisena sokkelina. Lisäksi julkisivuihin on lisätty IV-säleikköjä sekä uusia julkisivuvalaisimia.

Siilon julkisivut ovat alkuperäisen mukaiset. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kasvihuoneen seinien lasipinnat on vaihdettu kennolevyyn, mikä on muuttanut rakennusosan läpinäkyvää ilmettä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Idätystilan alumiinipariovi ja puuikkuna ovat 1980-luvun kerrostumaa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Rakennuksen ikkunat ja ovet ovat itäjulkisivun ja työskentelytilan myöhemmin lisättyjä ovia ja ikkunoita lukuun ottamatta alkuperäiset. Osa kuivaamon huipulla olevista ikkunalaseista on korvattu vanerilevyillä.

Siiloon johtavat teräsluukuovet ovat alkuperäiset. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Teknisiin tiloihin johtavat teräsovet. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kalustosuojan alkuperäiset luukuovet. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

RAKENTEET

Talousrakennuksen, kuivaamo-osan ja kasvihuoneen rakenteet ovat lähes koko rakennuksessa alkuperäiset. Merkittävimmät rakenteelliset muutokset ovat kohdistuneet yläpohjarakenteen läpivienteihin sekä 1980-luvun lopulla rakennettuun idätystilaan. Idätystilan kohdalla ulkoseiniin lisätyt lämmöneristeet sekä kalustusuojaa vasten oleva ulkoseinä ovat uutta kerrostumaa. Samoin rakennuksen länsijulkisivun idätystilan kohdalle rakennettu kevytbetonihihkorakenne sokkeli.

Vasemmalla: korkean siilon ja kuivaajan rakenteen muodostaa teräsrunko.

Oikealla: kuivaajan ensimmäisen kerroksen sisätilat ovat lähes alkuperäisessä asussaan, ja tilassa oleva alkuperäinen laitteisto on suurilta osin edelleen käytössä.

Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehti-toimisto Jorma Teppo Oy.

SISÄTILAT

Talousrakennuksen sisätilojen tilajärjestys vastaa alkuperäistä tilajärjestystä lähes koko rakennuksessa. Ainoa tilallinen muutos on idätystilan laajentaminen kalustusuojaan. Sisätilojen pintamateriaalit ja värisävyt ovat alkuperäiset tai alkuperäistä vastaavat.

Siilo ja kuivaaja

Siilon ja kuivaajan sisätilojen yleisilme on säilynyt autenttisenä. Tilojen sisustus ja järjestelyt vastaavat kuivaajan ensimmäisen kerroksen osalta alkuperäistä ja osa alkuperäisestä laitteistosta on edelleen käytössä. Kuivaajan toisella kerroksella oleva säkkivarasto on oletettavasti rakennettu myöhemmin, mutta on tyyliltään tilan muuta sisustusta vastaava. Kuivaajaan liittyvässä työskentelytilassa tilan käyttötarkoitus ja pintamateriaalit ovat säilyneet alkuperäisen kaltaisina, mutta tilan sisustusta on oletettavasti muutettu.

Konepaja on lähes alkuperäisessä asussa, vasemmalle seinälle on lisätty väli-
liiovet. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Puutyöpajan takaosaan on lisätty väliseinä, joka erottaa tilan varastotiloista.
Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Työskentelytilan yhteydessä oleva wc.
Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Pajatilat

Konepajan ja puutyöpajan sisätilojen järjestely ja pintamateriaalit ovat alkuperäiset. Konepajan alkuperäinen, seiniä kiertävä kiintokalustus ja lattiassa oleva öljymonttu ovat myös säilyneet, lisäksi tilan kalustusta ja laitteistoja on myöhemmin täydennetty. Konepajaan liittyvä öljyvarasto ja sinne johtava ovi ovat myöhemmin lisätyt. Öljyvarasto ja puutyöpaja on erotettu levypintaishallilla väliseinällä.

Puutyöpajan käyttötarkoitus ja sisustus ovat pysyneet alkuperäisen kaltaisina. Aikaisemmin läpi rakennusrungon yltänyt tila on pienentynyt, ja tilan päähän rakennettu öljyvarasto on katkaissut kulkuyhteyden tilan toisessa päässä olevalle ulko-ovelle.

Idätystilaksi rakennettu kalustesuoja on 1980-luvun lopun kerrostumaa. Tilan valkoiset profiilipintaishallit ja kattoinnat ovat tilan rakentamisen aikaiset, samoin betonivalettu lattia. Myös tilaan johtavat väli- ja ulko-ovet sekä ulkoseinällä oleva ikkuna ovat tilan rakentamisen yhteydessä lisätyt.

Työskentelytilat

Työskentelytilojen muoto ja sisäpinnat ovat alkuperäiset. Tilan kalustuksen järjestely on muuttunut alkuperäisestä idätystilaan johtava oven ja siihen liittyvän luiskan lisäämisen seurauksena, ja tilassa nykyisin olevat työskentelytasot eivät ole alkuperäiset. Tilaan liittyvän wc:n sisustus on alkuperäinen.

Työskentelytilaan on lisätty kylmiöitä. Oikealla on idätystilaan johtava ovi, ja sen edustalla oleva luiska. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Vasemmalla: talousrakennuksessa oleva tekninen tila on rakennusaikaisessa asussaan.

Oikealla: sipulivarastona toiminut kylmiö on alkuperäisen mukainen.

Oikealla alhaalla: kalustovaja on yhtenäinen tila, kattoa kannattavat massiiviset liimapuupalkit.

Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Tekniset tilat

Rakennuksen tekniset tilat ovat säilyttäneet alkuperäisen ilmeensä ja käyttötarkoituksensa.

Varastot

Talousrakennuksen varastotiloiksi rakennetut tilat ovat edelleen varastokäytössä, mutta alun perin sipulien varastointiin tarkoitettu kylmiö on otettu arkistokäyttöön. Kylmiöiden ja muiden sisätilojen varastoiden pintamateriaalit ovat alkuperäiset, mutta tilojen hyllyjärjestelmiä on osin uusittu.

Kalustovaja

Rakennuksen päädyssä oleva kalustovaja on alkuperäisessä asussaan. Kooltaan tila on supistunut, mutta kalustovajan ja kalustosuojan väliin rakennettu lämmöneristetty seinä vastaa materiaaleiltaan kalustovajan muiden seinien pintamateriaaleja.

Kasvihuoneen sisätilat ovat lähes alkuperäisessä asussaan. Tila on nykyisin varastokäytössä. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kasvihuone

Talousrakennukseen liittyvä kasvihuone on alkuperäisen muotoinen ja sisustukseltaan lähes alkuperäinen. Tilan merkittävin muutos on lasisten seinälevyjen lähinnä katon harjaa olevien lasilevyjen vaihtaminen kennolevyihin. Kasvihuoneen seiiniä ja kattoa kiertävät lämmitysputket ovat alkuperäiset, katossa olevat valaisimet ja varjostinkankaat ovat myöhemmin lisätyt. Tilan sisustusta on täydennetty teräsrakenteisilla työskentelytasoilla.

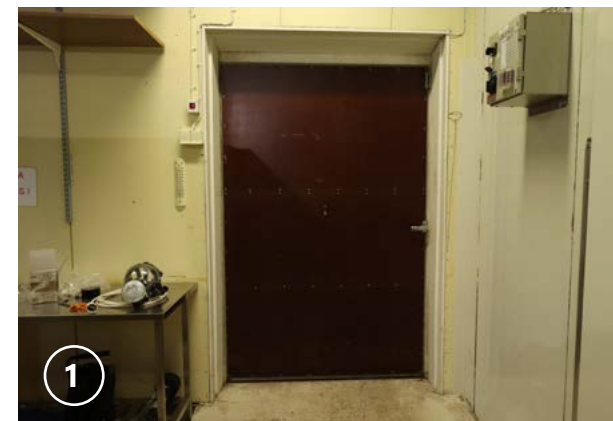
VÄLIOVET

Talousrakennukset väliovet ovat pääasiassa alkuperäiset ja alkuperäisen väriset. Uudet väliovet ovat konepajan teräsrakenteiset väliovet, sekä kalustuosojen ja kuivaajan säkkivaraston valkoiset sekä vaneripintaiset laakaovet, jotka kaikki ovat todennäköisesti 1980-luvun kerrostumaa.

Kasvihuoneen ja talousrakennuksen yhdyskäytävä. Tilan alakattopinta on harjakattoinen. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Talousrakennuksen väliovet ovat lähes kaikki alkuperäiset. Ovet ovat tyypillisesti puurakenteisia laakaovia (1), ja kuivaajaan johtavat väliovet ovat korkeat teräspariovet (3). Idätystilan leveä laakaovi on 1980-luvun kerrostumaa (2). Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

**11 TOIMISTO-
RAKENNUS**

Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

4.3 Toimistorakennus

Koeasemaa päätettiin laajentaa 1970-luvun lopulla uudella toimistorakennuksella. Koeaseman silloiset tilat eivät vastanneet tutkimustoiminnan tilatarpeita, joten uudelle toimistorakennukselle nähtiin tarve.

SUUNNITTELU

Suunnitelmat uudesta toimistorakennuksesta laati Arkkitehtitoimisto Laatio Oy vuonna 1976. Toimistorakennuksesta laaditut piirustukset esiteltiin Oulun piirirakennustoimistolle, joka antoi myönteisen lausunnon sekä joitain huomioita suunnitelmiin. Huomiot koskivat saunan kiukaan muuttamista sähkölämmitteiseksi tai vaihtoehtoisesti puuvaraston rakentamista, ja kiuas päädyttiin muuttamaan sähkölämmitteiseksi.

Toimistorakennus ja asuinrivitalo päätettiin sijoittaa vastakkain koeaseman länsilaidalla olevalle peltoalueelle Ala-Greuksen pihapiirin jatkeeksi, jolloin rakennukset yhdessä talouspesulan kanssa muodostivat oman pihapiirin. Lisärakennusten myötä autopaikoituksen tarve kasvoi, ja uusi paikoitusalue sijoitettiin toimistorakennuksen pohjoispuolelle Tutkimusasemantien varteen lähelle toimistorakennuksen pääsisäänkäyntiä. Suunnitelmassa koeaseman länsipuolen peltoaluetta pienennettiin ja uusien rakennusten sekä paikoitusalueen ympärille istutettiin puita rajaamaan näköyhteyttä Sammalkankaantielle.

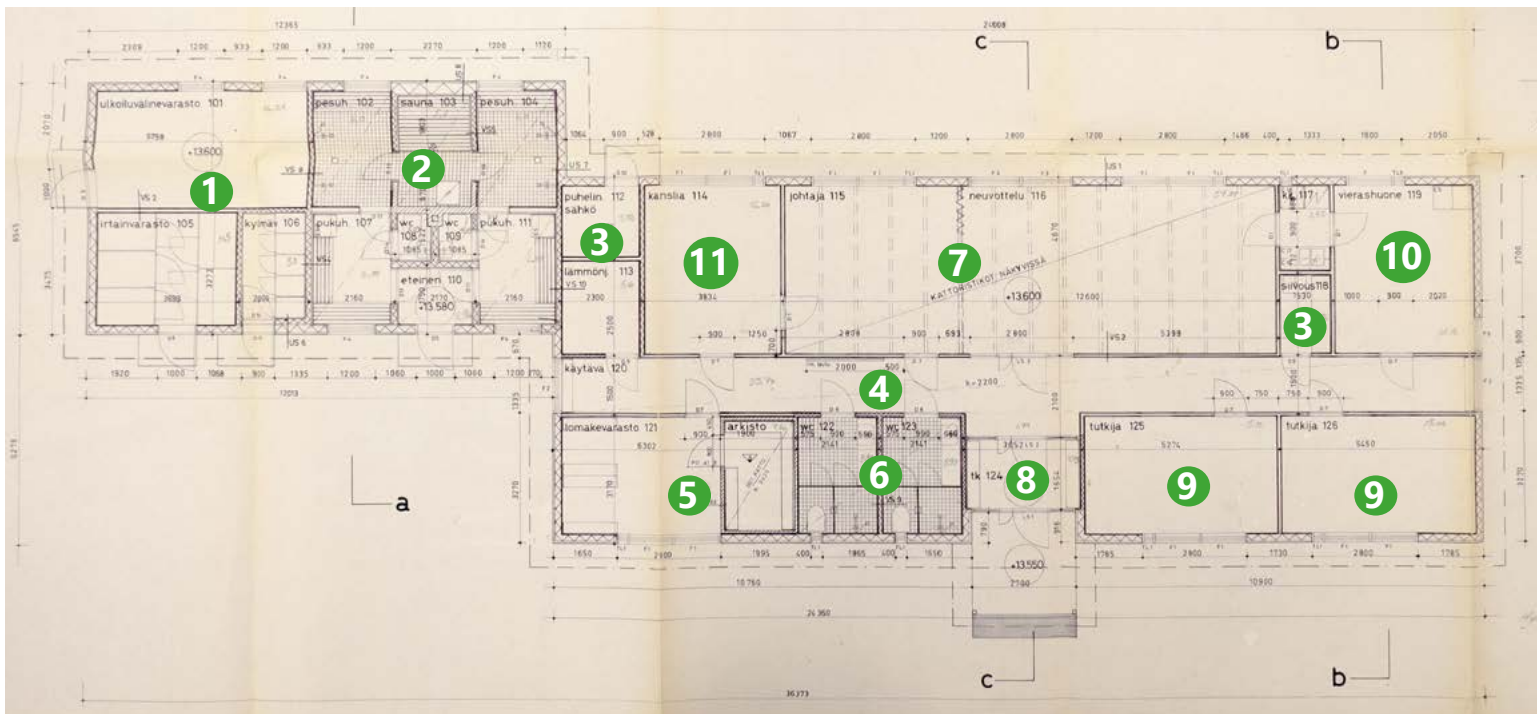
Toimistorakennus muodostuu kahdesta saman suuntaisesta rakennusmassasta, joiden liittymäkohdassa on porrastus. Suurempi rakennusmassa palvelee toimistokäyttöä ja pienempi asuinrivitalon

Näkymä kohti toimistorakennusta sen pohjoispuolella olevalta säänhavaintopisteeltä. Rakennus ja sen taustalla erottuva asuinrivitalo ovat juuri valmistuneet. Kuva on vuodelta 1978. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

asukkaita sekä koeaseman työntekijöitä. Lisärakennusten perustamissuunnitelmassa rakennuksiin vaadittiin sijoitettavaksi talouspesula. Pesula oltiin alun perin sijoittamassa rakennuksen pienempään osaan yhdessä saunatilojen kanssa, mutta pesula päädyttiin lopulta sijoittamaan nykyisen talouspesulan toimistohuoneiden paikalle. Ennen lisärakennuksia koeaseman sosiaalilat oli ripoteltu ympäri alueen rakennuskantaa ja uusiin rakennuksiin oli tarkoitus järjestää koeaseman silloiset sosiaalilat, lähinnä pukeutumis- ja pesutilat.

Rakennuksen suunnitelmista voidaan havaita rakennusaikakaudelle tyypillisiä suunnitteluihanteita, kuten sisä- ja ulkotilojen selkeät linjat sekä rakennuksen läpäisevät näkymäakselit, jotka kulkevat keskuskäytävän kohdalta sekä pääsisäänkäynnin ja neuvottelutilan läpi.

Vuoden 1976 työpiirustus toimistorakennuksen ensimmäisestä kerroksesta. Kahdesta yhteen liittyvästä rakennusosasta muodostuvan rakennuksen vasemmassa reunassa on sauna- ja varastotilat, ja oikealla toimistotilat. Toimiston suuri neuvottelutila sijoittuu piirustuksessa rakennuksen keskelle, keskuskäytävän yläpuolelle. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

1. Varastotilat
2. Saunatilat
3. Tekniset ja aputilat
4. Käytävä
5. Lomakevarasto ja arkisto
6. WC:t
7. Johtajan huone ja neuvottelutila
8. Sisäänkäynti
9. Tutkijoiden huoneet
10. Vierashuone
11. Kanslia

TILARATKAISUT

Toimistorakennus muodostuu kahdesta yhteen liittyvästä rakennusmassasta, joista toiseen sijoittuvat koeaseman toimintaa palvelevat toimistotilat, ja toiseen asuinri-vitalon asukkaita palvelevat sauna- ja varastotilat.

Toimistot, tutkijoiden tilat ja kanslia

Toimistorakennukseen sijoitettiin kaksi tutkijoiden toimistohuonetta. Huoneet sijoituivat vierekkäin rakennuksen keskikäytävän varrelle. Rakennuksen pääpiirustuksessa huoneisiin ei ollut sijoitettu kiintokalusteita, mutta tiloihin lisättiin myöhemmin vaatesäilytystilat. Huoneiden ovet oli myös alun perin tarkoitettu sijoittaa keskeisesti, mutta sijoittelua muutettiin lähemmäs huoneiden välistä seinää. Molemmista huoneista avautuu tuuletusluukkuiset pari-ikkunat kohti pohjoista.

Kanslia on rakennuksen eteläpuolella ja siitä on kulku sekä keskuskäytävälle sekä johtajan huoneeseen.

Neuvottelutila ja johtajan huone

Neuvottelutila ja johtaja huone sijoittuvat toimistorakennuksessa keskeisesti vastapäätä pääsisäänkäyntiä. Muista rakennuksen tiloista poikkeavasti vino sisäkatto ja näkyvät kattoristikot tekevät salista juhlanan. Tilat ovat yhdistettävissä tai jaettavissa tilat jakavan puupintaisen taitto-oven avulla, ja neuvottelutilasta on lisäksi kulku läpikuljettavaan keittokomeroon.

Keskuskäytävältä johtajan huoneeseen on kulku tavallisen laakaoven kautta ja neuvottelutilaan johtaa lasipieellinen lasiovi.

Eteis- ja käytävätilat

Rakennuksen pääsisäänkäynti sijoittuu pohjoisjulkisivulle Tutkimusasemantien varteen. Eteistiloihin liittyy tuulikaappi ja vaatesäilytystila, josta on kulku keskuskäytävän levennyksessä sijaitsevaan eteistilaan.

Rakennuksen halkaisee pitkä keskuskäytävä, johon toimistorakennuksen eri tilat avautuvat. Käytävän molemmissa päissä on käytävän levyiset ja korkeat kiinteät ikkunat.

Toimistorakennuksen sosiaali-, aputilat ja varastot

Sosiaali-, aputilat ja varastot sijoittuvat toimisto-osan pohjoispuolelle sekä neuvottelutilan yhteyteen. Rakennuksen pohjoispuolella on lomakevarasto, jota täydennettiin työpöyrustuksissa arkistolla. Lähelle pääsisääkäyntiä rakennettiin kaksi identtistä wc-tilaa, joissa molemmissa on käsienpesualtaalla varustettu etutila sekä wc-, ja suihkukopit.

Neuvottelutilan vieressä sijaitsevat keskuskäytävälle avautuvat siivoustila ja vierashuone sekä neuvottelutilan ja vierashuoneen kautta kuljettava pieni keittokomero.

Saunatilat

Asuinrivitalon ja koeaseman työntekijöiden käytössä olevat saunatilat sijoittuvat lähelle kahden rakennusmassan liitoskohtaa. Saunatilojen sisäänkäynti sijaitsee rakennuksen pohjoispuolella, siitä on kulku pieneen eteistilaan, jonka vastakkaisilta sivuilta johtavat ovet naisten ja miesten puku- ja pesuhuoneisiin ja pieneen wc-tilaan. Tilat ovat keskenään toistensa peilikuvat ja pesuhuoneista on kulku yhteiseen saunaan.

Asuinrivitalon käytössä olevat varastotilat ja kylmävarasto

Rakennuksen itäpäädyssä sijaitsevat asuinrivitalon käytössä olevat irtainvarasto ja ulkoiluvälinevarasto sekä koetilan toimintaan liittyvä kylmävarasto. Sekä kylmä- että irtainvarastoon on kulku rakennuksen pohjoissivulta ja ulkoiluvälinevaraston sisäänkäynti on rakennuksen itäpäädyssä.

Tekniset tilat

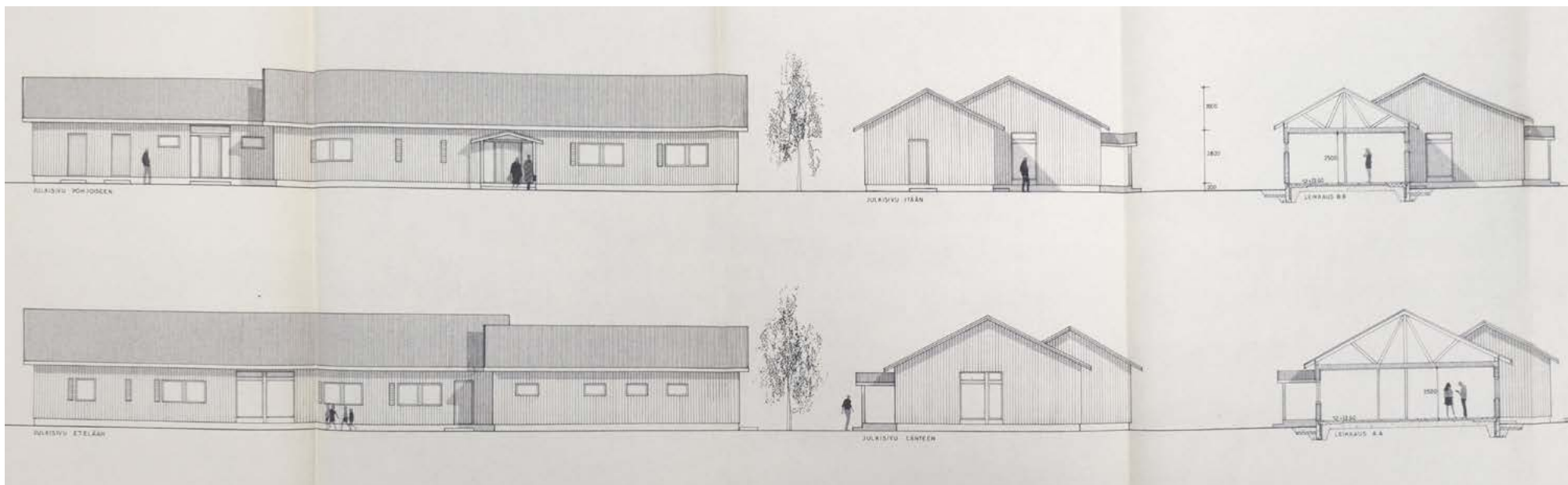
Tekniset tilat sijoittuvat rakennusmassojen liittymäkohtaan kanslian ja saunatilojen väliin. Lämmönjakohuoneeseen kuljetaan toimistorakennuksen sisätilojen kautta ja puhelin- ja sähkötilaan rakennuksen eteläsivulta.

Vuoden 1978 valokuvassa vasta valmistuneet toimisto- ja asuinrivitalo muodostivat yhdessä pesularakennuksen kanssa uuden, yhdeltä sivulta avoimen pihapiirin Ala-Greuksen vanhan pihapiirin rinnalle. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Näkymä toimistorakennuksen länsipuolella olevalta aukealta kohti rakennuksia. Ilmeiltään yhtenevät toimisto- ja asuinrakennus muodostivat uuden 1970-luvun kerrostuman koeaseman rakennuskantaan. Vasemmalla olevan toimistorakennuksen päädyssä näkyvät siinä olleet kaksi ikkunaa. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

Toimistorakennuksen julkisivu- ja leikkauspiirustukset vuodelta 1976. Rakennus toteutettiin lähes piirustusten mukaisesti, merkittävimmät eroavaisuudet liittyvät varasto- ja saunatilojen ovien ja ikkunoiden sijoitteluun. Leikkauspiirustuksesta voidaan havaita, että rakennuksen rakenneratkaisut olivat 1970-luvulle tyypilliset, seinät olivat rankarakenteiset ja niitä kannatti valesokkeli. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

ULKOMUOTO

Toimistorakennus on yksikerroksinen pitkä rakennus, joka muodostuu kahdesta porrastuvasta rakennusmassasta. Rakennusosien harjasuunta on sama, mutta sauna- ja varasto-osan harjakorkeus on hieman matalampi. Alapohjana maavarainen betonilaatta.

Rakennuksen julkisivut ovat puuverhoillut punaiseksi maalatulla pystysuuntaisella lomalaudoituksella. Vesikatteena oli mustaksi käsitelty mineriittilevy, jota on käytetty myös sisäänkäyntikatoksen katemateriaalina. Julkisivujen detaljointien ja talovarusteiden värisävyinä on käytetty mustaa ja räystäiden otsalaudoitukset sekä sisäänkäyntikatoksen puupilarit on maalattu sillä sävyllä.

Rakennuksen pääsisäänkäynnin yläpuolella on julkisivusta ulos työntyvä loiva harjakattoinen katos, jonka molemmissa reunoissa on nelikulmainen puupilari. Sisäänkäyntiovi sijaitsee katoksen alle jäävässä syvennyksessä ja sen edustalle on valettu sisäänkäyntiportaana toimiva betonilaatta.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Suurin osa julkisivujen aukotuksesta sijoitettiin rakennuksen pitkille sivuille. Ikkunat ovat pääasiassa vaakasuuntaisia, mutta neuvottelutilan ja käytävän päädyissä olevat ikkunat ovat korkeita pystyikkunoita. Vaakaikkunat ovat joko leveitä toimitohuoneiden ikkunoita tai pienempiä varaston ja pesutilojen ikkunoita. Lisäksi julkisivuun sijoitettiin tuuletusluukkuja, joiden puurituläpinnat oli maalattu mustaksi. Kaikkien ikkunoiden ja luukkujen yläreunat asennettiin samaan korkeuteen rakennuksen ulko-ovien kanssa. Korkeiden kiinteiden ikkunoiden ylä- ja alapuolella oli mustaksi maalatusta vanerista tehty ikkunan levyiset kentät. Rakennuksen ikkunat ovat puurakenteiset, kolminkertaiset ja avattavat ikkunat ovat sisäänpäin aukeavat. Puuosat on käsitelty sekä sisä- että ulkopuolelta mustaksi.

Rakennuksen ulko-ovet ovat pystypaneelipintaisia puu-ulko-ovia, joiden alareunassa on matalat potkupellit. Ovet ovat umpinaisia, mutta pääsisäänkäynnin oven molemmin puolin on lasipielet. Saunatilan oven yläpuolelle oli vuoden 1976 pääpiirustuksissa esitetty pieni ikkuna, jota ei kuitenkaan toteutettu. Ulko-ovien edustalle on valettu pienet, yksinkertaiset betonilaatat.

SISÄTILAT

Toimisto-osan sisätilat sijoittuvat rakennuksen läpi kulkevan keskuskäytävän varrelle. Julkiset tilat on sijoitettu keskeisessä rakennusmassaan, kun taas vain henkilökunnan käyttöön tarkoitetut tilat sijaitsevat lähempänä keskuskäytävän päitä. Keskeisesti sijoitellulta pääsisäänkäynniltä on suora kulku suurehkoon neuvottelutilaan ja sitä kautta taas vierashuoneeseen. Myös wc-tilat on sijoitettu pääsisäänkäynnin läheisyyteen.

Toimistorakennuksen sisätiloissa on jatkettu julkisivujen mustan sävyisiä detaljioiteja. Neuvottelutilassa ja johtajan huoneessa ovat kattoristikot, tuulikaapin puurunkoinen lasiovi sekä käytävän ja huoneiden jalkalistat on maalattu mustaksi. Myös johtajan huoneen paljeovi suunniteltiin maalattavaksi mustalla, mutta se jätettiin puun sävyiseksi. Huoneiden vaneripintaiset laakaovet ja ikkunoiden alapuolella olevat vesikierroiset patterit on maalattu tumman ruskealla maalilla. Seinä- ja kattopinnat maalattiin valkoiseksi. Rakennuksen muovimatto- ja muovilaattapintaiset lattiat olivat tummanruskeat. Puurunkoisten kiintokalusteiden rungot olivat valkoiset ja ovet vaaleanvihreät.

Saunatilojen eteis-, wc- ja pukuhuonetilojen seinä- ja kattopinnat päällystettiin puupaneelilla ja lattiat toimisto-osan kanssa saman sävyisellä muovimatolla. Wc-tilassa tiilirakenteinen väliseinä oli jätetty paljaaksi. Pesuhuoneiden lattia- ja seinäpinnat laatoitettiin pienellä neliölaattalla, lattian sävy oli terra ja seinien valkoinen. Lattialaatoitus jatkui yhtenäisenä saunassa. Saunat seinät ja katto sekä pesuhuoneen katto päällystettiin puupaneelilla. Saunan lauteet olivat puurakenteiset. Saunatilojen ovet ovat puurakenteisia ja paneelipintaisia märkätilan ovia.

Toimistorakennuksen pääsisäänkäynti vuonna 1978. Sisäänkäynti on hieman syvennetty, ja sitä reunustavat lasipiletit. Edustalla oleva puurakenteinen sisäänkäyntikatos on siro ja rakennuksen arkkitehtuurin kanssa yhtenevä. Sisäänkäyntiovi on 1970-luvulle tyypillinen pystypaneloitu ja umpinainen puuovi, jossa on kookas puuvedin. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

RAKENTEET

Yläpohja ja vesikatto

Puurakenteiset kattoristikot ja mineriittivesikate. Rakennuksen yläpohja on eristetty mineraalivillalla.

Alapohja ja perustukset

Perustukset toteutettiin teräsbetonista. Maavarainen lattia toteutettiin 60 mm paksusta terästäetystä betonilaatasta.

Ulkoseinät ja runko

Puurunkoiset kantavat ulkoseinät ja rakennuksen pituussuuntainen kantava väliseinä.

Ulkoseinärakenne ulkoa sisälle: lomalaudoitus - vaakarimoitus - kuitulevy - mineraalivillaeriste, jonka sisä- ja ulkopintaan asennetaan paperi - höyrysulkumuovi - kipsilevy

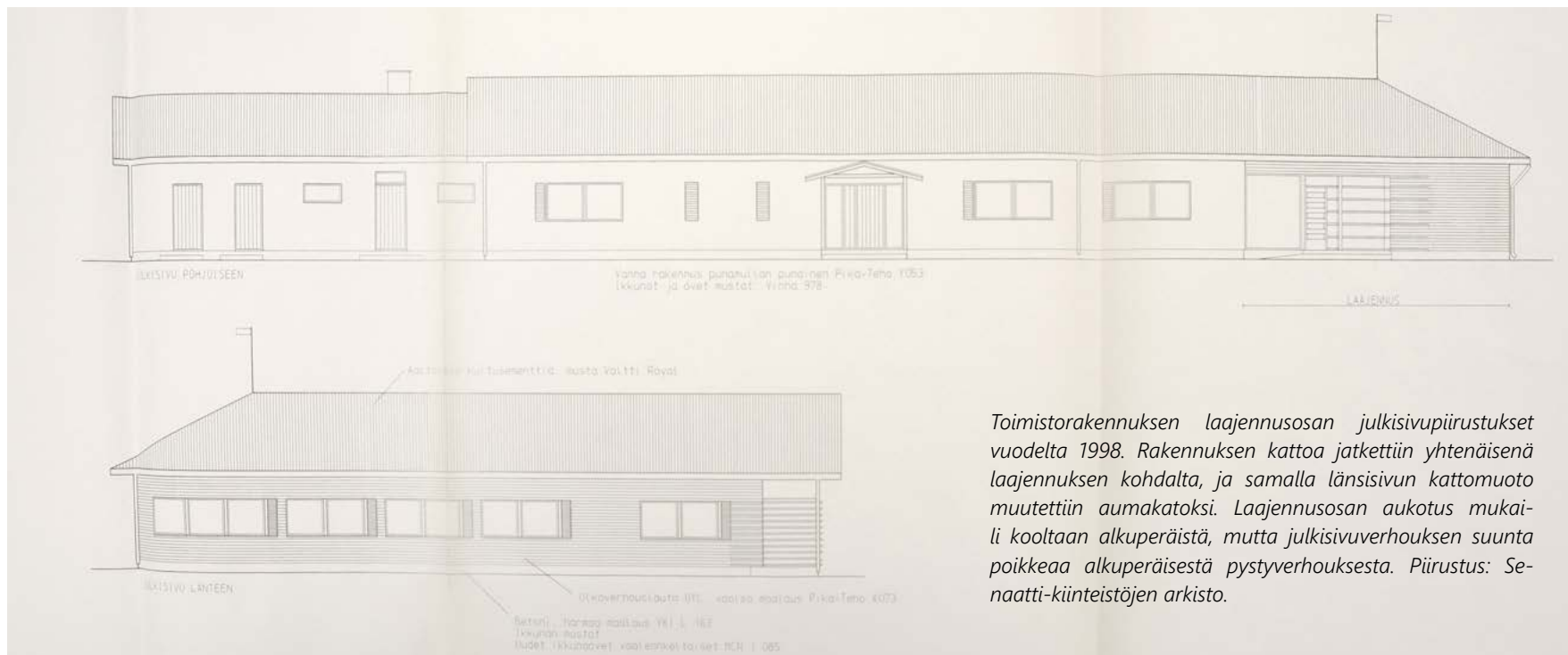
Sisäseinät

Puurunkoiset kipsilevyseinät, joiden pintakäsittely toteutettiin huoneselosteiden mukaan. Arkiston seinät ovat puhtaaksi muurattua moduulitiiltä, jonka pinta on maalattu.

Sisäänkäyntikatos

Puurakenteinen.

TOIMISTORAKENNUKSEN MERKITTÄVIMMÄT MUUTOKSET:

Toimistorakennuksen laajennusosan julkisivupiirustukset vuodelta 1998. Rakennuksen kattoa jatkettiin yhtenäisenä laajennuksen kohdalta, ja samalla länsisivun kattomuoto muutettiin aumakatoksi. Laajennusosan aukotus mukaili kooltaan alkuperäistä, mutta julkisivuverhouksen suunta poikkeaa alkuperäisestä pystyverhouksesta. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

1998 TOIMISTORAKENNUKSEN LAAJENNUS, ARKKITEHTITOIMISTO MATTILA JA MALMIVIRTA

Toimistorakennusta päätettiin laajentaa siivellä, jolloin rakennus muotoutui L-kirjaimen muotoiseksi. Laajennus yhdistyi olevan rakennusmassan keskikäytävään, ja rakennuksen taitekohtaan muodostui aulatila. Laajennukseen sijoitettiin uusia toimistotiloja sekä varasto. Uusi sisäänkäynti muodostui rakennuksen uudeksi pääsisäänkäynniksi.

Laajennuksen seurauksena alkuperäisen rakennuksen ominaispiirteinä ollut koko rakennuksen käytävän kohdalta lävistävä näkymä katosi.

Viistoilmakuva laajennusosan liittymisestä alkuperäiseen rakenteeseen. Rakennusmassan taittuessa toimiston ja asuinrivitalon piha muuttui sulkeutuneemmaksi. Kuva: Maria Honkakoski 9/25, Siikajoen luonnonvarakeskus.

203

4.4 Toimistorakennuksen nykytila ja säilyneisyys

Toimistorakennuksen säilyneisyyttä on tutkittu alkuperäispiirustusten, 1970-luvun valokuvien, sekä nykytilainventoinnin avulla.

MUOTO JA JULKISIVUJEN SÄILYNEISYYS

Toimistorakennuksen muoto on muuttunut laajennusosan myötä merkittävästi alkuperäisestä pitkästä ja porrastuvasta rakennusmassasta nykyiseen L-malliseen. Rakennuksesta on kuitenkin edelleen havaittavissa alkuperäiset toimisto- ja saunaosat. Laajennusosan kattorakenne on liitetty alkuperäiseen kattorakenteeseen, mutta liittämisen myötä alkuperäinen, suora harjalinja tekee laajennusosan kohdalla taitteen. Nykyinen katon harjakorkeus vastaa alkuperäisen toimisto-osan harjakorkeutta.

Toimiston alkuperäiset julkisivut ovat säilyneet muuttumattomina ja toimistolaajennuksen julkisivuihin ei olla rakentamisen jälkeen tehty muutoksia. Laajennusosan julkisivujen väri ja aukotuksen korkeus mukailevat alkuperäistä rakennetta, mutta julkisivuverhouksen suunta ja laajennusosan päädyssä oleva säleikköaihe tuovat julkisivuun 1980-luvun kerrostuman. Rakennuksen sisäänkäyntijulkisivun painopiste on siirretty alkuperäiseltä sisäänkäynniltä laajennusosan sisäänkäynnin kohdalle ja alkuperäisen osan ulko-ovien yläpuolista julkisivuvalaistusta on uusittu.

Rakennuksen vesikattomateriaali on laajennusosan kohdalta alkuperäinen, mutta alkuperäisen toimiston ja saunan kohdalta katto on vaihdettu sävyltään alkuperäistä vastaavaan mustaan profiilipeltikatteeseen. Alkuperäisen osan katolle on lisätty talovarusteita ja sadevedenpoistojärjestelmät.

Toimistorakennuksen eteläjulkisivu, jossa laajennusosan pääty on vasemmalla. Rakennuksen muoto on laajennuksen myötä muuttunut, mutta rakennuksesta on erotettavissa sen alkuperäinen hahmo. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

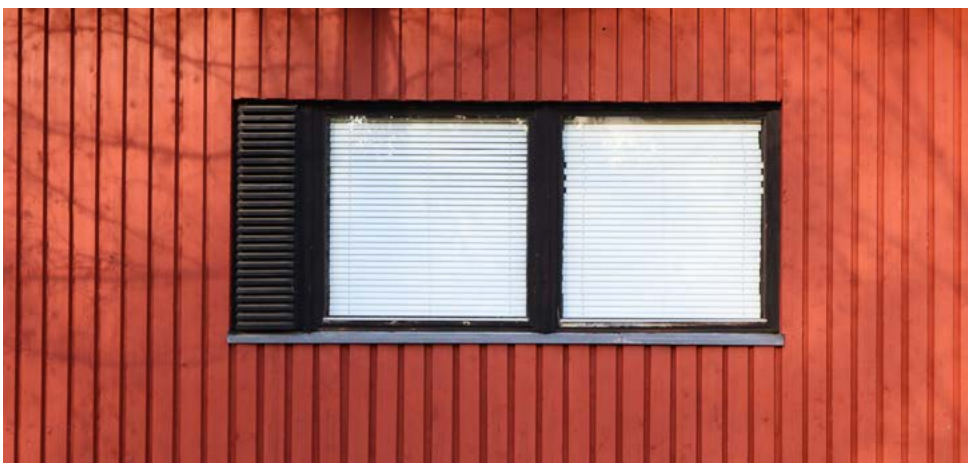
Alkuperäisen toimistorakennuksen itä- ja pohjoissivu ovat lähes alkuperäisessä asussaan. Rakennuksen katemateriaali on vaihdettu mineriittikatteesta peltikatteeseen. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Laajennusosan sisäänkäynti, joka on alkuperäisen tavoin sisennetty. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Lähes kaikki toimistorakennuksen ulko-ovet ja ikkunat ovat rakennusajankohdalle alkuperäiset. Ainoastaan alkuperäisen toimisto-osan pääsisäänkäynnin musta paneelipintainen ja vasikallinen umpiovi on vaihdettu tummanruskeaan yksilehtiiseen HDF-oveen, jonka yläosassa on kuusiruutuinen, crepi-lasinen valoaukko.

Toimistorakennuksen alkuperäiset 1970-luvun vaakaikkunat, joiden sivulla on tuuletusluukku. 205 Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Toimistolaajennuksen länsijulkisivu on säilynyt rakentamisaikaisessa asussaan.

Alhaalla: Laajennusosan leveät toimistohuoneiden ikkunat mukailevat 1970-luvun kaksiosaisten, leveiden vaakaikkunoiden tyyliä. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

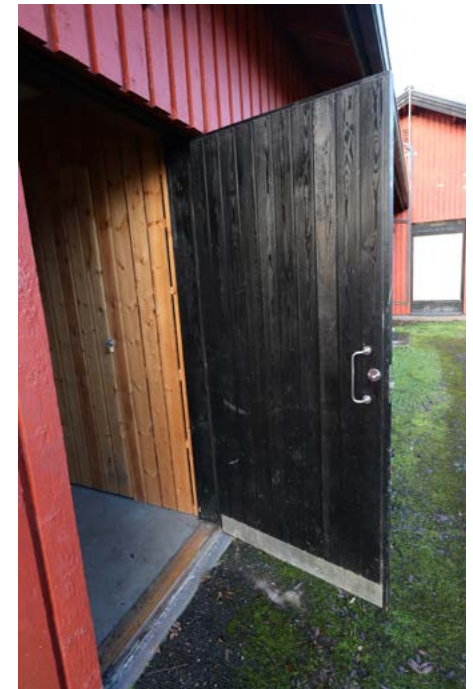
Toimistorakennuksen alkuperäinen 1970-luvun ulko-ovi on vaihdettu alkuperäisestä tyylistä poikkeavaan, yksilehtiseen HDF-oveen. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Laajennusosan eteläpäädyn ulko-ovi. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Varastotilojen alkuperäiset pystypaneelipintaiset puuovet. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Neuvottelutilan alkuperäiset korkeat puuikkunat, joiden alaosassa on 1970-luvulle tyypilliset vanerikentät. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

RAKENTEET

Toimistorakennuksen rakenteet ovat lähes alkuperäiset tai niitä vastaavat. Alkuperäisen toimistorakennuksen vesikatto-materiaali on vaihdettu mineriittikatteesta peltikatteeseen.

SISÄTILAT

Rakennuksen sisätiloista on erotettavissa selkeästi alkuperäinen 1970-luvun kerrostuma, sekä laajennusosan myötä tullut 1980-luvun kerrostuma. Tilojen järjestelyt ja pintamateriaalit vastaavat alkuperäistä.

Rakennuksen alkuperäisten sisätilojen ominaispiirteisiin vahvasti kuulunut valoaukkoihin päättyvä keskikäytävä, joka muodosti näkymäkselin rakennusmassan läpi, on edelleen tunnistettavissa sisätiloista. Rakennusmassan lävistävä näkymäkseli kuitenkin katkeaa laajennusosassa, jossa keskikäytävä taittuu rakennusmassan taittuessa. Laajennusosan pohjaratkaisussa on hyödynnetty alkuperäisen rakennusosan keskikäytävän varrelle sijoitettujen toimistohuoneiden periaatetta, ja keskikäytävän päihin on myös sijoitettu valoaukoiksi ikkuna tai lasiaukollinen ovi.

Toimistohuoneet

Toimistohuoneissa on säilynyt tilojen alkuperäiset materiaalit ja värit. Tilojen käyttötarkoitus on myös alkuperäisen mukainen. Alkuperäisen osan toimistohuoneiden mustaksi maalatut ikkunoiden sisäpintojen puuosat ja lattialistat muodostavat vahvan kontrastin valkoiseksi maalattujen seinäpintojen ja lattian harmaan muovimaton kanssa. Laajennusosan toimistohuoneet muodostavat selkeän, oman kerrostuman, joka eroaa alkuperäisistä toimistohuoneista paitsi väryksellään, niin myös vinon sisäkaton vuoksi. Huoneiden 1980-luvun kerrostuman muodostavat lattian lämpimän ruskea muovimatto, ja lakatut, puiset jalkalistat sekä ikkunoita ja ovia kiertävät listoitukset. Kaikkien toimistohuoneiden kalusteet on tyhjennetty.

Laajennusosan toimistohuone, jonka ovien vieraisen sisäikkuna mahdollistaa näköyhteyden käytävän ja toimistohuoneiden välillä ja sisäkatto on vino. Huone on rakennusajalle alkuperäisessä asussa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Alkuperäisen toimistorakennuksen huone, joka on säilynyt ilmeeltään alkuperäisenä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

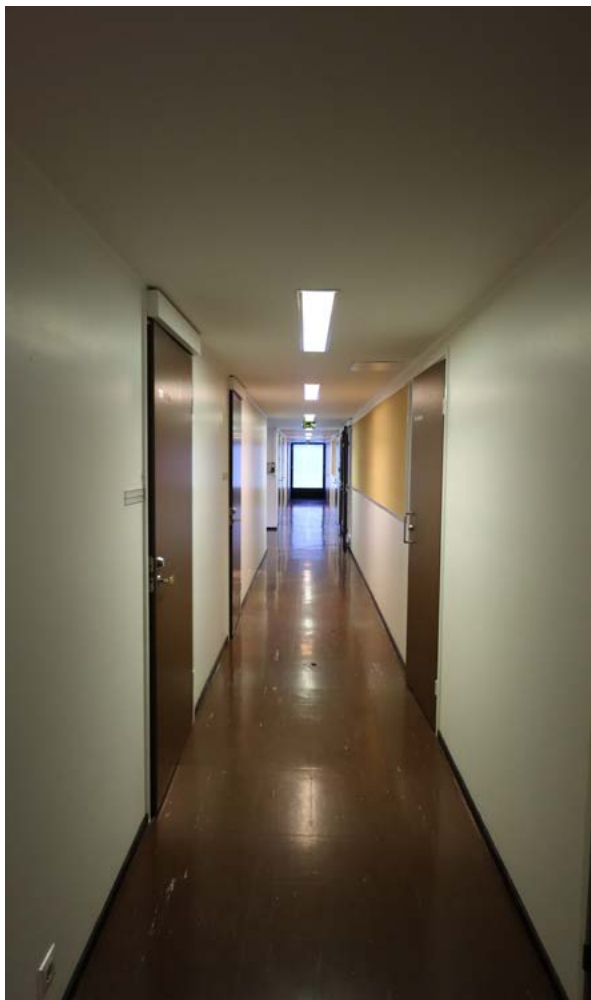

Korkeassa neuvottelutilassa olevat kattoristikot ovat tilaa hallitseva elementti. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Neuvottelutila ja johtajan huone

Rakennuksen alkuperäisessä osassa sijaitsevat neuvottelutila ja siihen yhdistyvä johtajan huone ovat alkuperäisessä asussaan. Tiloihin avautuvat sisäikkunat ja niihin johtavat väliovat ovat alkuperäiset, kuten myös katoissa ulkoseinän reunassa kulkevat loisteputkivalaisimet ja roikkuvat kattovalaisimet. Tilojen uudempaa kerrostumaa ovat ikkunoiden alapuolella kulkevat sähkölistat.

Neuvottelutilaan liittyvä keittiökomero on säilynyt alkuperäisellä paikallaan, mutta tilan kalustus on uusittu mahdollisesti 1990-luvulla. Keittokomeron pintamateriaalit ovat oletettavasti alkuperäiset, tai niitä vastaavat.

Alkuperäisen toimisto-osan keskuskäytävä, joka päättyy korkeaan ikkunaan. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Laajennusosan käytävä, jonka päässä on sisäänkäyntiaula. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Käytävät

Rakennuksen läpi kulkevat keskuskäytävät ovat pintamateriaaleiltaan ja väriykseltään alkuperäiset. Muodoltaan käytävät ovat myös alkuperäisen kaltaiset, alkuperäisen keskuskäytävän päästä on poistettu ulkoseinä ja siinä ollut korkea ikkuna laajennusosan rakennuttua. Käytävillä on alkuperäiset loisteputkivalaisimet, ja rakennusmassan taitekohtaan muodostuvassa aulatilassa on oletettavasti laajennuksen aikainen naulakkokaluste.

Laajennusosan sisäänkäyntiaula, joka yhdistää alkuperäisen ja uuden rakennuksen. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Alkuperäisen toimisto-osan sisäänkäynti, joka avautuu neuvottelutilaan. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Eteiset

Kahden pääsisäänkäynnin yhteydessä sijaitsevat eteistilat ovat säilyneet lähes alkuperäisinä. Alkuperäisen toimisto-osan sisäänkäyntiovi on vaihdettu uuteen, alkuperäisestä tyylistä poikkeavaan ulko-oveen ja tilassa olleet naulakkokalusteet on poistettu. Laajennusosan eteistila on säilynyt lähes muuttumattomana.

Varastot ja tekniset tilat

Toimistorakennuksen alkuperäisessä ja laajennusosassa sijaitsevat varastot ovat säilyneet lähes muuttumattomina. Alkuperäisen toimisto-osan matalassa siivessä sijaitsevat varastot ovat pintamateriaaleiltaan alkuperäiset ja tiloissa oleva alkuperäinen kalustus on säilynyt. Laajennusosassa sijaitseva varasto on pintamateriaaleiltaan alkuperäisessä asussa, mutta tilassa ollut kalustus on riisuttu pois. Jäljellä on ainoastaan rakennuksen ilmanvaihtojärjestelmään liittyvä tekninen kaappi.

Toimiston wc-tilat ovat alkuperäisen mukaiset. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

WC-tilat

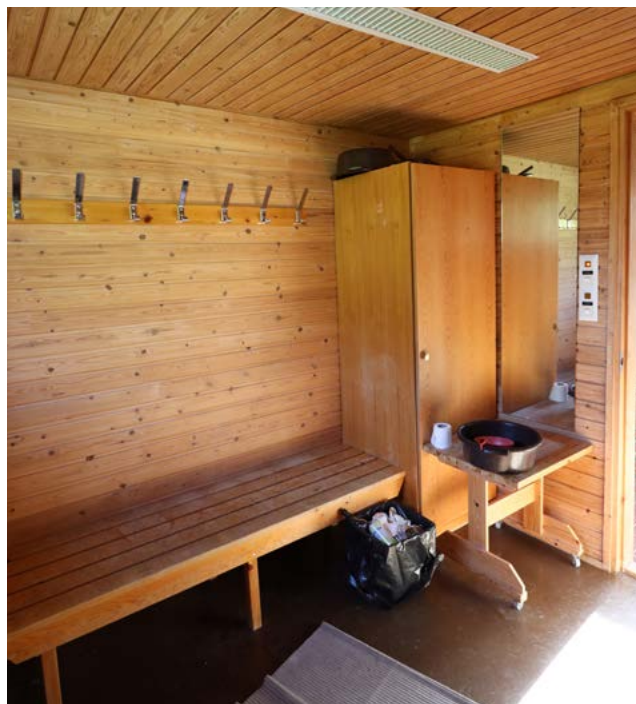
Alkuperäisessä toimisto-osassa sijaitsevat wc-tilat ovat sisustukseltaan lähes alkuperäiset. Tiloissa olleet alkuperäiset saniteetti- ja muut tilan kalusteet ovat säilyneet. Molempiin wc-tiloihin on myöhemmin lisätty suihkukäytössä olleeseen wc-koppiin wc-pöntöt.

Wc-tilassa olevat kalusteet ovat pääosin säilyneet alkuperäisinä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Saunatila, joka yhdistää kaksi pesutilaa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Pukuhuoneiden pintamateriaalit sekä kalustus ovat alkuperäiset. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Wc-tilan takaseinällä oleva muurattu seinä liittyy saunan seinään. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Saunatilat

Alkuperäisen rakennusosan matalammassa siivessä sijaitsevat pukuhuone- ja saunatilat ovat säilyneet alkuperäisessä 1970-luvun asussaan. Tilojen pintamateriaalit ovat alkuperäiset, samoin tiloissa säilyneet kalusteet ovat osa alkuperäistä sisustusta. Pesuhuone- ja saunatilojen lattialaattoihin lisätyt liukuestetarrat ovat todennäköisesti myöhempää kerrostumaa.

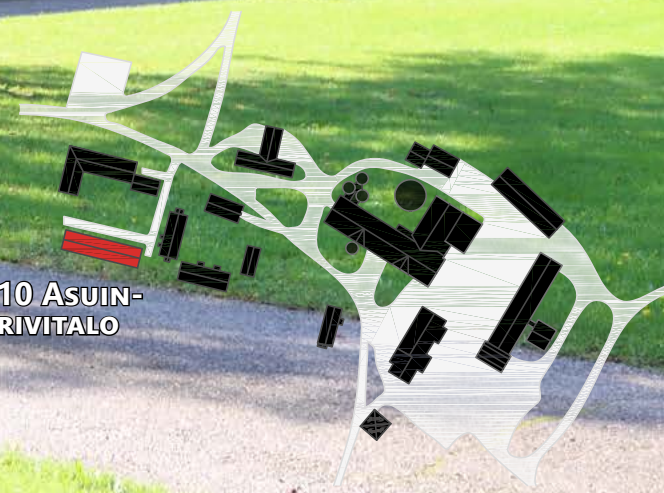

Pesuhuoneen alkuperäisenä säilynyt ilme on rakentamisajalle tyypillinen. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

10 ASUIN-
RIVITALO

4.5 Asuinrivitalo

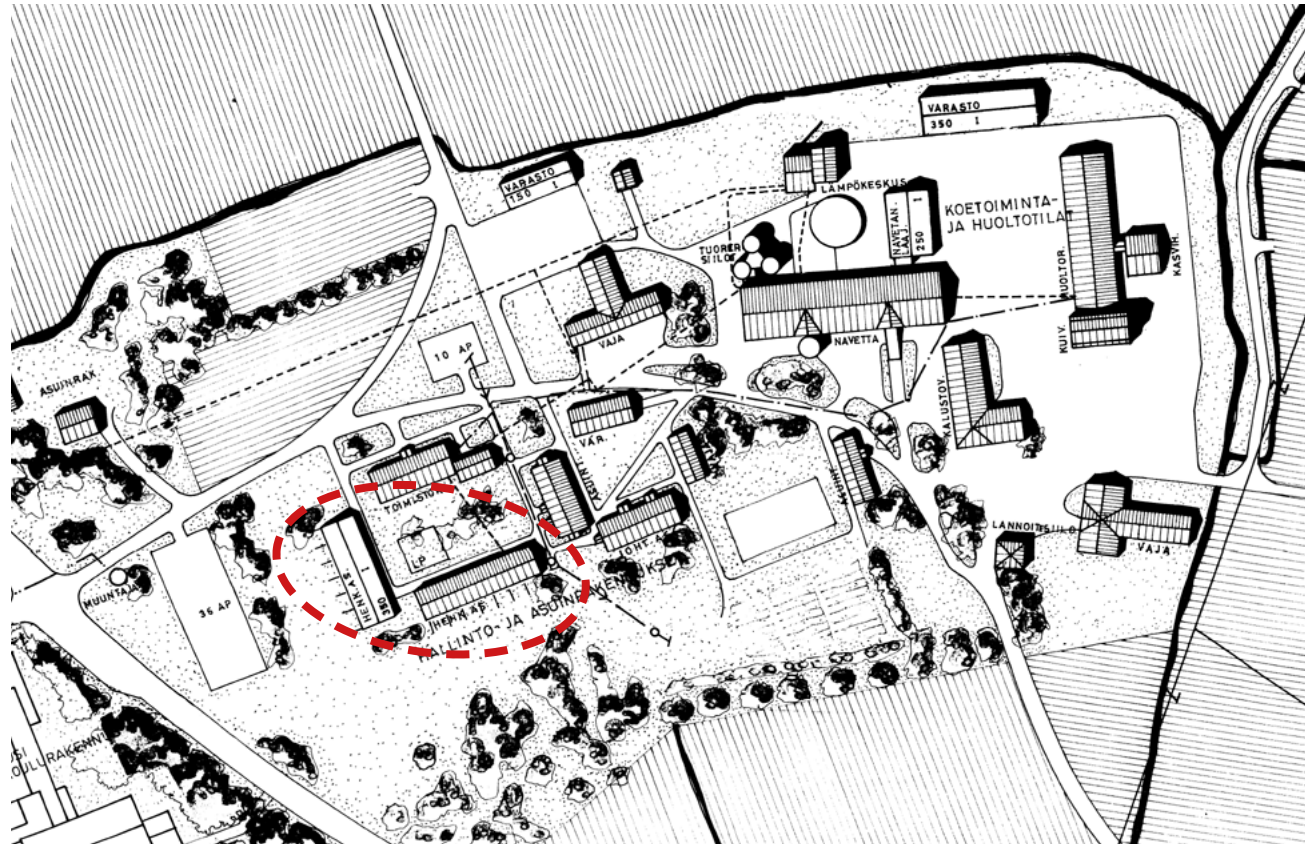
SUUNNITTELU

Arkkitehtitoimisto Laatio Oy laati suunnitelmat uudesta asuinrivitalosta vuonna 1976. Laaditut piirustukset esiteltiin Oulun piirirakennustoimistolle, joka antoi myönteisen lausunnon. Tämän jälkeen rakennuksesta laaditut luonnossuunnitelmat esiteltiin Rakennushallitukselle ja suunnitelmat hyväksyttiin vuoden 1976 kesäkuussa sillä ehdolla, että piirustuksiin suoritetaan Rakennushallituksen esittämät muutokset.

Uusi asuinrivitalo sijoitettiin uutta toimistorakennuksen eteläpuolelle koeaseman länsireunaan. Yhdessä talouspesulan kanssa muodostunut uusi pihapiiri jätettiin länsireunasta avoimeksi. Asuinrivitalo suunniteltiin koeaseman henkilökunnan ja siellä työskennelleiden harjoittelijoiden käyttöön¹⁹.

Pihapiiriä ehdotettiin myöhemmin täydennettäväksi pihapiirin sulkevalla koeaseman henkilökunnan käyttöön tarkoitulla asuinrivitalolla ja sen länsipuolelle sijoitettavalla uudella parkkipaikalla. Laajennussuunnitelmat olivat osa Arkkitehtitoimisto Laatio Oy:n suunnittelemaa maatalousoppilaitoksen ja koeaseman 1980-luvun alun laajennustöitä, jossa koeasemalle rakennettiin lämpökeskus ja kalustovaja sekä laajennettiin navettaa. Uutta asuinrivitaloa ei kuitenkaan koskaan toteutettu.

19 Huuemonen 14.11.2025

Pohjois-Pohjanmaan koeaseman ja maatalousoppilaitoksen alueiden yleissuunnitelma vuodelta 1979, jossa toteutettu ja suunniteltu asuinrivitalo on ympyröity punaisella. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

TILARATKAISUT

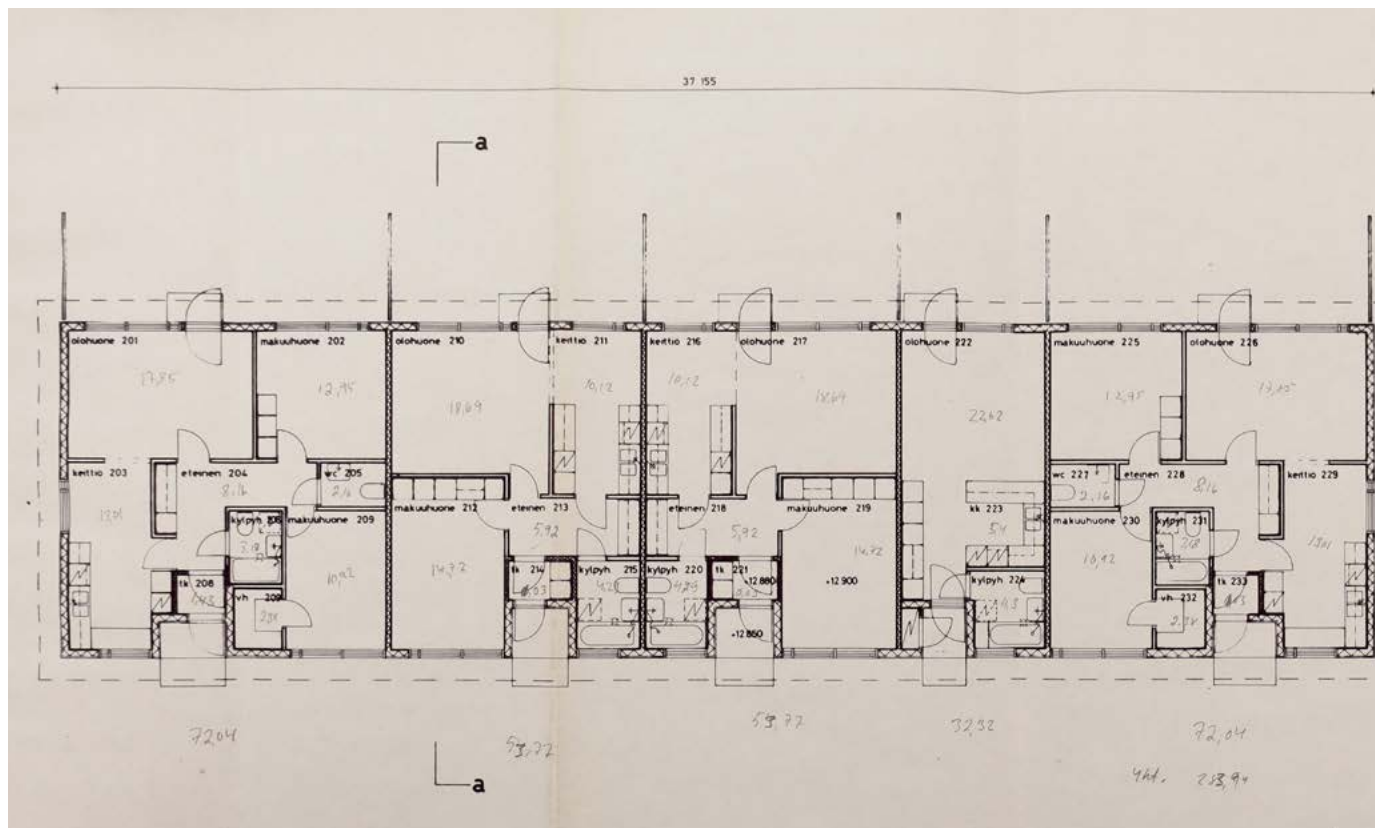
Asuinrivitaloon toteutettiin viisi rinnakkaista asuntoa, joiden sisäänkäynnit sijaitsivat rakennuksen pohjoispuolella ja asuntopihat eteläpuolella. Asunnot olivat joko kolme-, kaksi- tai yksihuoneisia.

Asuinhuoneistot

Asuinhuoneistoissa hyödynnettiin samankaltaisia tilaratkaisuja, vaikka huoneistojen koot vaihtelevat. Jokaisen asunnon sisäänkäynti sijaitsee julkisivussa olevassa syvennyksessä, josta on kulku joko tuulikaapin kautta eteiseen tai suoraan eteiseen. Jokaisen asunnon kylpyhuoneisiin on kulku eteisestä. Asunto-
pihoille kulku on jokaisessa asunnossa olohuoneen kautta.

Asuinhuoneistoista suurimmat sijaitsevat rakennuksen päädyissä ja huoneistot ovat toistensa peilikuvat. Sisäänkäynniltä on kulku tuulikaapin kautta L-pohjaiseen eteiseen. Eteisestä on kulku rakennuksen päätyseinän puolella sijaitsevaan keittiöön. Keittiöstä johtaa oviaukko olohuoneeseen, josta on kulku takaisin eteiseen. Makuuhuoneet sijaitsevat vastakkaisilla julkisivuilla ja niiden väliin jäävässä tilassa on wc. Rakennuksen pohjoispuolella sijaitsevassa makuuhuoneessa on pieni vaatehuone. Asunnon kylpyhuoneeseen on kulku eteisestä.

Kaksihuoneiset asunnot sijaitsevat rinnakkain rakennusrungon keskivaiheilla. Asunnot ovat kolmihuoneisten asuntojen tavoin peilikuivat toisistaan. Sisäänkäynniltä on kulku tuulikaapin kautta eteiseen, jonka päädyssä on vaatesäilytystilaa.

Vuoden 1976 asuinrevitalon pohjapiirustus. Rakennuksen suurimmat asunnot sijoittuivat rakennuksen pätyihin ja keskelle sijoittuivat kaksiot ja yksiö. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Eteisestä on kulku pohjoisjulkisivua vasten sijaitseviin makuuhuoneeseen ja kylpyhuoneeseen. Asunnon eteläpuolelle jäävät olohuone ja keittiö, joiden välisessä seinässä on leveä oviaukko.

Lännen puoleisimpien kaksion ja kolmion väliin jäävään tilaan sijoittuu yksi yksihuoneinen asunto. Asunnon sisäänkäynti avautuu suoraan eteiseen, josta on kulku pohjoisjulkisivulla olevaan kylpyhuoneeseen. Eteisessä on rivi kiinteitä säilytyskalusteita. Kylpyhuoneen viereisellä seinällä on U-mallinen keittiö, jonka avonaiselta sivulta on näköyhteys olohuoneeseen. Koko asunnon levyinen olohuone sijaitsee asunnon eteläpäässä. Asunnon sisäänkäyntisvyvennyksestä on kulku rakennuksen sähkötilaan.

Märkätilat

Asunnoissa on kylpyhuonetilat, ja lisäksi kolmen huoneen asunnoissa on erilliset wc-tilat. Kylpyhuoneissa on wc-istuimet, lavuaarit sekä suihkulla varustetut kylpyammeet. Lisäksi huoneissa on varaus pyykinpesukoneelle.

ULKOMUOTO

Asuinrivitalo on ulkomuodoltaan pitkä, yksikerroksinen rakennus, jossa on harjakatto. Rakennuksen julkisivut on verhoiltu pystysuuntaisella lomalaudoituksella, joka on vastapäisen toimistorakennuksen tapaan maalattu punaiseksi.

Julkisivujen sommittelussa on käytetty toimistorakennuksen kanssa samoja somitteluperiaatteita. Asuntojen sisäänkäynnit ovat syvennyksessä, joka muodostaa samalla sisäänkäyntikatoksen. Julkisivujen luonnospiirustuksissa sisäänkäyntisyvennyksen yläreunoihin oli esitetty vanerilevyistä muodostuvat kentät, mutta näitä ei toteutettu. Julkisivujen detaljoinnissa on käytetty mustaa sävyä ja muun muassa räystäiden otsalaudat on maalattu mustaksi. Rakennuksen ikkunoiden yläreunat on sijoitettu ulko-ovien yläreunan ja sisäänkäyntikatoksen alapinnan kanssa samaan korkeuteen.

Rakennuksen perustus muodostuu maavaraisesta betonilaa-tasta, joka jatkuu sisäänkäyntisyvennyksien kohdalla yhtenäisenä. Sekä etu- että takapihan sisäänkäyntien edustalle on lisäksi valettu betoninen askelma. Asuttopihoja erottavat puuaidat on perustettu yksittäisten betonipilareiden päälle.

Asuinrivitalon harjakattoisen vesikaton materiaali on toimistorakennuksen tavoin musta mineriittikate.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Asuntojen ikkunat ovat mustapielisiä puuikkunoita, joiden vieressä on mustaksi maalattu puusälepintainen tuuletusluukku, tai matalia märkätilan mustaksi maalattuja puuikkunoita. Rakennuksen ikkunat ovat kolminkertaiset ja sisäänpäin aukeavat. Toimistorakennuksen tavoin suurin osa rakennuksen ikkunoista sijoittuu sen pitkille sivuille.

Rakennuksen ulko-ovet ovat pystypaneelipintaisia ja mustaksi maalattuja puu-ulko-ovia. Terassin ovet ovat mustia ikkuna-ulko-ovia, joiden yläosissa on matalat ikkunat.

Vastavalmistunut asuinrivitalo erottuu pesula- ja toimistorakennusten takaa. Rakennuksen ilme on säilynyt alkuperäisen mukaisena. Kuva: Siikajoen luonnonvarakeskus.

SISÄTILAT

Asuinrivitalon pohjaratkaisussa voidaan havaita yhtäläisyyksiä toimistorakennuksen suunnitteluperiaatteisiin, vaikka rakennusten käyttötarkoitukset ovat toisistaan poikkeavat. Jokaisen asuinhuoneiston ulko-ovelta on suora näkymäkseli olohuoneessa sijaitsevalle terassin ovelle. Kaksioissa ja kolmioissa on ympärikerrettävät eteinen, olohuone ja keittiö.

Rakennuksen sisätilojen värimaailmassa on myös paljon yhtäläisyyksiä toimistorakennuksen kanssa. Asuntojen sisäovet ovat 1970-luvulle tyypillisiä vaneripintaisia laakaovia, jotka on maalattu ruskeiksi. Katot ja seinät käsiteltiin valkoisella maalilla ja jalkalistat mustalla. Lattioissa käytettiin vaaleanruskeaa Finnplano -muovimattoa. Asuntojen kiintokalusteet ja keittiön kaapit rungot olivat väriltään valkoiset ja kaapinovat vihreät. Märkätilojen seinät pinnoitettiin vaaleanruskealla muovimatolla. Sisätilojen värimaailma oli rakennusaikakaudelle ominainen.

RAKENTEET

Yläpohja ja vesikatto

Puurakenteiset kattoristikot ja mineriittivesikate. Rakennuksen yläpohja on eristetty mineraalivillalla.

Alapohja ja perustukset

Perustukset toteutettiin teräsbetonista. Maavarainen lattia toteutettiin 60 mm paksusta terästetystä betonilaatasta.

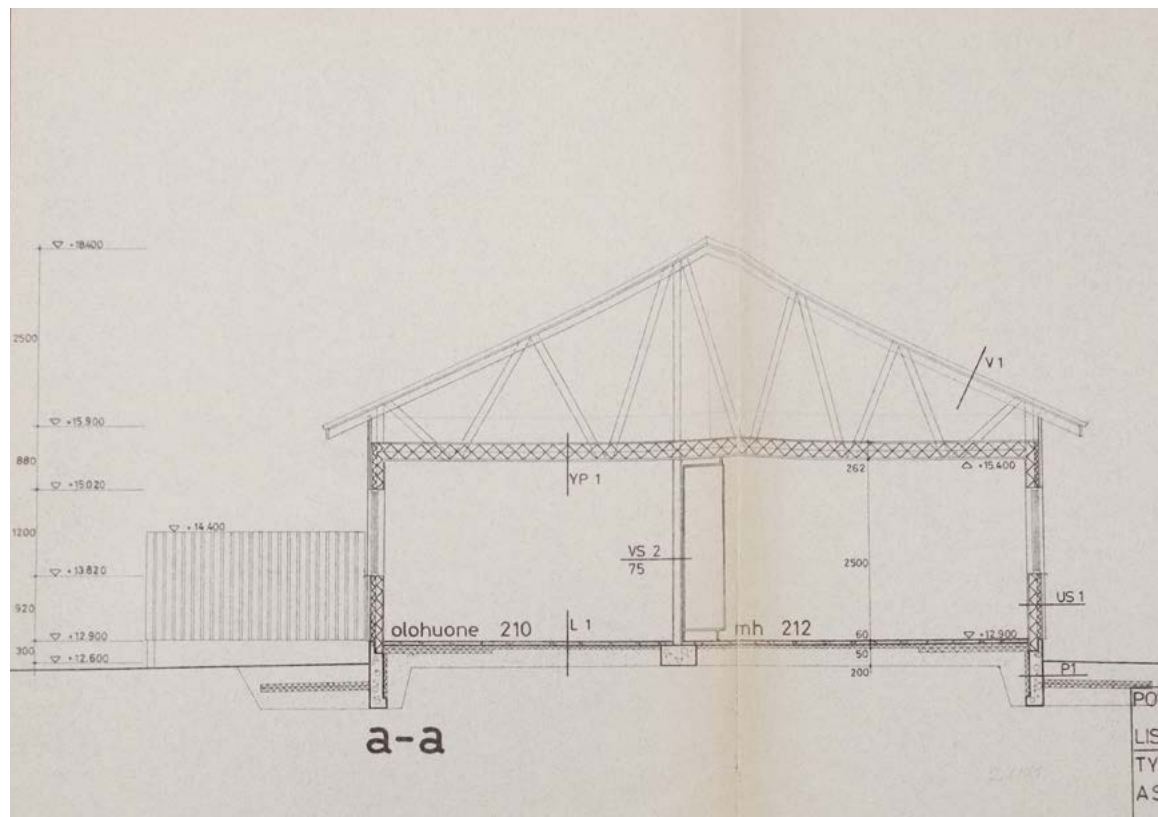
Ulkoseinät ja runko

Puurunkoiset kantavat ulkoseinät ja rakennuksen pituussuuntainen kantava väliseinä.

Ulkoseinärakenne ulkoa sisälle: lomalaudoitus - vaakarimoitus - kuitulevy - mineraalivillaeriste, jonka sisä- ja ulkopintaan asennetaan paperi - höyrynsulkumuovi - kipsilevy.

Sisäseinät

Puurunkoiset kipsilevyseinät, joiden pintakäsittely toteutettiin huoneselosteiden mukaan.

Asuinrivitalon leikkauspiirustus vuodelta 1976. Rakennuksen rakenneratkaisut olivat aikakaudelle tavanomaiset ja samankaltaiset toimistorakennuksen kanssa. 1970-luvulle tyypillisesti rakennuksen alapohjarakenne muodostuu vailesokkelista. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Arkkitehtitoimisto Laatio Oy:n laatiman väriyysuunnitelman mukaisesti asuinrivitalon kiintokalusteiden ovet toteutettiin vihreinä ja väliovet tummanruskeina. Samoja vihreän ja ruskean sävyjä on nähtävissä myös toimistorakennuksen ja talouspesulan väliovissa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Asuinrivitalon alkuperäiseen kylpyhuoneen kalustukseen kuuluivat wc-istuin, allas sekä suihkulla varustettu kylpyamme. Tilan seinä- ja lattiapinnat päällystettiin muovimatoilla ja muovipintaisilla tapeteilla. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

4.6 Asuinrivitalon nykytila ja säilyneisyys

Asuinrivitalon säilyneisyyttä on tutkittu alkuperäispiirustusten, 1970-luvun valokuvien, sekä nykytilainventoinnin avulla. Rakennuksen sisätilojen nykytilainventointi suoritettiin kolmeen asuntoon viidestä kahden asunnon ollessa asuinkäytössä.

Asuinrivitalon pohjoissivu. Rakennuksen muoto ja julkisivumateriaalit ovat säilyneet alkuperäisinä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

MUOTO JA JULKISIVUJEN SÄILYNEISYYS

Asuinrivitalon ulkomuoto on säilynyt alkuperäisenä. Rakennuksen julkisivuihin ei ole kohdistunut merkittäviä ulkonäköön vaikuttavia muutoksia ja julkisivujen punaiset pystyverhoukset ja musta mineriittikatto ovat alkuperäiset. Pieniä rakennuksen ulkonäköön vaikuttaneita muutoksia ovat olleet julkisivujen keskiosissa olleiden sadevesisyökyjen poisto sekä sisäänkäyntien yläpuolisten valaisimien uusiminen. Asuinpihojen puoleinen julkisivu on osin peittynyt kasvillisuuden alle ja pihoja erottavat aidat olivat alkuperäiset.

Länsipäädyn pystyverhoiltu julkisivu. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

218 Asuntopihat on erotettu toisistaan korkeiden puuaitojen avulla. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Asuinhuoneistojen leveät vaakaikkunat ovat yhtenevät toimistorakennuksen kanssa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

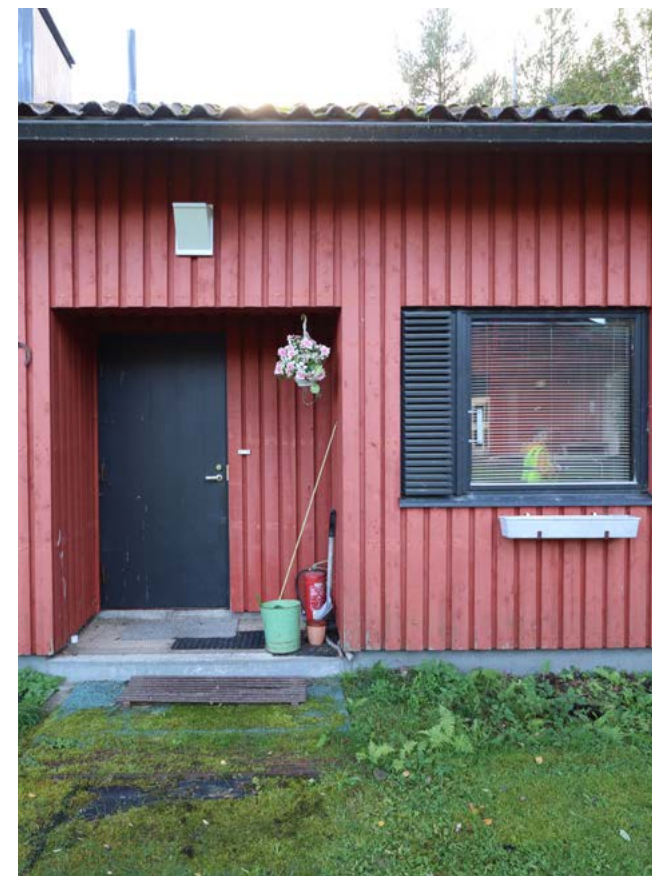
Rakennuksen ikkunat, ikkunaluukut ja ulko-ovet ovat alkuperäiset ja julkisivuissa olevaa aukotusta ei olla muutettu.

RAKENTEET

Asuinrivitalon rakenteet ovat pääosin alkuperäiset. Rakennuksen länsipäädyn vesikattoa on paikattu huopalapuilla, ja rakenteellisia muutoksia on mahdollisesti myös kohdistunut osaan asuntojen kylpyhuoneista.

Asuntopihalle johtavat ovet ovat alaosa paneloidut. Ovien yläosassa olevat ikkunat on paikoin peitetty. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Sisennyksessä olevien sisäänkäyntiovien pinnat on pystyuritettu. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Rakennuksen vesikattoa on paikoin paikattu huopalapuilla. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Asuntojen kipsilevyverhoillut sisäpinnat on maalattu valkoisiksi. Sisätilojen ilme ja tilajako vastaa pääosin alkuperäistä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Lähes kaikkien asuntojen keittiökalusteet on uusittu. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

SISÄTILAT

Asuinrivitalojen asuntokanta sekä yksittäisten asuntojen tilajaot vastaavat alkuperäistä. Asuntojen yleisten tilojen pintamateriaalit olivat pääasiassa alkuperäisen mukaiset.

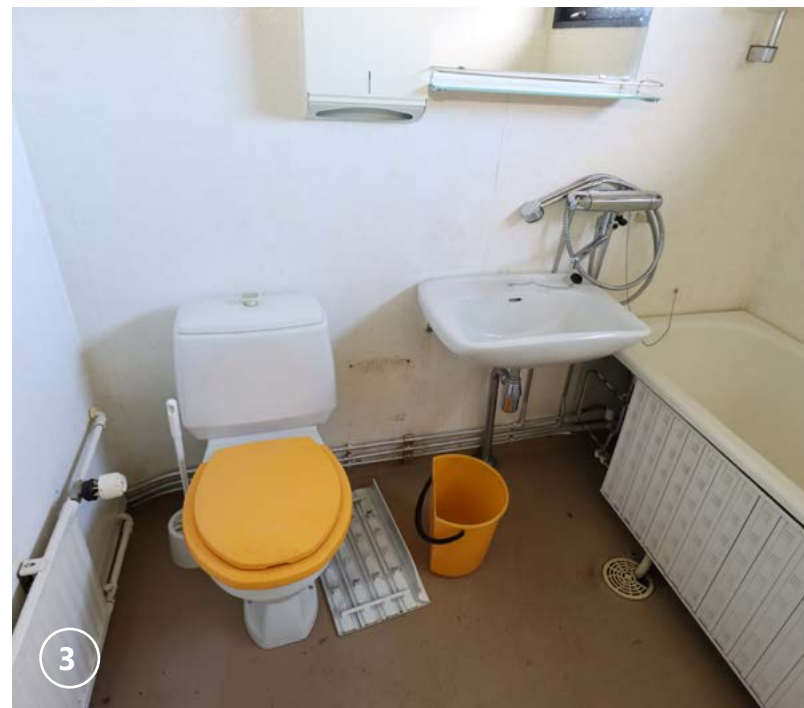
Asuntojen sisätilat

Asuntojen sisätiloissa on säilynyt asuntojen alkuperäiset tilaratkaisut. Tilojen sisustusta sekä pintamateriaaleja oli asuntokohtaisesti paikoin muuteltu, mutta pääasiassa tilojen pintamateriaalit ja värimaailma mukailivat alkuperäistä. Asuntojen ikkunoiden ja ulko-ovien mustaksi maalatut sisäpinnat olivat säilyneet alkuperäisen sävyisinä, ja osassa asuntoja alkuperäiset mustat lattialistat olivat myös säilyneet.

Asuntojen kiintokalusteita ja keittiökalusteita oli uusittu ja maalattu niiden alkuperäistä sijaintia kuitenkin muuttamatta. Uusitut ja maalatut vanhat kalusteet olivat pääasiassa vaalean sävyisiä, poiketen alkuperäisestä vihreästä värityksestä. Rakennuksen keskiosassa sijaitsevan yksön sisätilat olivat säilyneet lähes alkuperäisinä, ja asunnossa oli jäljellä alkuperäiset vihreän sävyiset keittiö ja kiintokalusteet.

Asuinrivitalon yksön sisätilojen ilme on alkuperäinen. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Asuinrivitalon märkätilojen pintamateriaaleja ja kalustusta on uusittu lähes kaikissa asunnoissa (1, 2). Yksiön märkätilojen ilme on alkuperäisen mukainen (3). Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Märkätilat

Asuntojen wc- ja kylpyhuonetiloja oli uusittu lähes joka asunnosta. Uusittuihin märkätiloihin oli lisätty alkuperäisistä materiaaleista poiketen laatoituksia sekä uusittu saniteettikalusteita. Märkätilojen alkuperäinen ilme oli säilynyt ainoastaan yksiön märkätilassa, jossa seinä- ja lattiapinnat oli päällystetty muovimatolla ja -tapetilla. Tilassa oli alkuperäiset saniteettikalusteet, sekä suihkulla varustettu kylpyamme.

VÄLIOVET

Asuntojen väliovet ovat oletettavasti alkuperäiset. Alkuperäisen ruskean sävyisiä väliovia oli säilynyt osassa asunnoista, ja osa alkuperäisistä väliovista oli maalattu valkosiksi. Osa väliovista oltiin myös irrotettu.

Rakennuksen alkuperäisiä ruskeita laakaväliovia on vaihdettu valkoisiin. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

13 KALUSTOVAJA

Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

4.7 Kalustovaja

Kalustovaja oli osa laajennustöitä, jotka toteutettiin koeaseman ja maamieskoulun rakennuskantaan. Rakennuksen arkkitehtisuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Laatio Oy ja se valmistui vuonna 1984.

SUUNNITTELU

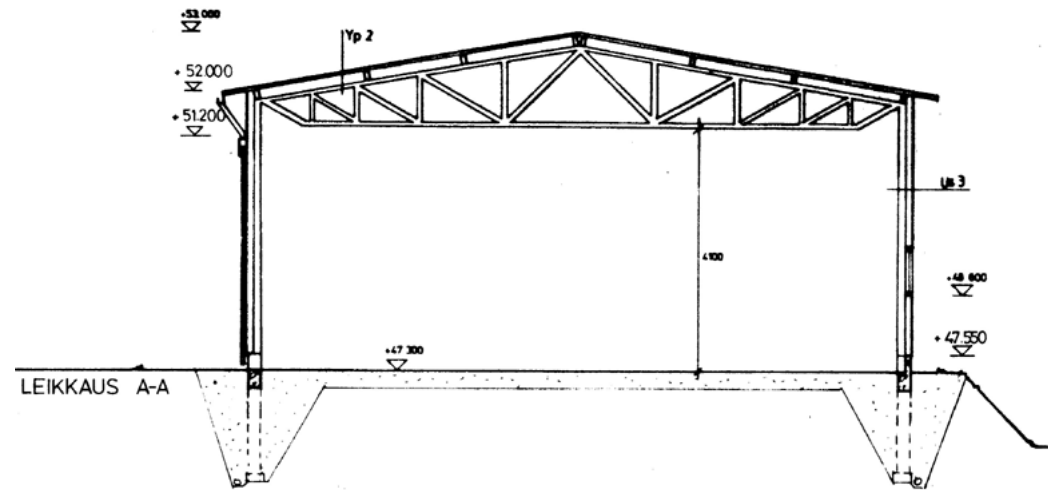
Koeaseman maataloustyökoneille tarvittiin lisää säilytystilaa, mistä kumpusi tarve uudelle kalustovajalle. Kalustovaja on osa yleissuunnitelmaa, jonka tavoitteena oli tehostaa koeaseman toiminnallisia yksiköitä vanhaa rakennuskantaa täydentävällä uudisrakentamisella.

ULKOMUOTO

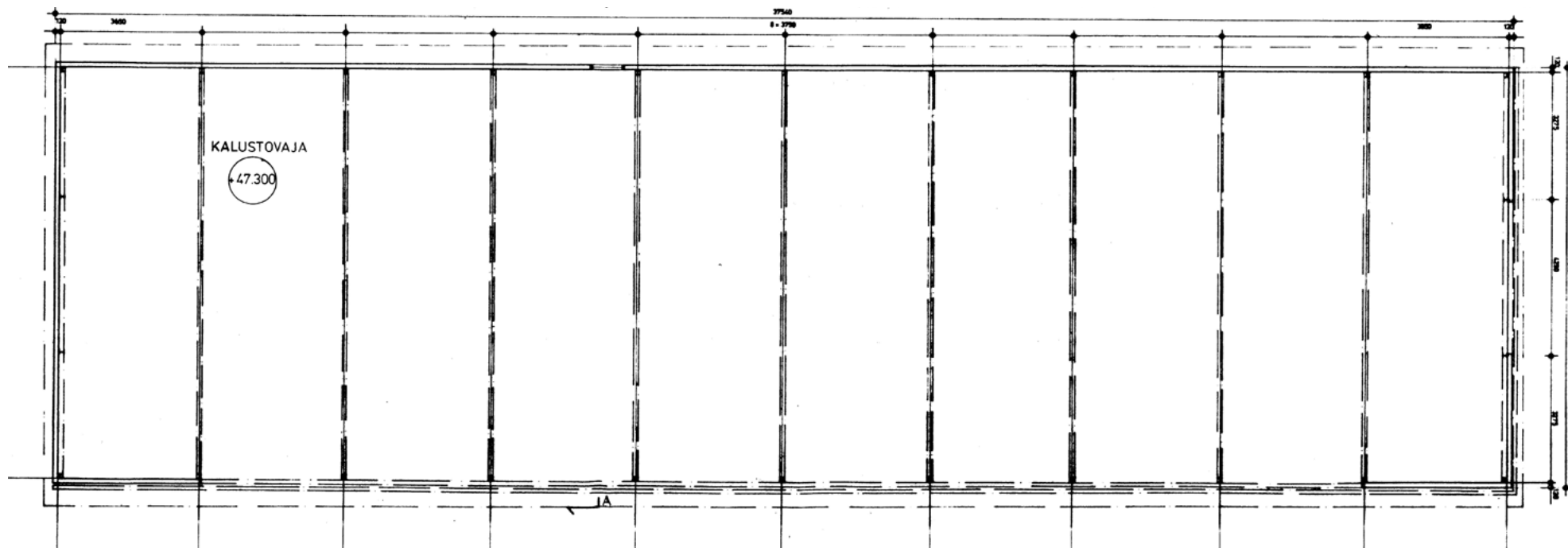
Kalustovaja muodostuu pitkästä, suorakulmaisesta rakennusmassasta, jossa on loiva harjakatto. Se sijoitettiin koeaseman koillisnurkkaan sulkemaan yhdeltä sivulta talousrakennuksen muodostaman uuden piha-alueen.

Myös kalustovaja mukailee koeaseman 1970- ja 1980-luvuilla rakennettujen talousrakennuksen ja lämpövoimalan ilmeitä. Rakennuksen julkisivut on verhoiltu pystyprofiiloidulla ja muovipinnoitetulla pellillä, joka on käsitelty punaiseksi. Julkisivut ovat umpinaiset, ja rakennuksen ainut alumiiniprofiilinen ikkuna sijaitsee sen pohjoispuolella. Ikkuna on kylmän tilan ikkuna, jonka ulkopuoliset pellitykset on käsitelty mustaksi. Eteläjulkisivua rytmittävät rivi yläkiskoilla liukuvia teräsrakenteisia liukuovia, joiden pinta on vaakaprofiloitua peltiä. Lisäksi yksi liukuovi on rakennuksen itäpäädyssä. Liukuovet on käsitelty suunnitelmassa esitetystä mustasta poiketen punaisella ja niiden yläpuolista kiskoa peittää punainen peltilippa.

Rakennuksen vesikatto on mustaksi käsiteltyä profiloitua peltiä. Rakennuksen pitkillä sivuilla on lyhyet avoräystäät ja päädyissä räystäitä ei ole. Päädyissä vesikaton reunalle on asennettu suunnitelmista esitetystä punaisesta poiketen mustat räystääspellit. Rakennuksen perustukset ovat betonia.

Kalustovajan leikkauspiirustus vuodelta 1983. Leikkauksessa näkyy rakennuksen loiva harjakatto ja pilariperustukseen tukeutuva teräsristikkorakenne. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Kalustovajan pohjapiirustus vuodelta 1983. Rakennus muodostaa yhdestä yhtenäisestä tilasta, jonka piirustuksessa alhaalla oleva seinä muodostuu lähes kokonaan korkeista, teräsrakenteisista liukuovista. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

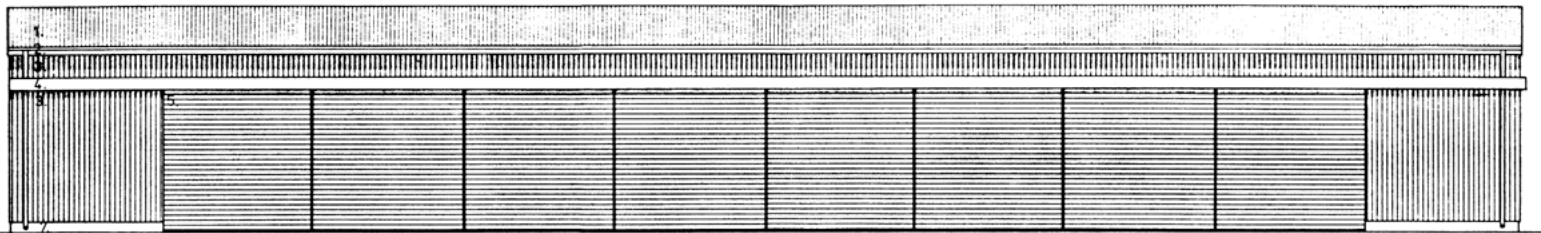
SISÄTILAT JA TILARATKAISUT

Kalustovajan sisätilat muodostuvat yhdestä yhtenäisestä hallitilasta, jonne kuljetaan eteläsivulla ja itäpäädyssä olevien liukuovien kautta. Sisätilat ovat kylmää tilaa, seinäpinnat muodostuvat julkisivujen profiilipellin taustapinnasta ja kattorakenteena toimivat teräsristikot ovat näkyvissä. Sisätilat on tarkoitettu koeaseman kaluston ja koneiden säilytykseen.

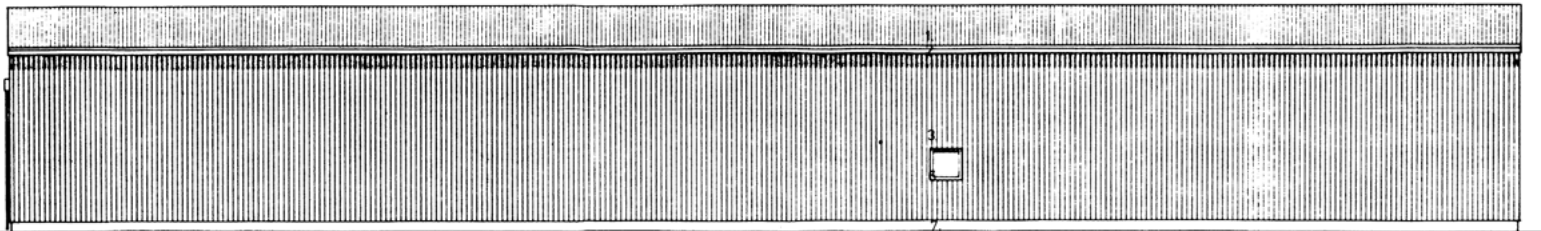
RAKENTEET

Kalustohallin ulkoseinärakenne muodostuu teräksisistä I-pilareista, joihin puinen vaakakoolaus ja julkisivumateriaali kiinnittyvät. Teräspilarit tukeutuvat teräsbetoni-sokkeliin ja -pilareihin. Rakennuksen alapohja on asfalttipintainen.

Yläpohjarakenteet muodostuvat teräspilareiden päälle tukeutuvista teräksisistä kattoristikoista, jotka kannattelevat liimapuupalkkeja. Palkkien päällä on puukoolaus ja vesikattomateriaalina toimiva profiilipelti.

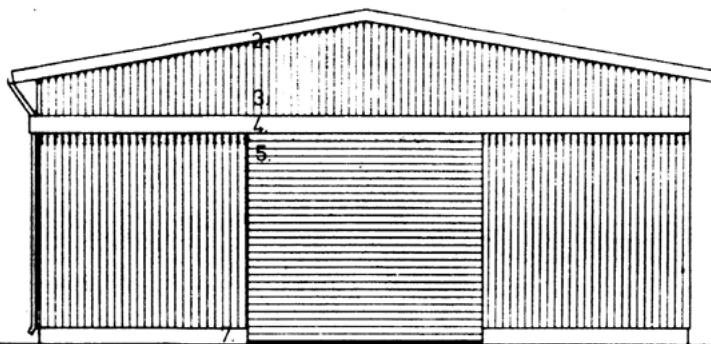

JULKISIVU LUOTEeseen

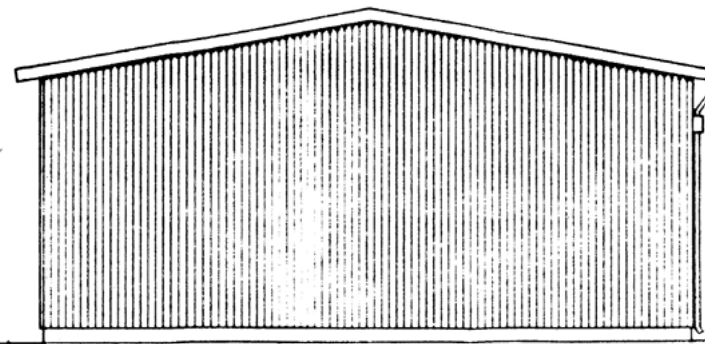

JULKISIVU KAAKKOON

Kalustovajan vuoden 1983 julkisivupiirustukset. Julkisivupinnat muodostuvat pystyprofiloidusta ja punaisesta peltiverhouksesta. Luoteis- ja lounaissivua rytmittävät korkeat liukuovet ja kaakkoissivulla on yksi pieni ikkuna. Piirustus: Se-naatti-kiinteistöjen arkisto.

JULKISIVU LOUNAASEEN

JULKISIVU KOILLISEEN

4.8 Kalustovajan nykytila ja säilyneisyys

MUOTO JA JULKISIVUJEN SÄILYNEISYYS

Kalustovajan muoto ja julkisivut ovat säilyneet muuttumattomina. Julkisivujen ja vesikaton materiaalit ovat alkuperäiset, mutta julkisivujen profiilipeltipintojen haalistuminen ja julkisivujen värisävyn muuttuminen on muuttanut rakennuksen ulkonäköä sen alkuperäisestä punaisesta sävystä.

Rakennuksen muoto ja julkisivumateriaalit ovat alkuperäisen mukaiset. Sisäänkäyntien yläpuolelle on lisätty julkisivuvalaistusta. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Julkisivujen pintamateriaalit ovat alkuperäiset, mutta niiden punainen väritys on haalistunut. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kalustovajan alkuperäiset, teräsrakenteiset liukuovet. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Rakennuksen julkisivuissa olevat korkeat peltipintaaiset liukuovet ja yksi alumiini-ikkuna ovat alkuperäiset.

RAKENTEET

Kalustosuojan rakenteet ovat alkuperäiset.

SISÄTILAT

Kalustosuojan sisätila on alkuperäisen muotoinen ja alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaisessa käytössä. Tilan pintamateriaalit ja värikyset ovat alkuperäiset mukaiset, samoin kattopalkkeihin kiinnitetty sähkövalaistus. Sisätiloissa ei ole alun perin ollut kiinteää kalustusta, mutta tilaan on lisätty puurakenteinen, hiekan varastointiin tarkoitettu laari.

Yhdestä yhtenäisestä tilasta muodostuvat sisätilat ovat käytössä varastona ja kalustosuojana. Teräsrakenteiset kattoristikot ja niiden päällä olevat kertopuupalkit ovat näkyvissä sisätilassa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kaakkoisjulkisivulla oleva pieni, yksilasinen alumiini-ikkuna. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Rakennuksen teräsrunko tukeutuu betonipilareihin. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

5 2000-LUVUN UUSI TYÖHALLI

5.1 Työhalli / toimisto ja tutkimustila

**KOEASEMAN UUSI TYÖHALLI, SUUNNITTELIJANA ARKKITEHTITOIMISTO
RAILA JA TAPIO RÖNKÖNHARJU OY**

Koeasemalle rakennettiin vuonna 2003 uusi työhalli, johon sijoitettiin toimisto- sekä näytteiden käsittely ja työstötiloja. Työhalli rakennettiin paikalla ennen sijainneen varastona ja kalustesuojana käytetyn rakennuksen paikalle.

Kuva: Maria Honkakoski 9/25, Siikajoen luonnonvarakeskus.

TILARATKAISUT

Työhallin sisätilat jakautuvat toimistotyöskentelyyn tarkoitettuihin sekä näytteiden työstö-, käsittely- ja analysointitiloihin. Työhalliin sijoittuivat myös koeaseman uudet työntekijöiden sosiaalityilat.

Toimisto- ja taukotilat

Toimisto- ja kahviotilat sijaitsevat rakennuksen eteläpäädyssä. Toimisto on koko rakennuksen päädyn levyinen yhtenäinen tila, jonne on sijoitettu toimistopöytäryhmiä. Kahvio sijaitsee toimiston ja eteisen väliin jäävässä avoimessa tilassa. Kahvioon on sijoitettu pöytäryhmiä ja sen yhteydessä on pieni käytävän seinällä oleva keittiö. Toimisto ja kahvio on erotettu lasiseinällä.

Sosiaalitylat

Koeaseman työntekijöiden sosiaalitylat rakennuksen sijaitsevat rakennuksen itälaidalla toimistotilan vieressä. Tiloihin on kulku märkäeteisen kautta, josta johtaa ovi sekä miesten, että naisten pukuhuonetiloihin. Pukuhuoneiden väliin sijoittuvat wc-, ja suihkutilat sekä kuivaustila. Länsipuolen sisäänkäynnin yhteydessä on wc, jossa on pieni wc-koppi ja lavuaarilla varustettu etutila.

Näytteiden käsittely- ja analysointitilat

Näytteiden käsittely- ja analysointitilat sijoittuvat käytävän varrelle ja päähän rakennuksen länsisivulle. Tilat on varustettu seiniä kiertävillä työskentelytasoilla, joiden varusteisiin kuuluvat myös vesipisteet ja kylmäkaapit. Tilojen väliin jäävät laminaarihuone ja etuhuone sekä pieni kemikaalitila.

Työhalli

Työhalli sijoittuu rakennuksen pohjoispäähän. Tila on suuri, ja sieltä on kulku nosto-oven kautta koeaseman kalustopihalle. Seiniä reunustavat vesipisteillä varustetut työskentelytasot ja tilan keskellä on vaaka sekä silppuri. Tilassa on lisäksi erilliset varasto ja kylmiö. Varasto- ja aputilat on varustettu säilytyskalusteilla ja tarvittaessa vesipisteillä.

Varasto- ja aputilat, käytävät

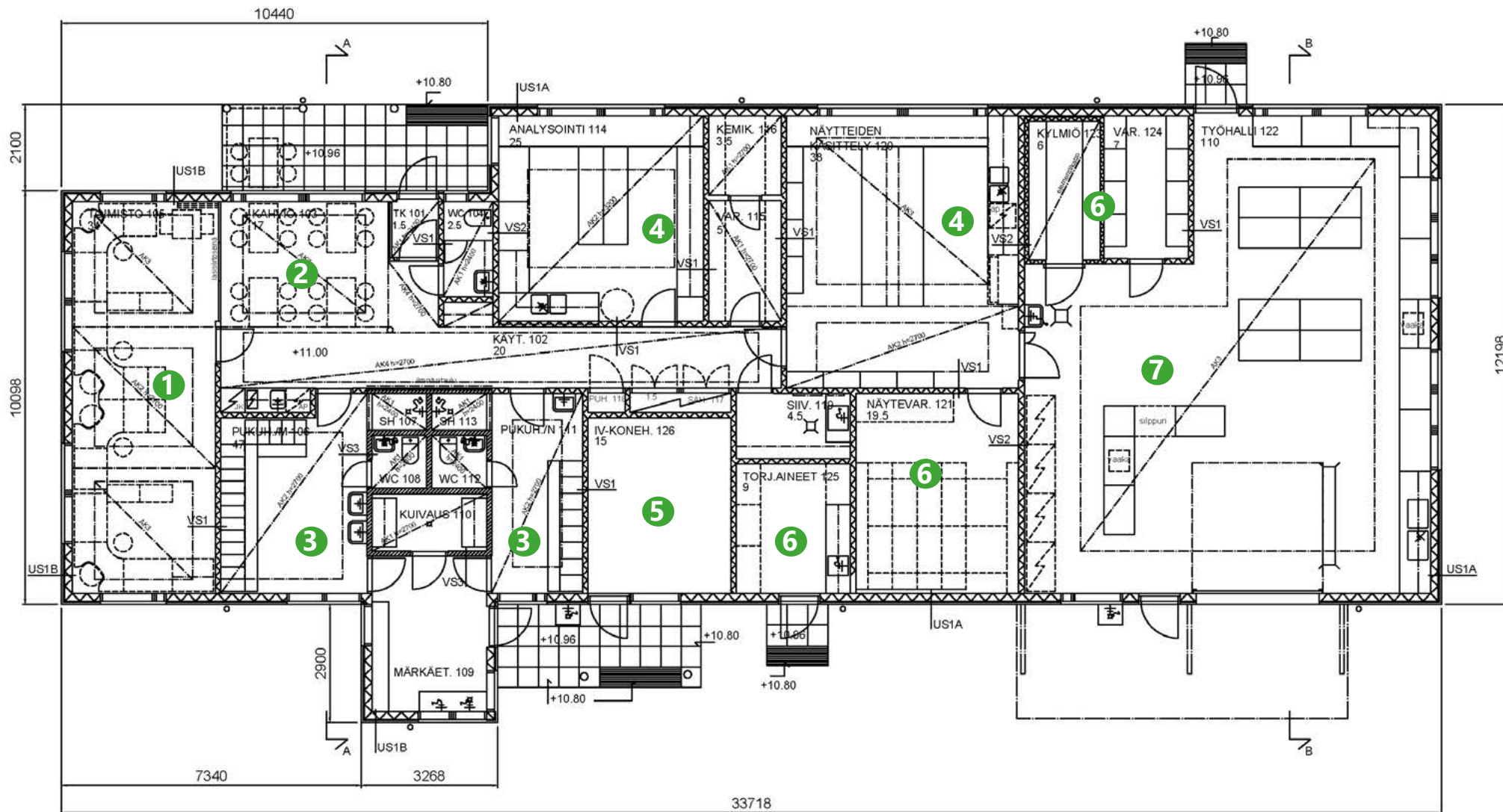
Työhallissa on keskuskäytävä, jonka varrelle rakennuksen toiminnot sijoittuvat. Työhallin varasto- ja aputiloihin kuuluu käytävän varrella sijaitseva siivoustila, näytteidenkäsittelytilan kautta kuljettava näytevarasto sekä ulkokautta kuljettava torjunta-ainevarasto.

Tekniset tilat

Työhallin tekniset tilat sijaitsevat rakennuksen keskiosassa. IV-konehuoneeseen on kulku ulkoa, sosiaalityloihin johtavan katoksen kautta. IV-konehuonetta vasten sijaitsevat puhelintila ja sähkökeskus, jotka avautuvat sisätilojen käytävälle.

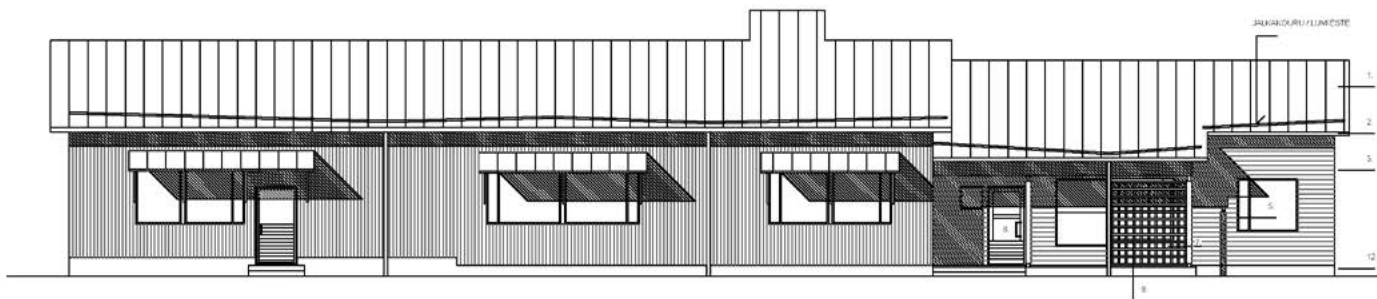

Rakennuksen pohjoispäädyssä sijaitseva työhalli on suuri tila, jossa sijaitsevat näytteiden työstöön tarvittavat työskentelytilat ja -laitteistot. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

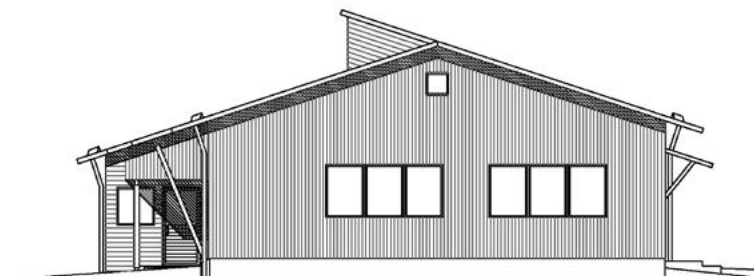

1. Toimisto
2. Kahvio
3. Sosiaalitilat
4. Analysointi ja näytteiden käsittely
5. Tekniset tilat
6. Varastot
7. Työhalli

Työhallin vuoden 2003 ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. Piirustuksessa vasemmalle sijoittuvat toimisto- ja sosiaalitilat. Rakennuksen keskivaiheeseen sijoittuvat analysointi- ja näytteidenkäsittelytilat sekä varastot ja tekniset tilat, ja rakennuksen oikeaan pätyyn sijoittuu työhalli. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

KOILLISEEN

KAARKOON

LOUNAASEEN

Työhallin vuoden 2003 julkisivupiirustukset. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

ULKOMUOTO

Työhalli on muodoltaan pitkä ja harjakattoinen rakennus, jonka harjakorkeuden vaihtelu ja sisäänkäyntikatosten muoto luovat polveilua rakennuksen julkisivuihin. Rakennuksen ulkomuodossa on viitteitä koeaseman muusta rakennuskannasta, mutta se edustaa rakennusajankohtansa toimistorakentamisen tyyliä.

Eteläpäädyn toimisto-osa on hahmoltaan matalampi kuin pohjoispäädyn näytteidenkäsittelytilat. Rakennusosien kattolappeet ovat yhtenäiset itäpuolella, mutta toimisto-osan kattolape taittuu länsipuolelle aikaisemmin, mikä muodostaa eteläpäädyn matalamman rakennusosan. Rakennuksen julkisivut on verhoiltu puupaneelilla, jonka suunnan ja värityksen avulla on erotettu rakennuksen kaksi eri korkeista rakennusosaa. Matalampi rakennusosa on verhoiltu vaakasuuntaisella vihreänharmaaksi maalatulla paneelilla ja korkeampi osa punaiseksi maalatulla pystypaneelilla.

LUOTEeseen

Rakennuksen vesikatto on tummanharmaa konesaumattu teräspeltikate. Kaikkien kattolappeiden kulma on sama. Katolle rakennuksen keskikohtaan IV-konehuoneen yläpuolelle on sijoitettu IV-laitteen ritilä, joka muodostaa pienen pulpettikaton. Vesikatto jatkuu yhtenäisenä sisäänkäyntien yläpuolella olevien katosten kohdalla, pois lukien länsijulkisivun sisäänkäynti ja ikkuna, joiden yläpuoliset kattolipat kiinnittyvät julkisivuun. Rakennuksen räystäät ovat pitkät avoräystäät, joiden alapinta on maalattu valkoiseksi. Kattolappeiden reunoilla kulkee jalkarännit, jotka liittyvät syöksyputkiin.

Työhallin sisäänkäyntikatokset sijaitsevat rakennuksen pitkällä sivuilla. Katoksia kannattelevat vaalean harmaaksi maalatut teräspilarit. Työtilan sisäänkäyntikatosta kannattelevat rakennuksen seinään tukeutuvat vaalean harmaat teräspilarit ja rakennuksen toisella puolella lyhyet valkoiseksi maalatut puukannakkeet. Kaikkien sisäänkäyntien edustalla on laattapintaiset betonilaatat. Pääsisäänkäynnin katosta reunustaa kahdelta sivulta valkoiseksi maalattu puuristikkoseinäke, ja sen sekä sosiaalitalan katoksen alapinta on kaareva ja lautapintainen.

IKKUNAT JA OVET

Työhallin ikkunat ovat joko yksi-, kaksi- tai kolmeosaisia avattavia puualumiini-ikkunoita. Osassa toimisto- ja työskentelytilojen ikkunoissa on sivussa kapea tuuletusikkuna. Kaikki ikkunat ovat valkoisia, ja niitä reunustavat valkoiset pielilaudat ja vesipellit.

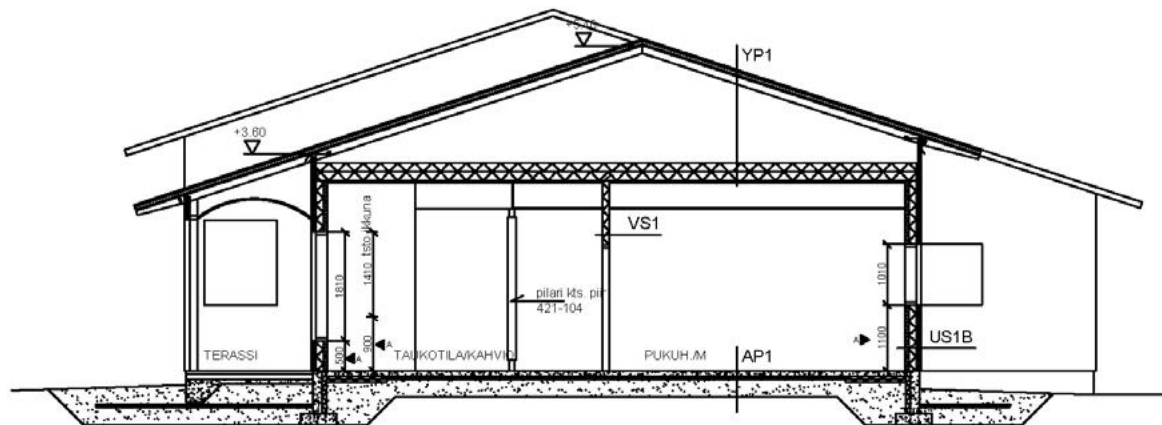
Rakennuksessa on käytetty sekä puu- että teräsovia. Teräsovea on käytetty kaikissa muissa tiloissa, paitsi pääsisäänkäynnin ovesta. Ovien pinnassa on vaakapuupanelointi ja yläosassa lasiaukko, ovet ovat väritykseltään siniharmaat. Puuovet ovat teräsovien tavoin yksilehtisiä ja ulkopinnalta vaakapaneloituja ovia ja sävyllään siniharmaita. Ovien yläosassa on joko yksi tai kaksijakoinen lasiaukko. Työhalliin johtaa myös leveä valkoinen alumiininosto-ovi, jossa on kuusi valoaukkoa.

SISÄTILAT

Työhallin sisätiloissa käytettiin hillittyjä ja käyttötarkoitukseen sopivia värejä ja materiaaleja. Kipsilevyverhoiltujen sisäseinien värisävy oli valkoinen ja toimisto- sekä sosiaalityloissa osa seinistä oli maalattu tehostesävyin vaalean keltaiseksi tai vaalean vihreäksi. Taukutilan ja käytävän rajalla oleva pilari maalattiin tiilenpunaiseksi.

Toimisto- ja käytävätilojen lattiapinnoissa käytettiin Hovi-laattaa, jotka sommiteltiin vihreän ja beigen sävyisiin värikenttiin. Sosiaalitylojen lattioissa käytettiin vihreää neliölaattaa ja työhallissa harmaanvihreää epoksimassalattiaa. Muissa työskentelytiloissa käytettiin vihreää työskentelytiloihin sopivaa muovimattoa. Kipsilevyypintaisten kattojen yleissävy oli valkoinen ja kattopintoihin asennettiin joko vaalean keltaisia tai vaalean vihreitä akustiikkalevyjä. Sisäkattopinta on kaikkialla muualla vaakasuuntainen, paitsi työhallissa, jossa sisäkatto on toteutettu loivana harjakattona.

Näytteiden käsittelytilaan, näytevarastoon ja työhalliin johtavat ovet olivat laminaattipintaista ja lasiaukkoisia välivoia, jotka olivat vihreitä. Muut sisäovet olivat joko laakaovia tai lasiaukkoisia välivoia, jotka olivat keltaisia.

Työhallin vuoden 2003 leikkauspiirustus. Leikkauksessa esitetyt rakenteet ovat tyypilliset 2000-luvun alun rakennuksille, ja vasemmalla näkyvä sisäänkäyntikatoksen lautapintainen alakatto on muotoiltu kaarevaksi. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

RAKENTEET

Yläpohja ja vesikatto

Konesaumattu teräslevykate ja puurunkoiset kattoristikot. Yläpohjan eristeenä on käytetty mineraalivillaa ja sisäkaton materiaalina on käytetty kipsilevyä.

Alapohja ja perustukset

Alapohjarakenteen muodostavat maavarainen teräsbetonilaatta ja sen alla oleva SPS- tai Finnfoam-eristelevy ja salaojittavat maakerrokset. Rakennuksessa on anturaperustus ja betonisokkeli.

Ulkoseinät ja runko

Rakennuksen ulkoseinärakenne muodostuu puurungosta ja sitä peittävistä sisä- ja ulkoverhouksesta. Eristeenä seinissä on käytetty mineraalivillaa.

Sisäseinät

Rakennuksen sisäseinät ovat joko puurunkoisia kipsilevyseiniä tai muurattuja savitiiliseiniä. Muurattuja sisäseiniä on käytetty sosiaalitylojen märkätiloissa. Työhallissa olevan kylmiön seinärakenteet ovat kylmiön elementtiseiniä.

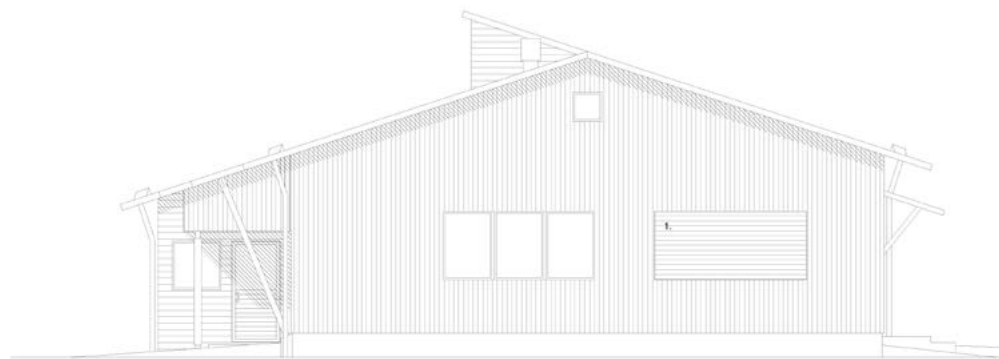
TYÖHALLIN MERKITTÄVIMMÄT MUUTOKSET:

2023 TYÖHALLIN SISÄTILOJEN MUUTOS, ARKKITEHTITOIMISTO LSV OY

Koeaseman muuttuvien tarpeiden seurauksena työhallin sisätilojen muutokset todettiin tarpeellisiksi. 1970-luvulla rakennettu toimistorakennus jäi tyhjilleen, ja puuttuvien toimistotilojen tilatarpeet ratkaistiin työhalliin sijoitettavilla uusilla toimistoilla.

Muutoksessa näyttöiden käsittely- ja analysointitilat muutettiin toimisto- ja vetäytymistiloiksi. Rakennuksen päädyssä työhallina käytetty tila pysyi nykyisessä käyttötarkoituksessa. Myös pukuhuoneet pysyivät nykyisillä paikoillaan, mutta niiden käyttäjäryhmät vaihtoivat paikkoja. Entiset toimisto- ja kahviotilat yhdistettiin yhtenäiseksi tauko- ja neuvottelutilaksi, jota on mahdollista jakaa pienempiin osiin liikuteltavien seinien avulla.

Muutostöissä rakennuksen julkisivuja koskevat muutokset rajoittuivat kahdelta julkisivulta poistettaviin ikkunoihin ja GHG-laboratorion uuteen ulko-oveen. Poistettavat ikkunat sijoittuvat pukuhuoneiden yhteydessä olevaan märkäeteiseen sekä työhalliin.

Työhallin kaakkoispäädyn julkisivun muutospiirustus vuodelta 2023. Toinen päädyssä olevista leveistä ikkunoista on ummistettu, ja verhoiltu vaakalaudoituksella. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Työhallin luoteispäädyn julkisivun muutospiirustus vuodelta 2023. Oikealla näkyy ummistettu ja kuvasta poiketen vaakalaudoituksella verhoiltu eteisen ikkuna. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

Työhallin lounaissivun julkisivupiirustus vuodelta 2023. Julkisivun muutokset koskivat lähinnä aukotuksien muutoksia ja lounaisjulkisivulle lisättiin uusi GHG-laboratorioon johtava ulko-ovi. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

1. Toimisto
2. Taukotila
3. Sosiaalitalat
4. GHG-laboratorio
5. Tekniset tilat
6. Varastot
7. Työhalli
8. Neuvottelutila

Työhallin ensimmäisen kerroksen muutospäivä vuodelta 2023. Sisätilojen suurimmat muutokset koskivat piirustuksessa vasemmalla olleita toimistotiloja, joiden paikalle sijoitettiin laajennettu tauko- ja neuvottelutila. Toimistot siirtyivät entisiin näyttöidenkäsittelytiloihin, ja tilojen välissä olleet aputilat muutettiin vetäytymistiloiksi. Näytevarasto muutettiin GHG-laboratorioksi, ja tilaan lisättiin uusi ulko-ovi. Piirustus: Senaatti-kiinteistöjen arkisto.

5.2 Työhallin nykytila ja säilyneisyys

Työhallin sisäänkäyntijulkisivu on alkuperäisen mukainen. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Työhallin muoto on säilynyt alkuperäisen kaltaisena. Luoteissivulle lisätty uusi ulko-ovi on väriykseltään alkuperäisten ovien mukainen. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kaakkoispäädyn julkisivussa oleva ikkuna erottuu valkoisen laudoituksen takia muusta julkisivupinnasta. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Luoteispäädyn julkisivulla oleva sisäänkäynti on alkuperäisellä paikallaan. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

MUOTO JA JULKISIVUJEN SÄILYNEISYYS

Työhallin säilyneisyyttä on tutkittu alkuperäispiirustusten, sekä nykytilainventoinnin avulla. Työhallin muoto on alkuperäisen mukainen. Rakennuksen julkisivumateriaalit ovat pääosin alkuperäiset, samoin rakennuksen värit. Julkisivuihin vaikuttaneet muutokset koskevat lähinnä julkisivuihin lisättyjä ja niistä poistettuja aukotuksia.

IKKUNAT JA ULKO-OVET

Rakennuksen ulko-oven ja ikkunat ovat suurimmaksi osaksi alkuperäiset. Kasvihuonekaasujen tutkimustilaan lisätty uusi teräsovi on osa julkisivun 2020-luvun kerrostumaa. Ulko-ovi on maalattu rakennuksen alkuperäisten ovien kanssa samaan vaaleansiniseen sävyyn.

Pukutiloihin johtavasta tuulikaapista sekä rakennuksen pohjoispäädystä olevasta työhallista on poistettu ikkunat. Ikkunoiden aukot on peitetty valkoisella vaakapaneloinnilla. Etenkin rakennuksen pohjoispäädystä julkisivussa on säilynyt muistuma siinä aikaisemmin olleesta ikkunaparista aukon paneloinnin ansiosta.

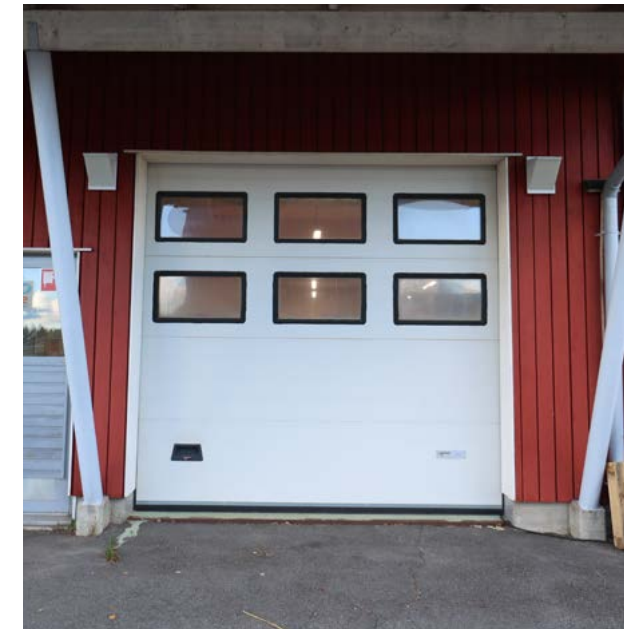
Pääsisääkäynnin ovi on pinnasta uritettu ja valoaukkoinen. Oven sirot pielilauta-aiheet toistuvat rakennuksen muissa ovissa ja ikkunoissa. Oikealla: vasemmalla oleva varaston vaakapanelipintainen ulko-ovi on alkuperäinen. Vieressä GHG-laboratorioon johtava teräsovi on väriykseltään rakennuksen alkuperäisten ovien kaltainen. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Työhalliin johtava vaakapaneloitu ja lasiaukkoinen ulko-ovi ovat rakentamisaikaiset. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Luoteisjulkisivulla olevan eteisen ummistettu ikkuna. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Työhalliin johtava nosto-ovi. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

RAKENTEET

Työhallin alapohja-, ulkoseinä- ja yläpohjarakenteet ovat pääosin alkuperäiset. Rakenteellisia muutoksia on kohdistunut sisätilojen väliseinärakenteisiin, alakattoihin ja lattioiden pintamateriaaleihin.

Neuvottelutilan pintamateriaalit ja tehosteseinät ovat osa 2020-luvun kerrostumaa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

SISÄTILAT

Rakennuksen sisätiloihin johtavat sisäänkäynnit ovat alkuperäisillä paikoillaan. Merkittävimmät sisätilojen muutokset ovat kohdistuneet analysointi- ja näyttöiden käsittelytilojen muuttumiseen toimistotiloiksi sekä kahvion laajenemiseen tauko- huoneeksi vuonna 2023. Sisätilojen pintamateriaaleja on uusittu laajasti taukotilan, toimistojen, käytävän ja pääsisäänkäynnin alueelta. Rakennuksen sisätilojen alkuperäinen ilme on säilynyt päädyn työhallissa sekä sosiaalitiloissa.

Toimistot ja neuvottelutila

Toimisto- ja neuvottelutilojen vallitseva kerrostuma on vuoden 2023 muutosten aikainen. Tilojen pintamateriaalit ovat lähes kokonaan uusitut ja kalusteet uudet. Tiloissa on hyödynnetty aikaisempaan nähden enemmän niiden muunneltavuutta liikuteltavilla seinärakenteilla sekä toimistotilojen väliin sijoitetuilla vetäytymistiloilla.

Oikealla: avotoimistotilaksi kalustetut uudet toimistotilat ovat pääosin 2020-luvun kerrostumaa. Katon akustiikkalevyt ovat alkuperäiset. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Taukuhuone sijoittuu osin vanhan kahvion paikalle. Tilan pintamateriaalit ja keittiökaluste ovat 2020-luvun kerrostumaa. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Taukuhuone

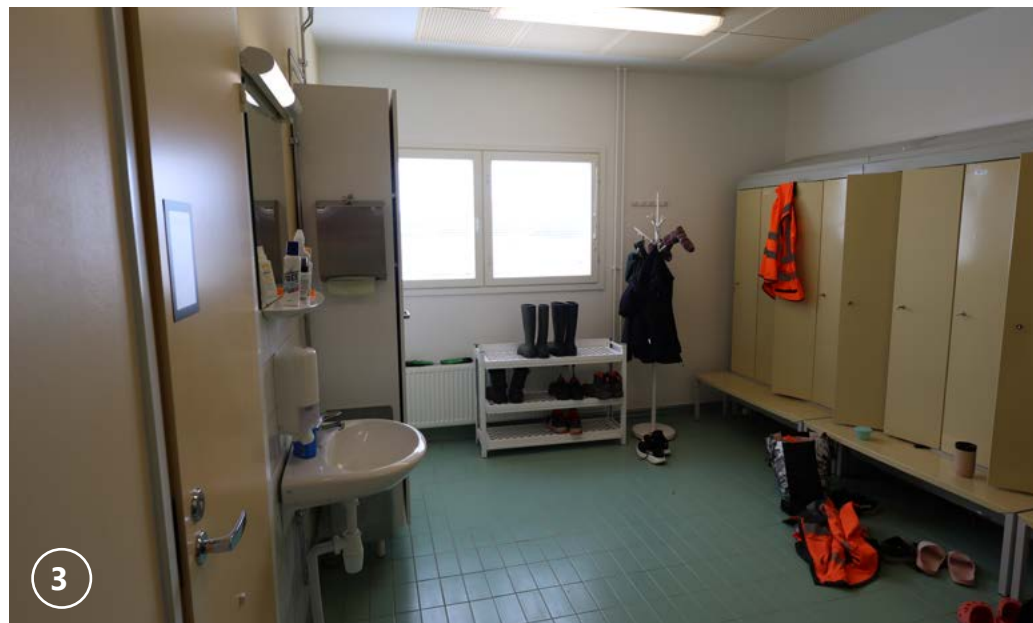
Taukuhuoneen sisäpinnat sekä siihen liittyvän keittiön kalusteet ovat osa vuoden 2023 muutostöitä. Tilan muoto on kasvanut alkuperäisestä ja samalla sitä on rajattu pääsisääkäynnin yhteydessä olevasta eteistilasta väliseinällä.

Sosiaalitilat

Sosiaalitilat ovat alkuperäisen mukaiset. Tilojen käyttötarkoitukset vastaavat alkuperäisiä käyttötarkoituksia, ja tilojen pintamateriaalit ovat myös säilyneet lähes muuttumattomina. Suuremman sosiaalitilan kalustus on alkuperäinen ja pienemmän tilan kalusteet uusittiin vuoden 2023 muutoksessa.

WC- ja märkätilat

Työhallin sosiaalitilojen yhteydessä sijaitsevat märkätilat alkuperäisen mukaiset. Tiloissa on käytetty mintunvihreitä ja valkoisia neliölaattoja ja suihkutilan ovena toimii lasiovi. Rakennuksen pääsisääkäynnin yhteydessä olevan wc-tilan pintamateriaalit sekä kalustus on vaihdettu vuoden 2023 muutoksessa.

Sosiaalitilat ovat pääosin rakentamisaikaisessa asussaan (1, 3). Eteistilojen yhteydessä olevan wc:n kalusteet ja laatoitukset uusittiin 2023 muutoksen yhteydessä (2). Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Rakennuksen keskikäytävää on pidennetty, ja käytävän pintamateriaalit on vaihdettu vuoden 2023 muutoksessa. Kuvat: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Käytävät

Rakennuksen keskikäytävää on pidennetty alkuperäisestä jatkumaan rakennuksen päädyssä olevan työhallin ovelle asti. Käytävän pintamateriaalit on uusittu vuoden 2023 muutoksessa ja käytävään liittyvää eteistilaa on rajattu väliseinällä. Eteistilaan lisättiin muutoksessa eteiskalusteet.

Varastot ja aputilat

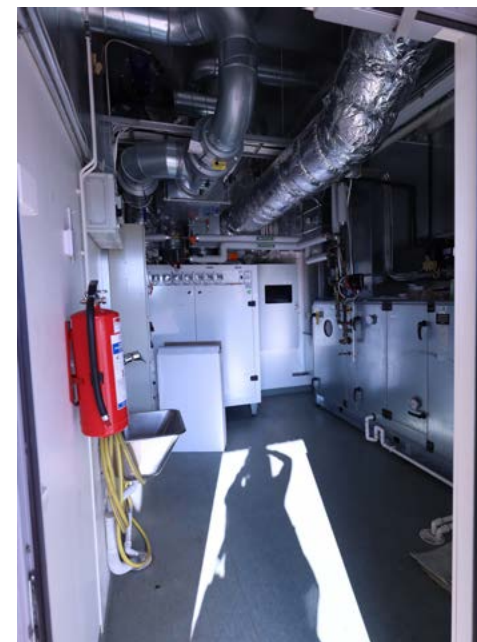
Rakennuksen nykyiset varastot ja aputilat sijaitsevat GHG-tilan vieressä ja työhallin yhteydessä. Varastot kylmiö ovat alkuperäisessä asussa ja siivoustilan pintamateriaalit on uusittu vuoden 2023 muutoksen yhteydessä.

Siivoustila on alkuperäisessä asussaan. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Tekniset tilat

Työhallin IV-konehuone on alkuperäisen mukainen. Rakennuksen keskikäytävälle avautuvat tekniset tilat sijaitsevat alkuperäisellä paikalla, mutta tilojen pintamateriaalit on uusittu vuoden 2023 muutoksessa.

IV-konehuone on pysynyt alkuperäisen mukaisena. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

GHG-laboratorion käyttötarkoituksen muutoksen myötä tilaan lisättiin takaseinällä olevat kaapit ja työskentelytaso. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Työhallin alkuperäinen muoto ja käyttötarkoitus ovat säilyneet, ja tilaan on lisätty vasemmalla olevat valkoiset yläkaapit ummistetun ikkunan paikalle. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Työhalli ja laboratorio

Rakennuksen päädyssä oleva työhalli on alkuperäisen mukainen. Tilan pintamateriaalit sekä lähes kaikki kiinteä sisustus ovat alkuperäiset. Rakennuksen päädyssä olleen ummistetun ikkunan kohdalle on asennettu rivi kiinteitä yläkaappeja alkuperäisen kaappirivin jatkoksi.

VÄLIOVET

Työhallin väliovet ovat osin uusittuja ja osin alkuperäisiä. Uusitut ovet ovat valkoiseksi maalattuja puurakenteisia laakaovia joko lasiaukolla tai umpinaisina. Alkuperäiset ovet lasiaukollisia laakaovia tai umpinaisia mintunvihreitä ovia.

Sosiaalitilojen vaaleankeltaiset märkätilan ovet ovat alkuperäiset (1). Vuoden 2023 muutostöissä uusittujen ovien peitelistat ovat siniharmaat (2). Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

6 SÄILYNEISYYSKAAVIOT

Siikajoen luonnonvarakeskuksen alueen säilyneisyyttä tutkittiin saatavilla olleiden alkuperäisten piirustusten, vanhojen valokuvien, muutoshistorian ja nykytilainventoinnin avulla.

Koeaseman säilyneisyydestä voidaan todeta, että rakennuskanta ei ole säilynyt viljelystilojen mukaisessa muodossaan, vaan rakennuskantaa on laajennettu useaan otteeseen. Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen vanhat rakennukset on edelleen tunnistettavissa rakennuskannasta, ja etenkin Ala-Greuksen pihapiirin muoto on säilynyt ainakin koeaseman perustamisaikaisessa muodossaan, ellei vanhemmassa.

Koeaseman rakennuskantaa on laajennettu kulloisen tarpeen mukaisesti, mikä on luonut asemasta kerroksellisen kokonaisuuden. Koeaseman tutkimuksen painopiste on säilynyt aina navetan lähistöllä, ja hallinnolliset rakennukset ovat painottuneet Ala-Greuksen pihapiiriin. Nykyisin toiminnan supistuttua käytössä olevat rakennukset sijoittuvat aseman itälaidalle. Koeasemaa ympäröivien peltojen käyttö on pysynyt ainakin koeaseman alkuajoilta ja todennäköisesti viljelystilan ajoilta lähes samana.

Säilyneisyyden asteet

Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen sisätila tai julkisivu

Rakenteet, värit, materiaalit ja tilajako ovat alkuperäiset tai noudattavat alkuperäisiä suunnitteluperiaatteita. Materiaaleja ja rakennusosia on voitu korjata tai maalata alkuperäistä vastaavalla tavalla. Alkuperäisiä rakennusosia kuten ikkunoita ja ovia on säilynyt. Kiintokalusteita on säilynyt. Irtokalusteita saattaa olla säilynyt.

Rakentamisajalle alkuperäinen tai lähes alkuperäinen suuri laajennusosa

Rakenteet, värit, materiaalit ja tilajako ovat laajennusosan rakentamisajalle alkuperäiset tai noudattavat alkuperäisiä suunnitteluperiaatteita. Laajennusosa liittyy kiinteästi vanhaan rakenteeseen, mutta on selkeästi erotettavissa omaksi kerrostumaksi. Alkuperäisiä rakennusosia kuten ikkunoita ja ovia on säilynyt. Kiintokalusteita on säilynyt. Irtokalusteita saattaa olla säilynyt.

Ominaispiirteet säilyttännyt sisätila tai julkisivu

Alkuperäiset suunnitteluperiaatteet ovat havaittavissa ja rakennejärjestelmä on alkuperäinen. Rakennuksen muoto on säilynyt. Tilajakoa on saatettu vähäisessä määrin muuttaa. Materiaaleja sekä rakennusosia on uusittu, mutta myös alkuperäisiä pintamateriaaleja on säilynyt. Uudistuksissa on noudatettu pääosin alkuperäisiä suunnitteluperiaatteita sekä materiaali- ja väripalettia. Tyyli on säilynyt pääosin alkuperäiselle uskollisena, mutta yksittäinen rakennusosa, pintamateriaali tai sisustus voi olla aikakaudelle vieras. Kalusteita ei ole säilynyt.

Sisätila tai julkisivu, jonka ominaispiirteet ovat muuttuneet

Tilajako tai väri- ja materiaalimaailma ovat olennaisesti muuttuneet. Tilan pääasiallinen käyttötarkoitus on muuttunut. Alkuperäiset suunnitteluperiaatteet ja rakennusosat ovat erotettavissa myöhemmistä vaiheista. Tilojen sisustus edustaa pääosin muutosajankohdan tyyliä. Materiaaleja, väritystä, rakennusosia, ovia ja kalustusta on voitu uusia alkuperäisille suunnitteluperiaatteille vieraalla tavalla. Ovet on uusittu.

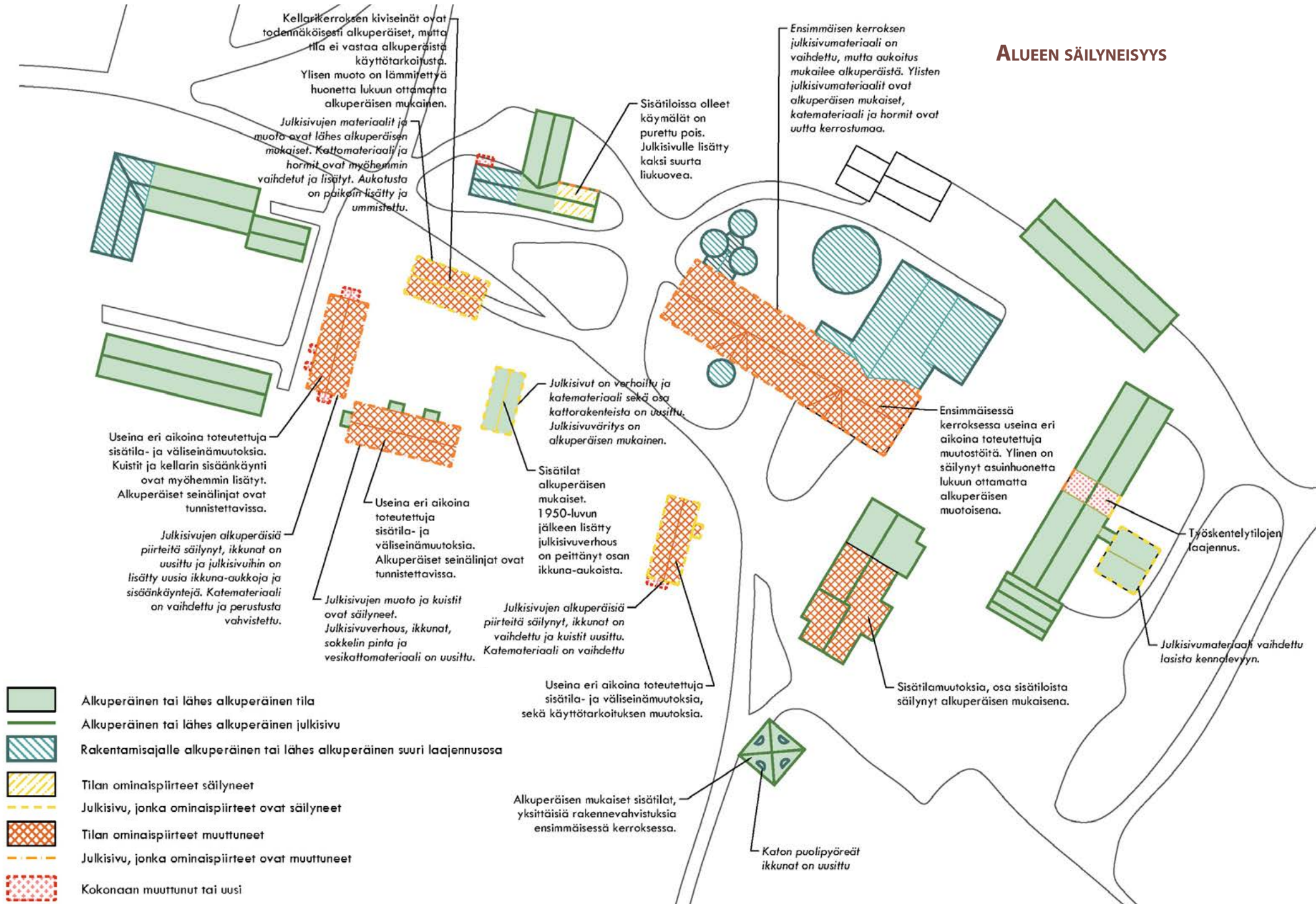

Kokonaan muuttunut tai uusi

Kokonaan uusi laajennus tai suuri muutos, joka edustaa muuta kuin alkuperäisen osan tyyliä ja suunnitteluperiaatteita. Alkuperäisistä ominaispiirteistä suurin osa on kadonnut. Materiaalit ja pinnat on pääosin vaihdettu alkuperäiselle tyylille vieraksi. Ovet ja kalusteet on uusittu ja niiden tyyliä tai väritystä on voitu muuttaa.

242 Tilan käyttötarkoitus on muuttunut.

ALUEEN SÄILYNEISYYT

- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen tila
- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen julkisivu
- Rakentamisaikalle alkuperäinen tai lähes alkuperäinen suuri laajennusosa
- Tilan ominaispiirteet säilyneet
- Julkisivu, jonka ominaispiirteet ovat säilyneet
- Tilan ominaispiirteet muuttuneet
- Julkisivu, jonka ominaispiirteet ovat muuttuneet
- Kokonaan muuttunut tai uusi

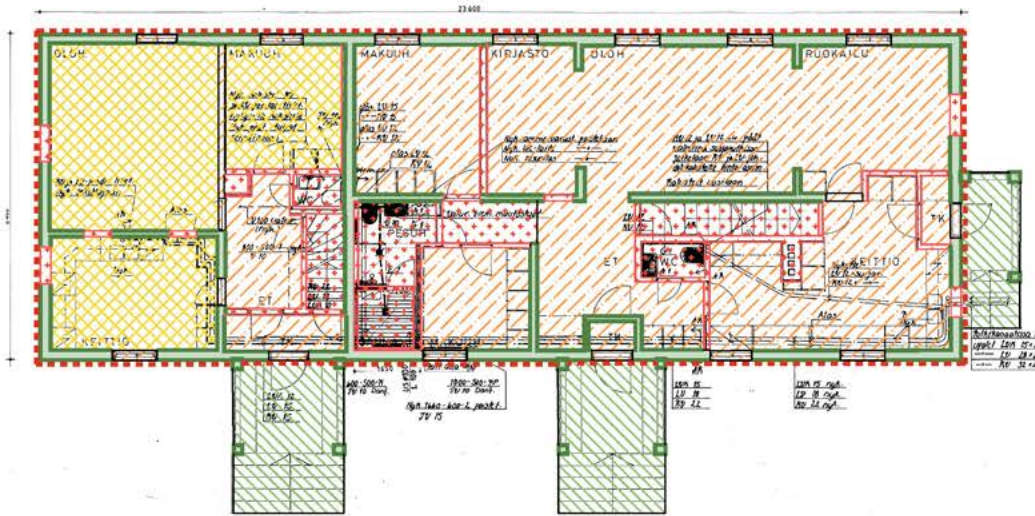
SÄILYNEISYYSPOHJAKAAVIOT, JOHTAJA ASUNTO

Rakennusten säilyneisyyskaaviot on laadittu johtajan asunnon, talouspesulan, työpaikkaruokalan, viljasiilon ja navetan pohjapiirustuksista, joiden avulla sisätilojen säilyneisyyden kerrostumia on saatu kuvattua havainnollisesti. Aitan, perunakellarin ja autohallin säilyneisyys on esitetty vuonna 2025 laadittujen ajantasaisten inventointiluonnosten avulla.

Asuinkäytössä olleiden rakennusten sisätilojen alkuperäisistä tilanteesta ei ole dokumentaatiota, mutta yleisesti voidaan todeta, että sisätilat muodostuvat useina

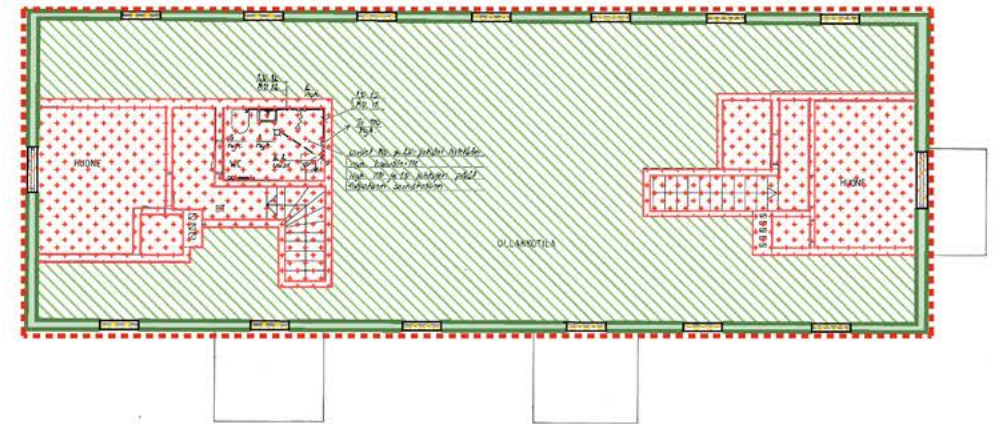
eri aikoina toteutetuista muutostöistä. Sisätilojen alkuperäiset hirsirungot on mahdollista havaita, mutta tilajaot ovat laajasti muuttuneet.

Johtajan asunnon säilyneisyyttä on tarkasteltu vuoden 1954 piirustusten, vanhojen 1920- ja 1930-lukujen valokuvien sekä kohdeinventoinnin aikana tehtyjen havaintojen kautta. Rakennuksen ensimmäisen kerroksen säilyneisyys on esitetty vuoden 1990 LVI-pohjapiirustuksen, ullakon vuoden 1975 pohjapiirustuksen ja kellarin vuoden 1954 pohjapiirustuksen avulla.

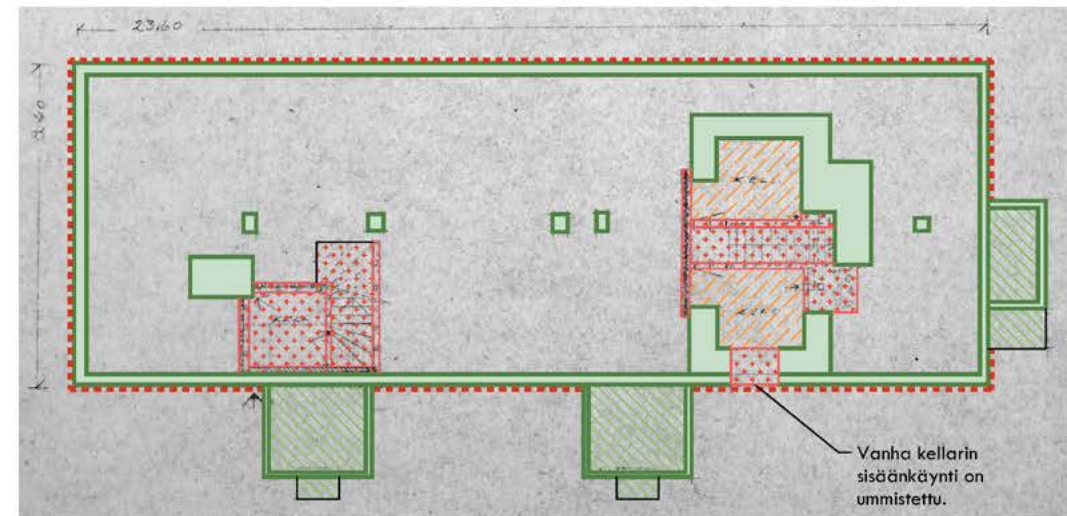

1. krs

- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen rakenne
- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen tila
- Ominaispiirteet säilyneet
- Ominaispiirteet muuttuneet
- Kokonaan muuttunut tai uusi
- Uusi rakennekerros

Ullakko

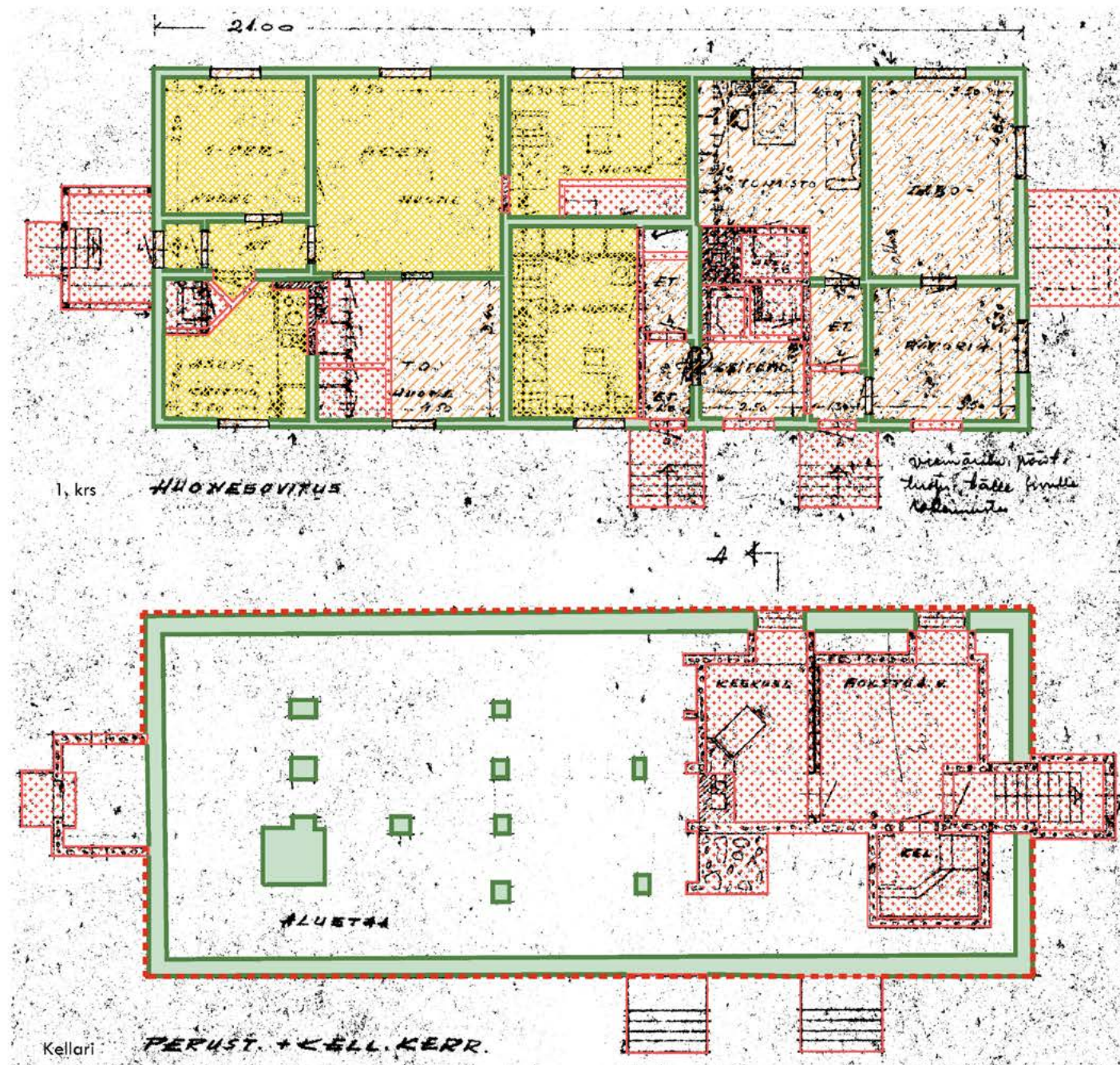

Kellari

SÄILYNEISYSPOHJAKAAVIOT, TALOUSPESULA

Talousspesulan säilyneisyyttä on tarkasteltu vuoden 1953 piirustusten, vanhojen 1920- ja 1930-lukujen valokuvien sekä kohdeinventoinnin aikana tehtyjen havaintojen kautta. Rakennuksen säilyneisyys on esitetty vuoden 1972 pohjapiirustuksen avulla, johon myöhemmät väliseinämuutokset on osoitettu punaisella.

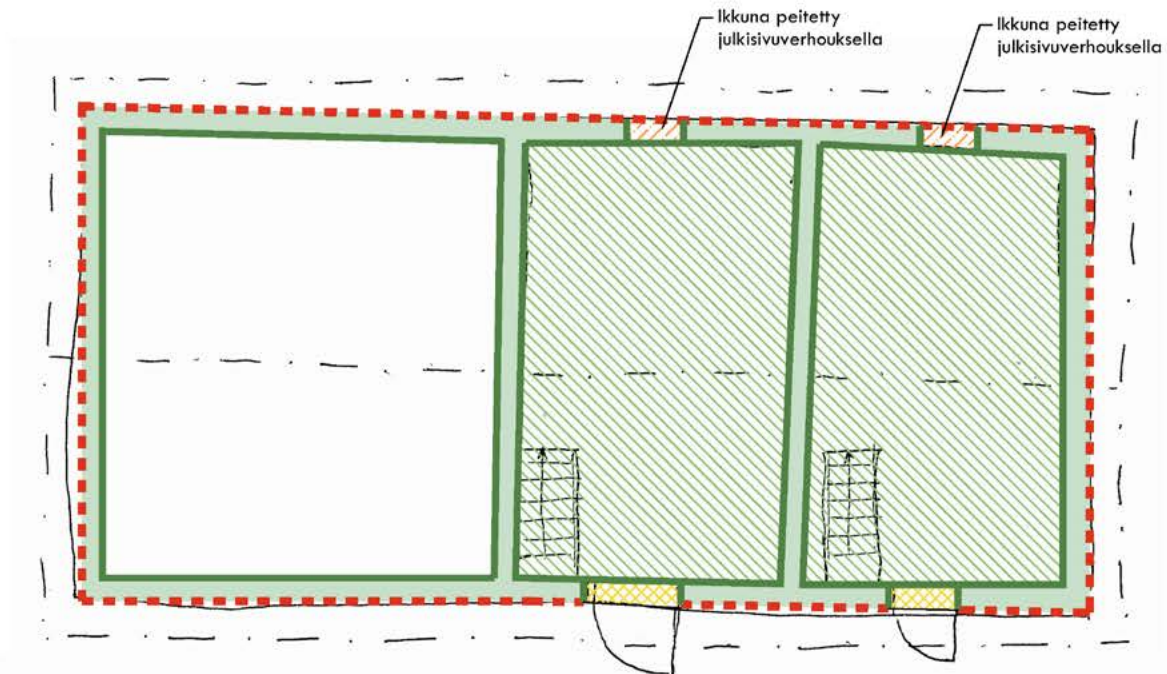
- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen rakenne
- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen tila
- Ominaispiirteet säilyneet
- Ominaispiirteet muuttuneet
- Kokonaan muuttunut tai uusi
- Uusi rakennekerros

SÄILYNEISYYSPOHJAKAAVIOT, AITTARAKENNUS

SÄILYNEISYYS

- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen rakenne
- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen tila
- Ominaispiirteet säilyneet
- Ominaispiirteet muuttuneet
- Kokonaan muuttunut tai uusi
- Uusi rakennekerros

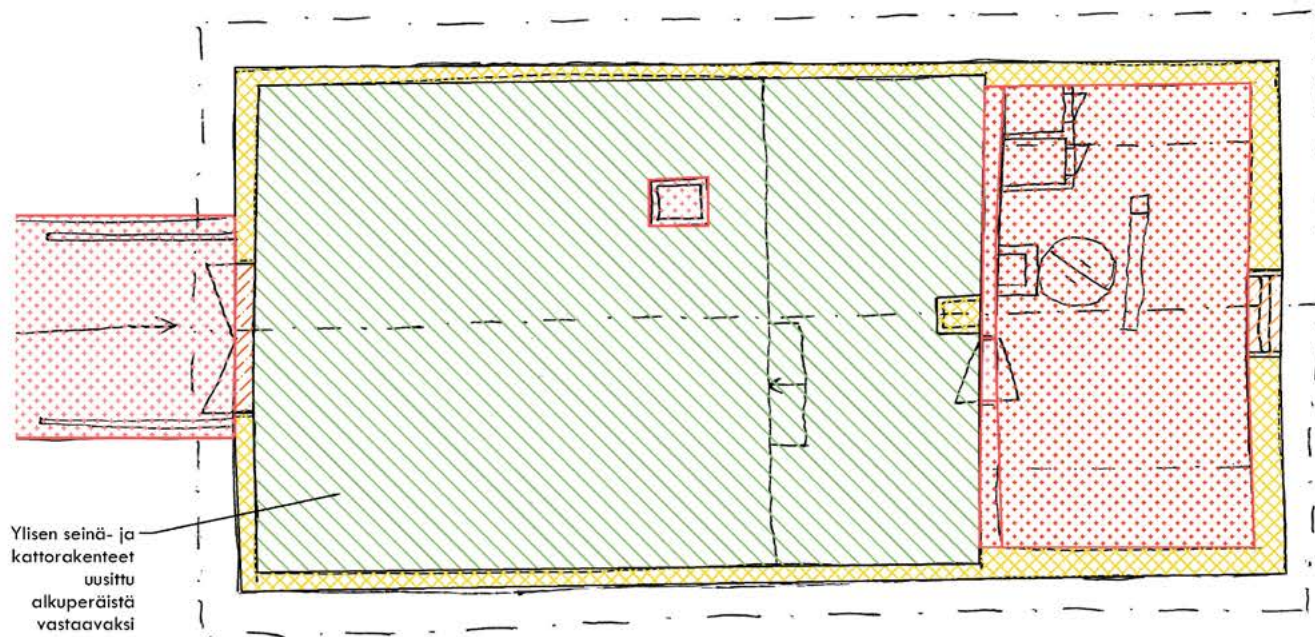

2. krs

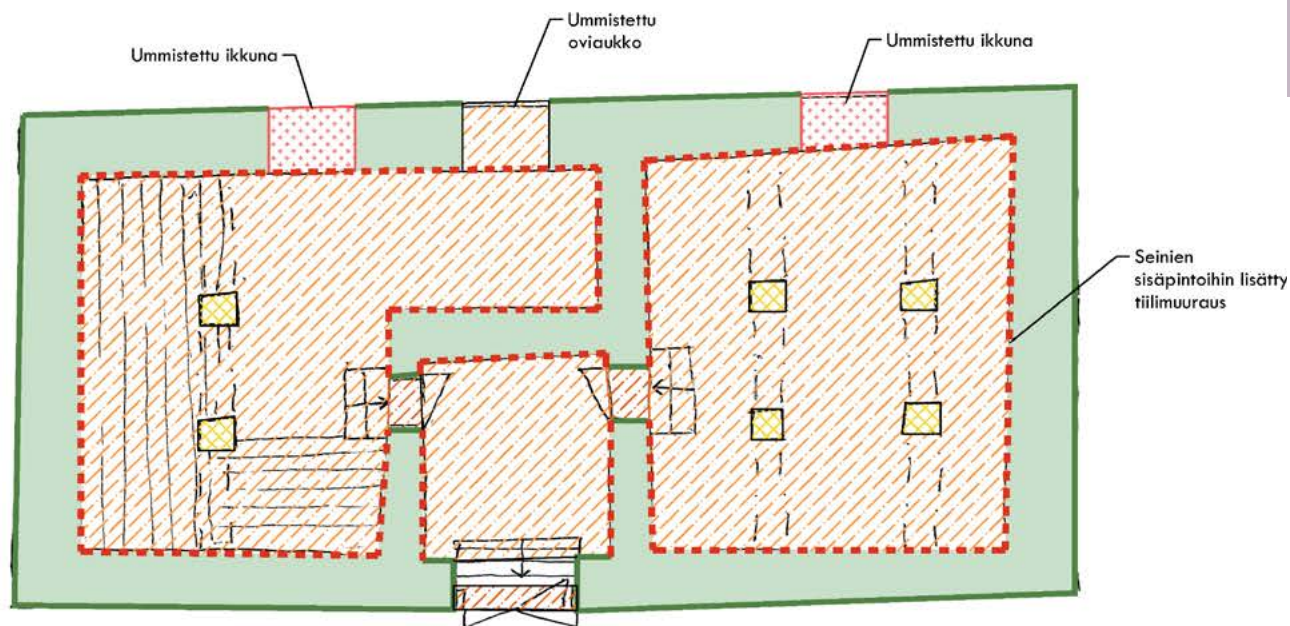
1. krs

SÄILYNEISYSPOHJAKAAVIOT, PERUNAKELLARI

Ylinen

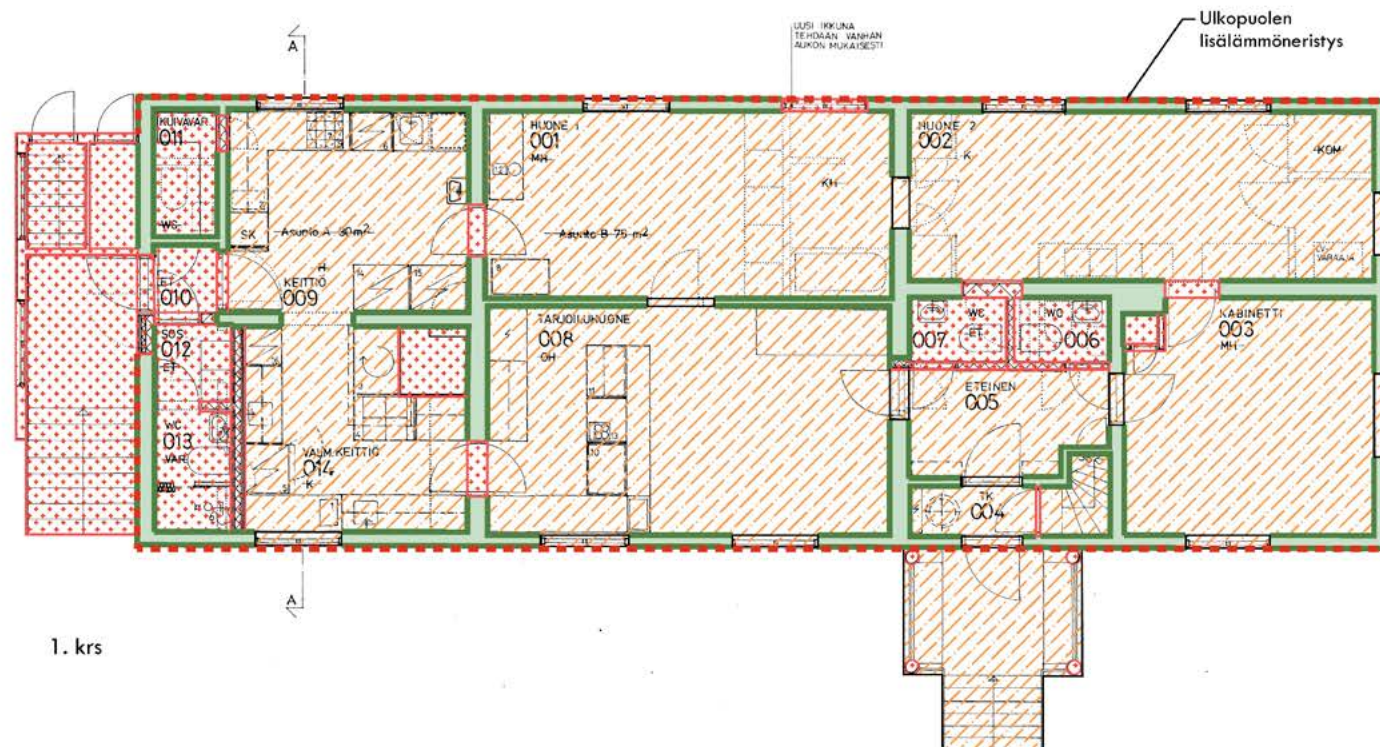
- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen rakenne
- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen tila
- Ominaispiirteet säilyneet
- Ominaispiirteet muuttuneet
- Kokonaan muuttunut tai uusi
- Uusi rakennekerros

Kellari

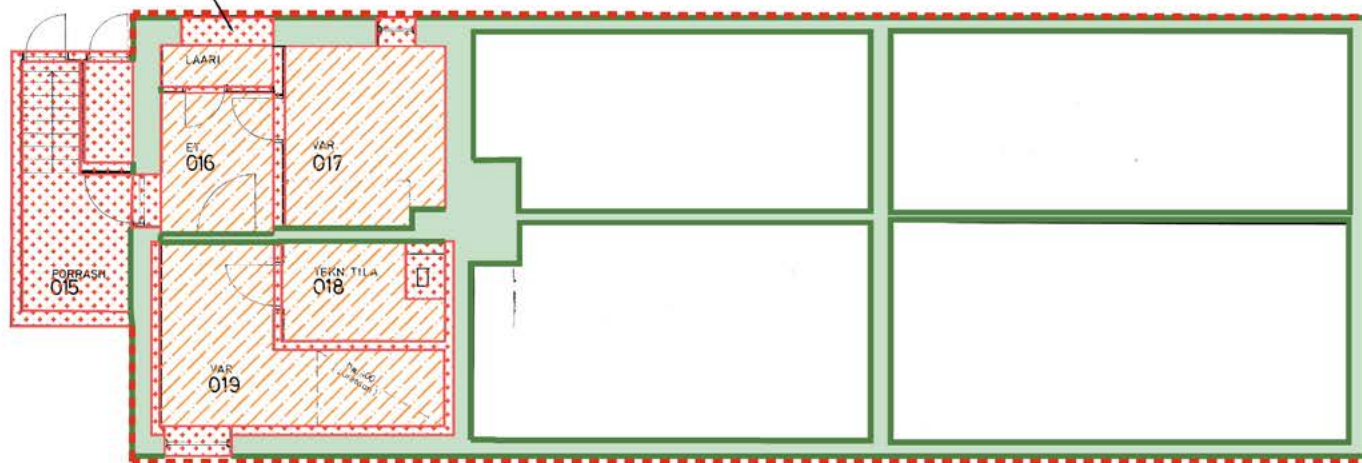
SÄILYNEISYYSPOHJAKAAVIOT, TYÖPAIKKARUOKALA

Työpaikkaruokalan säilyneisyyttä on tarkasteltu vuoden 1957 piirustusten, vanhojen 1920- ja 1930-lukujen valokuvien sekä kohdeinventoinnin aikana tehtyjen havaintojen kautta. Rakennuksen säilyneisyys on esitetty vuoden 1984 pohjapiirustusten avulla.

1. krs

Ummistettu kellarin
sisäänkäynti

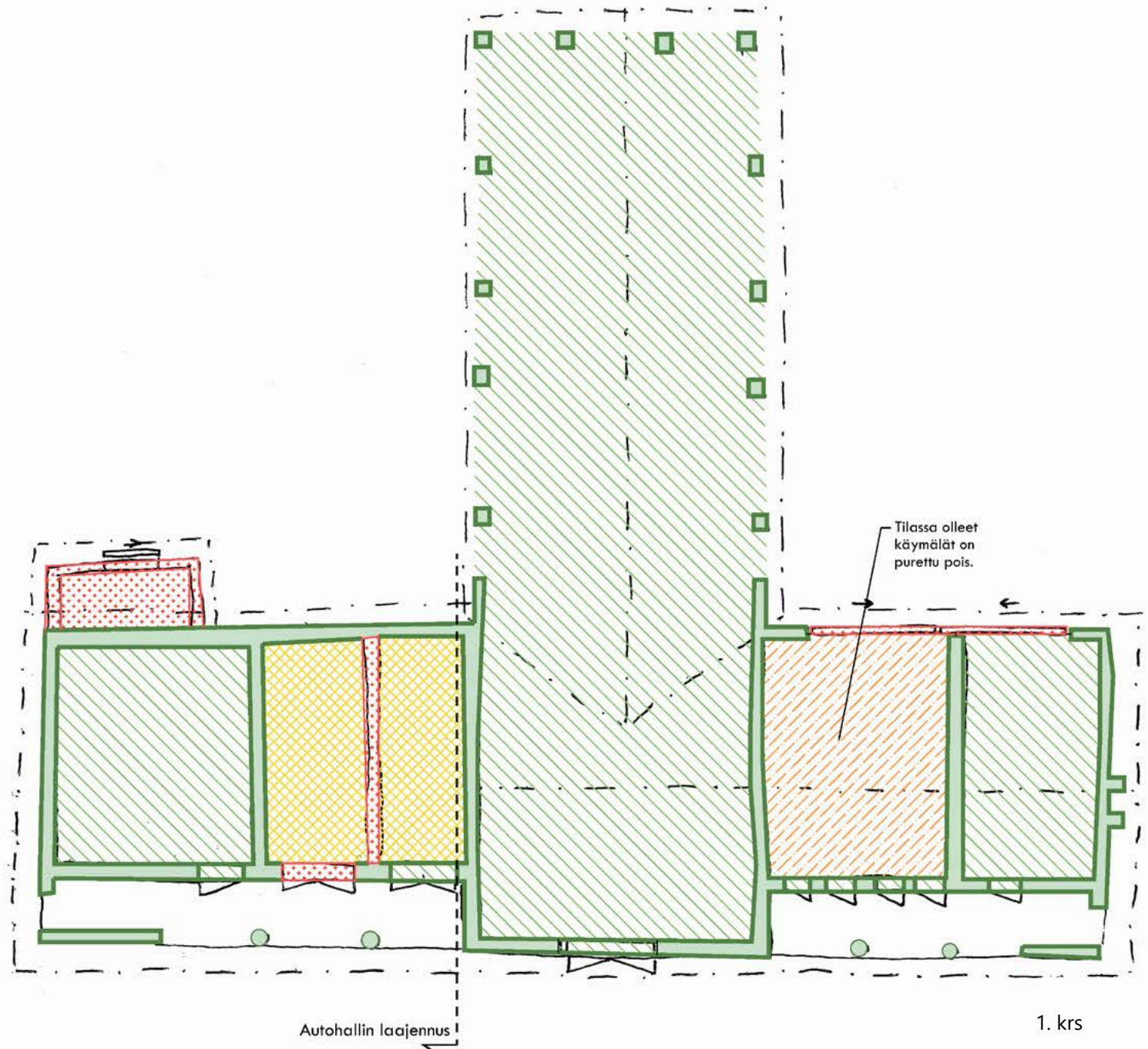

Kellari

- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen rakenne
- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen tila
- Ominaispiirteet säilyneet
- Ominaispiirteet muuttuneet
- Kokonaan muuttunut tai uusi
- Uusi rakennekerros

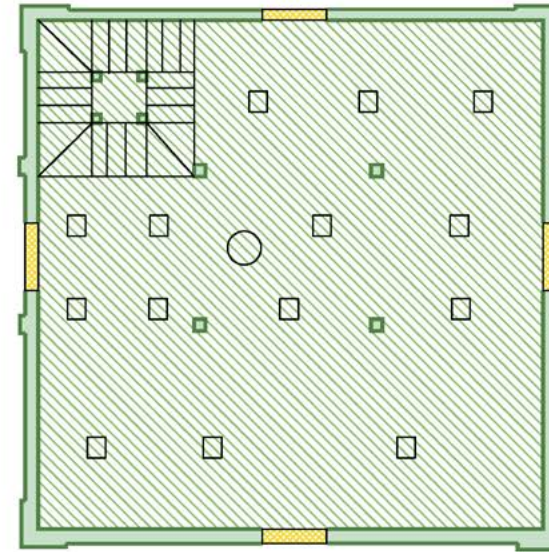
SÄILYNEISYYSPOHJAKAAVIOT, AUTOHALLI

- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen rakenne
- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen tila
- Ominaispiirteet säilyneet
- Ominaispiirteet muuttuneet
- Kokonaan muuttunut tai uusi
- Uusi rakennekerros

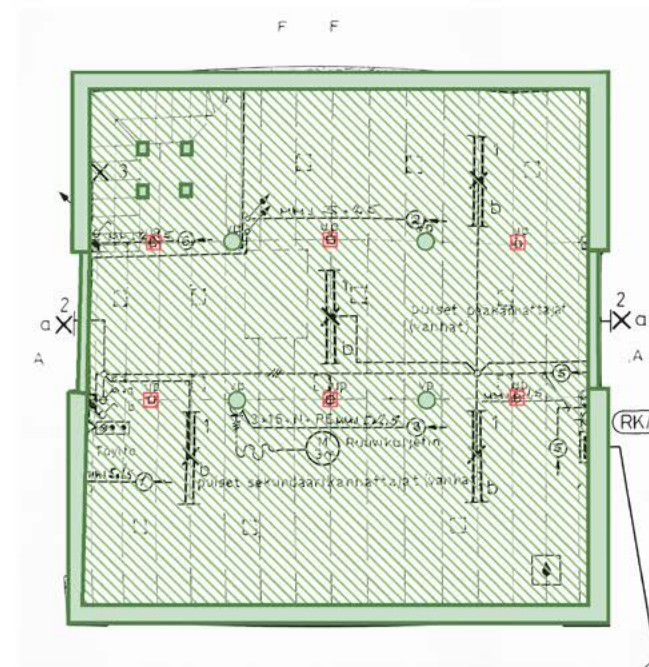

SÄILYNEISYYSPOHJAKAAVIO, VILJASIILO

Viljasiilon säilyneisyyttä on tarkasteltu vuoden 1979 sähköpiirustusten, vanhojen 1920- ja 1930-lukujen valokuvien sekä kohdeinventoinnin aikana tehtyjen havaintojen kautta. Säilyneisyyden arvioinnissa on hyödynnetty koeaseman historiaan liittyviä kirjoituksia, joissa on mainittu rakennukseen tehdyistä muutoksista. Rakennuksen säilyneisyys on esitetty ensimmäisen kerroksen sekä ylimmän tason pohjapiirroksien avulla.

Ylin taso

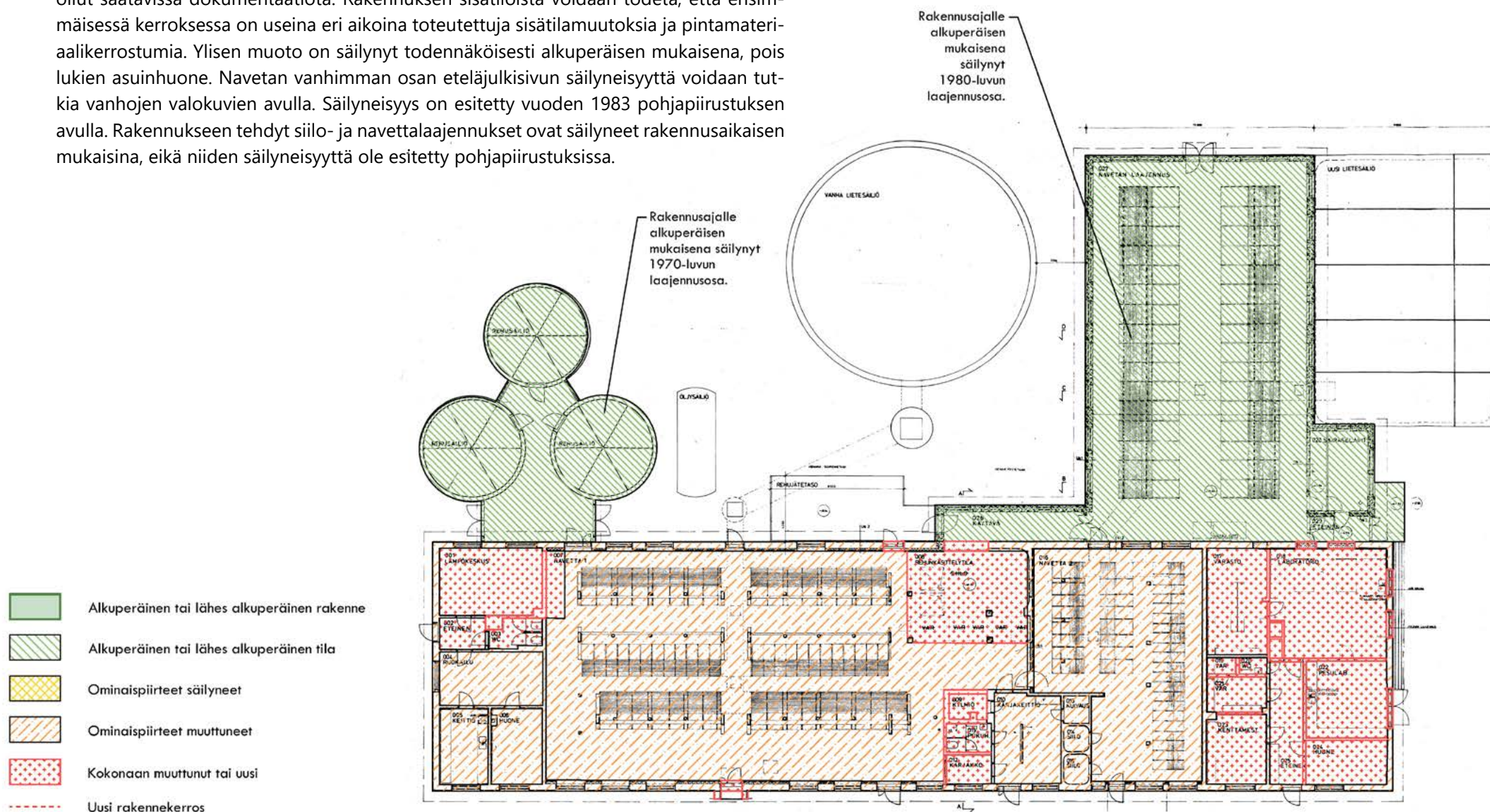

Pohjakerros

- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen rakenne
- Alkuperäinen tai lähes alkuperäinen tila
- Ominaispiirteet säilyneet
- Ominaispiirteet muuttuneet
- Kokonaan muuttunut tai uusi
- Uusi rakennekerros

SÄILYNEISYYSPOHJAKAAVIOT, NAVETTA

Navetan vanhimman osan säilyneisyyttä ja alkuperäisyyttä ei ollut mahdollista todentaa alkuperäisten piirustusten puuttumisen vuoksi. Ensimmäiseen kerrokseen toteutettiin 1900-luvun puolivälissä mittavat sisätilamuutokset, joita edeltäneestä tilanteesta ei ole ollut saatavissa dokumentaatiota. Rakennuksen sisätiloista voidaan todeta, että ensimmäisessä kerroksessa on useina eri aikoina toteutettuja sisätilamuutoksia ja pintamateriaalikerrostumia. Ylisen muoto on säilynyt todennäköisesti alkuperäisen mukaisena, pois lukien asuinhuone. Navetan vanhimman osan eteläjulkisivun säilyneisyyttä voidaan tutkia vanhojen valokuvien avulla. Säilyneisyys on esitetty vuoden 1983 pohjapiirustuksen avulla. Rakennukseen tehdyt siilo- ja navettalaajennukset ovat säilyneet rakennusaikaisen mukaisina, eikä niiden säilyneisyyttä ole esitetty pohjapiirustuksissa.

7 TAUSTATIEDOT

7.1 Suunnittelijat

RAKENNUSMESTARI LEO MAUNU

Rakennusmestari Leo Matias Maunu syntyi Oulussa 3.11.1916. Hän valmistui Rovaniemen maamieskoulusta vuonna 1931 ja Oulun teknillisen koulun talonrakentamisen oppilaitoksesta vuonna 1938. Maunu suoritti B-betonikurssin vuonna 1948 ja MSK:n maatalousrakennusten suunnittelukurssin sekä Suomen Rakennusmestariiliton vastaavan mestarin kurssin.¹

Maunu työskenteli Metsähallituksen insinööriosaston rakennusmestarina Sallan-Tenniöjärven tietyömaalla ja vaakitsijana sekä kartoittajana Raja-Joosepin-Kemihäärän tietutkimuksessa vuonna 1938. Tämän jälkeen hän työskenteli TVH:n Petsamon lentokentän vastaavana rakennusmestarina vuosina 1940-1941. Oulun läänin talousseuran rakennustoimiston johtoon hän siirtyi vuonna 1941. Samaan aikaan hän toimi Oulun työvoimapiirin yleistarkastajana ja rakennustarkastajana vuodet 1945-1948. Pohjois-Pohjanmaan maatalousoppilaitoksen opetus- ja kurssitoiminnassa hän oli mukana vuodesta 1945 eteenpäin. Lisäksi hän teki opetustyötä myös Koillis-Pohjanmaan maamieskoulun rakennusopinopetuksessa vuodesta 1956.² Maunun Ruukin koeasemalle tehdyt rakennusten muutossuunnitelmat kohdistuivat ainakin Johtajan asunnon ja navetan 1950-luvun muutostöihin.

Maunu toimi sivutoimisesti myös Oulun teknisen oppilaitoksen maatalousrakentamisen ja piirustusharjoitusten opettajana vuodesta 1935 sekä Oulun hiihtoseuran yleisurheilutuomarina vuodesta 1936.³

1 Suomen rakennusliiton matrikkeli IV 1965, s. 417

2 Suomen rakennusliiton matrikkeli IV 1965, s. 417

3 Suomen rakennusliiton matrikkeli IV 1965, s. 417

PEKKA LAATIO, ARKKITEHTITOIMISTO LAATIO OY

Arkkitehtitoimisto Laatio Oy on Marja ja Pekka Laation vuonna 1974 perustama oululainen arkkitehtitoimisto.

Kari Pekka Gunnar Laatio syntyi Helsingissä 27.11.1945. Hän kirjoitti ylioppilaaksi Oulaisten yhteiskoulusta vuonna 1964 ja jatkoi opintojaan Oulun yliopiston arkkitehtuurin osastolla, josta hän valmistui vuonna 1972. Hän työskenteli Oulun yliopiston rakennushankkeen neuvottelevana arkkitehtina vuosina 1973-1977. Sivutoimenaan hän toimi arkkitehtiosaston assistenttina vuosina 1977-83 ja 1993-1998. Pekka Laatio on toiminut useissa luottamustehtävissä kuten SAFA:n hallituksen jäsenenä ja varapuheenjohtajana sekä muun muassa Valtion rakennustaidetoimikunnan puheenjohtajana.⁴

Marja Hannele Laatio (os. Perttala) syntyi Helsingissä 20.12.1949. Hän valmistui arkkitehdiksi vuonna 1979 ja teki uran suunnittelijana ja osaomistajana perheen arkkitehtitoimistossa. Päätyönsä ohessa Marja Laatio on toiminut muun muassa Arkkitehtitoimistojen liitto ATL ry:n hallituksen jäsenenä.⁵

Arkkitehtitoimisto Laation laajaan tuotantoon kuuluu uudisrakennuksia, restaurointeja sekä useiden keskustakortteleiden kehityshankkeita. Oulussa merkittävimpiä restaurointikohteita olivat Nuoriso- ja kulttuurikeskus NUKU, Oulun Läninhallitus, Valkealinna sekä Teräksen talo. Pääkaupunkiseudulla toimiston näkyvimpiin hankkeisiin lukeutuvat Stockmannin tavaratalon ja Akateemisen kirjakaupan sekä niiden välisen Keskuskadun kehittäminen.⁶

Arkkitehtitoimisto Laatio toimi sekä Oulussa että Helsingissä, joissa sillä vuonna 2010 oli yhteensä 25 arkkitehtia ja suunnittelijaa. Vuonna 2021 toimistosta tuli osa oululaista Uki-Arkkitehdit Oy:tä.⁷

4 13.10.2010 ja Tekniikan akateemiset ja arkkitehdit 2011 osa 1, TEK, TFiF, SAFA ja RIL Saarijärven Offset Oy 2012, RHS Kulttuuritalo Valve 2023, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

5 13.10.2010 ja Tekniikan akateemiset ja arkkitehdit 2011 osa 1, TEK, TFiF, SAFA ja RIL Saarijärven Offset Oy 2012, RHS Kulttuuritalo Valve 2023, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

6 Rakennuslehti 13.10.2010, RHS Kulttuuritalo Valve 2023, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

7 RHS Kulttuuritalo Valve 2023, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

ARKKITEHTITOIMISTO MATTILA JA MALMIVIRTA

Arkkitehtitoimisto Mattila ja Malmivirta on Ulla Mattilan ja Jukka Malmivirran vuonna 1984 perustama oululainen toimisto.

Arkkitehtitoimiston suunnittelutöihin kuului sekä uudisrakentamista että korjaus- ja täydennysrakentamista. Toimiston suunnittelukohteisiin kuuluvat muun muassa Oulun kansainvälisen koulun peruskorjaus (1993, 2001) sekä Raahen Brain Center (2002)⁸. Toimiston toiminta päättyi vuonna 2003. LUKE Siikajoelle Mattila ja Malmivirta suunnittelivat laajennusosan toimistorakennukseen sekä johtajan asunnon sisätilojen muutostöitä.

ARKKITEHTITOIMISTO RAILA JA TAPIO RÖNKÖNHARJU OY

Oulussa toimiva Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönkönharju perustettiin vuonna 1981. Toimiston tuotanto muodostuu pääosin julkisista kohteista,⁹

Tapio Kalevi Rönkönharju (s. Oulussa 28.7.1945) kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1964 Karjasillan yhteiskoulusta, josta jatkoi Tampereen teknilliseen oppilaitokseen. Suoritettuaan rakennusarkkitehdin tutkinnon vuonna 1970 hän jatkoi opintojaan Oulun Yliopiston arkkitehtuurin tiedekunnassa, josta valmistui vuonna 1977.¹⁰

Rönkönharju aloitti työuran Vantaan kaupungin suunnitteluosastolla vuosina 1968-69. Ennen oman toimiston perustamista hän työskenteli Lars Rejströmin (1970-72), Ahti Korhosen (1973), Unto Siikasen (1974-76) sekä Heikki Taskisen (1977-81) arkkitehtitoimistoissa. Sivutoimenaan Tapio Rönkönharju toimi Oulun yliopistossa nyky-aikaisen arkkitehtuurin assistenttina.¹¹

Raila Sinikka Rönkönharju (s. Humpplila 9.8.1950 os. Nikkanen) kirjoitti ylioppilaaksi Loimaan yhteiskoulusta vuonna 1970 ja valmistui arkkitehdiksi Oulun yliopiston arkkitehtuurin tiedekunnasta vuonna 1981. Ennen oman toimiston perustamista Raila Rönkönharju työskenteli Veli Karjalaisen arkkitehtitoimistossa (1976-81).¹²

8 Oulun moderni ruutukaavakeskusta s. 104, Kaleva 11.4.2002

9 RHS Pelson vankila Vaala 2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

10 RHS Pelson vankila Vaala 2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

11 RHS Pelson vankila Vaala 2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

12 RHS Pelson vankila Vaala 2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

Arkkitehtitoimisto Raili ja Tapio Rönkönharjun suunnittelutöihin kuuluu muun muassa vuosien 1987-1993 aikana tehtyjä luotsiasemien laajennuksia ja peruskorjauksia, kuten Marjaniemi, Hailuoto; Mäntyluoto, Pori; Isokari, Uusikaupunki; Orrengrund, Loviisa ja Harmaja, Helsinki, Oulun lääninhallituksen virastotalo 2:n muutos ja peruskorjaus (1992), ja Oulun hiippakunnan tuomiokapitulin peruskorjaus sekä tallirakennuksen muutos kappeliksi (2002).¹³ LUKE Siikajoelle toimisto on suunnitellut toimistona ja työhallina käytössä olevan rakennuksen (2003).

13 RHS Pelson vankila Vaala 2025, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

Muita LUKE Siikajoen rakennusten ja muutostöiden suunnittelijoita:

- Rakennusmestari J. A. Timisjärvi
- Rakennusmestari Väinö Lyttinen
- Oulun piirirakennustoimisto
- Insinööritoimisto Pekka Heikkilä Ky
- Sähköinsinööritoimisto Mauri Ketola Ky
- Valo-URA Oy
- LVI-insinööritoimisto Martti Vilmi
- Suunnittelu-Kortes Oy
- Insinööritoimisto Antti Viitakoski Ky
- Veikkola Ky
- EKONO
- Pohjolan LVI-inssit Ky
- LVI-insinööritoimisto Mäkelä Oy
- Arkkitehdit LSV Oy

8 YHTEENVETO

8.1 Kohde tiivistetysti

Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen tilojen vanhin rakennuskanta ajoittuu 1800-luvun jälkimmäiselle puoliskolle ja 1900-luvun alkuun. Tilat myytiin 1900-luvun alkuun mennessä Aktiebolget Finska Kolaffärenille, joka on osa Raahen Puutavara Oy:tä.

ALA-GREUKSEN JA YLI-GREUKSEN TILAT SIIRTYVÄT POHJOIS-POHJANMAAN KASVINVIJELYSKOEASEMAN KÄYTTÖÖN

Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen tilat ostettiin Raahen Puutavara Oy:ltä vuonna 1924 Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeaseman käyttöön. Kasvinviljelyskoetoiminta alkoi vuonna 1925. Aluksi keskityttiin vanhojen rakennusten kunnostamiseen ja peltojen ojitukseen. Pian valmistuivat myös ensimmäiset koeasemakäyttöön rakennetut rakennukset ilmarihi ja viljasiilo, joista viljasiilo on säilynyt tähän päivään.

Koeaseman tutkimuslinjat painottuivat aluksi pelto- ja suoviljelyn tutkimukseen. Koetilan navetassa tutkittiin lypsykarjaa, ja lisäksi tilalla oli kanoja, sikoja ja hevosia. 1940-luvun lopulla ja 1950-luvulla tilan tuotantorakennuksia ajanmukaistettiin vastaamaan maatalouden kehitysaskelia ja asuinrakennuksiin lisättiin käytännöllisiä mukavuuksia kuten saniteettitilat ja sisäyhteys kellariin ja ullakkohuoneisiin. Rakennukset kunnostettiin jälleenrakennuskaudelle tyypillisillä menetelmillä. Navetan yhteyteen rakennettiin säilörehusiilo ja ensimmäinen kerros rakennettiin uudelleen betonitiilirakenteisena. Vanhasta rakennusrungosta jäi jäljelle vain ylisten hirsirakenteiset ulkoseinät.

1970- JA 1980 LUKUJEN MUUTOS- JA LAAJENNUSTYÖT

Tutkimuslinjojen merkittävä muutos tapahtui 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa, jolloin lypsykarjasta luovuttiin, ja siirryttiin lihakarjatutkimukseen. Koeaseman rakennuskantaa laajennettiin uusilla talous-, toimisto- ja asuinrakennuksella sekä navetan yhteyteen rakennetuilla tornisiiloryhmällä 1970-luvun lopussa. Laajennukset toteutettiin koeaseman muuttuneiden tilatarpeiden seurauksena ja niiden suunnittelijana toimi Arkkitehtitoimisto Laatio Oy. 1980-luvun alussa koeasemaa laajennettiin jälleen kalustovajalla, lämpövoimalalla ja navetan uudella lisäsiivellä.

MUUT MUUTOSTYÖT

1990-luvun lopussa koeaseman länsilaidalla olevaan toimistorakennukseen rakennettiin laajennussiipi, jonka suunnitteli Arkkitehtitoimisto Mattila ja Malmivirta. 2000-luvun alussa vanha kalustosuoja ja varasto purettiin, ja sen tilalle pystytettiin koeaseman uusi työhelli. Suunnittelijana sille toimi Arkkitehtitoimisto Raili ja Tapio Rönkönharju.

SUOJELUTILANNE

Luonnonvarakeskuksen alueella on voimassa 27.5.2013 hyväksytty Ruukin asemanseudun osayleiskaava 2030, jossa kohde on osoitettu alueeksi, jolla ympäristö säilytetään. Merkinnän nojalla korjaus-, käyttötarkoituksen, ja muiden muutostöiden kohdalla on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa. Kohde kuuluu myös Valta-kunnallisesti merkittävään rakennetun kulttuuriympäristön alueeseen (RKY2009) *Ruukin maatalousoppilaitos ja koeasema*. Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakunta-kaavan perusselvityksessä (MRKY2015) Siikajoen luonnonvarakeskuksen alue on arvotettu valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetun ympäristön kohteeksi. Kohteella on tunnistettu olevan rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja.

8.2 Arvot

HISTORIAALLISET ARVOT

LUKE Siikajoen rakennetun ympäristön perustana on Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen vanhojen kantatilojen rakennuskanta. Greuksen tilat ovat yksiä Ruukin seudun vanhimmista, ja niiden perustaminen ajoittuu 1500-luvulle. LUKE Siikajoen alueen historialliset arvot perustuvat koeasematoimintaan. Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasema oli yksi ensimmäisistä Suomeen perustetuista kasvinviljelyä tutkivista koeasemista. Tilalla sijaitsi lisäksi jo ennen koeaseman perustamista yksi Suomen ensimmäisistä säähavaintoasemista, joka toimii tilan yhteydessä yhä edelleen. Vuonna 1925 perustettu koeasema ja sen toimintaan liittyvä kerroksellinen rakennuskata heijastavat maatalouden kehitystä erityisesti karjatalouden sekä pohjoisen kasvinviljelyn näkökulmasta. Ne kertovat paitsi koeaseman historiasta, myös Suomen koeasematoiminnan historiasta ja maatalouden tutkimuksen kehityksestä.

*Ensimmäisiä koeasemakäyttöön rakennettuja rakennuksia oli tiilirakenteinen viljasiilo, joka reu-
nustaa pihaan johtavaa Tutkimusasemantietä. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jor-
ma Teppo Oy.*

*Rakennukset sijoittuvat pihan läpi kulkevan Tutkimusasemantien varrelle. Kuva: Riitta Kosonen
11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.*

RAKENNUSHISTORIALLISET ARVOT

Koeaseman kaikkien aikakausien rakennuksista voidaan todeta, että ne edustavat ajalleen tyypillistä, tavanomaista ja taloudellista rakentamista. Poikkeuksen muodostaa 1920-luvun kivimakasiini, joka poikkeaa maatilojen tuon ajan rakentamisesta ja edustaa paremminkin julkista tai teollisuuden makasiinirakentamista.

Koeaseman vanhimmat Greuksen tilojen aikaiset rakennukset ovat 1800-luvun jälkipuolen ja 1900-lukujen vaihteelle tyypillisiä hirsirakennuksia, jotka edustavat talonpoikaisskissismia. Näihin rakennuksiin on kuitenkin 1950–1970-luvuilla tehty runsaasti muutoksia ja merkittävä osa alkuperäisistä tyylipiirteistä on kadonnut muutosten myötä. Asuinrakennusten vallitseva 1950-luvun kerrostuma kuvastaa aikakaudelle tyypillistä perinteisten hirsirakennusten modernisoimista sekä asuinmukavuuden lisäämistä. Erityisesti johtajan asunnon sekä pesularakennuksen sisätiloissa on säilynyt runsaasti jälleenrakennuskaudelle tyypillisiä pintoja sekä rakennusosia, kuten ovia ja ikkunoita. Ala-Greuksen vanha kivinavetta (nykyisin maakellari) ja aittarakennus edustavat lajeissaan Pohjois-Pohjanmaan maaseudulle tyypillisiä talousrakennuksia. Kivinavetan muuttaminen maakellariksi on kuitenkin vähentänyt rakennuksen keskeisiä ominaispiirteitä, vaikka rakennus on yhä selkeästi tunnistettavissa vanhoista valokuvista.

Yli-Greuksen alkujaan hirsirakenteinen navetta on mielenkiintoinen karjatalouden kehitystä kuvaava kerroksellinen kokonaisuus ja koeaseman aikaisen toiminnan sydän. Useita muutoksia kokenut navettarakennus kertoo karjatalouden muutoksista sekä maatalouden teknisestä kehityksestä sekä koneellistumisesta. Rakennukseen on aikojen kuluessa sijoitettu myös koetoimintaan liittyviä laboratorio- ja tutkimustiloja.

Rapattu viljasiilo sekä rankorakenteinen autohalli ovat koeasematoiminnan alkuvuosina rakennetut. Lähes alkuperäisenä säilynyt viljasiilo on edustava esimerkki tiilirakenteisesta makasiinirakennuksesta. Ajoneuvosuojana, käymälänä ja varastona toimineen autohallin erityispiirre on katososan pilarien väliin muodostuvat kaarevat ajoaukot. Pihan puolella julkisivu jäljittelee luhtiaitaa.

1970-luvun rakennuskanta on aikakaudelle tyypillistä rakennustekniikkaa, jonka arkkitehtuuriin on vaikuttanut toiminnallisuus, mutta myös taloudellisuus. Toimistorakennuksen alkuperäinen osa ja asuinrivitalo ovat molemmat tyypillisiä maaseudulle ja taajamiin rakennettuja 1970-luvun puurakenteisia asuin- ja toimitilarakennuksia.

Niiden arkkitehtuuri on vaatimatonta, mutta rakennukset on taitavasti sovitettu vanhojen rakennusten mittakaavaan ja alkuperäisten pihapiirien jatkoksi. Kalustovaja ja talousrakennus edustavat puolestaan 1970-luvun tyypillistä talous- ja varastorakentamista. Talousrakennuksen arkkitehtuurin erikoispiirre on pitkän rakennusmassan jatkona kohoava korkea kuivaajaosa.

Koeaseman rakennuskanta edustaa läpi aikakausien lajityypissään tavanomaista maaseudun rakentamista. Myös tehdyt muutokset ja korjaustyöt sekä laajennukset ovat rakentamisajoinen tyypillisiä. Poikkeuksen muodostaa rapattu 1920-luvun viljasiilo, joka erottuu alueen punamullatusta puurakentamisesta. Kivirakenteiset viljamakasiinit olivat yleisiä kaupungeissa, mutta maaseudulla harvinaisia.

MAISEMALLISET ARVOT

Koeaseman rakennusten ollessa maanviljelystilana, koeaseman perustamisen aikaan sekä vielä 1950-luvulla tilaa ympäröivät laajat peltoaukeat aina Siikajoen rantaan asti. Rakennukset erottuivat laajalle alueelle kaukomaisemassa ja koeaseman alkuvuosina rakennettu kivirakenteinen viljasiilo toi rakennusryhmälle tunnistettavuutta.

Koeaseman etelälaidalle istutettiin 1900-luvun puolivälissä kuusialtoja ja koivukujia, jotka ovat peittäneet näkymiä etenkin johtajan asuntoon ja muuhun Ala-Greuksen pihapiiriin. Myös jokirannassa olleelle krenkkusillalle oli näköyhteys, mutta nykyisin rantaa peittää sankka kuusirivistö. Koeaseman ja maatalousoppilaitoksen peltojen keskelle muodostama metsäsaareke on aikaa myöten tihentynyt peittäen taakseen etenkin rakennusryhmän länsilaidan. Kohteen maisemallinen merkitys on vuosien saatossa muuttunut, ja vaikka rakennukset ovat edelleen osa ympäröivää maisemaa, eivät ne näy entisen tavoin laajalle alueelle. Nykyisin koeaseman kaakkoislaita on ainut, joka näkyy viereiselle Sammalkankaantielle, mutta rakennusryhmä on edelleen kiinteä osa Sammalkankaantien varren maaseutumaista kylämaisemaa.

Tutkimusaseman rakennusryhmä on laajentunut 1900-luvulla, mikä on muuttanut sen muotoa maisemassa. Vanhojen tilojen pihojen lisäksi koeaseman yhteyteen on muodostunut uusi kalustopiha sekä toimisto- ja asuinrakennusten muodostama suljettu pihapiiri. Alueen läpi kuljettaessa muodostuu perinteisen maatalojen pihapiirien läpi kulkevan kyläraitin tuntu. Alueen sisältä avautuu kerroksellisia näkymiä sekä lähi- että kaukomaisemaan.

Luonnonvarakeskuksen maisemallinen arvo on muuttunut ja rakennusryhmän ympärille kasvanut kasvillisuus on katkaissut näkymiä Sammalkankaantielle. Viljasiiilo ja talousrakennuksen kuivaaja ovat edelleen maisemallisesti tärkeitä. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Ala-Greuksen pihapiiri on edelleen tunnistettavissa Luonnonvarakeskuksen rakennuskannasta, vaikka vuosien aikana on rakennettu uusia rakennuksia. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

1970-luvulla rakennettu talousrakennuksen kuivaaja muodostui 1920-luvun viljasiiilon rinnalle uudeksi kaukomaiseman kiintopisteeksi. Nämä kaksi korkeaa siilorakennusta ovat nykyään koeaseman tunnistettavat maamerkit.

SÄILYNEISYYS

Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen vanhat rakennukset ovat edelleen tunnistettavissa, ja Ala-Greuksen pihapiirin muoto on säilynyt perinteisenä nurkista avoimena neliöpihana. Iso osa alueen vanhimpien, perinteistä talonpoikaista rakennustapaa edustavien hirsirakennusten alkuperäisistä ominaispiirteistä on peittyänyt 1950–1970-luvuilla tehtyjen muutostöiden alle.

Yli-Greuksen navettarakennuksessa kerroksellisuus muodostaa eri aikakausien mukanaan tuomasta kehityksestä kertovan kokonaisuuden. Alueen uudempi 1970-luvulla ja sen jälkeen rakennuskanta puolestaan on säilynyt pitkälti alkuperäisenä, eikä siihen ole kohdistunut muutoksia.

Koeasemaa on laajennettu kulloisen tarpeen mukaisesti, mikä on luonut alueesta kerroksellisen kokonaisuuden. Alueen rakennuskanta muodostaa useita suljettuja tai puolisoljettuja pihapiirejä. Se noudattaa perinteistä pohjalaista asuin- ja karjapiihoihin perustuvaa rakennetta. Alueen yhdistää pihojen halki ja vieritse kulkeva raitti, joka tosin on aina ollut käytössä vain alueen sisäiselle liikenteelle.

Johtajan asunnon pihan puoleinen julkisivu. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

JOHTAJAN ASUNNON ARVOT JA SÄILYNEISYYS

Ala-Greuksen entinen päärakennus ja nykyinen johtajan asunto rakennettiin alun perin talonpoikaisskismille ominaisia tyyli- ja muotoiluepiteitä noudattaen vuonna 1885. Rakennukseen tehtiin 1950-luvulla mittavat muutostyöt, jonka seurauksena sen 1800-luvun ominaispiirteet vaihtuivat 1950-luvun jälleenrakennuskaudelle tyypillisiin yksityiskohtiin. Rakennus riisuttiin muutostöissä hirsirungolle, mutta vanhat, todennäköisesti alkuperäiset sisäänkäyntikuistit säilytettiin. Johtajan asunnon muoto on säilynyt alkuperäisen mukaisena, mutta sekä julkisivuverhous, vesikate että ikkunat ja ovet on uusittu. Ullakolla on näkyvissä rakennuksen alkuperäinen hirsirunko, sekä ruotsalaista kattotuolityyppiä edustavat alkuperäiset kattorakenteet. Rakennuksen sisätiloissa ei ole enää tunnistettavissa alkuperäisiä piirteitä, vaan sisätilojen vallitseva 1950-luvun kerrostuma kuvastaa aikakaudelle tyypillistä hirsirakennusten modernisoimista ja asuinmukavuuden lisäämistä. Sisätiloissa on säilynyt runsaasti jälleenrakennuskauden funktionalismille tyypillisiä pintoja sekä rakennusosia kuten ovia ja ikkunoita.

Johtajan asunto on osa koeaseman vanhinta rakennuskerrostumaa ja osa Ala-Greuksen vanhaa pohjalaista pihapiiriä, joka on säilyttänyt muotonsa ja pihapiirin ilmeen.

Aittarakennus kuvattuna sisäänkäyntijulkisivun suunnasta. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

AITTARAKENNUKSEN ARVOT JA SÄILYNEISYYS

Ala-Greuksen pihapiirin aittarakennus on vuodelta 1897 ja säilynyt aina varastokäytössä. Rakennus muodostaa osan Ala-Greuksen vanhaa nurkistaan avointa neliöpihaa. Aitta on muodoiltaan sekä tilajärjestelyiltään säilynyt todennäköisesti alkuperäisen mukaisena. Talonpoikaista hirsirakentamista edustavaan rakennukseen on noin 1950-luvulla lisätty pystyverhous. Julkisivuissa olevat ulko-ovet ja luukut ovat alkuperäisillä paikoillaan, mutta julkisivujen ikkuna-aukotusta on vähennetty runsaasti. Hirsiseinät sekä ala- ja välipohjarakenteet ovat todennäköisesti alkuperäiset, ja aikakauden aittarakentamiselle tyypilliset. Yläpohjan ja vesikaton rakenteet on lähes kokonaan uusittu 1950-luvulla.

Aitta on koeaseman alueen harvoja alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaisia rakennuksia, jonka ominaispiirteet ovat pitkälti säilyneet. Se edustaa tyypillistä suomalaisista hirsiaittarakentamista, jossa useampi varastohuone on rakennettu kiinni toisiinsa ja kussakin aitassa on yläkerrat. Aitta on toiminnallinen osa Ala-Greuksen vanhaa pihapiiriä. Sen keskeinen sijainti tekee aitasta tärkeän osan koeaseman sisäisiä näkymiä.

Perunakellarin pihan puoleinen julkisivu. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

KIVINAVETAN ARVOT JA SÄILYNEISYYS

Ala-Greuksen pihapiirin vanha vuodelta 1869 oleva kivenavetta on todennäköisesti vanhin koeaseman säilyneestä rakennuskannasta. Ylisillä varustetut kivenavetat yleistyivät Oulunseudulla hirsinavettojen rinnalle 1800-luvun puolivälin jälkeen. Rakennuksen käyttötarkoitus on muuttunut navetasta maakellariin, ja käyttötarkoituksen muutoksen myötä myös rakennuksen sisätilat ja julkisivu ovat kokeneet mitavia muutoksia. Sisätilojen nykyasu on peräisin 1920- ja 1930-luvuilta.

Rakennus on esimerkki 1800-luvun puolivälissä rakennetusta luonnonkivirakenteisesta navetasta. Kivijulkisivut ovat rakennusaikaiset, mutta muutoin navetan rakenteet ovat uudempaa kerrostumaa. Rakennuksen muoto on säilynyt alkuperäisen mukaisena, lukuun ottamatta sen julkisivuille kasattuja korkeita maavalleja. Koeasemakäytön aikaiset kellari-, ylisien varasto- ja laboratoriotilat ovat noin 1950-luvun asussa. Rakennus edustaa tyypillistä pohjalaista talonpoikaisrakentamista. Kivenavetta on koeaseman todennäköisesti vanhin säilynyt rakennus.

Viljasiilon luoteisjulkisivu. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

VILJASIILON ARVOT JA SÄILYNEISYYS

Vuonna 1929 rakennettu viljasiilo on ensimmäisiä koeaseman tarpeisiin rakennettuja rakennuksia. Rakennuksen käyttötarkoitus on muuttunut viljasiilosta pelkään varastokäyttöön, mutta rakennuksen julkisivut ja sisätilat ovat säilyneet lähes muuttumattomina. Julkisivujen ainoat muutokset koskevat vesikatolla olevia puolipyöreitä kattoikkunoita, joiden puitejako on muuttunut ikkunoiden uusimisen yhteydessä. Sisätilojen ensimmäisen kerroksen välipohjarakenteita on tuettu teräs-rakenteilla ja mahdollisesti osa siilorakenteista on uusittu. Viljasiilon sisäpuoliset puiset siilorakenteet ovat 1900-luvun alkupuolelle tyypilliset, ja vastaavia on käytetty viljasiilojen lisäksi muun muassa myllyrakennuksissa.

Viljasiilo on koeaseman tunnistettava maamerkki ja sillä on merkittävää maisemallista arvoa. Se kertoo koeaseman historiasta ja viljanviljelyn tutkimuksesta. Rakennus erottuu myös materiaaleiltaan ja väritykseltään perinteisestä pohjalaisesta talonpoikaisrakentamisesta. 1920-luvun klassismia edustava kivimakasiini on rakennustyyppinä alueen maaseudulle harvinainen. Rakennuksen ominaispiirteet ovat erittäin hyvin säilyneet. Kaikki rakenteet ja suurin osa rakennusosista ovat alkuperäisiä.

Autohallin etäljulkisivu. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

AUTOHALLIN ARVOT JA SÄILYNEISYYS

Autohalli on rakennettu vuosien 1938-1948 aikana ja se on toinen vanhoista koe-asemakäyttöön rakennetuista säilyneistä rakennuksista. Autohallissa on autotallin lisäksi sijainnut varastotiloja sekä asukkaiden ja työntekijöiden käymälät. Sitten min rakennus on muutettu pelkästään varastokäyttöön. Autohallin erityispiirre on katososan pilarien väliin muodostuvat arkadimaiset ajoaukot. Pihan puolella julkisivu jäljittelee luhtiaittaa. Autohallin paikalla on aikaisemmin sijainnut Ala-Greuksen pihapiiriin kuulunut asuinrakennus, ja nykyisellä sijainnillaan autohalli muistuttaa pihapiirin 1800-luvun muodosta.

Puurakenteisen rakennuksen voidaan katsoa olevan osa koeaseman vanhaa rakennuskantaa, ja näin ollen sillä on arvoa rakennusryhmän kokonaisuuden säilymisen kannalta. Rakennuksella on koeaseman toiminnasta kertovaa historiallista arvoa. Autohallin muoto on säilynyt laajennuksen rakentamisen jälkeen muuttumattomana, ja rakennettu laajennusosa on toteutettu alkuperäistä rakennetta mukaillen. Rakennuksen julkisivujen alkuperäiset piirteet ovat osin säilyneet, mutta pohjois-julkisivulle lisätyt korkeat liukuovet ovat muuttaneet niihin liittyvien tilojen käyttötarkoitusta ja kulkusuuntaa. Rakennuksen julkisivumateriaalit ovat alkuperäisen mukaiset ja julkisivulla on säilynyt rakennuksen alkuperäisiä ovia ja ikkunoita.

Taluspesula kuvattuna pihan puoleiselta julkisivulta. Kuva: Riitta Kosonen 11/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

TALUSPESULAN ARVOT JA SÄILYNEISYYS

Arviolta 1920-luvulla nykyiseen muotoon rakennetun entisen pirttirakennuksen muoto ja julkisivuverhous väriyksineen ovat säilyneet alkuperäisen mukaisena. Rakennuksen keskellä olleet peitelaudoitetut hirsisalvokset ovat jääneet lisälämöneristetyin julkisivun sisään. Vesikatemateriaali, kuistit sekä ikkunat ja ovet ovat 1950-luvun kerrostumaa. Myös rakennuksen alkuperäiset aukotusta on hieman muutettu. Eteläpäädyn hirsirakenteiset räystäsdetaloitukset ovat todennäköisesti alkuperäiset. Rakennuksen runkorakenteet ovat pääosin alkuperäiset ja huonejako on pitkälti säilynyt kuivien tilojen osalta. Sisätilojen alkuperäisiä pintamateriaaleja tai rakennusosia ei ole säilynyt yksittäisiä välivolia lukuun ottamatta, jotka voivat olla 1920-luvulta. Rakennusta on myös 1950-luvulla laajennettu kellarilla.

Käyttötarkoitus Ala-Greuksen pihapiirin pirttirakennuksesta on muuttunut, vaikka pohjalaista talonpoikaisrakentamista edustava punamullattu rakennus on koko käyttöhistoriansa ajan ollut osin asuinkäytössä. Viimeisimmäksi rakennuksessa on ollut hallinto-, asunto- ja pesutiloja. Rakennus on osa Ala-Greuksen vanhaa avonurkkaista neliöpihaa. Nykyiset sisätilojen toimisto-, pesula- ja asuintilat kertovat koeaseman käytön aikaisesta historiasta ja ovat säilyneet autenttisessa 1970-luvun asussa. Erityisesti pesutilat alkuperäisine laitteineen ovat esimerkki 1970-luvulle tyypillisestä laitosmaisesta märkätilasta.

Navetan eteläjulkisivu. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

NAVETARAKENNUKSEN ARVOT JA SÄILYNEISYYS

Yli-Greuksen alkujaan hirsirakenteinen navetta on mielenkiintoinen karjatalouden kehitystä kuvaava kerroksellinen kokonaisuus. Alkujaan hirsirakenteinen navetta oli rakennusaikanaan suurikokoinen. Navetan ylisten säilyneet hirsiosat ja kattorakenteet ovat 1900-luvun alun navettarakennuksille tyypilliset. Pohjakerroksen 1950-luvulla valmistunut betonitiilimuuraus puolestaan edustaa 1940-luvun edistyksellistä navettarakentamista, jossa hirsiseinät korvattiin kosteutta paremmin kestäväällä tiilirakenteella. Navetan tornisiilo- ja lietelantalalaajennukset ovat 1970-luvun rakennustekniikkaa ja kuvastavat maatalouden koneellistumista sekä työtapojen muutosta. 1980-luvun laajennus puolestaan edustaa aikakaudelle tyypillistä navettarakentamista kevytsoraharkkoineen sekä profiilipeltisine vesi- ja sisäkattoineen. Säilyneistä parsirakenteista voidaan lukea karjanjalostuksen aikaansaama nautaeläinten koon kasvu. Uusimmat kerrokset ovat peräisin 2000-luvun alusta. Sisätiloiltaan navettarakennus on kokenut useita modernisointeja, mutta alkuperäisen rakennuksen muoto ja koko ovat säilyneet. Navettaan liittyvät laajennusosat ovat säilyneet lähes täysin rakentamiskäytössä asussaan. Yli-Greuksen navettaa voidaankin pitää esimerkkinä muuntojoustavasta agaarista talousrakennuksesta.

Rakennuksen alkuperäinen käyttötarkoitus on säilynyt, vaikka rakennukseen on lisätty tutkimustiloja. Rakennustyyppinä suurehko betonitiili- ja kevytsorabetoniharkkorakenteinen navetta on tavanomainen, mutta monipuolisten kerrostumien vuoksi rakennus on tärkeä osa koeaseman historiaa ja kuvastaa maatalouden kehitystä. Rakennus on ollut koetoiminnan ydin, johon kulloinkin vallitsevat tutkimussuunnat sekä tarpeet ovat heijastuneet. Pitkä rakennus on keskeinen osa koeaseman sisäisiä näkymiä.

Työpaikkaruokalan itäsisä ja eteläpääty. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

TYÖPAIKKARUOKALAN ARVOT JA SÄILYNEISYYS

Työpaikkaruokalan historia ulottuu vuoteen 1863, jolloin rakennus rakennettiin Yli-Greuksen tilan päärakennukseksi. Koeasemakäyttöön siirtymisen jälkeen rakennus on toiminut asuntona, ruokalana ja toimistona. Julkisivuissa ja muodossa on tunnistettavissa alkuperäisiä, talonpoikaissklassismille ja osin empirelle tyypillisiä piirteitä. Säilyneet alkuperäiset rakenteet edustavat 1800-luvun rakentamiselle tyypillisiä rakennustekniikoita. Rakennuksella on rakennushistoriallista arvoa Yli-Greuksen vanhana päärakennuksena, ja samalla koeaseman käytössä olleena rakennuksena.

Rakennuksen julkisivujen ominaispiirteet ovat säilyneet Ala-Greuksen päärakennusta paremmin, vaikka niihinkin on kohdistunut merkittäviä muutoksia, kuten lisälämmöneristäminen sekä ikkunoiden ja ulko-ovien uusiminen sekä kuistien uusiminen. Sisätilojen alkuperäiset piirteet eivät ole enää tunnistettavissa, vaan sisäpinnat ja tilajärjestys on peräisin toimistokäytön ajalta, 2000-luvulta. Työpaikkaruokalan sijainti alueen sisääntuloväylän varrella asettaa rakennuksen osaksi koeaseman lähestymis- ja sisäisiä näkymiä.

Talousrakennuksen länsisivu ja pohjoispääty. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

TALOUSRAKENNUKSEN ARVOT JA SÄILYNEISYYS

Arkkitehtitoimisto Laatio Oy:n suunnittelema talousrakennus on osa koeaseman 1970-luvun lisärakennuksia. Rakennus kertoo tutkimustoiminnan ja tuotantoteknologien muutoksesta sekä maatalouden voimakkaasta koneellistumisesta. Rakennuksessa kiinni oleva kasvihuone kuvastaa 1970 - 1980-lukujen vaihteen koeaseman uusia tutkimuslinjoja, kuten siirtymistä puutarhakasvien tuotannon tutkimiseen. Talousrakennuksen arkkitehtuurin erikoispiirre on pitkän rakennusmassan jatkona kohoava korkea kuivaajaosa, joka toimii maamerkinä kaukomaisemassa. Käytetyt materiaalit, suunnitteluratkaisut ja rakenteet ovat tyypillisiä 1970-luvun maatalouden talousrakennuksille. Kuivaajaosan pohjakerroksen lasiseinät ja huipun valoaukot eroavat kuitenkin tavanomaisesta aikakauden maatalousrakentamisesta.

Rakennus on säilynyt sekä materiaaleiltaan, rakenteiltaan että tiloiltaan alkuperäisenä. Lähes ainoa muutos on talousrakennuksen keskiosan idätystilan muutostyöt.

Asuinrivitalon pohjoisjulkisivu. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

ASUINRIVITALON ARVOT JA SÄILYNEISYYS

Asuinrivitalo on osa koeaseman 1970-luvun lisärakennuksia. Rivitalon on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Laatio Oy. Rakennus on tyypillinen 1970-luvun maaseudun tai taajamien yksikerroksinen rivitalo, jonka suunnitteluratkaisut edustavat rakennusaikansa laadukasta, mutta kustannustietoista suunnittelua. Yhdessä toimistorakennuksen kanssa se muodostaa rakennusparin.

Rakennuksen alkuperäiset piirteet ovat säilyneet sekä julkisivuissa että sisätiloissa. Rakennusaikaisessa asussa on säilynyt ainakin tutkimuskeskuksen vierailijoille tarkoitettu yksiö. Muissa asunnoissa tehdyt muutokset ovat kohdistuneet lähinnä märkätiloihin ja kiintokalusteisiin.

Toimistorakennuksen eteläjulkisivu ja laajennusosan etelöpääty. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Työhallin länsijulkisivu. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Kalustovajan eteläjulkisivu. Kuva: Riitta Kosonen 9/25, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

TOIMISTORAKENNUKSEN ARVOT JA SÄILYNEISYYS

Toimistorakennus kuuluu Arkkitehtitoimisto Laation Oy:n suunnittelemiin koeaseman 1970-luvun lisärakennuksiin. Rakennusta on laajennettu vuonna 1998 Arkkitehtitoimisto Mattila ja Malmivirran suunnitelmien mukaan. Rakennuksen vanhin osa edustaa 1970-luvun tavanomaista puurakenteista toimistorakentamista. Keskikäytävällisen toimiston rakennatarkaisut ovat aikakaudelle tyypillisiä. Sisätilojen kohokohta on salitila, jossa tummaksi maalatut kattoristikot ovat näkyvillä vinokattoisessa sisätilassa. Laajennusosassa toistuu perusratkaisu, jossa toimistohuoneet sijoittuvat keskikäytävän varrelle. Laajennusosan materiaalit ja yksityiskohdat ovat 1990-luvun lopulle tunnusomaisia.

Sekä alkuperäinen 1970-luvun toimistorakennus että 1990-luvun laajennus ovat säilyneet lähes alkuperäisinä sekä julkisivultaan että sisäpinnoiltaan ja tiloiltaan. Kalusteita ei ole säilynyt. Rakennus muodostaa parin vastapäisen asuinrivitalon kanssa. Yhdessä pesutuvan kanssa ne muodostavat umpinaisen neliöpihan.

TYÖHALLIN ARVOT JA SÄILYNEISYYS

2000-luvun alussa rakennettu työhalli on tyypillinen aikakauden pienimittakaavainen rankarunkoinen julkinen rakennus. Toimisto- ja laboratoriorakennuksen julkisivut ovat säilyneet lähes alkuperäisinä. Sisätilojen vallitseva kerrostuma on vuoden 2023 muutostöiden jälkeinen, mutta rakennuksen alkuperäisiä piirteitä on edelleen osin tunnistettavissa erityisesti tutkimustiloissa. Rakennuksen käyttötarkoitus on säilynyt lähes muuttumattomana.

KALUSTOVAJAN ARVOT JA SÄILYNEISYYS

Luonnonvarakeskuksen 1970-1980-luvun taitteen laajennuksiin kuuluva kalustovaja edustaa tyypillistä 1970-luvun varastohallirakentamista. Profiilipeltipintaisen kalustovajan julkisivut ja sisätilat ovat säilyneet alkuperäisinä, kuten myös rakennuksen käyttötarkoitus. Kalustovajan teräksinen palkki-pilarirunko ja liimapuiset kattokannattajat poikkeavat tuon ajan maatalojen varastohalleissa tyypillisesti käytetyistä puurakenteista. Ja vertautuvat siten teollisuuden tai julkisen rakentamisen varastohalleihin.

9 LÄHTEET

KUVAT

Kuvissa kuvalähde mainittu kuvan yhteydessä.

Vanhat kuvat pääosin Siikajoen luonnonvarakeskuksen arkisto ja O. Anttisen kokoelmat

Museovirasto

Vantaan kaupunginmuseo

Nykytilan kuvat: Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy, Riitta Kosonen

KARTAT, ILMAKUVAT JA YLEISKAAVAT

Historialliset ilmakuvat 1948, 2006 ja 2025 Maanmittauslaitoksen historialliset ilmakuvat

Vanhat kartat pääosin Maanmittauslaitos ja Siikajoen luonnonvarakeskuksen arkisto

Osayleiskaava Siikajoen kunta

PIIRUSTUKSET

Senaatti-kiinteistöjen arkisto

Raahen rakennusvalvonnan arkisto

ARKISTOLÄHTEET

Senaatti-kiinteistöjen arkisto

Kansallisarkisto

Kansallisarkiston digiarkisto

Ruukin kotiseutuarkisto

PAINETUT LÄHTEET

Vilmusenaho, Risto. *Siikajokilaakson historia II 1860-1960*. Oulu: Liitto.

Eskola, Lumi Marja (toim.). 2003. *Eilisen kautta kohti huomista – Ruukin pitäjäkirja*. Raahen kirjapaino Oy.

Leiviskä, Matti. 2011. *Siikajokilaakson asutuksen synty – Nimistöhistoriallinen tutkimus Siikajokilaakson asutuksesta keskiajalta 1600-luvun puoliväliin*. Oulun yliopisto.

Karjalainen, Tapio. 2000. *Puutavarayhtiöiden maanhankinta ja -omistus Pohjois-Suomessa vuosina 1885-1939*. Oulun yliopisto.

Säisä, Jaakko. 1931. *Talonpoika VIII*. Porvoo WSOY.

Rytsä, Erkki. 1978. *Maatalouden tutkimuslaitoksen kahdeksan vuosikymmentä 1898-1978*. Helsinki.

Pohjois-Pohjanmaan koeaseman historiikki

Jonasson, Felix et al. 1933. *Suomen Maatilat. Tietokirja maamme keskikokoisista ja suurista maatiloista. V osa. Oulun ja Vaasan läänit*. Werner Söderström Osakeyhtiö. Saatavilla: Sukutilat Webissä luettu 16.9.2025

Revonlahti: historiaa ja ihmisten tarinoita. 2022. Revonlahden Kotikyläyhdistys ry.

Peltomäki, Tauno (toim.). 1965. *Suomen rakennusmestariiliton matrikkeli IV*. Suomen Rakennusmestariilitto.

Tekniikan akateemiset ja arkkitehdit 2011 osa 1. 2012. TEK, TFIF, SAFA ja RIL Saarijärven Offset Oy.

Sjöström, Alfred. 1891. *Maatalous-Rakennuksia: Ohjeita maanviljelys-rakennusten tekemiseen etenkin vähemmillä maatiloilla*. O. W. Backman'in kirjapaino. Kuopio.

Luttinen, Jaana. 2023. *Iisalmen maaseutualueen rakennettu kulttuuriympäristö*. Iisalmen kaupunki.

Oulun kulttuuriympäristöohjelma. 2013. Oulun kaupunki.

RHS Pelson vankila Vaala. 2025. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Senaatti-kiinteistöt.

RHS Kulttuuritalo Valve. 2023. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Oulun kaupunki.

Lehtiartikkelit

Arkkitehtitoimisto Laatio sai uuden toimitusjohtajan ja uusia omistajia. Rakennuslehti, 13.10.2010.

Helaakoski, Anne. *Brain Centerin rakentaminen alkaa*. Kaleva, 11.4.2002.

Junttila, Kirsi. *Ruukissa maataloustutkimusta 100 vuotta – suoviljelyn tarpeisiin perustettu koeasema yhä tutkii turvemaita*. Siikajokilaakso, 17.2.2025.

Junttila, Kirsi. *Ruukissa rantapusikko kätkee historiaa - Narikkaperällä asuttiin ja sahattiin tukkeja*. Siikajokilaakso, 6.6.2020.

Kotimaalta. Oulun Wiikko-Sanomia, 1862.

Kuulutus. Kaiku, 23.12.1895.

Lapin Maatalousseuran retkeilymuistelmia. Lapin kansa, 4.10.1930.

Maa- ja metsätalousministeriö päätti luopua Ruukin tutkimusnavetasta – Kannuksen ja Parkanon kenttätöiden toiminnot siirretään Ruukkiin ja Seinäjoelle. Siikajokilaakso, 16.2.2024.

Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelyskoeasema retkeilypaikkana. Liitto, 2.10.1926.

Pohjois-Pohjanmaan Maamieskoulu. Maaseudun tulevaisuus, 11.12.1928.

Raahen ja ympäristön uutisia. Raahen Sanomat, 18.5.1911.

Revonlahdelle sijoitetaan yhteisiä, yleishyödyllisiä laitoksia. Kaleva, 26.9.1937.

Tilusten lohkomista. Kaleva, 27.4.1911.

Yhteistyö: Pienviljelijöiden keskusliiton tiedonjakaja, 1.11.1930.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Verkkolähteet

Ruukki. siikajoki.fi. Luettu 3.11.2025 <https://www.siikajoki.fi/ruukki>

Raahe Oy (vanha). porssitieto.fi. Luettu 8.9.2025 <https://www.porssitieto.fi/osake/lisaa/raahe.shtml>

Tutkimusinfrastruktuurit. luke.fi. Luettu 9.10.2025 <https://www.luke.fi/fi/tutkimus/tutkimusinfrastruktuurit>

Koeaseman henkilökuntaa uimassa läheisessä Siikajoessa. Taustalla erottuu joen etelärannalla oleva maatila. Kuva: O. Anttisen kokoelmat.

Ruukin asemaseudun osayleiskaavan selostus. 2012.

AIV-menetelmä - suomalaisen rehunsäilönnän historiaa. AIV. Luettu 28.11.2025. <https://www.aiv.fi/meista/historia>

Oulun moderni ruutukaavakeskusta - Modernin rakennuskannan inventointi 2016. Oulu, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut. <https://www.ouka.fi/sites/default/files/attachments/Oulun%20moderni%20ruutukaavakeskusta%20%282016%29.pdf>

Haastattelut

Matti Huuonen 14.11.2025

